

Univerzitet Crne Gore

1974-2024

FuturUm

1974

2024

Univerzitet Crne Gore

1974-2024

Podgorica, april 2024.

Riječ rektora	12
UNIVERSITAS kao ideja i ishodište	15
Istorijat	17
Od prvih inicijativa do osnivanja Univerziteta	19
Prvih 25 godina	29
Na razmeđu vjekova	47
U 21. vijeku	53
Počasna zvanja Univerziteta Crne Gore	95
Univerzitet danas	97
2021–2024	99
Organizacione jedinice	103
Tijela Univerziteta	105
Rektorat i centri	107
Nastavni proces i studije	113
Nauka i istraživanje	119
Međunarodna saradnja	125
Izdavačka djelatnost	131
Univerzitet i društvo	135
Univerzitet – aktuelnosti	137

Fakulteti i instituti	145
Arhitektonski fakultet	147
Biotehnički fakultet	151
Ekonomski fakultet	157
Elektrotehnički fakultet	163
Fakultet dramskih umjetnosti	169
Fakultet likovnih umjetnosti	175
Fakultet političkih nauka	181
Fakultet za sport i fizičko vaspitanje	187
Fakultet za turizam i hotelijerstvo	193
Filološki fakultet	197
Filozofski fakultet	203
Građevinski fakultet	209
Mašinski fakultet	215
Medicinski fakultet	221
Metalurško-tehnološki fakultet	227
Muzička akademija	233
Pomorski fakultet Kotor	237
Pravni fakultet	243
Prirodno-matematički fakultet	249
Institut za biologiju mora	255
Institut za napredne studije	261
Istorijski institut	263
Studenti	269
Istorijat studentskog udruživanja	271
Studentski parlament	273
Aktivnosti i projekti	279
Studentski standard	289
Dobitnici plakete Univerziteta Crne Gore	292
1974–2024: Završni osvrt	299
Literatura	302

Riječ rektora

Đe je zrno klicom zametnulo, onde neka i plodom počine.

P. P. Njegoš

Iako ova rođendanska monografija obuhvata 50 godina trajanja, korijeni Univerziteta Crne Gore sežu mnogo vjekova unazad.

Iz Riječi prosvećenog, nebom nadahnutog vladara Đurđa Crnojevića, nastala je Knjiga, Oktoih prvoglasnik, svega četrdesetak godina nakon što je Gutenberg predstavio Evropi i svijetu novu galaksiju. To renesansno i plemenito zrno posijano na Obodu davne 1494, ta čudesna, veličanstvena dvobojna ljepotica odredila je cjelokupni put naše pismenosti i kulture. Klijala je ta Knjiga u svijesti naroda, u predanju, u narodnoj pjesmi, Poslanicama Svetog Petra, Njegoševom Gorskom vijencu, u okamenjenoj epici Petra Lubarde, Primjerima čojstva i junaštva Marka Miljanova, lirskim skulpturama Rista Stijovića... I izrasla poslije mnogo vjekova u hram znanja i ljepote, čiji jubilej obilježavamo ovom knjigom.

Crna Gora je bila poprište mnogih bitaka. One najteže i najslavnije, bitke koje su gradile narodni duh, karakter i sistem vrijednosti, bile su žrtvenik vulkanske želje za Slobodom. U tom istom zamahu, ali u ruhu i duhu drugačijeg vremena, te 1974. nastao je i Univerzitet Crne Gore. Bilo je potrebno da se ratnička, goropadna, često neprepričljiva historijska odiseja Crne Gore preseli na ravan nove, drugačije civilizacijske borbe. Da se sagradi Dom – zajednica studenata i profesora, gdje će se život društva iz godine u godinu prožimati logosom i ukrašavati ljepotom. Vjerovatno je to najsazetiji iskaz misije Univerziteta Crne Gore.

Danas snažno osjećamo impulse poleta onih koji su utemeljili Univerzitet prije pola vijeka. Rijetko se kad u prošlosti Crne Gore, usudom historijskih neprilika, moglo razmišljati strateški, decenijama unaprijed. Na sreću, te 1974. godine, vrijeme i ljudi su postigli potreban i plodonosan sklad, iz kog je rođen Univerzitet.

U izuzetnoj, prometejskoj viziji, znali su utemeljivači da će Univerzitet Crne Gore biti ta vatra oko koje će se okupljati najvredniji koje ova zemlja ima. I nema sumnje, nadali su se da će se njegovi dragocjeni plodovi vratiti opet ovoj zemlji i njenim ljudima. Kako je rečeno na početku, „Đe je zrno klicom zametnulo, onde neka i plodom počine“.

Od te 1974, Univerzitet je polje izazovne borbe za Crnu Goru znanja. I danas, u njegovim amfiteatrima, laboratorijama, bibliotekama, vode se iscrpljujuće bitke za Slobodu. Za zemlju Slobode, u kojoj će vladati sile pismenosti, nauke i umjetnosti. Za Univerzitet koji će cijelom društvu, odnosno svakom njegovom čovjeku, darovati Zrno nove vrijednosti.

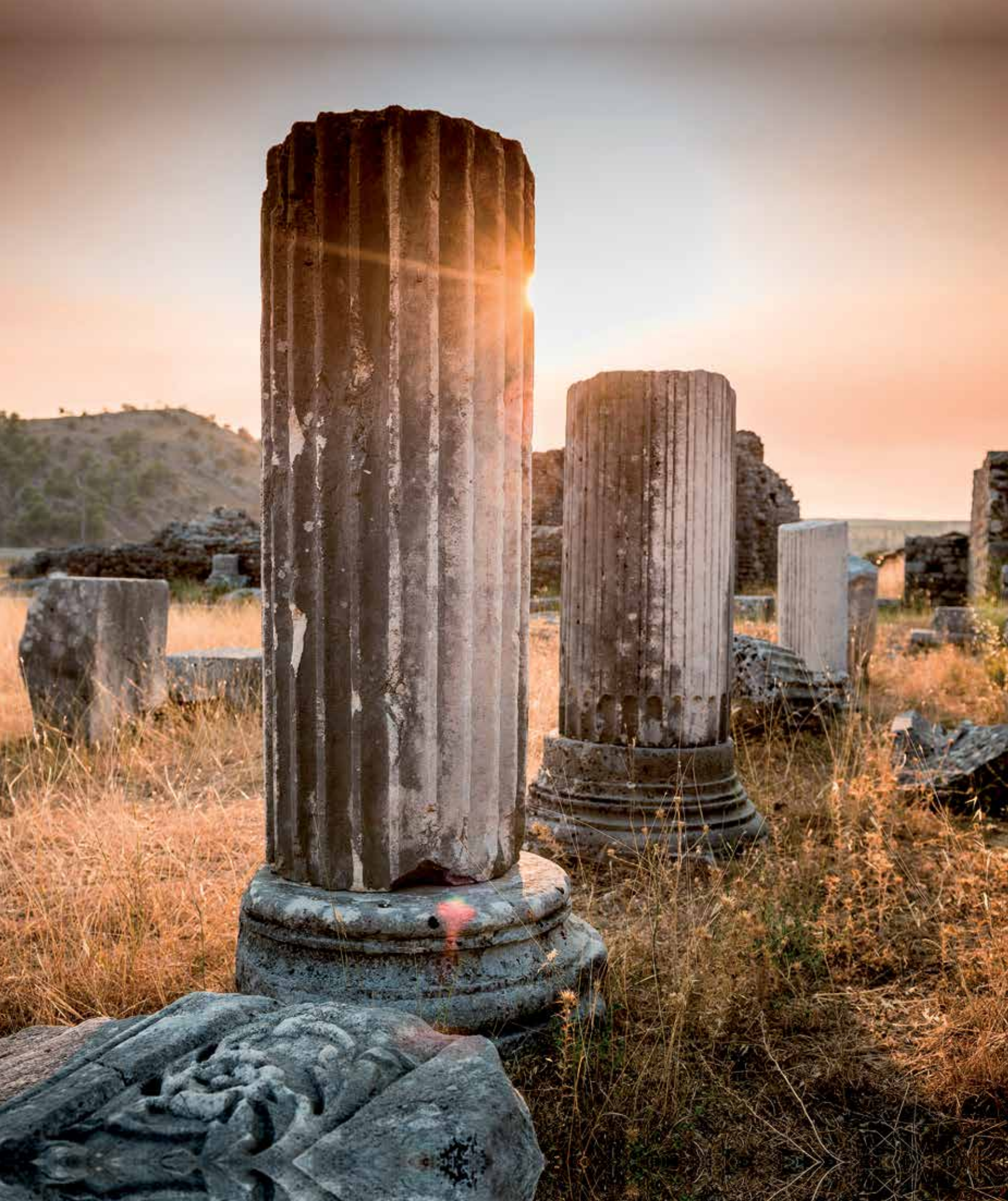
Ova monografija nije samo puka dokumentarna retrospektiva već i oda svim pregaocima, osnivačima, profesorima i studentima koji su oblikovali Univerzitet Crne Gore u prethodnih 50 godina. Kroz priče, sjećanja i materijalna svjedočanstva, pratimo kako je nastala i razvijala se institucija bez čijeg je postojanja nezamisliv razvoj savremene Crne Gore.

Univerzitet Crne Gore je prva adresa na kojoj se traže rješenja za sve brojnije izazove današnjice, ali i odgovori na neka ozbiljna pitanja naše budućnosti. Vjerujemo da rezultati predstavljeni u ovoj publikaciji opravdavaju takvu ulogu Univerziteta. Oni su istovremeno temelj puta ka novim naučnim, obrazovnim i kulturnim visinama.

Neka Univerzitet Crne Gore i Knjiga o njemu budu i dalje najsigurniji i najljepši most do obala znanja i uspjeha budućih generacija.

Prof. dr Vladimir Božović

UNIVERSITAS kao ideja i ishodište

Ako znamo da su ideja i stvarnost razdvojeni, ali i sapripadni – kako je još u antičkom dobu podučavao Platon – vjerovatno ćemo dublje razumjeti danas opštepoznatu misao da svaki univerzitet istovremeno nosi sopstveno iskustvo i baštini veliku tradiciju nastalu na ideji i idealu *universitasa*. Kao amblem naučnih znanja o svijetu, slobode istraživanja i poučavanja, odnosno građenja i prenošenja znanja oličenog u drevnoj slici učitelja i učenika¹, pojam *universitasa* na ravan totaliteta uzdigao je ne Ciceron, koji je prvi univerzitetom označio ono što nazivamo institucijom visokog obrazovanja, već filozof i čuveni prevodilac Timeja, Halkidije, koji je latinskim pojmom *universitas* identifikovao grčke pojmove *τὸ πᾶν* i *τὸ ὅλον* – „sve“ što jeste ili „cjelinu“ stvari. Upravo zato pojam univerziteta tretiramo ne samo kao istorijsku stvarnost koju vjekovima nazivamo obrazovnom ustanovom već nadasve kao ideju i ideal koji su nezavisni od vremena i mjesta na kojem se suštinski i formalno njeguju. Baš kao što se čuvaju i njeguju i u Crnoj Gori, čiji jedini državni univerzitet u trećoj deceniji 21. vijeka slavi samo pet decenija postojanja, ali iza kojeg i ispred kojeg jednako stoji ideja *universitas litterarum* kao njegov *terminus ad quem*, suština i smisao, obavezujuća istorijska misija i zadatak postojanja.

Svaki osvrt na nastanak, rad, izazove i dostignuća Univerziteta Crne Gore otuda predstavlja i (ne)posredno tematizovanje misaone arterije koja ga čini esencijalnom intelektualnom i obrazovnom institucijom u našoj državi. Privučeni takvim ishodištem, autori monografije koja je pred čitaocima pokušali su da, bez emocionalne pristrasnosti, faktografski prikažu ključne istorijske i društvene perspektive pokretanja i razvoja Univerzite-

ta, da osvijetle organizacijske i sistemske metamorfoze, da prikažu sadašnju akademsku anatomiju i društvenu poziciju, te konačno (kratko i nepretenciozno) osvijetle njegovu perspektivu.

U vezi s tim, autorski tim računao je na dvije okolnosti koje njegov rad i tekst na kraju nužno kontekstualizuju. S jedne strane, ograničenost prostora onemogućila je iscrpljivanje svih bitnih informacija i podataka, kao i isticanje ličnih doprinosa velikog broja akademskih i društvenih subjekata koji su svoje znanje i energiju uložili u stvaranje i rast Univerziteta Crne Gore. S druge strane, postojanje više monografija i publikacija o Univerzitetu (pogotovo u prvih 25 godina) i njegovim fakultetima i institutima nametnulo je umirujuću misao da će svaki čitalac koji se želi dodatno informisati i upoznati sa određenim istorijskim periodom ili organizacionim dijelom Univerziteta, to moći da učini konsultujući i druge naslove odnosno analogne i digitalne izvore. Najzad, sentimentalno ali prikladno rečeno, priča o Univerzitetu Crne Gore nikada nije samo svršena knjiga o naporima koji su uloženi u njega, već je uvijek i dio zapleta priče o svima onima koji su znanje stečeno na Univerzitetu ugradili u sebe.

Imajući na umu kako ideju i ideal *universitasa* tako i živo nasljeđe na koje se skupa oslanjamo, zahvaljujemo svim sadašnjim i bivšim kolegama na Univerzitetu Crne Gore koji su suštinski i formalno doprinijeli oblikovanju ove monografije.

Uređivački odbor

¹ Smatra se da se svi izrazi upotrijebljeni u muškom gramatičkom rodu u ovoj monografiji odnose bez diskriminacije i na žene.

Istorijat

Od prvih inicijativa do osnivanja Univerziteta

Kontekst i preduslovi konstituisanja

Znanje i mudrost oduvijek su pripadali najvećim idealima u Crnoj Gori i, uz slavna znamenja junaštva i čojstva, vjekovima oblikuju karakter ovdašnjeg čovjeka, koji je skoro pa iskonski i dalje zagledan u vječne principe intelektualne snage i moralne odvažnosti. Volja za znanjem, koja se isprva prenosila u okvirima porodičnih i manjih kolektivnih zajednica, vremenom je na prostoru Crne Gore, posebno na višim i visokim školama, prirodno izrasla u žudnju za temeljnim školovanjem, motivisanu koliko idejom o spoznaji toliko i snom o boljem i bogatijem životu. Otuda je sve do druge polovine 20. vijeka, dakle do perioda kada su takve institucije pokrenute u Crnoj Gori, značajan broj mladih ljudi sa crnogorskog prostora školovan na višim školama i fakultetima u regionu i šire. Obrazovali su se u evropskim visokoškolskim centrima, poput Beograda, Zagreba, Beča, Rima, Pariza, Praga, Kijeva, Moskve, Petrovgrada i Istanbula, gdje je za relativno kratko vrijeme (druga polovina 19. i prva 20. vijeka) oko hiljadu mladih steklo univerzitetsku diplomu (Kilibarda, 1999: 24). Pri tome je svaki od takvih odlazaka u „veliku školu“ najčešće zahtijevao i velika lična odricanja i krajnje napore porodice, a ukoliko se živjelo u surovijim uslovima, utoliko su odlasci na školovanje bili brojniji (Starovlah, 2007: 467). Međutim, u kontekstu interesa zajednice, vrlo brzo je opažen jedan veliki problem: najveći dio školovanih nije se vratio da živi i radi u svojoj

otadžbini, već je svoje znanje i vještine, odnosno život, vezao za drugu sredinu. Tako je, uz prosvjetiteljsku želju da svakom bude pružena jednaka šansa da se obrazuje, i državni pragmatizam i utilitarizam na kraju doveo do ideje o osnivanju viših i visokih škola, odnosno univerziteta u Crnoj Gori.

Prvu inicijativu za osnivanje univerziteta (u gradu Baru) pokrenuo je 1889. godine knjaz Nikola I Petrović. Na njegov zahtjev, Franjo Rački² je izradio projekat univerziteta, koji tada nije mogao biti realizovan, zato što nije bilo dovoljno ni stručnih ni finansijskih kapaciteta. Nije ih bilo ni 1901, kada je knjaz Nikola inicirao da se – u okviru tadašnjih procesa modernizacije i učvršćivanja države Crne Gore, razvoja kulture i jačanja privrede – osnuje Velika škola na Cetinju. Po njegovom zahtjevu, a s nadom da će se za ostvarivanje projekta dobiti sredstva od ruske vlade, koncepciju velike škole izradio je Valtazar Bogišić³. Po toj koncepciji, u ovoj školi bi se izučavale društvene i prirodne nauke, te bi trebalo da ona postane rasadnik nauke u duhu slovenstva. Međutim, nije uslijedila finansijska podrška ruske vlade, pa ni ova ideja nije ostvarena. Potom je 1908. i 1909. godine knjaz Nikola tražio od Rusije profesore i novac za osnivanje Pravnog fakulteta na Cetinju. Pošto nije dobio novac, ni ta ideja nije ostvarena (Škuletić, 1997: 3–4).

² Franjo Rački (1828–1894) bio je hrvatski historičar, sveštenik, političar, lingvista, publicista i prvi predsjednik Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti u prvih dvadeset godina njenog postojanja (1866–1886).

³ Valtazar Bogišić (1834–1908) bio je pravnik, historičar prava, univerzitetski profesor (Odesa), etnograf i ministar pravde Crne Gore (1893–1899), tvorac *Opšteg imovinskog zakonika* za Knjaževinu Crnu Goru (1888).

Zgrada državne ogledne stanice, Topolica, Bar

U razdoblju između dva svjetska rata, na osnovu odluke Ministarstva poljoprivrede Kraljevine Jugoslavije, osnovana je jedino Državna ogledna stanica za južne kulture u Topolici, kod Bara, 1937. godine, čime je zapravo započeo naučnoistraživački rad u poljoprivredi Crne Gore. Ova ogledna stanica preteča je današnjeg Biotehničkog fakulteta.

Iako je u Prvom petogodišnjem planu razvitka narodne privrede u Narodnoj Republici Crnoj Gori za period 1947–1951. postojala težnja da se osnuju Filozofski i Poljoprivredni fakultet (Službeni list, 14: 1947), neposredno po završetku Drugog svjetskog rata osnivane su prevažno naučne stanice, zavodi i instituti.

Zgrada Poljoprivrednog instituta u Titogradu

Zgrada Istorijskog instituta, 1976.

Osnivanjem Zavoda za poljoprivredna istraživanja u Titogradu⁴ (1945), Zavoda za stočarstvo u Nikšiću (1946), Zavoda za južne kulture i vinogradarstvo u Baru (1947, na osnovama Državne ogledne stanice za južne kulture Topolica u Baru, ustanovljene 1937), Stanice za ispitivanje zemljišta u Baru (1949), Dijagnostičko-veterinarske stanice u Titogradu (1950) i Stanice za voćarstvo u Bijelom Polju (1952), te njihovim objedinjavanjem, formiran je Poljoprivredni institut u Titogradu (1960), koji je trebalo da posluži kao temelj za osnivanje budućeg fakulteta.

Poslije Drugog svjetskog rata, tačnije 1948. godine, kao naučna ustanova osnovan je Institut za izučavanje istorije crnogorskog naroda (od 1957. Istorijski institut NR Crne Gore), sa sjedištem na Cetinju, a od 1959. godine u Titogradu.

Kao dio beogradskog Biološkog instituta, na Skadarskom jezeru je osnovana Biološka stanica, koja je 1965. godine prerasla u Biološki zavod u Titogradu. Zavod za biologiju mora osnovan je u Kotoru, 1961. godine, a Zavod za eksperimentalnu biologiju i medicinska istraživanja u Titogradu, 1966. godine, da bi se svi navedeni 1972. godine udružili i konstituisali Institut za biološka i medicinska istraživanja u Titogradu.

⁴ U periodu od 1946. do 1992. godine Podgorica je nosila naziv Titograd.

Viša pomorska škola u Kotoru osnovana je 1959. godine, sa zadatkom „da sprema kadrove s višom stručnom spremom za potrebe pomorstva i pomorske privrede i da organizuje i sprovodi nastavu za stručno usavršavanje kadrova u pomorstvu i pomorskoj privredi“ (Službeni list, 28, 2: 1959). To je svojevremeno u Jugoslaviji bila druga po redu viša škola za obrazovanje pomorskih kadrova.

Pedagoška akademija u Nikšiću konstituisana je 1963. godine integracijom Više pedagoške škole sa Cetinja (prve više škole u Crnoj Gori, osnovane 1947. godine) i Učiteljske škole iz Nikšića (1948. preseljene iz Herceg Novog).

Prvi fakultet u Crnoj Gori, i to sa četvorogodišnjim trajanjem studija, bio je Ekonomski fakultet u Titogradu, koji je osnovan 1960. godine, kao samostalna ustanova

u sastavu Univerziteta u Beogradu (čiji je dio bio sve do osnivanja Univerziteta u Titogradu, 1974. godine). Pri Ekonomskom fakultetu je 1965. godine osnovan Institut za društveno-ekonomska istraživanja.

Takođe, kao dio Univerziteta u Beogradu, 1961. godine je osnovana samostalna jedinica Elektro odsjek, koji je 1963. godine postao Tehnički fakultet u Titogradu. Pri fakultetu se 1970. godine osniva Mašinski odsjek, a 1973. godine i Metalurški odsjek. Nakon toga, na Tehničkom fakultetu je osnovan i Zavod za energetiku, 1968. godine.

Pravni fakultet u Titogradu osnovan je 1972. godine. Konstituisan je na osnovama prethodnog trogodišnjeg rada Centra za vanredne studije prava Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Zgrada Ekonomskog fakulteta, 1975.

Na Tehničkom fakultetu, 1969.

Na Tehničkom fakultetu, 1969.

Ispit na Ekonomskom fakultetu, 1969.

Zgrada Tehničkog i Pravnog fakulteta, 1971.

Na Tehničkom fakultetu, 1971.

Zavod za eksperimentalnu biologiju i medicinska istraživanja, 1969.

Pored navedenog, važno je napomenuti da je 1971. godine osnovano i Društvo za nauku i umjetnost Crne Gore, sa sjedištem u Titogradu, koje je 1976. godine preraslo u Crnogorsku akademiju nauka i umjetnosti.

Dakle, u samo nekoliko decenija poslije razornog rata, koji je ostavio užasne posljedice na ionako nerazvijenu i siromašnu Crnu Goru, našlo se snage da se osim naučnih stanica, zavoda i instituta, osnivaju i više i visoke škole. Najzad, realne potrebe, ukupna društvena klima i kretanja, proces decentralizacije i uzajamna pomoć u zajedničkoj državi (Jugoslaviji), uz osnivanje navedenih ustanova, kreirali su uslove za objedinjavanje postojećih visokoškolskih institucija u Crnoj Gori.

Osnivanje

Skupština SR Crne Gore koncipirala je 1970. godine *Program razvoja visokoškolskih institucija u Crnoj Gori* za period 1971–1975. i formirala komisiju za njegovu realizaciju. To je, između ostalog, značilo da su do utemeljenja univerziteta osnovani Pravni fakultet i Metalurški odsjek na Tehničkom fakultetu, odsjek za vaspitače pri Pedagoškoj akademiji, Društvo za nauku i umjetnost Crne Gore, kao i Institut za biološka i medicinska istraživanja (Ivanović, 1976: 25–26).

Takođe, važno je napomenuti da je prethodno, 1968. godine, izgrađen Dom učenika i studenata *Braća Vučinić*, pri Pedagoškoj akademiji u Nikšiću, kao i Dom Više pomorske škole u Kotoru (odnosno Dom učenika i studenata *Spasić–Mašera*), 1974. godine, te da je bila u toku izgradnja velikog studentskog doma u Titogradu.

Politička volja i odluka, uz planiranu i obezbijeđenu finansijsku i stručno-akademsku podršku eksperata iz zajedničke države, podstakli su ambiciju osnivanja univerziteta. Misija konstituisanja univerziteta bila je zasnovana na uvjerenju da će se na taj način organizovati naučni i kulturni potencijal zemlje i osposobiti kadrovi neophodni za dinamičan društveno-ekonomski i kulturni razvoj Crne Gore. Ostvarenje ideje o prvom univerzi-

Usvajanje *Samoupravnog sporazuma o udruživanju u Univerzitet u Titogradu*, 2. 4. 1974. godine

tetu u Crnoj Gori konačno je započeto 2. 4. 1974. godine u Titogradu⁵. Tog dana, predstavnici tri fakulteta (Ekonomske, Tehničke i Pravne iz Titograda), dvije više škole (Pedagoške akademije iz Nikšića i Više pomorske škole iz Kotora) i tri samostalna naučna instituta (Istorijskog, Poljoprivrednog i Instituta za biološka i medicinska istraživanja iz Titograda), usvojili su *Samoupravni sporazum o udruživanju u Univerzitet u Titogradu*.

Kao Dan Univerziteta proslavlja se 29. april, dan kada je 1974. godine konstituisana Skupština Univerziteta, kao njegov organ upravljanja. Skupština je izabrala i predsjednika i potpredsjednika Skupštine, Izvršni odbor Skupštine, rektora i dva prorektora, čime je okončan proces osnivanja.

Vizija Univerziteta bila je temeljena na uvjerenju da će se njime omogućiti razvoj visokoškolskog obrazovanja i unapređivanje naučnoistraživačkog rada, uz cjelishodnije uključivanje u naučno-tehnološku revoluciju, što je bilo „od izuzetnog značaja za korjenite promjene koje predstoje našoj privredi i razvoju našeg društva“, kako je istakao dr Žarko Bulajić, predsjednik Izvršnog vijeća Skupštine SR Crne Gore na prvoj svečanoj sjednici Skupštine Univerziteta (Ivanović, 1976: 27).

⁵ Konstituisanje Univerziteta realizuje se poslije manje od dva mjeseca od donošenja Ustava SFRJ, 11. 2. 1974. godine.

Osnivačka sjednica Skupštine Univerziteta, 29. 4. 1974. godine

Istom prilikom, obrazlažući potrebu za osnivanjem Univerziteta, njegov prvi rektor prof. dr Mirčeta Đurović (1974–1978) rekao je da u Crnoj Gori postoji potreba za „snažnim naučno-obrazovnim središtem, sposobnim da se uključi u maticu progresivne privredne i društvene transformacije i da postane snažan pokretač ukupnog društveno-ekonomskog preporoda Crne Gore“ (Ivanović, 1976: 41). Jednom riječju, očekivanja su bila ogromna, pretenzije velike, a ulog i uloga Univerziteta prepoznati kao temelj društva.

Osnivačka sjednica Skupštine Univerziteta; za govornicom rektor Mirčeta Đurović; iza njega, slijeva nadesno: prorektor Mojsije Lazarević, predsjednik Skupštine Radule Sekulić, potpredsjednica Skupštine Mira Nikčević, predsjednik Izvršnog odbora Srđan Hajduković i prorektor Branislav Ivanović

ПОБЈЕДА ● Сриједа, 1. мај 1974. године

Конституисан Универзитет

У понедељак, 29. априла, два значајна догађаја — конституисање Универзитета у Титограду и отварање нове зграде „Побједе“ — дала су посебно обиљежје овогодишњим прво мајским празницима у Црној Гори.

У присуству великог броја јавних и културних радника одржана је I редовна скупштина Универзитета на којој су изабрани органи ове високошколске институције.

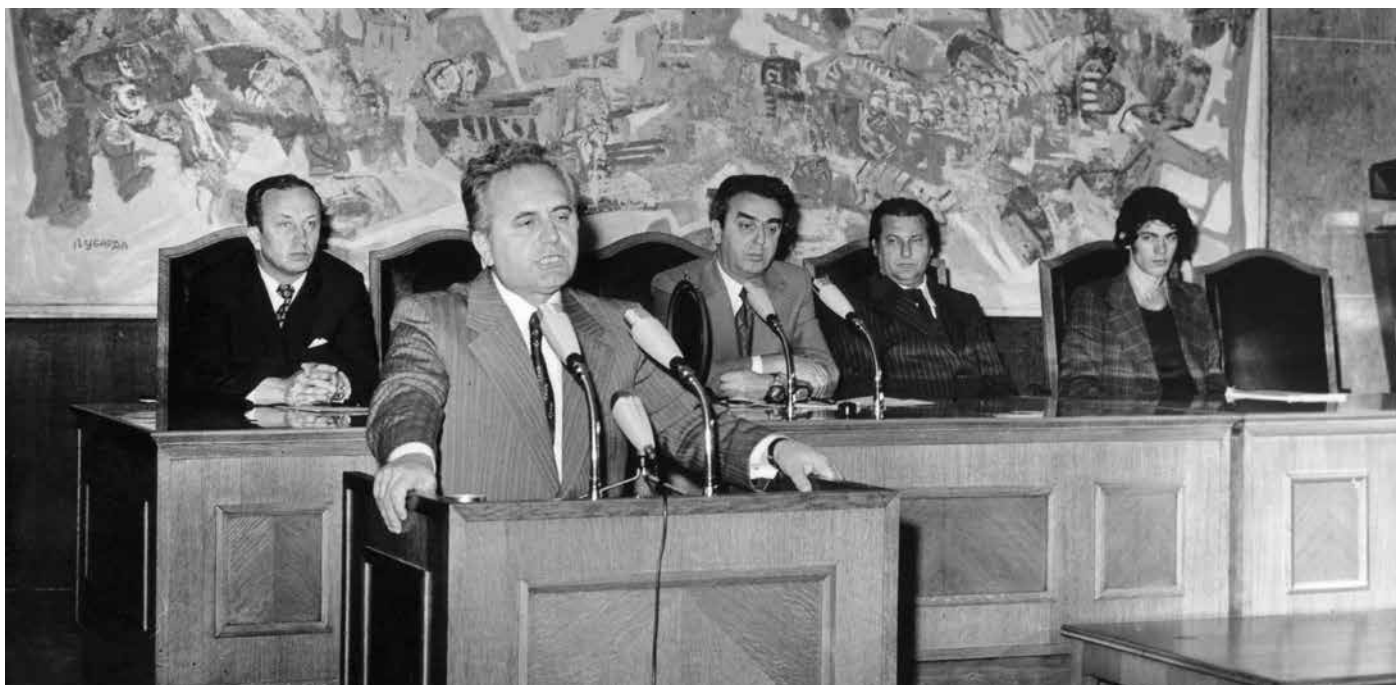
На свечаном дијелу сједнице говорили су: др Жарко Булајић, предсједник Извршног вијећа, др Мирчета Ђуровић, ректор титоградског Универзитета, и ректори и проректори југословенских универзитета.

Истога дана, у присуству великог броја графикара, новинара, јавних и културних рад-

ника, предсједник Републичке конференције ССРН Црне Горе Доброслав Ђулафић свечано је отворио нову зграду „Побједе“.

Оба ова догађаја, од изузетног значаја за даљи развој Црне Горе, привукла су пажњу великог броја јавних и културних радника Републике и Титограда. Свечаностима су присуствовали: Видоје Жарковић, Будислав Шошкић, др Миљан Радовић, Вељко Мићуновић, Владо Јовановић, Владо Божовић, Крсто Попивоца, Андрија Мугоша, Ђоко Пајковић, Филип Бајковић, Пуниша Перовић, Слободан Филиповић, Милева Гаговић, Славко Шепић, представници ЈНА, научног, културног и при вредног живота Републике.

Чланак у дневном листу *Pobjeda*, 1. мај 1974. године

Radna sjednica povodom potpisivanja Samoupravnog sporazuma o udruživanju u Univerzitet u Titogradu, 1974.

1974

Prof. dr Mirčeta Đurović, prvi rektor Univerziteta, obavljao je tu funkciju u dva uzastopna mandata, od 1974. do 1978. godine.

Rođen je u Danilovgradu, 1924. godine, a preminuo u Podgorici, 2011. godine. Gimnaziju je završio na Cetinju, 1945, Ekonomski fakultet u Beogradu, 1949, a post-diplomske studije na Institutu društvenih nauka, 1951. godine. Doktorirao je 1956. godine na Ekonomskom fakultetu u Beogradu.

Od 1951. do 1960. godine radio je u Istorijskom institutu Crne Gore kao rukovodilac i urednik časopisa Istorijski zapisi. Kad je otvoren Ekonomski fakultet, 1960. godine, izabran je u zvanje vanrednog profesora za predmet Politička ekonomija. Bio je prvi dekan Ekonomskog fakulteta, u mandatu 1960–1964. U najviše univerzitetsko zvanje – redovni profesor – izabran je 1972, da bi dvije godine kasnije bio izabran i za rektora Univerziteta. Zvanje profesora emeritusa dodijeljeno mu je 2005. godine.

Bio je ekonomista i istoričar, redovni član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (CANU), urednik više periodičnih publikacija, društveni radnik i nosilac razvojnih projekata. Prilikom osnivanja Društva za nauku i umjetnost Crne Gore, 1973. godine, izabran je za dopisnog člana, a 1981. za redovnog člana CANU, čiji je predsjednik bio od 1985. do 1989. godine.

Samostalno je objavio desetak knjiga, kao koautor jednu, a autor je i više priloga u časopisima i naučnim zbornicima. Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja, među kojima su najznačajnije Trinaestojulska nagrada i Oktoih.

PROREKTORI OD 1974. DO 1978. GODINE

Prof. dr Branislav Ivanović	1974–1978.
Prof. Mojsije Lazarević	1974–1976.
Prof. dr Milinko Šaranović	1974–1978.

1978

Prvih 25 godina

Univerzitet je prošao kroz više faza razvoja, koje je moguće omeđiti na različite načine, u zavisnosti od kriterijuma koji se uzimaju kao meritorni. No, u svakoj od mogućih periodizacija čini se opravdanim predstavljanje i analiza njegovog evoluiranja. Naime, porast broja studenata i osposobljavanje domaćeg kadra, razvoj novih nauka i naučnih disciplina, rastuće i promjenljive potrebe privrede i drugih djelatnosti i političkih okolnosti i ciljeva nužno su uslovljavali reorganizacije i osnivanje novih univerzitetskih jedinica, te ukupan razvoj Univerziteta u skladu sa tendencijama obrazovnih politika visokoškolskih institucija. Naravno, sve u skladu sa intencijom njegovanja prosvjetiteljske i humanističke misije univerziteta.

Od 1974. do 1986. godine

Skupština, Izvršni odbor i Rektor bili su organi upravljanja Univerzitetom. Pritom, glavni organ rukovođenja bila je Skupština, koja se sastojala od pedeset jednog člana, tj. predstavnika organizacionih jedinica i Skupštine SR Crne Gore, među kojima su bili po dva studenta i tri zaposlena iz svake jedinice, predstavnici naučnoistraživačkih instituta i područnih odjeljenja Univerziteta (u prvom sastavu ih je bilo 28, a među njima je, osim akademskog osoblja, bilo i onih koji su obavljali poslove sekretara fakulteta, referenta za studentska pitanja i upravnika biblioteke), te poslanika i predstavnika republičkih organa i društveno-političkih organizacija. U prvom sastavu Skupštine bilo je 10 poslanika i četiri delegata republičkih organa i društveno-političkih organizacija (Samoupravni sporazum o udruživanju, 11–12: 1974; Ivanović, 1976: 21–22). Skupština je donosila statut i druge opšte akte, utvrđivala politiku razvoja, odlučivala o osnivanju organizacionih jedinica, razmatrala upisnu politiku, birala i razrješavala rektora, birala jednog ili više prorektora itd.

Izvršni odbor je imao osam članova, biranih iz redova Skupštine Univerziteta, a potpisnici *Samoupravnog sporazuma o udruživanju* imali su po jednog člana. Izvršni odbor je za svoj rad odgovarao Skupštini, a starao se o izvršenju programa, godišnjeg plana i finansijskog plana, pripremao je predloge statuta i drugih opštih akata o kojima odlučuje Skupština, te vršio nadzor nad korišćenjem sredstava Univerziteta itd. (Samoupravni sporazum o udruživanju, 17–18: 1974).

Sredstva finansiranja Univerziteta trebalo je da se obezbjeđuju putem samoupravnih sporazuma i ugovora sa interesnim zajednicama u oblasti nauke, obrazovanja, kulture i dr., sa društveno-političkim zajednicama, radnim i drugim organizacijama i njihovim asocijacijama (komore, udruženja) i po drugim osnovama predviđenim zakonima (Samoupravni sporazum o udruživanju, 27: 1974).

Univerzitet je formiran u dosta lošim uslovima: nije bilo dovoljno adekvatnog prostora, umnogome je nedostajala odgovarajuća oprema, u velikoj mjeri je manjkao nastavni kadar, tako da je preko 75% angažovanih nastavnika dolazilo sa univerziteta van Crne Gore (Starovlah, 2007: 484). Pri tome, materijalni položaj nastavnika i saradnika Univerziteta nije bio na nivou koji bi omogućavao potpuno posvećivanje nastavnom i naučnom radu, lični dohoci su bili relativno niski, znatan broj nastavnika i saradnika nije imao riješeno stambeno pitanje, a širenje mreže visokoškolskih institucija u Crnoj Gori bilo je ostvarivano u uslovima opadanja učesća sredstava za visokoškolsko obrazovanje u nacionalnom dohotku Republike (Šaranović, 1984: 15, 32). Stoga, nametala se potreba za urgentnom reorganizacijom i racionalizacijom Univerziteta.

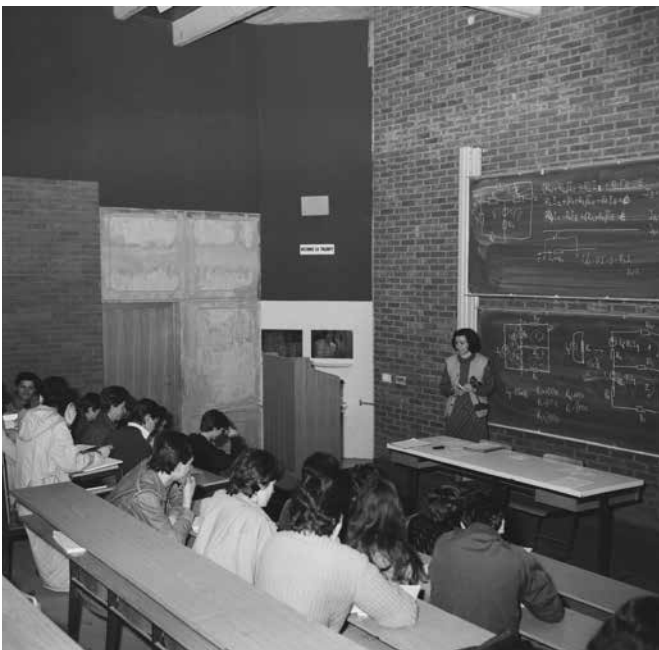
Izgradnja zgrade tehničkih fakulteta (u pozadini dio stambenog bloka Studentskog doma *Rifat Burdžević – Tršo* u Titogradu), 1975.

Posjeta predsjednika SR Crne Gore Veljka Milatovića Univerzitetu, amfiteatar Ekonomskog fakulteta, 1977.

Nastava u laboratoriji za energetiku, 1981.

Predavanje u zgradi tehničkih fakulteta, 1981.

Ekskurzija studenata Kulturološkog fakulteta, 1982.

Ujedno, u vrijeme osnivanja Univerziteta, 1974. godine, sva tri njegova fakulteta (Ekonomski, Pravni i Tehnički) bila su smještena u zgradi tadašnjeg Ekonomskog i Pravnog fakulteta. Inače, prethodno su Ekonomski i Tehnički fakultet počeli sa radom u zgradi Građevinske tehničke škole u Titogradu.

Zgrada tehničkih fakulteta, u kojoj je bio smješten i Rektorat, počela je da se gradi 1975, na prvu godišnjicu Univerziteta, a bila je završena i useljena tek 1978. godine. U prvih deset godina rada Univerziteta izgrađeni su i drugi važni infrastrukturni objekti, kao što su: toplana univerzitetskog centra, II faza studentskog doma u Titogradu, privremena zgrada Muzičke akademije. Između ostalog, ulagano je i u adaptacije zgrada Ekonomskog i Pravnog fakulteta, Zavoda za biologiju mora i okeanografiju u Kotoru, studentskih domova u Titogradu, Nikšiću i Kotoru (koji su imali ukupno preko 1.500 mjesta), kao i u izgradnju 60 stanova za zaposlene na Univerzitetu (Šaranović, 1984: 13).

Između dva svjetska rata, kao i prvih decenija poslije Drugog svjetskog rata, mladi iz Crne Gore studirali su na gotovo svim univerzitetima u Jugoslaviji, a najviše na Univerzitetu u Beogradu. Tri godine prije osnivanja prvog univerziteta u Crnoj Gori, akademske 1971/1972. godine, mladih iz Crne Gore na studijama širom ondašnje države bilo je ukupno 7.889, i to: u Srbiji 3.783, u Crnoj Gori 2.446, Bosni i Hercegovini 949, Hrvatskoj 393, u Makedoniji 260 i u Sloveniji 58 (Statistički godišnjak SRCG, 1974: 202). Devet godina po osnivanju Univerziteta u Titogradu, akademske 1980/1981. godine, broj studenata na tadašnjih 11 organizacionih jedinica u Crnoj Gori povećan je četiri puta, odnosno na 10.359 (Ivanović, 1982: 135). Oko 9.000 je dobilo posao u privredi i društvenim službama, što je predstavljalo neprocjenjiv doprinos razvoju zemlje (Šaranović, 1984: 5). Takođe, znatno se povećao i broj onih koji su odlazili da studiraju u

Srbiji – na 5.566, dok je u drugim republikama zajedničke države broj studenata iz Crne Gore ostao na gotovo istom nivou kao i u prethodnim godinama – u Bosni i Hercegovini 1.188, Hrvatskoj 258, Makedoniji 289 i u Sloveniji 37 (Statistički godišnjak SRCG, 1982, prema Starovlah, 2007: 481). Inače, tada je u Jugoslaviji bilo 19 univerziteta, na kojima je studiralo oko 400.000 studenata. Dakle, osim što je razvoj Univerziteta omogućio i podstakao studiranje mladih u Crnoj Gori, primjetan je i ukupan rast broja onih koji su imali ambiciju da steknu visokoškolsko obrazovanje. Međutim, na Univerzitetu studije nije pratila i željena efikasnost. Na primjer, u akademskoj 1981/1982. godini redovni studenti su prijavili 90.740 ispita. Od polaganja je odustalo 4% kandidata, 21% nije položilo ispite, a položilo ih je 35%. Postignuta prosječna ocjena bila je 6,75, pri čemu je ocjena 10 učestvovala sa 2,5%, ocjena devet sa 4,5%, dok su više od 50% ocjena činile šestice (Šaranović, 1984: 30). To s jedne strane govori o ne baš zavidnom kvalitetu tadašnjih završenih studija, ali s druge strane svjedoči o respektabilnom kriterijumu i očekivanjima koja su profesori imali od studenata.

Na Univerzitetu su tada postojale brojne specijalizovane studentske organizacije, koje su u velikoj mjeri obilježile život, rad i slobodno vrijeme mnogih studenata. Neke od njih bile su Univerzitetski savez fizičke kulture, AKUD *Mirko Srzentić*, Klub pisaca *Mirko Srzentić*, Studentska eksperimentalna scena (prva amaterska dramska scena u Crnoj Gori), AKUD *Vuk Karadžić*, Radio-klub *Student*, Foto-klub *Student* itd.

Samo godinu nakon osnivanja, Univerzitet u Titogradu je preimenovan u **Univerzitet Veljko Vlahović⁶ u Titogradu**. Odluka je donijeta na vanrednoj sjednici Skupštine Univerziteta, održanoj 6. 5. 1975. godine. Poslije prof. dr Mirčete Đurovića, funkciju rektora je vršio prof. dr Mi-ljan Radović, takođe u dva mandata (1978–1982).

⁶ Velimir Veljko Vlahović (1914–1975) rođen je u Trmanju, kod Kolašina. Studirao je mašinstvo na Tehničkom fakultetu u Beogradu, u Pragu i na Sorboni, a diplomirao je na univerzitetu u Moskvi. Zbog organizacije i aktivnog učesća u protestima beogradskih studenata sa zahtjevom za autonomiju univerziteta, slobodu nauke i kulture, uhapšen je i interniran u logor u Višegradu i isključen sa beogradskog univerziteta. Učestvovao je u španskom građanskom ratu, kao borac Internacionalnih brigada. U toku Narodnooslobodilačke borbe najprije je u Moskvi organizovao radio-stanicu *Slobodna Evropa*, a od 1944. u Jugoslaviji je obavljao dužnost načelnika Uprave za agitaciju i propagandu. Poslije rata je obavljao niz dužnosti kao visoki funkcioner SFRJ. Proglašen je za narodnog heroja Jugoslavije. Posebnu naklonost studenata stekao je za vrijeme studentskih demonstracija u Beogradu u junu 1968. godine, kada je stao na stranu studenata i pretrpio nasilje od policije.

1978

Prof. dr Miljan Radović bio je rektor u dva uzastopna mandata, od 1978. do 1982. godine.

Rođen je 1938. godine u selu Žirci, kod Kolašina, a preminuo 2015. godine, u Beogradu. Nižu gimnaziju je završio u Kolašinu, višu u tadašnjem Ivangradu, Prirodno-matematički fakultet – grupu za geografiju – u Beogradu, 1959. godine, a postdiplomske studije, iz oblasti turizma, 1962. Iste godine izabran je za asistenta na Ekonomskom fakultetu u Titogradu. U zvanje predavača izabran je 1964, u zvanje višeg predavača 1969, vanrednog profesora 1972, a redovnog profesora 1980. Bio je nosilac zvanja profesor emeritus Univerziteta Crne Gore od 2005. godine.

Radio je u Institutu ekonomskih nauka u Beogradu, kao šef sektora za razvoj turizma i regionalni razvoj. Bio je član Predsjedništva turističkih saveza Jugoslavije i Crne Gore, predsjednik Geografskog društva Crne Gore, predsjednik Saveza geografskih društava Jugoslavije, član Međunarodne asocijacije naučnih radnika iz oblasti turizma (ATEST) sa sjedištem u Ženevi. Biran je i za saveznog eksperta za oblast turizma i regionalnog razvoja.

Autor je i koautor više od deset knjiga, a uz to je objavio više od 50 priloga u knjigama i monografijama publikovanim u zemlji i inostranstvu, te oko 70 članaka u domaćim i međunarodnim časopisima i preko 30 referata na nacionalnim i internacionalnim skupovima. Bio je rukovodilac više od 15 naučnih i stručnih projekata.

Nosilac je brojnih domaćih i inostranih priznanja, među kojima su Orden rada sa zlatnim vijencem, Orden Republike sa zlatnim vijencem i Zlatna značka Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD).

PROREKTORI OD 1978. DO 1982. GODINE

Prof. dr Milinko Šaranović	1978–1980.
Prof. dr Radule Sekulić	1978–1980.
Prof. dr Žarko Kalezić	1978–1982.
Prof. dr Luka Vujošević	1980–1982.
Prof. dr Milenko Pasinović	1980–1982.

1982

Transformacije i osnivanja novih organizacionih jedinica (1974–1986)

Ekonomski fakultet u Titogradu je po ulasku u sastav Univerziteta, 1974. godine, definisan kao Radna organizacija Ekonomski fakultet tako što je usvojen *Samoupravni sporazum o udruživanju osnovnih organizacija*, i to: Nastavno-naučne osnovne organizacije udruženog rada – Fakulteta i Naučnoistraživačke osnovne organizacije udruženog rada – Instituta za društveno-ekonomska istraživanja (osnovanog 1965. godine u okviru Ekonomskog fakulteta).

Nastavnički fakultet u Nikšiću formiran je 1977. godine, a izrastao je iz Pedagoške akademije, osnovane 1963. godine. U trenutku prerastanja i preimenovanja akademije u fakultet postojale su četvorogodišnje studije (odsjeci Marksizam i socijalističko samoupravljanje i Osnovi tehnike i samoupravni rad) i dvogodišnje studije (odsjeci Srpskohrvatski jezik i književnost, Ruski jezik i književnost, Engleski jezik i književnost, Istorija i geografija, Matematika i fizika, Hemija i biologija, Likovno vaspitanje, Fizičko vaspitanje, Razredna nastava i Predškolsko vaspitanje).

Elektrotehnički fakultet u Titogradu je formiranjem Složene organizacije udruženog rada (SOUR) Tehnički fakulteti 1978. godine konstituisan kao samostalni pravni subjekt i radna organizacija. Inače, kao izdvojeno odjeljenje beogradskog Elektrotehničkog fakulteta, otvoren je školske 1961/1962. godine.

Na isti način je Mašinski odsjek Tehničkog fakulteta 1978. godine prerastao u **Mašinski fakultet u Titogradu**.

Takođe, reorganizacijom Tehničkog fakulteta 1978. godine, Odsjek metalurgija je postao samostalna ustanova, odnosno **Metalurški fakultet u Titogradu**.

Institut za matematiku i fiziku u Titogradu osnovan je 1978. godine, transformacijama unutar prethodno postojećeg Tehničkog fakulteta, a 1980. godine oformljena su dva odsjeka – Odsjek za matematiku i Odsjek za fiziku. Navedeni institut, odnosno njegovi odsjeci, predstavljaju produžetak i razvijenu formu pojedinih nastavnih grupa, kao što su, između ostalih, grupe za matematiku, fiziku i biologiju, koje su bile na Pedagoškoj akademiji u Nikšiću.

Institut za strane jezike u Titogradu oformljen je 1978. godine kao samostalna organizaciona jedinica na Univerzitetu. Na početku svog rada Institut je realizovao nastavu iz engleskog, ruskog i francuskog jezika, ubrzo potom i iz njemačkog i italijanskog, a bio je vrlo aktivan i u organizovanju seminara za nastavnike stranih jezika, kurseva stranih jezika, u prevodenju, izdavaštvu, te u naučnoistraživačkom radu i organizovanju naučnih simpozijuma.

Viša fizioterapeutska škola u Igalu (Herceg Novi) najprije je od 1976. godine funkcionisala kao istureno odjeljenje Više škole za medicinske sestre i zdravstvene tehničare iz Zagreba, da bi 1980. godine postala samostalna organizaciona jedinica (a od 2015. godine funkcionise u sastavu Medicinskog fakulteta).

Građevinski fakultet u Titogradu osnovan je 1980. godine odlukom Radničkog savjeta Složene organizacije udruženog rada *Lovćeninvest* u Titogradu. Razlog za osnivanje bile su objektivne potrebe Crne Gore za obrazovanjem visokoškolskog građevinskog kadra, naročito pojačane razornim zemljotresom koji je pogodio Crnu Goru 1979. godine. Građevinski fakultet je finalno konstituisan 1984. godine, čime je zaokruženo jezgro tehničkih fakulteta Univerziteta.

Muzička akademija na Cetinju osnovana je 1980. godine u Titogradu. Akademija je imala Pedagoško-teorijski odsjek, sa tri usmjerenja (Opšta muzička pedagogija, Kompozicija i Dirigovanje) i Pedagoško-instrumentalni odsjek, sa tri usmjerenja (Klavir, Gudački instrumenti i Duvački instrumenti).

Kulturološki fakultet na Cetinju oformljen je 1981. godine i bio je primarno fokusiran na obrazovanje stručnjaka za konzervaciju i restauraciju pokretnih spomenika kulture i likovnih djela.

Fakultet za pomorstvo u Kotoru konstituisan je 1981. godine, prerastanjem iz Više pomorske škole (osnovane 1959. godine). Imao je dva usmjerenja – Pomorsko-nautički i Brodomašinski.

Sa Kulturološkog fakulteta, 1981.

1982

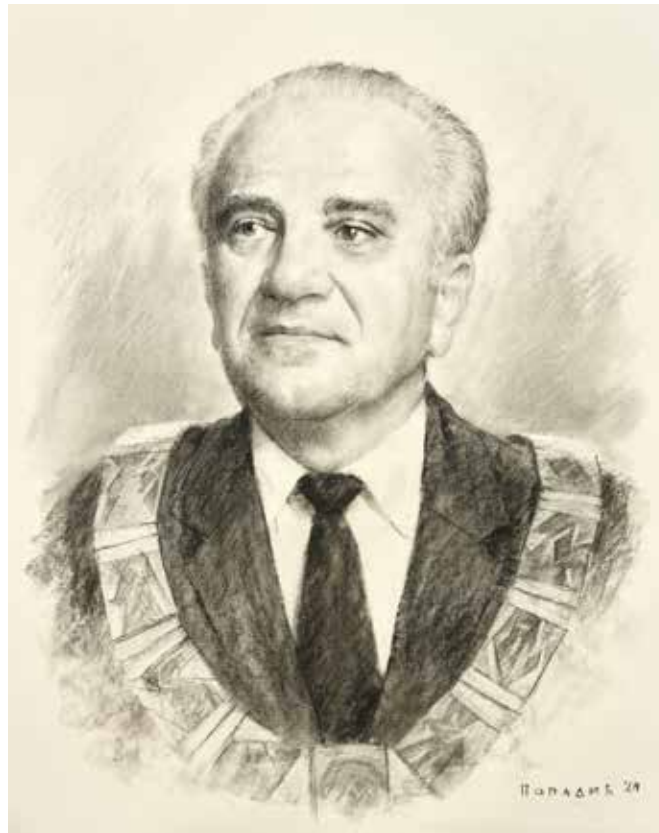
Prof. dr Milinko Šaranović obavljao je funkciju rektora u dva uzastopna mandata, od 1982. do 1986. godine.

Rođen je 1929. godine u selu Potkraj, kod Danilovgrada, a umro 2020, u Podgorici. Završio je Srednju tehničku školu – Elektrotehnički odsjek, u Titogradu, 1949. godine, a Elektrotehnički fakultet u Beogradu, 1956. godine. Doktorirao je 1970. godine na Tehničkom fakultetu u Titogradu. Za docenta na Tehničkom fakultetu u Titogradu izabran je prvi put 1963. godine, a drugi put 1968. godine; za vanrednog profesora izabran je 1970, a za redovnog profesora 1978. godine. Zvanje profesora emeritusa dodijeljeno mu je 2005. godine.

U tri navrata bio je prodekan Tehničkog fakulteta, dekan istog fakulteta i prorektor Univerziteta. Za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti izabran je 1985. godine, a za redovnog 1993. godine. Bio je sekretar Odjeljenja prirodnih nauka CANU (1985–1995), generalni sekretar CANU (1995–2001), a u 2002. godini obavljao je funkciju potpredsjednika ove institucije.

Objavio je više naučnih monografija i radova iz oblasti klasične teorije elektromagnetnog polja, više studija koje su rađene za potrebe određenih institucija u oblasti nauke i privrede, te dva univerzitetska udžbenika. Bio je član redakcija nekoliko naučnih i stručnih časopisa.

Odlikovan je Ordenom rada sa zlatnim vijencem (1969) i Ordenom Republike sa srebrnim vijencem (1978), a dobitnik je i Zlatne plakete *Boris Kidrič* (1962) i Plakete *Nikola Tesla* (1985).

PROREKTORI OD 1982. DO 1986. GODINE

Prof. dr Slobodan Blagojević	1982–1984.
Prof. dr Slobodan Vukićević	1982–1986.
Dr Jovan Stjepčević	1982–1984.
Prof. dr Svetozar Blečić	1984–1986.
Prof. dr Dragiša Đoković	1984–1986.

1986

Čitaonica Univerzitetske biblioteke, zgrada tehničkih fakulteta, 1981.

Čitaonica Univerzitetske biblioteke, 1981.

Važno je napomenuti da je 1978. godine počela sa radom **Univerzitetska biblioteka**, kao samostalna univerzitetska jedinica. Već na samom početku njenog rada pojavio se jedan veliki problem, koji je posebno uticao na naučnoistraživačke aktivnosti Univerziteta. Naime, početkom 80-ih godina, zbog nedostatka deviza, skoro je obustavljena nabavka inostrane literature, a samim tim Univerzitet je došao u situaciju da skoro prekine naučne komunikacije sa svijetom, zbog čega mu je prijetila opasnost od provincijalizma, izolovanosti i stagnacije (Šaranović, 1984: 17). Jasno je da u takvim okolnostima ni biblioteka, a što je još važnije, ni nastavni ni naučnoistraživački potencijali, nijesu mogli biti razvijani, obogaćivani, te nijesu mogli ići ukorak sa savremenim dostignućima i potrebama privrede, kulture itd.

Istovremeno, vrlo brzo nakon osnivanja Univerziteta, kao veoma važna nametnula se potreba prerastanja

fakulteta od isključivo nastavno-obrazovnih u nastavno-naučne institucije, kao i njihovog uključivanja, uz sve druge naučnoistraživačke organizacije (institute), u razvojne tokove društva (Šaranović, 1984: 15). Stoga su fakulteti pokrenuli raznovrsnu međunarodnu naučno-stručnu saradnju, prvenstveno u domenu naučnih projekata, školovanja i kadrovskog usavršavanja u razvijenijim zemljama, naravno, korišćenjem stipendija međunarodnih fondacija. Pored toga, vrlo bitno je bilo i učestvovanje na međunarodnim kongresima, simpozijumima, naučnim skupovima i drugim vidovima razmjene naučnih i stručnih informacija (Delibašić, 2003: 30).

Univerzitet je bio član Evropske rektorske konferencije, kao i Internacionalne asocijacije univerziteta. Takođe, izuzetno važan oblik međunarodne saradnje bilo

je i angažovanje vrhunskih profesora iz inostranstva. Tome je naročito doprinijelo uspostavljanje saradnje Univerziteta sa brojnim inostranim univerzitetima, kao sa Državnim univerzitetom u Floridi (1975), sa Univerzitetom u Bariju (1976), sa Moskovskim državnim univerzitetom *M. V. Lomonosov* (1977), sa Univerzitetom u Tirani (1978), Univerzitetom u Karlsruhu (1984) i sa Rostovskim državnim univerzitetom (1986). Stiče se utisak da su takvi vidovi saradnje bili manjeg intenziteta u periodu 1987–1999, jer su vrijedni spomena samo sporazumi sa univerzitetima u Skadru i Bitolju (1994), sa Tehničkim univerzitetom u Klauštalu (1997) i sa Institutom za elektrozavarivanje *EO Paton* u Kijevu (1999) (Kilibarda, 1999: 184). Dakle, i pored brojnih teškoća, tokom prvih više od deset godina rada mogu se konstatovati brojni kvalitativni i kvantitativni iskoraci Univerziteta.

Rukovodstvo Univerziteta *Veljko Vlahović* i Univerziteta u Bariju, 1976.

Od 1987. do 1999. godine

Krajem osamdesetih godina prošlog vijeka, za vrijeme rektorskog mandata prof. dr Miloša Radulovića (1986–1990), prilikom analize razvoja i sudbine Univerziteta i njegovih organizacionih jedinica razmatran je tržišni pristup.

Naime, 1987. godine Izvršno vijeće Skupštine SR Crne Gore pripremlilo je opsežan elaborat o radikalnoj racionalizaciji Univerziteta, u kojem su predlozi za ukidanje nekih univerzitetskih jedinica ili njihovih odsjeka obrazlagani sufcitom kadrova koje školuju te jedinice, odnosno ti odsjeci. Pritom, na sjednici političkog vrha Republike, odnosno Predsjedništva Centralnog komiteta Saveza komunista Crne Gore i Predsjedništva Republike, koji je razmatrao ovaj elaborat, pojedini članovi su smatrali da bi po toj logici valjalo ukinuti ne samo sve fakultete nego i sve srednje škole u Crnoj Gori, budući da sve one proizvode višak kadrova (Kilibarda, 1999: 34). Na svu sreću, tržišni pristup, odnosno model obrazovanja i školstva koji je bio isključivo u skladu sa tržištem rada, nikada nije postao glavna paradigma, već je, uprkos brojnim izazovima, humanistički i naučni kriterijum bio i ostao jedina ideja-vodilja Univerziteta.

Funkciju rektora Univerziteta u periodu 1990–1995. obavljao je prof. dr Božidar Nikolić, a u periodu 1995–1999. rektor je bio prof. dr Ratko Đukanović.

Univerzitet *Veljko Vlahović* u Titogradu u maju 1992. godine promijenio je ime u **Univerzitet Crne Gore**.

Krajem devedesetih godina prošlog vijeka najviši organ upravljanja Univerzitetom bio je Senat, Rektor je bio rukovodni, a Vijeće Univerziteta stručni organ (Škuletić, 1997: 12–19). Struktura članova i nadležnosti Senata bile su gotovo poput onih kakve danas ima Upravni odbor (donosi Statut Univerziteta, programe rada, plan publikovanja, određuje školarine, predlaže broj upisanih studenata, finansijski plan i plan razvoja, bira i razrješava rektora i prorektore itd.). Vijeće je imalo nadležnosti vrlo bliske onima koje danas ima Senat – određuje matičnost fakulteta, daje saglasnost za nastavne planove i programe, sprovodi procedure izbora u naučno-nastavna zvanja itd. Ipak, razlika nije samo terminološke, odnosno nominalne prirode. Naime, ukupno gledano, danas Upravni odbor ne samo da ima manje članova već su u znatno manjem broju zastupljeni predstavnici akademskog osoblja članica Univerziteta. Navedena promjena je dovela do toga da posljednjih godina postoji disbalans, to jest veće učesće osnivača (i finansijera) Univerziteta, odnosno predstavnika Vlade Crne Gore u Upravnom odboru Univerziteta nego u prošlim vremenima.

Prva generacija studenata Fakulteta likovnih umjetnosti, Cetinje, 1992.

1986

Prof. dr Miloš Radulović bio je rektor u dva uzastopna mandata, od 1986. do 1990. godine.

Rođen je 1929. u Spužu, a preminuo 2017. godine. Gimnaziju je završio u Titogradu, a Ekonomski fakultet u Ljubljani, 1958. godine. Postdiplomske studije završio je 1966. godine na Jugoslovenskom institutu za ekonomska istraživanja u Beogradu; dvije godine kasnije doktorirao je na Ekonomskom fakultetu u Beogradu. Početkom 1962. godine izabran je za asistenta na Ekonomskom fakultetu u Titogradu, a potom je 1966. biran za predavača, 1972. za vanrednog profesora, te 1982. za redovnog profesora. Bio je dekan Ekonomskog fakulteta od 1974. do 1978. Stipendista je Fulbrajtove fondacije u dva navrata. Dobio je počasno zvanje profesor emeritus 2005. godine.

Poslije diplomiranja je dvije godine radio u Zapadnoj Njemačkoj i u Engleskoj, na poslovima ekonomske struke. Početkom 1961. godine bio je zaposlen u preduzeću *Pretis* u Sarajevu, na komercijalnim poslovima. Iste godine prelazi u Republički zavod za produktivnost rada Crne Gore, na čelo sektora za organizaciju preduzeća.

Objavio je dvije knjige, nekoliko studija, te veći broj priloga u domaćim i inostranim časopisima. Bio je ambasador Jugoslavije u Velikoj Britaniji od 1997. do 1999.

PROREKTORI OD 1986. DO 1990. GODINE

Prof. dr Svetozar Blečić	1986–1988.
Prof. dr Ratko Đukanović	1986–1988.
Prof. dr Predrag Obradović	1986–1990.
Prof. dr Dušan Dragović	1988–1990.

1990

Transformacije i osnivanja novih organizacionih jedinica (1987–1999)

Filozofski fakultet u Nikšiću nastao je 1988. godine na osnovama i preimenovanjem Nastavničkog fakulteta, oformljenog 1977. godine.

Prirodno-matematički fakultet u Titogradu konstituisan je 1988. godine, izrastajući iz Instituta za matematiku i fiziku. Fakultet je imao Odsjek za matematiku, sa dva usmjerenja (Opšti i Nastavni), i Odsjek za fiziku, takođe sa dva usmjerenja (Opšti i Nastavni).

Fakultet likovnih umjetnosti na Cetinju oformljen je 1988. godine na temeljima i ukidanjem Kulturološkog fakulteta, a svoje korijene, između ostalog, vuče još iz Pedagoške akademije u Nikšiću, u kojoj je postojala i nastavna grupa za Likovno vaspitanje, sa koje su brojni profesori i studenti kasnije bili angažovani na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju. Fakultet je na samom početku rada imao tri odsjeka – Slikarski, Vajarski i Grafički dizajn (Grafika).

Metalurško-tehnološki fakultet u Titogradu nastao je 1995. godine dobijanjem novih studijskih programa i razvojem postojećih, te preimenovanjem Metalurškog fakulteta, osnovanog 1978. godine.

Biotehnički institut u Podgorici konstituisan je 1997. godine, transformacijom dotadašnjeg Poljoprivrednog instituta, kojem je pridružen novoosnovani Centar za šumarstvo.

Institut za biologiju mora u Kotoru nastao je 1997. godine (ušao u sastav Univerziteta 2004), na osnovama transformacije Zavoda za biologiju mora (oformljenog 1961. godine).

Fakultet dramskih umjetnosti na Cetinju počeo je sa radom studijske 1994/95. godine, kao odsjek pri Fakultetu likovnih umjetnosti, a 1997. godine osnovan je kao samostalna univerzitetska jedinica. U trenutku osnivanja Fakultet je imao jedan odsjek – Gluma.

Medicinski fakultet u Podgorici konstituisan je 1997. godine. Počeo je sa radom ukidanjem Medicinskog instituta kao samostalne ustanove i njegovim uključivanjem u sastav Fakulteta.

Pomorski fakultet u Kotoru nastao je 1999. godine na osnovama tamošnjeg Fakulteta za pomorstvo, između ostalog i odvajanjem, tj. prerastanjem prethodno postojećeg Odsjeka za turizam i ugostiteljstvo u **Fakultet za turizam i hotelijerstvo** u Kotoru, iste godine.

Važno je napomenuti da je zbog kompleksnosti organizacionih jedinica i njihovog umrežavanja osnovan i Centar informacionog sistema Univerziteta Crne Gore, 1998. godine.

U prvih 25 godina postojanja i razvoja Univerziteta došlo je do značajnih strukturalnih i lokacijskih promjena. Naime, prilikom osnivanja, Univerzitet su činili tri fakulteta, dvije više škole i tri instituta, a 1999. godine 14 fakulteta (među kojima tri fakulteta odnosno akademije umjetnosti), četiri samostalna naučna instituta i jedna viša škola. Istodobno, 1974. godine, u Titogradu je bilo smješteno šest od osam organizacionih jedinica, odnosno 75%, a 1999. godine 11 od 19, odnosno 57,8%. Čini se opravdanom pretpostavka da su razvoj i transformacija postojećih, te posebno osnivanje novih organizacionih jedinica širom Crne Gore, bili pokušaj poštovanja tradicija i resursa lokalnih sredina, kao i ravnomjernog regionalnog razvoja i decentralizacije.

Za navedeni period Univerzitet je izdao 12.399 fakultetskih diploma, 11.237 diploma više škole, 116 diploma magistarskih studija i 80 diploma doktorskih studija, kreirana je impozantna naučna produkcija (udžbenici, studije, monografije i slično), te su obučeni brojni stručnjaci u privredi, kulturi, školstvu i politici (Kilibarda, 1999: 184).

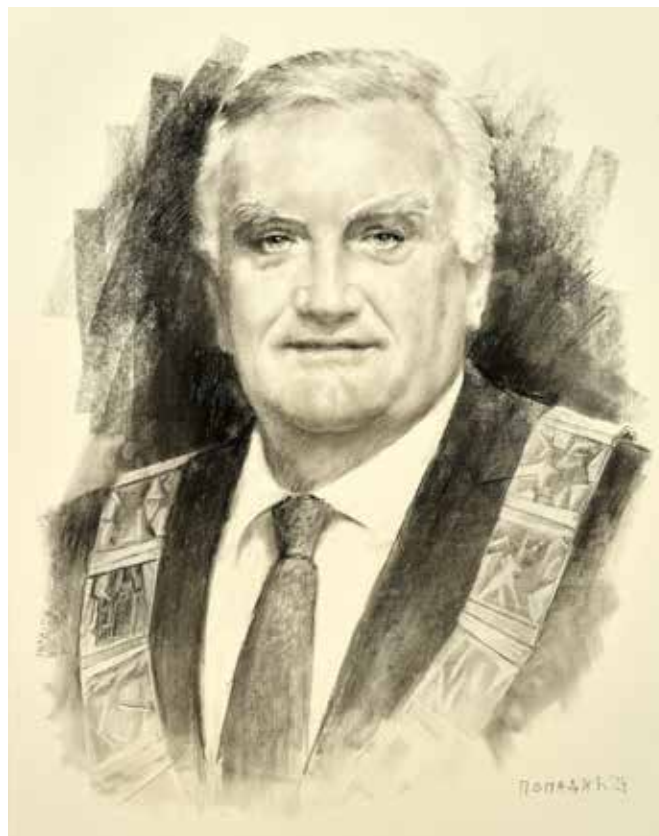
1990

Prof. dr Božidar Nikolić bio je rektor u dva uzastopna mandata, od 1990. do 1992. i od 1992. do 1995. godine.

Rođen je 1941. godine u Ozrinićima, u Nikšiću, a umro 2014. godine, u Podgorici. U Sarajevu je završio osnovnu i srednju školu. Osnovne (1966) i postdiplomske studije (1973), kao i doktorat (1978) završio je takođe u Sarajevu, na Mašinskom fakultetu. Na Tehničkom fakultetu u Titogradu biran je za docenta 1973, za vanrednog profesora 1979, a za redovnog profesora 1988. godine. Dobio je priznanje profesora emeritusa 2005. godine.

Radio je na Mašinskom fakultetu u Sarajevu od 1968. do 1973. godine, najprije kao asistent na Katedri za energetsko konstruktivno mašinstvo, a potom kao viši stručni saradnik Zavoda za motore istog fakulteta. Usavršavao se u Finskoj, SSSR-u, Njemačkoj i Americi. Predavao je i na američkim i evropskim univerzitetima. Bio je rukovodilac Mašinskog odsjeka Tehničkog fakulteta u Titogradu, prvi dekan Mašinskog fakulteta u Titogradu (1978–1982, kao i 1988–1990), šef Katedre za mehanizaciju Mašinskog fakulteta, član Savjeta Zajednice mediteranskih univerziteta, vršilac dužnosti direktora Istorijskog instituta Crne Gore, predsjednik Skupštine samoupravne interesne zajednice usmjerenog obrazovanja Crne Gore (1982–1990), predsjednik Društva elektromašinskih inženjera Crne Gore, predsjednik Društva za motore i vozila Crne Gore, direktor Međunarodnog naučnog centra za ekologiju i zdravlje čovjeka, osnivač i organizator međunarodnog simpozijuma *Izvor i prenos snage* (IPS), a od 1985. član Američke asocijacije za motore i vozila SAE.

Autor je pet univerzitetskih udžbenika i oko 150 naučno-stručnih radova i članaka u domaćim i stranim časopisima i publikacijama. Dobitnik je više nagrada i priznanja, između ostalih: Nagrade oslobođenja Titograda, Povelje Saveza inženjera i tehničara Jugoslavije, Povelje i Plakete Univerziteta Crne Gore, Povelje Mašinskog fakulteta, kao i Srebrne plakete Američkog društva za motore i vozila.

PROREKTORI OD 1990. DO 1995. GODINE

Prof. dr Dušan Dragović	1990–1992.
Prof. dr Miodrag Perović	1990–1992.
Prof. dr Slobodan Backović	1990–1994.
Prof. dr Janko Gogić	1992–1995.
Prof. dr Radovan Martinović	1992–1994.

1995

Publikacije o Univerzitetu

Iako je objavljen značajan broj radova i publikacija koje tretiraju rad i razvoj Univerziteta, najvećeg broja fakulteta i instituta, utisak je da ipak nema dovoljno monografija o Univerzitetu Crne Gore, pri čemu se posebno ističe manjak stručnih osvrta na njegov razvoj i rad u posljednjih dvadesetak godina. U tom smislu, za izučavanje prvog perioda razvoja Univerziteta, kao vrlo dragocjene publikacije navodimo: *Spomenica Univerziteta „Veljko Vlahović“ u Titogradu* (1976), zatim *Univerzitet „Veljko Vlahović“ u Titogradu: 1974–1984* (1984), te *Univerzitet Crne Gore* (1997).

Kako je već rečeno, autorima ovog teksta nije bila namjera da ponavljaju sadržaje iz prethodno objavljenih monografija, već samo da potcrtaju najvažnije podatke. Otuda na ovom mjestu naglašavamo da je *Spomenica* sintetizovala najvažnije informacije iz kratkog perioda tokom i nakon osnivanja Univerziteta. Prvih, jubilarnih 10 godina postojanja i razvoja Univerziteta prikazano je u monografiji *Univerzitet „Veljko Vlahović“ u Titogradu: 1974–1984*, koja sadrži dovoljno podataka i o tadašnjim dostignućima, ali i

o teškoćama i dilemama u pogledu funkcionisanja i daljeg koncipiranja rada Univerziteta. Monografija iz 1997. godine, pod nazivom *Univerzitet Crne Gore*, iako obiluje korisnim informacijama, pa i onim u pravcu razvoja ove institucije, prevashodno predstavlja opširniji informator o tadašnjem Univerzitetu, što je, čini se, i bila intencija autora. Veoma sadržajnu publikaciju za izučavanje prvih četvrt vijeka Univerziteta Crne Gore predstavlja monografija iz 1999. godine, pod nazivom *25 godina Univerziteta Crne Gore*, koju je pripremio prof. dr Risto Kilibarda. Važno je istaći i da vrlo koristan izvor za proučavanje istorije i razvoja Univerziteta, te šire gledano ukupnog školstva i obrazovanja u Crnoj Gori, predstavljaju i monografije Miloša Starovlaha *Istorija školstva u Crnoj Gori* (2007) i Radovana Damjanovića *Leksikon institucija crnogorske prosvjete* (2019).

Najveći dio organizacionih jedinica Univerziteta objavio je monografije u kojima su tretirali sopstvenu istoriju i razvoj, zbog čega one nužno čine dio korpusa literature koju je neophodno konsultovati i pri proučavanju povijesti Univerziteta Crne Gore.

1995

Prof. dr Ratko Đukanović bio je na dužnosti rektora u dva uzastopna mandata, od 1995. do 1999. godine.

Rođen je 1941. godine u Lukovu, opština Nikšić. Osnovnu i Učiteljsku školu završio je u Nikšiću, a Filozofski fakultet (pedagoška grupa predmeta) u Beogradu, 1965. Doktorsku disertaciju iz oblasti primjene nastavnih metoda u obrazovanju odraslih odbranio je 1982. godine. Biran je u sva akademska zvanja na Univerzitetu Crne Gore. Dobio je počasno zvanje profesor emeritus 2005. godine.

Bio je direktor Radničkog univerziteta u Nikšiću od 1972. do 1975. godine. Nakon toga je na Univerzitetu Crne Gore izvodio nastavu iz pedagogije, andragogije i didaktike na Filozofskom i Prirodno-matematičkom fakultetu, kao i na Muzičkoj akademiji. Bio je predavač na Univerzitetu *Mediteran*, na Fakultetu za strane jezike i Fakultetu vizuelnih umjetnosti. Jedan je od osnivača i prvi rukovodilac Odsjeka za učiteljski studij i Odsjeka za pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Bio je biran i za prorektora za nastavu, predsjednika Senata Univerziteta Crne Gore, te člana Odbora za obrazovanje i pedagogiju CANU. Od 1982. do 1986. godine bio je republički sekretar (ministar) za prosvjetu, odnosno predsjednik Republičkog komiteta za obrazovanje, kulturu i nauku, kao i član Izvršnog vijeća Crne Gore. Takođe, bio je predsjednik Pedagoškog savjeta Crne Gore, predsjednik Nacionalnog savjeta za obrazovanje odraslih, predsjednik Andragoškog društva Crne Gore i Jugoslavije.

Objavio je šest knjiga i više desetina naučnih i stručnih priloga iz oblasti obrazovanja. Bio je član redakcija nekoliko časopisa u Crnoj Gori i Jugoslaviji, kao i aktivni učesnik brojnih naučnih i stručnih skupova.

Dobitnik je više društvenih priznanja, između ostalih i Ordena Republike SFRJ i Plakete Univerziteta Crne Gore.

PROREKTORI OD 1995. DO 1999. GODINE

Prof. dr Janko Gogić	1995–1996.
Prof. dr Sreten Škuletić	1995–1999.
Prof. dr Petar Vukoslavčević	1995–1996.
Prof. dr Radomir Vukasojević	1997–1999.
Prof. dr Risto Kilibarda	1997–1999.

1999

Na razmeđu vjekova

Priprema prethodnog poglavlja, odnosno predstavljanje prvih četvrt vijeka Univerziteta Crne Gore, dominantno je bilo oslonjeno na promišljanje o njegovoj historijskoj konstanti, koje je dalo širu sliku rada i razvoja Univerziteta, bez dubljeg prikazivanja mnogih programa, planova, smjernica, projekata, indikatora i, najzad, eksternih i internih ocjena. Takvom pristupu umnogome je pomogla i ranije iznijeta činjenica da je za prvih dvije i po decenije objavljeno više monografija koje su tretirale strukturu i funkcionisanje Univerziteta, a koje predstavljaju svojevrsnu prolegomenu monografije o njegovom poluvjekovnom trajanju. S druge strane, imajući na umu da Zakon o visokom obrazovanju iz 2003. godine indicira da će svi rezultati Univerziteta ubuduće biti „mjerljivi“, u daljem tekstu tendencije i učinci Univerziteta primarno će biti prikazani i povezani sa standardima i indikatorima, kao pokazateljima kvaliteta djelatnosti, te svakako kontekstualizovani u zoni nepromjenljivih principa i ciljeva.

U tom smislu, najprije je potrebno reći da su devedesete godine 20. vijeka za Univerzitet Crne Gore, kao i za kompletno crnogorsko društvo, bile u znaku ratova na teritoriji bivše Jugoslavije i sankcija Saveznoj Republici Jugoslaviji (SRJ), uvedenih odlukama Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija (UN) zbog učešća u ratu u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj (1992–1996). Ubrzo poslije ukidanja, sankcije su ponovo uvedene 1998. godine, ovog puta od strane Sjedinjenih Američkih Država

(SAD) i Evropske unije (EU), zbog rata na Kosovu, premda je Crna Gora ubrzo izuzeta od ovih represivnih mjera. Tako je, praktično, posljednja decenija XX vijeka protekla u opasnosti od sukoba i bombardovanja, u blokadi, izolaciji i sa intenzivnim nazadovanjem. Za Univerzitet je to značilo i zaustavljanje svih institucionalnih razvojnih aktivnosti, saradnje i povezivanja sa inostranim partnerima.

Ipak, i u ovom periodu je *World University Service (WUS – Austria*⁷, kroz svoj program promovisanja prava na obrazovanje, sa naglaskom na akademske slobode i autonomiju univerziteta, finansirao projekte i aktivnosti (nabavku laboratorijske i druge opreme, reformu nastavnih planova i programa, nabavku literature, studentska putovanja, gostovanja predavača iz inostranstva, studentske stipendije i takmičenja i sl.), koji su predstavljali direktnu podršku Univerzitetu Crne Gore, fakultetima i pojedincima u cilju podizanja nivoa naučnoistraživačkog rada i modernizacije nastave, u skladu sa savremenim standardima. Kroz svoje stalno angažovanje u oblasti visokog obrazovanja u jugoistočnoj Evropi, *WUS – Austria* je predstavljao integralni dio obnove i unapređenja Univerziteta, a svoje aktivnosti u Crnoj Gori podržao je i otvaranjem kancelarije u Podgorici, 1998. godine. Tako su brojni realizovani programi bili objedinjeni kao projekti obnove akademske infrastrukture (*U2000 – University 2000* i *SSP – Small Scale Projects, IT – Information Technology, ISI – Innovative*

⁷ WUS je organizovan kao federacija 40 nezavisnih nacionalnih komiteta, sa statusom konsultanta pri Ujedinjenim nacijama i UNESCO-u. Od svog osnivanja u Gracu 1983. godine, sa statusom neprofitne organizacije, *WUS – Austria* (austrijski komitet WUS-a) radi na unapređenju visokog obrazovanja u raznim državama širom svijeta. Od 1994. godine, po završetku konflikta u bivšoj Jugoslaviji, *WUS* je fokusiran na oblast jugoistočne Evrope. U skladu sa tim, otvorene su kancelarije u Banjoj Luci, Beogradu, Podgorici, Prištini i Sarajevu i započet je program vrijedne podrške za univerzitete i akademske zajednice u jugoistočnoj Evropi.

Student Ideas itd.) i projekti ulaganja u ljudske resurse (*Training Activities, ATS – Academic Travel Support* i *AMG – Academic Mobility Grants, PSG – Postgraduate Students Grants, DSS – Doctoral Students Grants*).

Poseban značaj ovih projekata bio je ponovno uspostavljanje kreativne atmosfere, povezivanje akademskog osoblja na Univerzitetu i fakultetima, ali i formiranje zajedničkih timova između fakulteta i univerziteta u regionu.

Neposredni prelaz iz 20. u 21. vijek obilježen je jubilejom – Univerzitet je 1999. godine slavio 25 godina od osnivanja. Svečana sjednica Senata Univerziteta povodom proslave 25 godina postojanja ujedno je bila i sjednica na kojoj je prof. dr Predrag Obradović izabran za rektora.

Novoizabrani rektor prof. dr Predrag Obradović, bivši rektor prof. dr Ratko Đukanović i ministar prosvjete i nauke Dragan Kujović

Svečana sjednica povodom 25 godina Univerziteta Crne Gore, 1999.

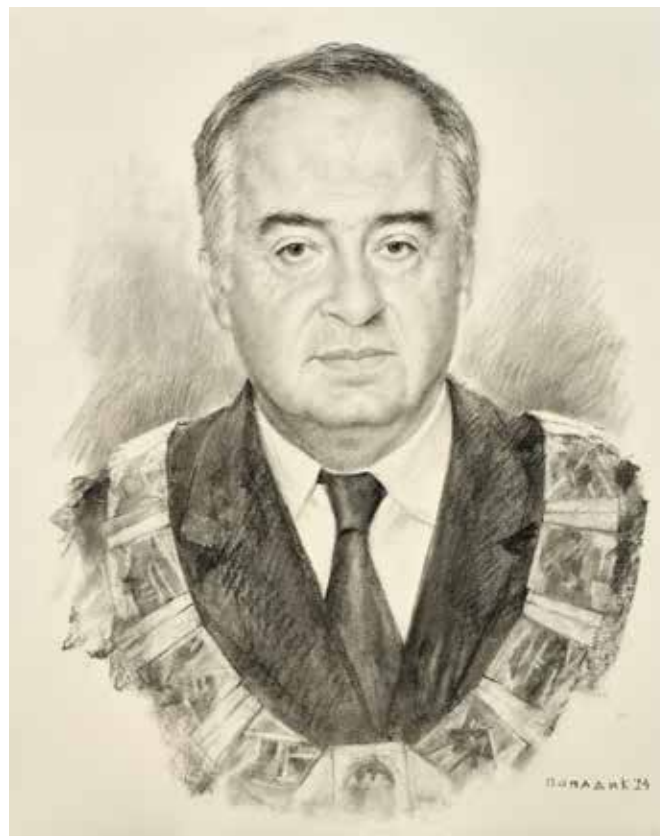
1999

Prof. dr Predrag Obradović bio je rektor u dva uzastopna mandata, od 1999. do 2003. godine.

Rođen je 1937. godine u Lubnicama, opština Berane, gdje je završio osnovnu školu. Gimnaziju je završio u Bijelom Polju, a na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu diplomirao je matematiku 1961. godine. Postdiplomske studije završava na istom fakultetu 1964. godine. Doktorsku disertaciju je odbranio na Prirodno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1974. godine. Bio je na usavršavanju na Univerzitetu u Voronježu (SSSR). Biran je u sva akademska zvanja na Univerzitetu Crne Gore. Priznanje profesora emeritusa Univerziteta Crne Gore dodijeljeno mu je 2005. godine.

Radio je na Pedagoškoj akademiji u Nikšiću i izvodio nastavu iz matematičkih disciplina na Tehničkom, Elektrotehničkom, Mašinskom, Metalurškom fakultetu, Fakultetu za pomorstvo i Institutu za matematiku i fiziku. Jedan je od inicijatora i organizatora osnivanja Matematičke gimnazije u Podgorici. Bio je član Savjeta tehničkih fakulteta, šef Katedre za matematiku i fiziku, direktor Instituta za matematiku i fiziku, predsjednik Skupštine i prorektor Univerziteta u dva mandata. Osim toga, obavljao je dužnost predsjednika Društva matematičara i fizičara Crne Gore, člana uprave i generalnog sekretara Saveza društava matematičara, fizičara i astronoma Jugoslavije i sl. Bio je član Pedagoškog savjeta Crne Gore. Na dužnosti ministra prosvjete i nauke bio je od 1991. do 1996. godine.

Autor je i koautor velikog broja naučnih i stručnih knjiga, članaka i udžbenika.

PROREKTORI OD 1999. DO 2003. GODINE

Prof. dr Radomir Vukasojević	1999–2001.
Prof. dr Vesna Kilibarda	1999–2001.
Prof. dr Žarko Mirković	1999–2001.
Prof. dr Žarko Mirković	1999–2001.
Prof. dr Radenko Pejović	1999–2001.
Prof. dr Predrag Ivanović	2000–2001.
Prof. dr Dragan Radonjić	2001–2003.
Prof. dr Sreten Škuletić	2001–2003.
Prof. dr Đorđije Jovanović	2001–2003.

2003

U ovom periodu u Evropi se realizuje intenzivna reforma visokog obrazovanja, nakon usvajanja Bolonjske deklaracije⁸ i sa tim povezanih politika EU poznatih kao Bolonjski proces⁹, i integracija sa stvaranjem Evropskog procesa visokog obrazovanja¹⁰, Lisabonske konvencije i Evropskog istraživačkog prostora¹¹.

Na Univerzitetu, kao i u sistemu obrazovanja Crne Gore, stvarana je pozitivna klima za prihvatanje Bolonjske deklaracije i usvajanje novog zakona o visokom obrazovanju, koji bi obezbijedio podršku reformi u skladu sa

principima Deklaracije. Osim niza projekata *WUS – Austria*, tome je doprinijela i intenzivna EU podrška kroz finansiranje projekata za pomoć, koja je uključivala nove modele saradnje sa EU ustanovama visokog obrazovanja i istraživanja, povoljne modele mobilnosti, priznavanje stečenog obrazovanja za nastavak školovanja ili zaposlenja i sl. Ubrzo je počela realizacija TEMPUS projekata, koji su pružali mogućnost relativno brze ocjene aktuelnog stanja institucije, njenog jačanja i daljeg razvoja, kompatibilnog sa savremenim iskustvima evropskih univerziteta.¹²

⁸ Bolonjska deklaracija je usvojena na Konferenciji ministara obrazovanja 1999. godine. Prethodilo je potpisivanje *Magna Charta Universitatum Europaeum* od strane 388 rektora univerziteta, u septembru 1988. godine, u Bolonji, na godišnjicu (devet vijekova) Bolonjskog univerziteta. Kako se radi o dokumentu univerzalne vrijednosti, ustanovljena je, 1998. godine, *Observatory Magna Charta Universitatum*. Povelja je potpisana i od strane UCG, 2017. godine, kada je ukupan broj univerziteta koji su je potpisali bio 816.

⁹ Bolonjski proces se identifikuje sa intenzivnom reformom visokog obrazovanja na nivou Evrope. Realizuje se organizovanjem ministarskih konferencija svake druge godine od usvajanja Bolonjske deklaracije, sa ciljem uspostavljanja Evropskog prostora visokog obrazovanja do 2010. godine. Do tada je trebalo da sistemi visokog obrazovanja u zemljama Evrope budu tako organizovani da omoguće: mobilnost radi daljeg obrazovanja ili zapošljavanja, povećanu zainteresovanost kandidata van Evrope da studiraju/rade u Evropi i dalji razvoj Evrope kao stabilnog, mirnog i tolerantnog društva, zasnovanog na znanju. Treba naglasiti da to ne podrazumijeva međudržavne ugovore, već je svaka država (i njena akademska zajednica) slobodna da prihvati principe Bolonjskog procesa. Zato se nakon 1999. godine procesu pristupa tako što zemlja aplicira, a zatim se zemlje koje su učesnice procesa izjašnjavaju o aplikaciji. Tako su Crna Gora i Srbija (kao članice državne zajednice) pristupile Ministarskoj konferenciji u Berlinu 2003. godine, kada je polazni broj povećan na 40 članica. Nakon sticanja nezavisnosti, Crna Gora je ponovo pristupila 2007. godine, na Konferenciji u Londonu, kada je broj zemalja članica povećan na 46.

¹⁰ Inicijativa za Evropski prostor visokog obrazovanja (EHEA) formalno je pokrenuta 2010. godine, na Ministarskoj konferenciji u Budimpešti i Beču povodom 10 godina od pokretanja Bolonjskog procesa. Glavni cilj Bolonjskog procesa, formulisan u Bolonjskoj deklaraciji, bio je da se oformi Evropski prostor visokog obrazovanja kroz stvaranje uporedivih, kompatibilnih i koherentnih sistema visokog obrazovanja u Evropi. Deklaracijom iz Budimpešte i Beča formalno je formiran Evropski prostor visokog obrazovanja, kao veoma široka inicijativa, otvorena za sve države na kontinentu, a ne samo za države koje su članice Evropske unije. Posebno potencirani ciljevi inicijative bili su međuinstitucionalna saradnja, planovi mobilnosti, objedinjeni programi studija, obuke i naučnog istraživanja.

¹¹ Strateško planiranje razvoja Evropske unije započelo je usvajanjem Lisabonske konvencije 1997. godine, zatim i Sorbonske deklaracije 1998, sa ciljem da EU u narednoj dekadi postane najkonkurentnija i najdinamičnija privreda svijeta, zasnovana na znanju, sposobna da ostvari održivi ekonomski rast. U kontekstu visokog obrazovanja posebno je ozvaničila važnost znanja, istraživanja i inovacija za podsticanje rasta, zapošljavanja i socijalnu koheziju. Osnovna ideja je bila da se ogromni ali suviše fragmentisani EU naučnoistraživački potencijal integriše i koordinira, sa ciljem maksimalnog korišćenja njegovih kapaciteta i rezultata. Zbog toga je predloženo stvaranje Evropskog istraživačkog prostora (ERA). Akcionim planom je bilo predviđeno povećanje nivoa ulaganja u istraživanja sa 1,9% bruto društvenog proizvoda (BDP) u 2001. godini na 3% BDP-a do 2010. godine.

¹² TEMPUS je program Evropske unije koji je podržavao institucionalnu saradnju između EU i zemalja partnera i fokusiran je na reformu i modernizaciju sistema visokog obrazovanja u partnerskim zemljama istočne Evrope, centralne Azije, zapadnog Balkana i Mediterana. Pored institucionalne saradnje, Tempus je promovisao pristup „ljudi ljudima“. Program je takođe imao cilj da promoviše dobrovoljno usaglašavanje sistema visokog obrazovanja partnerskih zemalja sa razvojnim pravcima EU visokog obrazovanja. Iniciran je već 1990. godine kao program za izbalansiranu saradnju i unapređenje visokog obrazovanja u državama članicama EU i partnerskim zemljama. Crna Gora, tačnije Univerzitet Crne Gore, mogao je da odgovara na pozive za TEMPUS projekte tek nakon ukidanja sankcija UN.

Tako je zahvaljujući projektu *Uvođenje standarda kvaliteta u obrazovanje u Crnoj Gori*¹³ počelo povezivanje sa EU univerzitetima i institucijama u oblasti visokog obrazovanja nakon perioda izolacije, a što je posebno važno, počela je primjena metodologija evaluacije (samoevaluacije i eksterne evaluacije), kao ključnih mehanizama za ocjenu i realni uvid u postojeće prakse u odnosu na EU univerzitete, odnosno za obezbjeđenje i kontrolu kvaliteta visokog obrazovanja. Samoevaluaciju u okviru ovog projekta sprovele su same univerzitetske jedinice. Eksternu evaluaciju, na osnovu izvještaja o samoevaluaciji, sprovela je, metodom panela, komisija sastavljena od eminentnih profesora, bivših rektora i savjetnika za kvalitet EU univerziteta, koji su bili partneri na projektu. Samoevaluacija i eksterna evaluacija tako su uvedene u praksu rada i kontrole rezultata Univerziteta Crne Gore. Izvještaj panela pruža „EU pogled“ na važna pitanja postojećeg stanja i daljeg razvoja radi postizanja standarda kvaliteta Univerziteta i njegovih jedinica, a kroz njegovu poziciju, i visokog obrazovanja u Crnoj Gori.

Budući da je Vlada Crne Gore bila zadužila Univerzitet da pripremi predlog novog Zakona o visokom obrazovanju, na panelu je konstatovano da je Univerzitet odlučan u nastojanju da poboljša kvalitet svojih akademskih programa tako da oni budu uporedivi sa najboljima u Evropi. Zato je novi zakon trebalo da uvede na cijelom Univerzitetu period racionalizacije, koji će zahtijevati prestrukturiranje upravljanja Univerzitetom, reviziju nastavnih planova i programa, te usklađivanje regulative i pristupa standardima kvaliteta na fakultetima. Novi zakon je zahtijevao i preispitivanje vizije Univerziteta, uzimajući u obzir kraj perioda međunarodne izolacije i brzo opadanje industrijske osnove Crne Gore. Odluka Univerziteta da učestvuje u TEMPUS projektu ocijenjena je kao „simbol njegovog ponovnog angažovanja u međunarodnoj akademskoj zajednici i njegove uloge u pružanju podrške državi u nastojanju da postane članica Evropske unije“ (Zaključci Panela, 2003).

Kao posljedica analize stanja na Univerzitetu, predložen je Strategijski plan sa principima, širim ciljevima, namjerama i strategijom za period 2002–2005. godine. Posebna vrijednost Strategijskog plana jeste sinteza elemenata koji treba da podrže planirani razvoj i budu implementirani u dokumentima Univerziteta nakon usvajanja zakona o visokom obrazovanju.

U ovom periodu završen je *Elaborat za registraciju vlasništva Univerziteta Crne Gore* i njegovih organizacionih jedinica nad kompletnom imovinom koja je data na korišćenje u svim kampusima na teritoriji Crne Gore, a autor je prof. dr Mitar Čvorović. Ovo je bio važan preduslov za zaokruživanje pravnog statusa Univerziteta u skladu sa važećim zakonima. Tako su njegovo vlasništvo postali objekti i imanja Biotehničkog instituta (Centra za suptropske kulture u Baru, Centra za kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje u Bijelom Polju i Ogledno imanje *Lješkopolje* u Podgorici), kao potpuno opremljene i osposobljene cjeline za nastavu, istraživanja, razvoj i oglednu poljoprivrednu proizvodnju, ali i zemljišni kompleksi nekadašnjih imanja (u Donjoj Gorici, Sutomoru, te u Rasovu, u Bijelom Polju).

Takođe, pripremljena je dokumentacija za usvajanje Detaljnog urbanističkog plana kampusa Univerzitetski centar, koji će omogućiti planiranje i izgradnju objekata na ovoj lokaciji u skladu sa kompletnim potrebama savremenog kampusa i izgleda ovog specifičnog urbanog jezgra grada Podgorice. Rukovodilac ovog projekta bio je prof. dr Aleksandar Keković.

¹³ TEMPUS projekat UM JEP 16050-2001, na kojem je Univerzitet Crne Gore bio član konzorcijuma, sa Međunarodnim centrom za pedagoške studije iz Francuske, Udruženjem evropskih univerziteta (EUA) i Univerzitetom u Lutonu (UK).

Razvoj Univerziteta u 21. vijeku

Zakon o visokom obrazovanju i reforma Univerziteta u skladu sa principima Bolonjske deklaracije

Rad i organizaciju Univerziteta Crne Gore na početku 21. vijeka dominantno su determinisala dva činioca, i to Zakon o visokom obrazovanju (2003) i reforma u skladu sa principima Bolonjske deklaracije potpisane 2003. Te 2003. godine završio se drugi mandat prof. dr Predraga Obradovića na poziciji rektora, tako da je to bila i izborna godina. Za novog rektora izabran je prof. dr Ljubiša Stanković. Ovo je bio i posljednji izbor rektora završen po dokumentima koja su bila zasnovana na prethodno važećem Zakonu o univerzitetu (Službeni list RCG, 37, 92 i 6, 94).

U septembru 2003. godine Crna Gora je pristupila Bolonjskom procesu na Ministarskoj konferenciji u Berlinu. Tako je za dalji razvoj visokog obrazovanja normativni okvir definisan usvajanjem Zakona o visokom obrazovanju u oktobru iste godine. Značaj ovog zakona je naročit jer je predstavljao jasan napor da se visoko obrazovanje približi evropskim sistemima, odnosno da se posebna pažnja posveti evropskoj dimenziji obrazovanja, zasnovanoj na principima Bolonjske deklaracije i Savjeta Evrope, pri čemu se ne bi zapostavljala nacionalna tradicija, koja nije protivurječna ovim principima. Brojne novine Zakona tiču se ciljeva visokog obrazovanja, uslova, vrste, nivoa i mogućnosti za organizovanje studija, te nadležnosti državnih organa, finansiranja, organa institucije, organizacije i uloge studenata, kontrole rezultata i kvaliteta studija, organizacije sistema visokog obrazovanja i organizacije ustanova tako da se obezbijedi uvid u njihov rad i rezultate (Soares, 2003).

Novim Zakonom o visokom obrazovanju nadležnosti organa su podijeljene između Vlade, ministarstva zaduženog za prosvjetu, Savjeta za visoko obrazovanje i ustanova za visokog obrazovanja (Službeni list RCG, 60, 03).

Nadležnosti utvrđene za Vladu bile su usvajanje strategije razvoja, osnivanje javnih ustanova, obezbjeđenje sredstava za finansiranje visokog obrazovanja, donošenje akata o imenovanju Savjeta za visoko obrazovanje i dr.

Ministarstvo zaduženo za prosvjetu i nauku nadležno je da predlaže Vladi strategiju razvoja i da prati razvoj visokog obrazovanja, reguliše postupke u vezi sa licenciranjem ustanova, sadržaj i oblik dokumenata, upisnu politiku na javnim ustanovama, normative za finansiranje visokog obrazovanja i pomoć studentima, da podstiče mobilnost studenata i akademskog osoblja, prati međunarodne sporazume i konvencije za akademsko i profesionalno priznavanje kvalifikacija, pruža javnosti informacije o stranim kvalifikacijama i njihovom priznavanju, obezbjeđuje jednake mogućnosti u dostupnosti visokog obrazovanja, u razvoju, osposobljavanju i usavršavanju osoblja, međunarodnoj saradnji ustanova i dr.

Savjet za visoko obrazovanje, kao novoformirano tijelo, imao je 11 članova, koje imenuje Vlada: pet iz oblasti privrede, društvenih djelatnosti i drugih relevantnih institucija i šest iz reda istaknutih stručnjaka u oblasti visokog obrazovanja, nauke, tehnologije i umjetnosti, na predlog Univerziteta. Savjet je nadležan za davanje

stručnih predloga Vladi, pripremu predloga strategije razvoja visokog obrazovanja, zatim da daje mišljenje za utvrđivanje normativa za izdavanje, izmjenu i oduzimanje licence, za mjerila za izbor u akademska zvanja, za utvrđivanje normativa za finansiranje visokog obrazovanja, za utvrđivanje mjerila za ocjenjivanje studijskih

programa sa stanovišta njihove usklađenosti sa profesionalnim potrebama i međunarodnom uporedivošću, te da preduzima periodične kontrole kvaliteta licenciranih ustanova, izdaje sertifikat o akreditaciji ili reakreditaciji i dr. Savjet snosi posebnu odgovornost za ostvarivanje kvaliteta visokog obrazovanja u Republici Crnoj Gori.

ИЗРАДА ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ УЛАЗИ У ЗАВРШНИЦУ

Корак ближе европском концепту студија

Подгорица, 21. септембра - Крајем прошле недјеље завршена је јавна расправа о нацрту закона о високом образовању - документу који је прошао вишегодишња лутања док се није добио текст који је у складу са принципима Болоњске декларације, коју, иначе, потписује и црногорски министар просвјете и науке проф. др Слободан Бацковић.

Нацрт закона којег сада, након јавне расправе „пречишћава“ Радна група, добио је позитивне оцјене управо на суштинској оријентацији по којој факултетима губе њихови правни субјективитети, који се преноси на органе Универзитета

Експерти Савјета Европе оцијенили су да је овај пропис „по својој филозофији и оријентацији на правном путу да постане добра подлога

за активно укључивање Црне Горе у нову зону европског простора високог образовања“. То се, углавном, односи на организацију студија, увођење система акредитације и евалуације, али прије свега на оријентацију да факултети губе потпуни „правни субјективитет“ који се преноси на органе Универзитета.

СТРАНА 3.

Članak u dnevnom listu *Pobjeda*, 22. septembar 2003. godine

2003

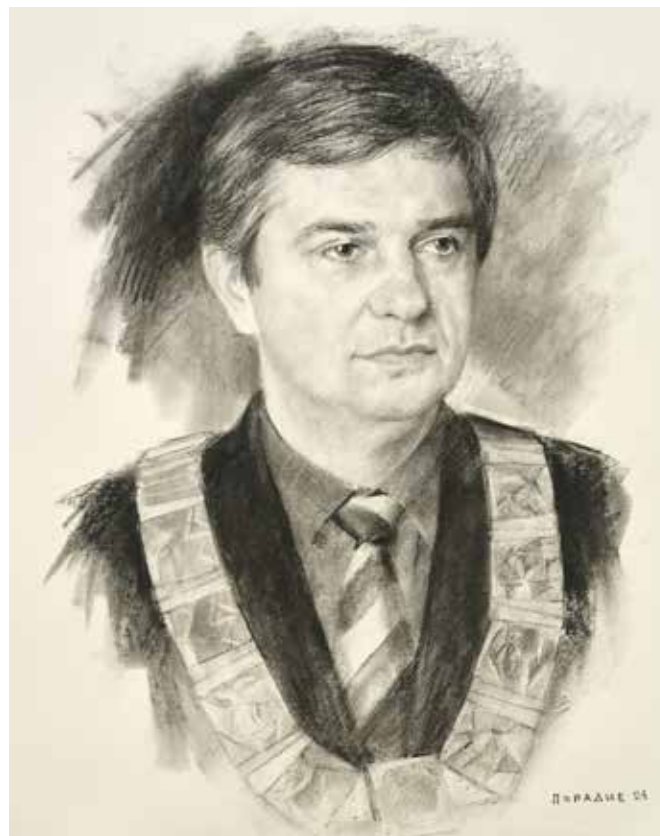
Prof. dr Ljubiša Stanković bio je rektor u dva uzastopna mandata, od 2003. do 2005. i od 2005. do 2008. godine.

Rođen je 1960. godine u Andrijevići. Osnovnu školu učio je u Murinu i Ivangradu, gdje je završio gimnaziju. Osnovne studije na Elektrotehničkom fakultetu u Titogradu završio je 1982, a magistrirao je 1984. godine na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Kao dobitnik Fulbrajtove stipendije, školske 1984/85. boravio je na Vorčester politehničkom institutu u Massachusettsu, SAD. Doktorirao je 1988. godine na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici. Od diplomiranja radi na Elektrotehničkom fakultetu u Titogradu, a u zvanje redovnog profesora izabran je 1995. godine.

Za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti izabran je 1996, a za redovnog 2003. godine. Potpredsjednik je CANU od 2016. Član je Evropske akademije nauka i umjetnosti (od 2011), Evropske akademije (od 2013) i Svjetske akademije nauka i umjetnosti (od 2016). Uz podršku AvH fondacije, boravio je na Rurskom univerzitetu u Bohumu, Njemačka, tokom 1997/98, 1999. i 2002. godine, a 2012/13. godine bio je gostujući predavač na Imperijalnom koledžu u Londonu.

Objavio je više knjiga i oko 200 radova u vodećim svjetskim časopisima. Bio je član redakcija časopisa *IEEE Transactions on Image Processing* (Senior Area Editor), *Signal Processing* (Elsevier) i *IET Signal Processing* (Deputy Editor-in-Chief).

Za doprinose u nauci dobio je najviše državno priznanje – Trinaestojulsku nagradu. Najveće svjetsko udruženje u oblasti elektrotehnike IEEE iz Njujorka dodijelilo mu je najviše zvanje – *Fellow IEEE*. Za rad objavljen u časopisu *Signal Processing*, u izdanju *Elseviera*, 2017. godine je dobio godišnju nagradu Evropske asocijacije za obradu signala (EUSIP) za najbolji rad publikovan u časopisu u oblasti obrade signala. Bio je ambasador Crne Gore u Velikoj Britaniji od 2011. do 2015.

PROREKTORI OD 2003. DO 2008. GODINE

Prof. dr Predrag Ivanović	2003–2004.
Prof. dr Žarko Mirković	2003–2005.
Prof. dr Mitar Mišović	2003–2007.
Prof. dr Dragan Radonjić	2003–2008.
Prof. dr Rajka Glušica	2004–2008.
Prof. dr Sreten Škuletić	2006–2008.
Prof. dr Predrag Miranović	2007–2008.
Prof. dr Zdravko Uskoković	2008.

2008

Od 2004. do 2014. godine

Nakon usvajanja Zakona o viskom obrazovanju, studijska 2003/04. godina pripremljena je u cilju eksperimentalnog implementiranja nove organizacije nastave i ispita na prvoj godini svih studijskih programa – jer nova pravila studiranja još nijesu bila usvojena – što je zapravo bio početak praktične primjene reforme obrazovnog procesa i započinjanja procesa izrade i usvajanja normativno-pravnih akata usklađenih sa novim zakonom.

Statut Univerziteta ubrzano je pripremljen, tako da je usvojen tokom februara/marta 2004. godine.¹⁴ Zato je tadašnji rektor uveo formu kontinuirane pripreme za usvajanje dokumenata na sastancima sa dekanima/direktorima jedinica, tzv. prošireni rektorski kolegijum. Ovakav postupak primjenjivan je u kompletnom procesu pripreme dokumenata, pošto se ispostavilo da je obezbijedio efikasno prevazilaženje eventualnih nedostataka i protivurječnosti uočenih od strane organizacionih jedinica Univerziteta.

U Statutu su definisani misija, autonomija, organizacija nastave i ispita, ocjenjivanja, nadležnosti tijela, obaveze zaposlenih i studenata i dr., kao i svi ostali elementi potrebni za funkcionisanje Univerziteta i organizacionih jedinica. Usvajanjem ovog akta prestali su da važe statuti ogranizacionih jedinica, što se identifikuje kao važna stepenica za potpunu integraciju Univerziteta. Takva organizacija je uslovlila i da Univerzitetska biblioteka promijeni prethodni status i postane unutrašnja organizaciona jedinica Univerziteta.

Statutom je precizno definisana misija Univerziteta, sa jasno izdvojenim obavezama, među kojima su: da širi i unapređuje znanje, učenje i vještine; da bude orijentisan prema prioritetnim društvenim potrebama vremena u kojem ostvaruje svoju misiju; da bude otvoren za sve studente i osoblje, isključivo na osnovu zasluga i sposobnosti, bez obzira na njihova politička, religiozna i druga ubjeđenja, raso, nacionalno ili socijalno

porijeklo odnosno druge moguće različitosti; da bude posvećen očuvanju i razvoju multikulturalnog i multietničkog društva u Crnoj Gori, definišući svoj razvoj u smjeru regionalne i šire perspektive; da pruži širok spektar studijskih programa u društvenim, prirodnim i tehničkim naukama i umjetnosti, razvija permanentno i kontinuirano obrazovanje; razvija i promovise dostignuća istraživanja u naučnim oblastima, kao i dostignuća i kreativnost u oblastima umjetnosti; da stvara okruženje podsticajno za razvoj sposobnosti osoblja Univerziteta i dr.

Statutom se naglašava da je Univerzitet autonoman u obavljanju svoje djelatnosti, što podrazumijeva njegovo autonomno pravo utvrđivanja studijskih programa, njihov razvoj i realizaciju, utvrđivanje pravila studiranja, unutrašnju organizaciju, izbor organa upravljanja i rukovođenja, izbor akademskog i drugog osoblja, uspostavljanje saradnje sa domaćim i inostranim institucijama, objavljivanje i javno predstavljanje naučnih rezultata, izdavanje javnih isprava, raspolaganje finansijskim sredstvima, korišćenje imovine, dodjeljivanje počasnih titula i drugih počasnih zvanja i drugih prava koja proizilaze iz dobrih akademskih običaja.

Statut je predvidio novu organizacionu šemu Univerziteta i programsku povezanost:

- Konstitutivnih jedinica (fakulteta, akademije, instituta, visokih škola i unutrašnjih biblioteka, službe održavanja, Centra informacionog sistema);
- Upravnog odbora, kao organa upravljanja, sastavljenog od imenovanih predstavnika osnivača, izabranog akademskog, administrativnog i tehničkog osoblja i studenata;
- Rektora, kao organa rukovođenja Univerzitetom, i Dekana/Direktora, kao organa rukovođenja organizacionim jedinicama;

¹⁴ Osnovni tekst Statuta Univerziteta Crne Gore, Odluka Upravnog odbora Univerziteta br. 253, od 6. 2. 2004. Saglasnost Vlade RCG br. 02-1497, od 25. 3. 2005.

- Senata, kao najvišeg akademskog tijela, sastavljenog od predstavnika menadžmenta Univerziteta, akademskog osoblja jedinica i studenata;
- Tri strukovna vijeća Senata: za oblasti društvenih nauka, prirodnih i tehničkih nauka i umjetnosti (sastavljenih od predstavnika akademskog osoblja jedinica prema pripadnosti ovim oblastima);
- Vijeća organizacionih jedinica (sastavljenih od predstavnika akademskog osoblja i studenata jedinica);
- Studentskih tijela – studentskog povjerenika i studentskog parlamenta Univerziteta, te studentskih povjerenika i studentskih vijeća organizacionih jedinica.

Nadležnosti u organizacionoj šemi precizno su definirane kako bi se obezbijedilo efikasno i transparentno funkcionisanje Univerziteta. Nova organizacija je predvidjela Univerzitet kao jedinstveno pravno lice, ali je zadržana izvjesna autonomija organizacionih jedinica, npr. kod sticanja finansijskih sredstava i raspolaganja sredstvima ostvarenim kao „sopstveni prihodi jedinica“ (nijesu prihodovani od izdvojenog državnog budžeta).

Izbor i konstituisanje organa u skladu sa usvojenim Statutom završeni su odmah nakon njegovog usvajanja, odnosno dobijanjem saglasnosti za njegovu primjenu od strane Vlade Crne Gore.

Studije su organizovane kao osnovne, specijalističke, magistarske i doktorske, po modelu 3 + 1 + 1 + 3 odnosno 4 + 1 + 3 godine. Pravila studiranja za osnovne, postdiplomske i doktorske studije usvojena su odmah poslije konstituisanja organa Univerziteta i jedinica. Tako je organizacija nastave za studijsku 2004/5. godinu planirana po novim pravilima, zasnovanim na principima Bolonjske deklaracije.

Važan preduslov za novo funkcionisanje Univerziteta i jedinica bio je osposobljavanje informacionog sistema (u nadležnosti Centra informacionog sistema, kao unutrašnje organizacione jedinice) kako bi pratio djelatnosti i razvoj, a u cilju blagovremenog i pouzdanog servisiranja svih

IT servisa za organizaciju nastave, za potrebe studenata (upis, prijavljivanje ispita, izdavanje dokumenata o njihovom uspjehu i statusu), kao i za finansiranje Univerziteta i blagovremeno i transparentno izvještavanje o sjednicama i donesenim odlukama. Ujedno, bilo je potrebno pružiti i adekvatnu podršku jedinicama za kompletiranje IT opreme i funkcionisanje njihovih informacionih podсистema, posebno u slučajevima kada je taj segment bio nedovoljno razvijen za obavljanje osnovne djelatnosti.

Univerzitetska biblioteka je podržana da postepeno počne nabavku (knjiga, časopisa), zaustavljenu u periodu sankcija i izolacije, te da počne sa pretplatom na korišćenje usluga elektronskih baza podataka. U oblasti publikacija usvojeni su organizacija i pravila za izdavačku djelatnost Univerziteta, a uvedena je i stimulacija za publikovanja naučnih radova i monografija.

Tokom 2004/2005. godine nastavljeno je usvajanje potrebnih dokumenata o statusu zaposlenih (mjerila za izbor, kolektivni ugovor, usavršavanje, rješavanje stambenih potreba i dr.), uslovima priznavanja i ekvivalencije stečenog obrazovanja, organizaciji i radu studentskih tijela, kodeksu akademske etike, sudu časti, počasnim izborima i počasnoj dodjeli akademskih stepena i ostalih dokumenata potrebnih za regulisanje organizacije i djelatnosti. Kod usvojenih pravila u hodu su otklanjane određene nedorečenosti i/ili nepreciznosti uočene tokom njihove implementacije.

Reformu studija pratilo je povećano interesovanje za upis na Univerzitet Crne Gore, tako da je 2004/5. studijske godine upisano oko 2.000 studenata koji su, po odluci Vlade, finansirani iz budžeta ili je, posebnom odlukom Vlade, za njih plaćena školarina, te oko 2.000 samofinansirajućih studenata, tako da je Univerzitet dobio blizu 4.000 brucosa. To je ujedno bio broj za koji se mogla adekvatno organizovati nastava na 55 studijskih programa na prvoj godini. Očekivalo se da se ovakvom dinamikom upisa za tri do pet godina dostigne broj od 20.000 studenata, što je bila i zvanična projekcija Univerziteta u vezi sa brojem studenata. Svakako, takva projekcija je uzela u obzir početak rada privatnih fakulteta i univerziteta, koji su se osnivali u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju.

Bivši rektor prof. dr Miloš Radulović i novoizabrani rektor prof. dr Ljubiša Stanković, 2003.

Svečana sjednica povodom 30 godina Univerziteta Crne Gore, 2004.

Svečana sjednica povodom 30 godina Univerziteta Crne Gore, 2004.

Rukovodstva Univerziteta i organizacionih jedinica, 2007.

Ujedno, 2005. je bila godina za izbor rektora Univerziteta. Izbor je organizovan po novoj proceduri, definisanoj u Statutu, koja je obuhvatila predlaganje kandidata od strane vijeća jedinica ili najmanje pet članova Senata i prezentaciju kandidata i njihovog budućeg programa rada na sjednici Senata. Na osnovu publikovane biografije kandidata i prezentiranog programa rada, vijeća jedinica su se izjašnjavala tajnim glasanjem i vršila su izbor dva kandidata. Od kandidata koje su podržala vijeća jedinica, Senatu su predložena dva sa najvećom podrškom (koja su dobila podršku najmanje jedne trećine jedinica). Članovi Senata su se tajno izjašnjavali o kandidatima, a zatim je Senat Upravnom odboru Univerziteta predložio kandidata sa najvećim brojem glasova. Nakon ovako sprovedene procedure, prof. dr Ljubiša Stanković ponovo je izabran za rektora, ovog puta prema novim propisima, na period od tri godine. Izbor i imenovanje završio je Upravni odbor Univerziteta.

I naredne tri godine nastavljen je intenzivan rad, u skladu sa reformskim i razvojnim ciljevima, tako da se 2004–2007. može smatrati periodom stabilizacije novog koncepta rada i odlučivanja praktično u svim oblastima djelatnosti Univerziteta i organizacionih jedinica. Univerzitet je takođe afirmisao posebne rezultate u oblasti nastave, istraživanja, povezivanja i promocije pojedinaca sa drugih univerziteta dodjelom diploma, nagrada, počasnih doktorata i zvanja. Sve ove odluke usvajane su u transparentnoj proceduri i publikovane u specijalnom broju Biltena Univerziteta. Dodjela i promocija vršena je na svečanoj sjednici Senata, na Dan Univerziteta.

Počela je i obnova, kao i novi razvoj međunarodne saradnje, te povezivanje Univerziteta i njegovih jedinica sa ustanovama i/ili njihovim asocijacijama iz EU.

Razvojno-investiciona politika i izgradnja predstavljala je poseban preduslov za osposobljavanje Univerziteta, a realizovana je u periodu od 2004. do 2007. godine, izgradnjom i kompletiranjem objekata i infrastrukture u njegovim kampusima. Tako je u kampusu Univerzitetski centar u Podgorici završena izgradnja I faze zgrade Arhitektonskog fakulteta, da bi se studije mogle organizovati u novom, funkcionalnom prostoru, a nastavljeni su i radovi na završetku zgrade Rektorata, kako bi se objedinili funkcionalni prostori za službe, centre i servise potrebne za savremeno funkcionisanje sjedišta Univerziteta.¹⁵

Za obezbjeđenje stanova i kredita za rješavanje stambenih potreba pod povoljnim uslovima za zaposlene na Univerzitetu samostalno je završena izgradnja stambeno-poslovnog objekta UNISTAN I, u Ulici Džordža Vašingtona (površine oko 30.000 m²). Postupak rješavanja stambenih potreba obuhvatio je kupovinu stanova pod povoljnim uslovima i dodjelu kredita za poboljšanje uslova stanovanja za preko 500 zaposlenih sa spiska kadrova Univerziteta. Takođe, konstrukcija finansiranja izgradnje objekta UNISTAN I¹⁶ omogućila je i obezbjeđenje sredstava za uređenje prostora na lokaciji Univerzitetski centar¹⁷, početak građevinskih radova Zgrade tri fakulteta i nastavak izgradnje novog stambeno-poslovnog objekta UNISTAN II, u Studentskoj ulici – za rješavanje stambenih potreba ostalih zaposlenih na Univerzitetu.

Državnopravni status Crne Gore. Na referendumu o državnompravnom statusu, održanom 21. maja 2006. godine, odlučeno je da Crne Gora bude nezavisna država. Ovaj datum je proglašen za državni praznik – Dan nezavisnosti. Univerzitet Crne Gore je u potpunosti bio spreman za novi status države Crne Gore, tako da je rad i funkcionisanje nastavljeno bez značajnih organizacionih promjena ili zastoja.

¹⁵ Finansiranje završetka zgrade Arhitektonskog fakulteta i Rektorata obezbijeđeno je iz Budžeta Crne Gore, preko Direkcije za javne radove.

¹⁶ Projekat je uspješno završen finansiranjem izgradnje kompletnog objekta bez dodatnog učešća sredstava iz Budžeta po sistemu otkupa vlasništva za dodijeljene stanove zaposlenima, prodajom poslovnih prostora i dijela stambenih jedinica. Time su kompletno obezbijeđena potrebna sredstva (u iznosu cca. 24.000.000 €). Podjela stanova i kreditiranje stambene izgradnje realizovano je po povoljnim uslovima (sopstvenim učešćem od 25%). Ovaj projekat je ujedno obezbijedio sredstva za finansiranje nastavka investicione izgradnje na lokaciji Univerzitetski centar.

¹⁷ Uređen je i kultivisan prostor univerzitetskog kampusa između zgrade tehničkih fakulteta, stambene zgrade UNISTAN I, spomenika Petru I Petroviću Njegošu i Rektorata, sa mnoštvom zasađenog drveća i ostalog rastinja, uređenim stazama i fontanama, što ovaj dio kampusa čini jednom od najljepših zelenih površina u gradu.

Prva reakreditacija Univerziteta – 2007. godine. Po Zakonu o visokom obrazovanju iz 2003. godine, priznata je licenca i akreditacija za studijske programe koji su važili na dan njegovog stupanja na snagu, uz obavezu da se reakreditacija završi do 1. septembra 2007. godine. Kako je Savjet za visoko obrazovanje bio nadležan za akreditaciju/reakreditaciju, Univerzitet je, zajedno sa Savjetom (odnosno Komisija Univerziteta, zajedno sa komisijom koju je formirao Savjet), blagovremeno počeo pripreme za reakreditaciju aktivnim učešćem u pripremi pravilnika, standarda i smjernica za reakreditaciju, a u nastavku i pripremi zahtjeva i pratećih dokumenata usklađenih sa usvojenim pravilnikom.

Reakreditacija je bila posebno zahtjevna budući da se primjenjuje prvi put, a objedinila je i programsku i institucionalnu evaluaciju. Zahtjev i prateća dokumenta trebalo je da pruže odgovore na 16 usvojenih standarda kao cjelovit uvid u studije za sve studijske programe i sve nivoe studija (osnovne, postdiplomske i doktorske) na kompletnom Univerzitetu odnosno u organizacionim jedinicama. Time je transparentno počela implementacija standarda i smjernica za praćenje visokog obrazovanja kao alata za kontrolu i obezbjeđenje njegovog kvaliteta. Vrijedi naglasiti da je ograničen broj sistema visokog obrazovanja tada primjenjivao definisane standarde za programsku / institucionalnu evaluaciju ustanova i njihovih studijskih programa. Za Univerzitet je to bilo posebno važno jer je kompletna dokumentacija postala transparentna i potpuno usaglašena sa pravilima o obrazovnom procesu, definisanim standardima za visoko obrazovanje u Crnoj Gori i usklađenim sa principima Bolonjske deklaracije.

U Samoevaluacionom izvještaju Univerziteta, koji je pripremio Radni tim za samoevaluaciju, prezentiran je sljedeći pregled osnovnih podataka i indikatora (Izvještaj o samovrednovanju UCG: 2007), koji nam, po brojnim parametrima, predstavljaju stanje na Univerzitetu:

- Univerzitet je sačinjavalo 17 fakulteta, dva samostalna studijska programa i četiri instituta, sa sjedištima u pet gradova (Podgorica, Nikšić, Cetinje, Kotor i Igalu);
- Nastava na prvoj godini organizovana je u skladu sa novim pravilima na 55 akademskih i 18 primijenjenih studijskih programa, u osam gradova Crne Gore. U Podgorici se nastava organizovala na 36 studijskih programa, u Nikšiću na 16, na isto toliko na Cetinju, u Kotoru na šest studijskih programa, u Bijelom Polju, Beranama i Budvi na po dva studijska programa i u Igalu i Baru na po jednom studijskom programu;
- Na Univerzitetu je bilo ukupno 1.188 zaposlenih, i to: 367 sa akademskim i naučnim zvanjem, 346 saradnika (27 su doktori nauka), 77 iz redova stručnog osoblja, a 398 su bili tehnički saradnici i administracija. Nastavu na Medicinskom fakultetu iz kliničkih predmeta realizovalo je 118 zaposlenih u kliničkim bazama: Kliničko-bolničkom centru Podgorica, Zavodu za plućne bolesti Brezovik i Institutu Igalu, i to 32 sa akademskim zvanjima, 69 saradnika i 27 iz redova stručnog osoblja;
- Honorarno je na Univerzitetu bilo angažovano 360 nastavnika, saradnika i članova stručnog osoblja, od toga 242 sa akademskim zvanjem;
- Ukupan broj studenata na prve tri godine svih studijskih programa Univerziteta iznosio je 12.491, od čega se 4.642 finansiralo iz Budžeta (budžetski studenti), 5.069 su bili samofinansirajući studenti na programima organizovanim i za budžetske studente, a 735 studenata je bilo na programima organizovanim van sjedišta fakulteta. Samofinansirajućih studenata na programima koji nijesu organizovani za budžetske studente bilo je 2.045;
- Ukupan broj studenata, apsolvenata i diplomaca na Univerzitetu iznosio je 16.236, ne uzimajući u obzir višestruke ponovce na IV godini, kao ni absolvente i diplomce koji koriste taj status duže vremena. Studenata koji se finansiraju iz budžeta na svim godinama bilo je 6.304 (39%), a diplomaca i apsolvenata 1.942 (12%). Samofinansirajućih studenata na budžetskim programima bilo je 5.226 (32%) i 735 (4,5%) na budžetskim programima organizovanim van sjedišta fakulteta. Na posebnim samofinansirajućim programima bilo

je 2.029 (12,5%). Na prve tri godine studirao je 12.491 student, odnosno 77% ukupnog broja studenata, absolventata i diplomata. To je ujedno broj i procenat studenata koji su studirali po programu usaglašenom sa pravilima zasnovanim na Bolonjskom procesu;

- Studenti su imali maksimalno 26 časova kontakt nastave nedjeljno na svakom programu osnovnih studija. Ukupan broj predmeta koji se realizuju na svim programima Univerziteta iznosio je 2.621, odnosno prosječno 43 predmeta po jednom studijskom programu;
- Prosječan sedmični broj časova predavanja na jednoj godini studijskog programa bio je 12, a prosječan broj vježbi 22 (predavanja su organizovana u jednoj grupi, a vježbe, zavisno od tipa, mogu da se organizuju za veći broj grupa);
- Prosječan nedjeljni broj časova, predavanja i vježbi na jednom studijskom programu osnovnih studija bio je 135;
- Prosječan broj studenata koji se finansiraju iz Budžeta na jednog nastavnika u stalnom radnom odnosu bio je 17, a na jednog saradnika 15;
- Univerzitet Crne Gore raspolaže zgradama u okviru kojih se izvode nastava i naučnoistraživački rad. Zgrada Tehničkih fakulteta ima 20.715 m², dok zgrada Građevinskog fakulteta ima 2.500 m². Zgrada u kojoj su smješteni Ekonomski fakultet, Pravni fakultet i Institut za strane jezike ima površinu 8.044 m². Ekonomski fakultet raspolaže i zgradom u centru Bijelog Polja, koja se koristi za izvođenje Primijenjenih studija menadžmenta. Površina zgrade Fakulteta za pomorstvo iznosi 2.183 m². Zgrada u kojoj je Istorijski institut ima površinu 1.137 m², Fakultet za primijenjenu fizioterapiju ima 180 m², zgrada u kojoj se nalazi Biotehnički institut 4.872 m² (Biotehnički institut/fakultet raspolaže i zgradama u Baru (885 m²) i u Bijelom Polju (550 m²), koje se koriste za nastavu i istraživanja. Zgrada Filozofskog fakulteta ima oko 7.000 m², Medicinski fakultet 3500 m², a Arhitektonski 832 m². Muzička akademija je dugoročno zakupila prostorije;

- Honorarno angažovani nastavnici i nastavnici-kliničari izvodili su 3,4 do 7,7 časova nedjeljno. Honorarni nastavnici su bili angažovani na 2.066 časova nedjeljno, odnosno 12,5% od ukupnog nedjeljnog fonda časova. Nastavnici sa univerziteta izvan Crne Gore realizovali su sedmično 911 časova nastave, odnosno 5,5% od ukupnog nedjeljnog fonda časova;
- Imajući u vidu period izolacije i potrebu brze revitalizacije, usvojena su pravila za finansiranje unapređenja kadrovske osnove (Bilten UCG, 203: 2006) i publikovanja radova u prestižnim naučnim časopisima (Bilten UCG, 222: 2007). Takođe su usvojena pravila i konstituisan Uredivački odbor za nove publikacije Univerziteta.

U *Izvjestaju o spoljnoj evaluaciji*, koji je prezentiran Univerzitetu i pripremljen za Savjet za visoko obrazovanje od strane Komisije za eksternu evaluaciju (Izveštaj o spoljašnjoj evaluaciji, 2007) iznijeta je ocjena Univerziteta o ispunjenosti standarda. Kako je ovo bila prva ocjena Univerziteta prema usvojenim standardima (Pravilnik o reakreditaciji ustanova visokog obrazovanja i studijskih programa, 2007), u nastavku je dat prikaz nekih komentara i zaključaka, koji zajedno sa gore izdvojenim podacima iz *Samoevaluacionog izvještaja* mogu pružiti uvid u kompletno ostvarene rezultate Univerziteta.

U Izvjestaju se ističe da su „politika i procedure za obezbjeđivanje kvaliteta“ već implementirane na Univerzitetu kroz niz mehanizama kojima se obezbjeđuje provjera kvaliteta raznih segmenata rada. Provjera kvalifikovanosti i kompetentnosti nastavnika vrši se prilikom izbora u akademsko zvanje, a dijelom i preko pristupnih i inauguracionih predavanja. Studenti imaju mogućnost da se putem anonimnih anketa izjasne o kvalitetu rada svojih nastavnika.

Stepeni studija, kvalifikacije i struktura studijskih programa usklađeni su sa Bolonjskom deklaracijom, međutim, pošto na tržištu rada još uvijek dominiraju diplome koje su stečene na osnovu četvorogodišnjih studija, Univerzitet je omogućio da se na postdiplomskim studijama stiču dvije: diploma specijalističkih studija i diploma akademskog naziva magistra nauka/umjetnosti.

Veoma pozitivan trend primjećuje se u uključivanju studenata u odlučivanje na svim nivoima. Brojne studentske organizacije bave se poboljšanjem studentskog standarda, poboljšanjem kvaliteta nastave, mobilnošću studenata, te organizovanjem studentskog vannastavnog života. Ocjenjivanje studenata se vrši prema novim pravilima studiranja, tj. student se prati i ocjenjuje tokom semestra, a njegova završna ocjena je zapravo zbir ocjena koje je kroz različite oblike aktivnosti dobio tokom nastavnog procesa. Upoređivanje statistike o strukturi ocjena koje studenti dobijaju po novom sistemu i onih koje su dobijali prema starom sistemu rada nesumnjivo ukazuje na to da su rezultati sada mnogostruko bolji.

Univerzitet podstiče naučnoistraživački rad i time što je iz sopstvenih sredstava formirao Fond za unapređenje kadrovske osnove Univerziteta i učešće nastavnog osoblja na domaćim i inostranim konferencijama. Finansiraju se i pretplate na pojedine baze podataka, koje u jednom dijelu nadomještaju nedostatak naučnih publikacija u biblioteci Univerziteta.

Izdavačka djelatnost je u potpunosti posvećena ideji da nastavna sredstva i udžbenici budu lako dostupni studentima. Fakulteti takođe imaju mogućnost da finansijski pomažu štampanje udžbenika koji bi se koristili u nastavi. Univerzitet posjeduje pravilnik koji uređuje ovu aktivnost i preko kojeg se kontroliše kvalitet udžbenika, a konstituisao je i Uređivački odbor, koji jednom godišnje predlaže Senatu plan izdavačke djelatnosti.

Informacioni sistem na Univerzitetu u nadležnosti je Centra informacionog sistema (CIS-a). Jedan od važnijih zadataka CIS-a jeste održavanje i ažuriranje baze podataka o svim nastavnicima i studentima Univerziteta, kao i o svim predmetima koji se u okviru studijskih programa izučavaju na Univerzitetu. Autori *Izveštaja* ističu da su studentske službe na svim organizacionim jedinicama povezane onlajn sa CIS-om i da u svome radu svakodnevno koriste informacioni sistem, te da su veliki broj podataka traženih prilikom podnošenja zahtjeva za reakreditaciju na relativno jednostavan način dobili zahvaljujući postojanju CIS-a.

Informisanje o radu ustanove, kako javnosti tako i svih zaposlenih Univerziteta, znatno je poboljšano u odnosu na 2003. godinu. Bilten Univerziteta, koji izlazi jednom mesečno, redovno se objavljuje na veb-stranici Univerziteta. Gotovo sve organizacione jedinice Univerziteta napravile su svoju internet prezentaciju sa svim relevantnim informacijama. Univerzitet svake godine publikuje *Vodič za brucose*, u kojem na jednom mjestu i na sažet način predstavlja sve studijske programe, nastavne planove i programe, uslove za studiranje i napredovanje tokom studija. Uvedena je i lijepa praksa pod nazivom Dan otvorenih vrata, zahvaljujući kojoj se jednom godišnje široj javnosti i budućim studentima omogućava da se na najneposredniji način upoznaju sa programima i uslugama fakulteta.

Saradnja i mobilnost intenzivno se aktiviraju uspostavljanjem veza sa sličnim institucijama, kao i sklapanjem ugovora o saradnji. Univerzitet Crne Gore saraduje sa 18 zemalja i u okviru te saradnje sklopio je 43 sporazuma: Albanija (1), Australija (1), Bosna i Hercegovina (3), Francuska (5), Italija (9), Kanada (2), Makedonija (2), Njemačka (2), Norveška (3), Poljska (2), Rusija (3), Ukrajina (1), Sjedinjene Američke Države (3), Slovačka (1), Slovenija (2), Španija (1), Velika Britanija (1), Izrael (1). Nastavnici i saradnici koriste mogućnosti koje im se pružaju preko različitih projekata Evropske unije: TEMPUS, ERASMUS, CEEPUS, SOCRATES, kao i preko drugih projekata: UNESCO, Savjet Evrope, Američki savjet, Britanski savjet, WUS – *Austria*, DAAD, EUA, CEI, UNIMED, CUM, CIRCEOS. Postoji veliki broj programa koji su prvenstveno namijenjeni mobilnosti studenata. Univerzitet je napravio posebnu internet stranicu posvećenu međunarodnoj saradnji.

Razmatrajući izvještaj panela koji je sproveo Eksternu evaluaciju Univerziteta 2003. godine, Komisija je zaključila da se stanje u odnosu na to vrijeme znatno izmijenilo u pozitivnom smislu i naglasila da je Univerzitet pokazao posvećenost i spremnost da se što prije uključi u međunarodno visoko obrazovanje i da stane u red sa najboljim univerzitetima u Evropi, za šta je već dobio priznanje, koje služi kvalitetnijem izgrađivanju njegove reputacije kao važnog činioca nacionalnog, društvenog, ekonomskog i kulturnog razvoja države Crne Gore.

Izbor drugog saziva Senata i Upravnog odbora završen je 2008. godine.

U martu 2008. godine prof. dr Zdravko Uskoković, prorektor, izabran je za vršioca dužnosti rektora, zbog prelaska rektora prof. dr Ljubiše Stankovića na novu dužnost. Uporedo je počela izborna procedura za novog rektora. Polovinom te godine završen je izbor prof. dr Predraga Miranovića za rektora u narednom mandatu.

Konstituisanje menadžerskog tima Rektorata, kao i opremanje nove zgrade Rektorata za preseljenje sjedišta Univerziteta, završeno je početkom studijske 2008/09. godine. U novoj zgradi su funkcionalni prostori omogućili adekvatnu organizaciju svih službi za funkcionisanje Rektorata i Univerziteta (administracija, rukovođenje, upravljanje, organizaciju sastanaka i manifestacija), Centra informacionog sistema i Univerzitetske biblioteke. U početku su u njoj bile i kancelarije Muzičkog centra i inostranih organizacija kojima je djelatnost bila neposredno vezana za Univerzitet i visoko obrazovanje (WUS i druge). Nova zgrada Rektorata je na taj način postala centar svih događanja važnih ne samo za Univerzitet već i za kompletno visoko obrazovanje i istraživanje u Crnoj Gori.

Službe Rektorata organizovale su rad u skladu sa potrebama Univerziteta i jedinica. To se odnosilo na pravovremeno ažuriranje vijesti, prezentaciju događaja, spremnost za savjetodavne aktivnosti itd.

Osposobljavanje Univerziteta za rad i razvoj podrazumijevalo je i pripremu strategija razvoja njegovih djelatnosti. Tako su, kroz projekte koji su finansirani od strane međunarodnih programa, prvenstveno TEMPUS-a, pripremljene strategije razvoja naučnoistraživačkog rada, obezbjeđenja kvaliteta, razvoja cjeloživotnog učenja (CŽU), a realizovan je i niz drugih važnih projekata za razvoj djelatnosti Univerziteta i implementaciju postojećih rješenja Evropskog prostora visokog obrazovanja. U svim navedenim slučajevima osposobljavani su pojedinci i timovi kroz pripremu/realizaciju projekata, zajedno sa partnerima iz regiona i EU.

Na Univerzitetu je postupak selekcije i odlučivanja realizovan u skladu sa važećim normativnim aktima. Slična situacija je bila i sa organizacionim jedinicama, koje su se uključile u brojne projekte, zajedno sa partnerskim institucijama iz EU i regiona. Nije se zaostajalo ni u planiranju novih studijskih programa, modernizaciji postojećih, dopunama nastavnih planova i programa itd. Univerzitet (kao institucija) na početku je podržavao ovakve programe jedinica davanjem saglasnosti, a kasnije i adekvatno uređenom kontrolom planiranja i odobravanja projekata jedinica.

Nastavak ciklusa investicione izgradnje realizovan je izgradnjom dvije zgrade poslovno-stambenog objekta UNISTAN II, na lokaciji Univerzitetskog centra (Studentska ulica). Izgradnja i podjela stanova/kredita realizovana je u periodu 2008–2011.

U 2011. godini realizovan je izbor rektora. Drugi mandat je dobio prof. dr Predrag Miranović. Procedura izbora je izmijenjena u dijelu predlaganja i odlučivanja na Senatu. (Kandidata za rektora je moglo predložiti Vijeće organizacione jedinice UCG ili najmanje 20% ukupnog broja članova Senata. Vijeće je moglo predložiti jednog kandidata za rektora. Član Senata je takođe mogao podržati samo jednog kandidata). Izborna komisija je utvrđivala konačnu listu kandidata za rektora, koji su na sjednici Senata prezentirali svoj program razvoja Univerziteta Crne Gore. Biografije kandidata za rektora, sa pripremljenim programom, objavljuju se u posebnom broju Biltena. Upravnim odborom je predložen jedan kandidat, kojeg je Senat većinski podržao tajnim glasanjem svojih članova (Bilten UCG, 262: 2010).

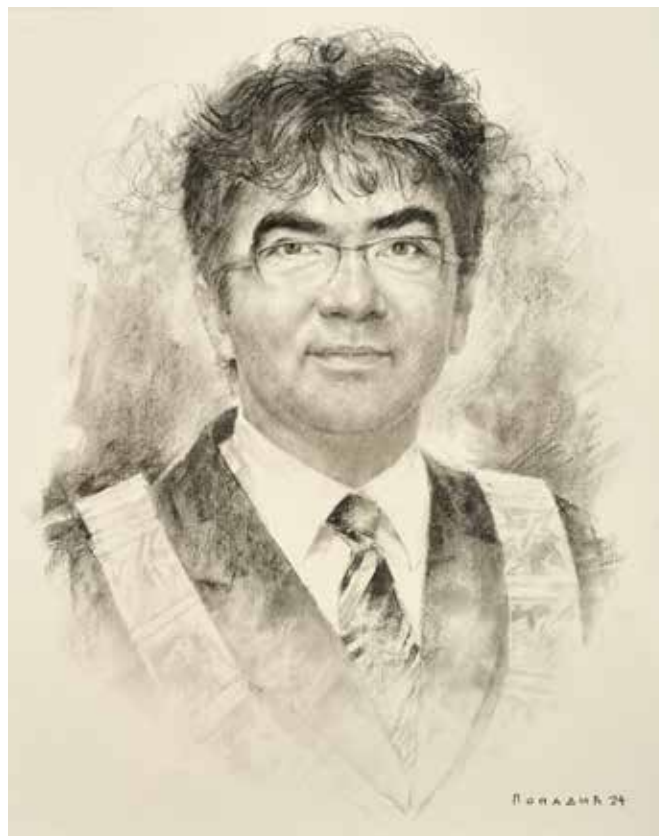
2008

Prof. dr Predrag Miranović biran je za rektora u dva uzastopna mandata, od 2008. do 2014. godine.

Rođen je 1966. godine u Titogradu, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je na Odsjeku za fiziku na Prirodno-matematičkom fakultetu u Titogradu, 1990. godine, a magistrirao 1993. godine na Fizičkom fakultetu u Beogradu, gdje je i doktorirao, 1996. godine. U zvanje docenta na Univerzitetu Crne Gore biran je 1996. godine, a u zvanje vanrednog profesora 2001. Redovni je profesor Univerziteta Crne Gore od 2006. godine. Funkciju prorektora obavljao je od 2007. do 2008. Izabran je za dekana Prirodno-matematičkog fakulteta 2016. godine. Bio je rukovodilac Centra za doktorske studije Univerziteta Crne Gore.

Jednu godinu bio je predavač na Univerzitetu u Tokiju (1997–1998), a dvije godine je bio na postdoktorskoj specijalizaciji na Univerzitetu u Okajami, Japan (2001–2003). Jedno vrijeme je radio kao naučni saradnik na Institutu za fiziku u Zemunu (1998–1999). Imao je više kraćih studijskih boravaka u SAD (*Ames National Laboratory* i *Oak Ridge National Laboratory*) i Japanu (*Okayama University*). Bio je predsjednik Društva matematičara i fizičara Jugoslavije (2004–2006). Predsjednik je Društva matematičara i fizičara Crne Gore, član Japanskog društva za fiziku. Za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti izabran je 2008, a za redovnog 2018. godine. Sekretar je Odjeljenja prirodnih nauka CANU od 2020.

Dobitnik je nagrade CANU iz Fonda Petra Vukčevića za uspjeh u istraživačkom radu (1995), stipendije Japanskog društva za promociju nauke (2001) i više drugih priznanja.

PROREKTORI OD 2008. DO 2014. GODINE

Prof. dr Mira Vukčević	2008–2014.
Prof. dr Anđelko Lojpur	2008–2014.
Prof. dr Zdravko Uskoković	2008–2014.
Prof. Nataša Đurović	2008–2014.

2014

Vršilac dužnosti rektora prof. dr Zdravko Uskoković sa najboljim studentima studijske 2007/2008.

Zgrada tehničkih fakulteta u kampusu Univerziteta, 2008.

Druga reakreditacija Univerziteta – 2012. godine. Budući da je već naveden detaljni pregled stanja Univerziteta 2007. godine, u skladu sa važećim standardima za ocjenu ustanova visokog obrazovanja, prema samoevaluacionoj ocjeni tima Univerziteta i ocjeni Komisije za eksternu evaluaciju, prikaz zaključaka reakreditacije iz 2012. godine sažet je u mjeri da se sagleda eventualni napredak i/ili planira razvoj i usvajanje dobre prakse na Univerzitetu Crne Gore.

Radni tim za samoevaluaciju Univerziteta pripremio je dokumenta za reakreditaciju, koja je podržana na Odboru za upravljanje sistemom kvaliteta (Bilten UCG, 256: 2009), Senatu i Upravnom odboru Univerziteta (Izvještaj o samovrednovanju UCG, 2012). Savjet za visoko obrazovanje formirao je Komisiju za spoljašnju evaluaciju i reakreditaciju Univerziteta Crne Gore i studijskih programa, koja je nakon sprovedenog postupka za ocjenu podnijela Savjetu *Izvještaj o spoljnoj evaluaciji* (2012).

Komisija je konstatovala da Univerzitet Crne Gore po drugi put realizuje reakreditaciju, naglašavajući da se u međuvremenu, na nivou Evropske unije, mijenjala legislativa u cilju praćenja trendova razvoja u ovoj oblasti. Neke od tih promjena su osnivanje EQAR i radnih grupa za promjenu Evropskih standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta (ESG).¹⁸

Komisija je uzela u obzir pomenute trendove i naglasila osnovne specifičnosti nacionalnog konteksta kao okvira za djelatnosti i razvoj Univerziteta, među kojima su: međunarodna finansijska kriza pogoršala je ekonomsku situaciju u Crnoj Gori, što je rezultiralo opadanjem budžetskih resursa i smanjenjem finansi-

ranja obrazovanja i istraživačke djelatnosti; pravila za zaštitu javnog interesa kvaliteta i ispunjavanje očekivanja društva nedovoljno su definisana i kontrolisana od strane nadležnih organa Crne Gore; tranzicijski problemi u privredi Crne Gore uslovlili su povećanu nezaposlenost; Univerzitet treba da podrži privredu i da to vidi kao mogućnost sopstvenog napretka uz korišćenje poslovnih inkubatora i centara za karijerno savjetovanje.

Od specifičnosti institucionalnog konteksta koje treba da formiraju okvir za djelatnosti i razvoj Univerziteta, Komisija je istakla: strategija preduzimanja malih koraka nije dobra, te bi pristup Univerziteta postavljenim ciljevima i prioritetima morao biti ambiciozniji; autonomija u dijelu zapošljavanja stručnih kadrova nije dovoljna; Univerzitet je dovoljno autonoman u odabiranju partnera za saradnju na nacionalnom i međunarodnom prostoru, ali je problem postojanje manjih timova, koji nemaju kritičnu masu potrebnu za bolju konkurentnost u pristupanju velikim projektima; Univerzitet ima veliku autonomiju u području odabira i definisanja studijskih programa, što se negativno odlikava velikim opterećenjem nastavnog osoblja i posredno utiče na opadanje kvaliteta u obrazovanju i istraživanju.

Na predlog Komisije, Savjet za visoko obrazovanje je u junu 2012. godine usvojio *Izvještaj* i odobrio izdavanje Sertifikata o reakreditaciji Univerziteta Crne Gore i njegovih studijskih programa, za period od pet godina, počev od studijske 2012/2013. do kraja studijske 2016/2017. godine (Odluka Savjeta za visoko obrazovanje, 2012).

¹⁸ Standarde i smjernice za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (*Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area*), ili Evropske standarde i smjernice (*European Standards and Guidelines, ESG*), usvojili su ministri nadležni za visoko obrazovanje u EHEA 2005. godine, na predlog Evropskog udruženja za obezbjeđenje kvaliteta u visokom obrazovanju (*European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA*). Od 2005. godine je učinjen znatan napredak u obezbjeđenju kvaliteta, kao i u drugim akcijskim linijama Bolonjskog procesa, posebno razvoj okvira kvalifikacija, priznavanja i potenciranje upotrebe ishoda učenja, što doprinosi prelasku na učenje i poučavanje usmjereno na studenta. Ta promjena konteksta inicirala je odluku ministara 2012. godine kojom je pozvana Grupa E4 (ENQA, ESU, EUA i EURASHE) da pripremi predlog revidiranog nacrtu ESG radi daljnjeg razvoja obezbjeđenja kvaliteta unutar EHEA, tako da ESG bude čvrst temelj za njegovu uspješnu primjenu.

Dio kampusa Univerziteta Crne Gore, 2008.

Svečano otvaranje zgrade Rektorata: ministar nauke i obrazovanja prof. dr Sreten Škuletić i rektor prof. dr Predrag Miranović , 2009.

Svečana sjednica Senata u Rektoratu, 2010.

U nastavku 2012. godine Univerzitet je usvojio *Pravila za programe cjeloživotnog učenja (CŽU)* i podržao organizaciju eksperimentalnih programa, čime su stvoreni formalni preduslovi za odobravanje i organizaciju CŽU programa sa ciljevima koji su usaglašeni sa programima u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (EHEA): podizanje opšteg nivoa obrazovanosti svih građana; oblikovanje društveno aktivnih, uključenih i odgovornih pojedinaca; osposobljavanje pojedinaca za snalaženje u promjenljivoj radnoj i društvenom okruženju i viši nivo zaposlenosti.

Opredjeljenje za potpunu integraciju Univerziteta.

Univerzitet, kao kompleksan sistem fakulteta, instituta, samostalnih studijskih programa, unutrašnjih organizacionih jedinica, bez obzira na precizno definisane nadležnosti, bio je u latentnoj opasnosti da otežano funkcioniše, primarno zbog disproporcija u veličini, potencijalima i interesima između Univerziteta i jedinica, ali i između samih jedinica. Tako se usložnjavalo planiranje sinhronizovanog daljeg razvoja Univerziteta, što su eksterni evaluatori u postupku reakreditacija prikazivali kao problem usporenog razvoja (malih koraka) sa postojećim rasporedom ovlašćenja i odlučivanja.

Finansiranje je bilo jedan od problema koji je često limitirao mogućnosti Univerziteta u razgovorima sa Vladom i resornim ministarstvima. Zbog toga su rektor i Upravni odbor počeli sa usvajanjem dokumenta za organizovanje administrativnih, upravljačkih i rukovodećih funkcija po formi integrisanog univerziteta. Za adekvatnu poziciju u razgovorima sa organizacionim jedinicama prvo je usvojen *Pravilnik za utvrđivanje privremenih mjera upravljanja i obezbjeđenja funkcionisanja Univerziteta*. Postavljen je cilj da se obezbijedi nesmetano funkcionisanje i upravljanje na Univerzitetu, odnosno na njegovim organizacionim jedinicama, u slučaju nastupanja finansijske krize i poremećaja u organizaciji rada, i usvojeno je da Upravni odbor može donijeti privremene mjere koje se odnose na razrješenje organa i preuzimanje određenih ovlašćenja, po skraćenom postupku (Bilten UCG, 291: 2012). Primjena odredbi *Pravilnika* uslovlila je niz odluka u odnosu na rukovodstva fakulteta, a u drugoj fazi i na rukovodstvo Univerziteta.

Nastavljeno je sa integrisanim odlučivanjem za projekte i usluge davanjem saglasnosti od strane Upravnog odbora, tj. sve aktivnosti u vezi sa oblašću rada i finansiranja (projektima, uslugama, školarinama) mogle su se završavati nakon saglasnosti Upravnog odbora i potpisivanja od strane rektora. Dodatno, usvojena je odluka za informisanje o stanju i tokovima sredstava na računima organizacionih jedinica i Rektorata Univerziteta. Ovakvom kontrolom ugovora i uplata sredstava Univerzitet je imao potpuni uvid u prihode, troškove i stanje na računima. U kontinuitetu je aktivirana i interna finansijska kontrola za svaku jedinicu i Rektorat, a predložene mjere nakon izvršene kontrole i donesene odluke Upravnog odbora dostavljane su rukovodstvu organizacionih jedinica. Na taj način na Univerzitetu su precizirani postupci i odgovornost za neposredne zadatke u oblasti finansija.

Proces razvoja i integracije Univerzitetske biblioteke intenziviran je povezivanjem (zajedno sa bibliotekama Crne Gore) u regionalni sistem COBISS.net (Kooperativni onlajn bibliografski sistem i servisi), kao mrežu za slobodan protok bibliografskih zapisa koji se kreiraju u autonomnim bibliotečko-informacionim sistemima država učesnica. Krajem 2015. godine, u sedam uzajamnih baza podataka COBISS-a bilo je ukupno preko 10 miliona bibliografskih zapisa, a u lokalnim bazama podataka više od 780 biblioteka, sa preko 23 miliona bibliografskih zapisa.

Univerzitetska biblioteka posjeduje građu i informacije iz svih oblasti nauke, prikuplja i kao arhivski primjerak čuva doktorske disertacije i magistarske radove odbranjene na Univerzitetu, izdavačku produkciju Univerziteta i njegovih organizacionih jedinica i sve radove nastavnika i istraživača koji služe kao osnova za izradu personalnih bibliografija.

U okviru Tempus projekta *Novi bibliotečki servisi na univerzitetima Zapadnog Balkana*, 2012. godine uspostavljen je digitalni repozitorijum Univerziteta Crne Gore – PHA-IDRA (*Permanent Hosting, Archiving and Indexing of Digital Resources and Assets*), koji predstavlja sistem za trajno arhiviranje, čuvanje, indeksiranje i korišćenje svih vrsta digitalnih dokumenata i objekata koji nastaju u toku nastavnog i naučnoistraživačkog rada na Univerzitetu.

Integralni dio digitalnog repozitorijuma, pod nazivom E-teze Univerziteta Crne Gore, predstavlja podsistem doktorskih disertacija odbranih na Univerzitetu, koje se mogu neposredno pretraživati i preuzimati.

Razvojno-investiciona politika obuhvatila je dva nova objekta na lokaciji Univerzitetski centar: Novi studentski dom i Sportsku dvoranu Univerziteta Crne Gore.

Prenosom prava raspolaganja zemljištem Univerzitetskog centra na Vladu Crne Gore – Ministarstvo prosvjete, stvoreni su uslovi da se 2013. godine stavi u funkciju objekat Novog studentskog doma.¹⁹ Time je Univerzitet na period od 10 mjeseci godišnje obezbijedio najmanje 60 mjesta u studentskom domu za smještaj akademskog osoblja, saradnika, studenata Univerziteta i studenata na programima mobilnosti.

Za objekat Sportske dvorane Univerziteta Crne Gore (kasnije Sportsko-kulturni centar Univerziteta Crne Gore), Univerzitet je pripremio potrebne preduslove za nesmetanu i blagovremenu izgradnju, u skladu sa zakonskim uslovima za izgradnju objekata.²⁰

Na Univerzitetu Crne Gore u ovom periodu na tri ciklusa studija (osnovni, postdiplomski i doktorski) godišnje se upisivalo oko 6.900 studenata, od čega su dvije trećine studenti osnovnih studija. Godišnje je diplomiralo oko 4.000 studenata na sva tri ciklusa, od čega je više od polovine sa završenim osnovnim studijama. Rezultati projekta su pokazali potrebu da se poboljšaju ALUMNI servisi, da se unaprijedi strateški menadžment, poboljša kvalitet visokog obrazovanja, kao i da se sistem unapređuje redovnim sprovođenjem ovakvih istraživanja.²¹

¹⁹ Finansiranje završeno kroz privatno-javno partnerstvo.

²⁰ Za realizaciju projekta izgradnje objekta Sportske dvorane Univerziteta Crne Gore u Podgorici, na lokaciji Univerzitetskog centra, Univerzitet je blagovremeno obezbijedio potrebne preduslove, kako bi Direkcija javnih radova osigurala finansiranje izgradnje, izdavanja građevinske i upotrebne dozvole.

²¹ CONGRAD – Istraživanje diplomiranih studenata iz generacija 2007. i 2012. Završni izvještaj, 2014.

²² <https://www.facebook.com/NaukaCG/videos/heric-projekat-predstavljanje-rezultata/619075671916450/>

²³ <https://www.herice.me/sadrzaj/analiticki-izvjestaj-podataka-prikupljenih-kroz-studiju-pracenja-diplomiranih-studenata>

²⁴ Team: Virgilio Soares, Chair, Lucka Lorber, Liliya Ivanova, Jacques Lanarès, Thomas Jørgensen, Team Coordinator, Evaluacioni izvještaj za Univerzitet Crne Gore, June 2014.

Vlada Crne Gore (Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo nauke) obezbijedila je 2012. godine kredit Svjetske banke za realizaciju projekta *Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost (HERIC)*, u cilju unapređenja visokog obrazovanja i istraživanja u Crnoj Gori.²² Ovaj projekat je trebalo da osigura brojne reforme, primarno u obezbjeđenju kvaliteta crnogorskog visokog obrazovanja, razvoja kadrova i uspostavljanja okruženja za istraživanja. U oblasti nauke i istraživanja, HERIC je planiran kao dominantan izvor finansiranja naučno-istraživačkih projekata. Očekivano je da takvi ciljevi pomognu jačanju crnogorske ekonomije kroz razvoj ljudskih resursa i društva zasnovanog na znanju.

Univerzitet Crne Gore, kao najveća i vodeća institucija visokog obrazovanja i istraživanja, trebalo je da bude i primarni realizator projekata i korisnik sredstava iz ovog kredita. U okviru projekta je nastavljeno istraživanje Univerziteta u vezi sa praćenjem karijere visokoškolaca (*Tracer Study*). Tako je sprovedeno anketiranje studenta koji su diplomirali 2009. i 2013. godine na ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori i dobila se povratna informacija o uspješnosti diplomiranih studenata, njihovim karijerama, zadovoljstvu studijama i drugim oblastima važnim za rad ustanova i kreiranje obrazovnih politika.²³

Eksterna evaluacija UCG od strane IEP-a. U cilju cjelovitog sagledavanja stanja i realne ocjene kvaliteta visokog obrazovanja u Crnoj Gori, kroz HERIC projekat prvi put je 2013/2014. godine sprovedena eksterna evaluacija ustanova visokog obrazovanja od strane tima međunarodnih eksperata²⁴, koje je angažovala Agencija za obezbjeđenje kvaliteta i Program za institucionalnu evaluaciju (IEP) Evropske asocijacije univerziteta (EUA), kao nezavisna

Dodjela nagrada najboljim studentima, 2009.

Promocija doktora nauka, 2011.

agencija iz Registra evropskih agencija za obezbjeđenje kvaliteta (EQAR). U skladu sa metodologijom evaluacije, IEP je 2017/2018. godine ponovo sproveo eksternu ocjenu, tzv. *Follow-up* evaluaciju. Rezultati ocjena IEP agencije pripremljeni su kao set analiza i preporuka za institucionalne i nadležne državne organe (Jørgensen, 2018).

Specifičnosti institucionalne evaluacije IEP-a čine značajan naglasak na fazu samoevaluacije, zatim evropska i međunarodna perspektiva, pristup recenziji stručnjaka i podrška unapređenju rada i rezultata institucije.

U samoevaluacionom izvještaju radnog tima Univerziteta prezentiran je sadržaj naveden u prethodnom tekstu, a posebno kroz izvještaj Komisije za reakreditaciju 2012. godine.

Nakon razgovora sa rukovodećim organima, zaposlenima i studentima Univerziteta, tim IEP-a pripremio je izvještaj, iz kojeg navodimo najvažnija zapažanja i preporuke.

- Analiza institucionalnog upravljanja i odlučivanja pokazala je da, uprkos adekvatnom okviru, upravni organi Univerziteta prilično slabo koriste svoja ovlašćenja, budući da članovi Senata i Upravnog odbora djeluju kao predstavnici svojih fakulteta ili grupe fakulteta, sa malo odgovornosti za Univerzitet kao cjelinu. Senat i Upravni odbor usvojili su niz strategija za razvoj Univerziteta, mnoge od akcija odobrenih u strategijama su pozitivne, ali je uočen problem sa implementacijom. Naglašen je utisak da odluka da se uspostavi integrisani univerzitet 2004. godine nije bila u potpunosti prihvaćena od strane fakulteta. Fakulteti više tretiraju centralne upravne organe kao prijetnju nezavisnosti nego što ih prihvataju kao partnere u razvoju. Od ključnog značaja za razvoj Univerziteta u svim specifičnim oblastima jeste da uspostavi funkcionalno centralno upravljanje i da rektor preuzme odgovornost za ovaj vitalni zadatak. Ovakva preporuka je, u velikoj mjeri, u skladu sa preporukama iz ranijih ocjena i strateških dokumenata.
- Sprovođenje principa Bolonjskog procesa u oblasti nastave i učenja, kao što su ishodi učenja i učenje usmjere-

no na studenta, jeste sporadično. U realizaciji tri ciklusa nije došlo do adekvatne promjene nastavnih planova i programa prema ECTS pravilima, već je bilo primjera reorganizacije postojećih sadržaja i njihovog smještanja u kraći vremenski okvir. Dodatno su naglašene pozitivne i negativne strane aktuelnog stanja za anketiranja, ocjene studenata, praktičnih kompetencija, zapošljavanja, mobilnosti i sl. U pogledu infrastrukture za učenje uočljivo je da su biblioteke u određenom stepenu zanemarene. Nedostaje adekvatan pristup obnavljanju referentnih radova, časopisa i baza podataka na svim nivoima.

- Univerzitet Crne Gore ima kratku istoriju istraživačkih aktivnosti, zbog tradicije u jugoistočnoj Evropi da se podijele obrazovne i istraživačke institucije. Strategija istraživanja Univerziteta (2010–2013) imala je kao cilj sveukupni razvoj za izgradnju kapaciteta na nivou institucije, te lidersku poziciju u regionu u oblastima koje su od nacionalnog značaja. Međutim, nema ravnoteže između takve misije i ograničenih resursa Univerziteta u svrhu istraživanja. Sadašnji nivo finansiranja, kao i mali kapacitet za istraživanje, ne dozvoljavaju značajno doktorsko obrazovanje.
- Crna Gora je mala zemlja i neophodno je povezivanje između Univerziteta i ostatka društva. Sistem obezbjeđenja kvaliteta vjerovatno je najveći integrisani sistem Univerziteta u upotrebi na kompletnoj ustanovi. Istraživanje usmjereno na ankete o zadovoljstvu studenata nastavom i kvalitetom kurseva centralizovano je i njim upravlja Odbor za kvalitet. Različita su mišljenja o efikasnosti istraživanja. Istraživanje izgleda dobro osmišljeno, ali sistem može da bude poboljšan u dijelu povratnih informacija o posljedicama evaluacija.
- U oblasti internacionalizacije preovladava slika visokonezavisnih fakulteta i smanjenog strateškog kapaciteta u okviru Univerziteta. Pa ipak, mobilnost na Univerzitetu je u porastu, međunarodni sporazumi sa drugim univerzitetima postoje i Univerzitet je učestvovao u brojnim programima koje finansira EU, kao što su *Tempus* i *Okvirni program*. Postoji međunarodna kancelarija koja nudi određene usluge, ali je iskustvo mobilnosti studenata i dalje daleko od željenog.

Obilježavanje jubileja 40 godina Univerziteta Crne Gore, 2014.

Obilježavanje jubileja 40 godina Univerziteta Crne Gore, 2014.

- Na kraju *Izvjestaja*, evaluacioni tim preporučuje da se promijeni kultura upravljanja koja omogućava realizaciju strategija putem fiksnih rokova i lične odgovornosti, te ističe da Univerzitet treba da dobija funkcionalno rukovodstvo, zajednički (integrirani) institucionalni identitet i održivi finansijski okvir, kako bi imao potencijal da ispuni ulogu vodeće institucije Crne Gore za nastavu, istraživanje i razvoj društva znanja.

Obilježavanje jubileja 40 godina realizovano je na godišnjicu Univerziteta Crne Gore 2014. godine, svečanom akademijom i koncertom organizovanom u Crnogorskom narodnom pozorištu. Šira aktivnost proslave Dana Univerziteta naredne, 2015. godine, obuhvatila je okrugle stolove, kulturne, zabavne i sportske događaje, dok je 2016. godine, u okviru Međunarodnog dana studenata, postavljena bista Veljka Vlahovića u kampusu Univerziteta.

Izmjenama i dopunama Zakona (2014) precizirane su uočene nejasnoće i nedorečenosti u skladu sa promjenama u Crnoj Gori i Evropskom prostoru visokog obrazo-

vanja. To je uslovilo potrebu da se i postojeća dokumenta Univerziteta izmijene i prilagode izmjenama Zakona, ali i da se otklone uočeni nedostaci.

Takođe, 2014. je bila izborna godina za novog rektora i procedura je pokrenuta početkom godine, po izmijenjenim pravilima za predlaganje kandidata. Tako je izbor započet raspisivanjem konkursa za rektora. Prijavljeni kandidati koji su ispunjavali formalne kriterijume prezentirali su svoje programe na otvorenoj sjednici Senata. Biografija i programi publikovani su u Biltenu (320: 2014). Tajnim glasanjem, po već definisanoj proceduri na Senatu, Upravnom odboru je predložena prof. Radmila Vojvođić, koja je izabrana za rektorku u naredne tri godine.

Budući da su izboru prethodile dvije detaljne ocjene rada i rezultata Univerziteta (Komisije za reakreditaciju i Tima IEP-a), sa veoma sadržajnim analizama i preporukama, u predstavljenom programu za budući rad i razvoj Univerziteta naglašeno je kako će se rješavati izdvojene preporuke.

Otkrivanje biste Veljka Vlahovića u kampusu Univerziteta, 2016.

2014

Prof. Radmila Vojvodić bila je rektorka od 2014. do 2017. godine.

Rođena je 1961. godine u Baru. Na Fakultetu dramskih umetnosti Univerziteta u Beogradu diplomirala je režiju 1985. godine. Univerzitetu karijeru započela je na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu 1990. godine u zvanju asistenta, gdje je radila od 1993. do 1995. godine. Pedagoški rad nastavlja u Crnoj Gori, na Fakultetu likovnih umjetnosti Univerziteta Crne Gore. Na Fakultetu dramskih umjetnosti 1997. godine je izabrana u zvanje docenta, na Odsjeku za režiju, zatim u zvanje vanrednog profesora 2004, a 2010. godine je izabrana za redovnog profesora. Funkciju dekana na ovom fakultetu obavljala je od 2010. do 2014.

Autorka je drama *Princeza Ksenija od Crne Gore* (1993), *Montenegrini* (1998), *Montenegro blues* (2005) i *Everyman Đilas* (2013). Koautorka je praezvedbe prve nacionalne opere *Balkanska carica*, Dionizija de Sarna, libreto Nikole I Petrovića Njegoša (2008). Tekstove klasične i savremene dramaturgije, vlastite dramaturške adaptacije i dramske tekstove režirala je u Ateljeu 212, Jugoslovenskom dramskom pozorištu, Beogradskom dramskom pozorištu, Hrvatskom narodnom pozorištu *Ivan Zajc*, Srpskom narodnom pozorištu, Crnogorskom narodnom pozorištu (CNP), Kraljevskom pozorištu Zetski dom itd. Predsjednica je Udruženja dramskih umjetnika Crne Gore (UDUCG), osnivačica, urednica i članica redakcije časopisa za pozorište i kulturu *Gest* (1999).

Dobitnica je stručnih i društvenih nagrada i priznanja, između ostalih Nagrade Republičkog centra za savremenu umjetnost, za značajan doprinos kulturi i stvaralaštvu Crne Gore (1995), zatim Specijalne nagrade za vanredan doprinos kulturi, za autorski projekat *Princeza Ksenija od Crne Gore – Merkur* (1994), potom Velike nagrade CNP za predstavu *Don Žuan se vraća iz rata* (2000) i za režiju i adaptaciju opere *Balkanska carica* (2008), Specijalne nagrade MESS (Sarajevo) za scensku transpoziciju teksta M. Kovača, za predstavu *Danilo* (2008) i dr.

PROREKTORI OD 2014. DO 2017. GODINE

Prof. dr Predrag Stanišić	2014–2017.
Prof. dr Srđan Stanković	2014–2015.
Prof. dr Maja Baćović	2015–2017.
Prof. dr Živko Andrijašević	2015–2017.

2017

Transformacije i osnivanja novih organizacionih jedinica (2004–2014)

Fakultet za primijenjenu fizioterapiju u Igalu (Herceg Novi) osnovan je 2005. godine. Prethodno je 2004. godine, u skladu sa novim Zakonom o visokom obrazovanju, Viša fizioterapeutska (dvogodišnja) škola (koja je počela sa radom 1976. godine) transformisana u Visoku fizioterapeutsku školu. Od 2015. godine Primijenjena fizioterapija funkcioniše u sastavu Medicinskog fakulteta kao jedan od studijskih programa.

Arhitektonski fakultet u Podgorici osnovan je 2006. godine, a izrastao je iz okvira Građevinskog fakulteta, na kojem je 2002. godine otvoren Studijski program arhitektura.

Fakultet političkih nauka u Podgorici konstituisan je 2006. godine, na temeljima Odsjeka za političke nauke, koji je otvoren 2003. godine na Pravnom fakultetu.

Biotehnički fakultet u Podgorici nastao je na osnovama Biotehničkog instituta (osnovanog 1997), pokretanjem studija iz oblasti poljoprivrede (studijske 2005/2006. godine) i sticanjem statusa visokoobrazovne ustanove, što je omogućilo transformaciju u fakultet (2008. godine).

Fakultet za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću, kao posebna jedinica Univerziteta Crne Gore, osnovan je 2008. godine. Nastao je transformacijom tri studijska programa: za fizičku kulturu, za sportske novinare i za sportske trenere, koji su do tada realizovani u sklopu Filozofskog fakulteta u Nikšiću.

Fakultet za farmaciju u Podgorici osnovan je 2012. godine. Izrastao je iz istoimenog samostalnog studijskog programa, oformljenog 2006. godine. Fakultet je 2015. godine integrisan u Medicinski fakultet, čime je postao jedan od njegovih studijskih programa.

Samostalni studijski program za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku u Podgorici osnovan je 2004. godine. Godine 2015. organizaciono je integrisan u Filozofski fakultet u Nikšiću, čiji je jedan od studijskih programa, a realizacija nastave se i dalje obavlja u Podgorici.

Samostalni studijski program Geodezija osnovan je 2006. godine, nakon transformacije Građevinskog fakulteta, odnosno izdvajanja Arhitektonskog odsjeka i osnivanja Arhitektonskog fakulteta.

Zgrada Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću, 2017.

Od 2014. do 2020. godine

Ovaj period je započet prezentacijom *Izvjestaja IEP-a*, kao analize, zaključaka i preporuka za Univerzitet Crne Gore, u svjetlu „evropskog pogleda“ na visoko obrazovanje, u skladu sa EHEA.

Tokom 2015. godine izmijenjena su i dopunjena sva dokumenta Univerziteta (pravila studija, angažovanja gostujućih predavača, zvanja i prava profesora emeritusa, dodjela počasnih titula i zvanja i sl.), kao obaveza prilagodavanja izmjenama Zakona o visokom obrazovanju. U kontekstu integracije, usvojena su dokumenta za sistematizaciju, kancelarijsko poslovanje, javne nabavke, matičnost jedinica, unutrašnju organizaciju Rektorata, imenovani su članovi svih komisija, odbora i centara, te usvojeni poslovnici o njihovom radu.

Univerzitetski sportsko-kulturni centar, kao razvojno-investicioni objekat kampusa Univerzitetski centar, otvoren je u novembru 2015. godine, na svečanosti kojom je obilježen i Međunarodni dan studenata. Centar osim dvorane i pratećih sadržaja za razne sportove ima i multimedijalnu salu, koja služi i kao kulturno-informativni centar Univerziteta Crne Gore. Otvaranjem objekta zaokružen je univerzitetski kompleks, a studenti su dobili mjesto koje će unaprijediti njihov sportski, kulturno-umjetnički i zabavni život.

Posebni segment međunarodne saradnje jeste otvaranje Instituta *Konfucije* na Univerzitetu Crne Gore, sa ciljem promocije kineskog jezika i kulture, kao i razvoja prijateljskih odnosa između Crne Gore i Narodne Republike Kine.

Model studija. Otvaranje pitanja modela studiranja, kao ključnog principa Bolonjskog procesa, rektorski tim je počeo organizovanjem foruma na Univerzitetu, uz ekspertsku pomoć stručnjaka iz regiona i učešće predstavnika

privrede, udruženja i institucija iz Crne Gore, a nastavio razgovorima na sjednicama vijeća organizacionih jedinica. Nakon rasprave i analize dobijenih rezultata, donesena je odluka o prihvatanju baznog Bolonjskog modela, sa tri ciklusa studija: osnovne + postdiplomske + doktorske studije, te vremenom trajanja studija 3 + 2 + 3 godine. Od ovog modela izuzete su jedino regulisane profesije (medicina, farmacija, arhitektura, obrazovanje učitelja i stomatologija), sa integrisanim osnovnim i postdiplomskim studijama i vremenom trajanja pet odnosno šest godina.

Ishodi učenja. Definisane ishoda učenja za predmete i studijske programe preduslov je za savremenu prepoznatljivost kvalifikacija, njihovu transparentnost i uporedivost na međunarodnom nivou. Oni dokumentuju šta student zna, razumije i može da radi, tj. šta se želi postići izučavanjem određenog predmeta, modula i studijskog programa²⁵.

Po završetku projekta, Univerzitet Crne Gore, kao i kompletno visoko obrazovanje, definisali su ovaj važan pokazatelj za tranziciju diplomiranih studenata sa ustanova visokog obrazovanja na tržište rada, a na koji su posebno ukazali eksterni evaluatori IEP programa.

Reforma doktorskih studija. Shvatajući vrijednost doktorskih studija, Univerzitet je već 2015. godine donio nova *Pravila doktorskih studija*, sa jasnom strukturom i naglaskom na istraživanju. Jednoznačna struktura studija obuhvata: četiri predmeta sa 30 ECTS kredita, jedan predmet – polazna istraživanja sa 30 ECTS kredita, izradu teze sa 90 ECTS kredita, pripremu i odbranu disertacije sa 30 ECTS kredita²⁶. Prvi put su formirane organizacione cjeline Centar za doktorske studije i Odbor za doktorske studije, sa osnovnim ciljem da harmonizuju i unapređuju proces realizacije doktorskih studija.

²⁵ Projekat *Razvoj ishoda učenja – put ka boljoj uporedivosti, priznavanju i zapošljivosti* realizovan je zajedničkim radom crnogorskih univerziteta, Zaveda za zapošljavanje i Privredne komore Crne Gore, dok su partneri iz EU zemalja: Univerzitet Arhus iz Danske, Koruška škola primijenjenih studija iz Austrije, Nacionalni i kapodistrijski Univerzitet iz Atine i organizacija WUS – Austria.

²⁶ *Reforma doktorskih studija* (REDOS) završena je i finansiranjem kroz grant u okviru projekta INVO-HERIC Vlade Crne Gore. Doktorske studije na Univerzitetu Crne Gore: REDOS grant institucionalnog unapređenja, Brošura, 2017.

Akreditacija inoviranih studijskih programa. Univerzitetske jedinice su tokom 2016. godine pripremile dokumentaciju za akreditaciju studijskih programa na osnovu novog modela studiranja 3 + 2 + 3. Upravni odbor je nakon toga usvojio odluku za podnošenje Zahtjeva za akreditaciju, prema reformisanoj strukturi studija integrisanog Univerziteta Crne Gore, na koju je Vlada Crne Gore dala saglasnost, za studijske programe: osnovnih i master akademskih studija, integrisanih osnovnih i master akademskih studija, osnovnih i master primijenjenih studija, doktorskih studija, akademskih doktorskih interdisciplinarnih studija i interdisciplinarnih master akademskih studija, koji se realizuju na Univerzitetu Crne Gore. Zahtjev je podnesen Savjetu za visoko obrazovanje. Akreditacija je planirana za 2017. godinu, u skladu sa rokom određenim u odluci o prethodnoj reakreditaciji, 2012. godine (Bilten UCG 382: 2016).

Internacionalizacija. Strategijsko planiranje je nastavljeno usvajanjem *Strategije internacionalizacije Univerziteta Crne Gore 2016–2020*.²⁷ Koncept internacionalizacije oslanja se na veću mrežu partnera iz oblasti obrazovanja, istraživanja, javnog sektora i privrede širom svijeta i na prepoznatu vrijednost vještina i znanja studenata, akademskog osoblja i istraživača, ne samo na nacionalnom već i na međunarodnom prostoru visokog obrazovanja i istraživanja.

Vrijednost međunarodne pozicije Univerziteta u oblasti razvoja internacionalizacije prepoznat je i usvajanjem *Pravilnika o postupku, uslovima vrednovanja i načinu nagrađivanja zaposlenih za poseban doprinos razvoju i međunarodnom pozicioniranju Univerziteta Crne Gore*. Ovim dokumentom se uređuju postupak, uslovi vrednovanja i način nagrađivanja zaposlenih za poseban doprinos razvoju, a posebno međunarodnom pozicioniranju Univer-

ziteta Crne Gore putem publikovanja rezultata naučno-istraživačkog rada u vodećim referentnim kategorijama, ostvarivanja akademske mobilnosti na visokorangiranim univerzitetima ili na drugi ekvivalentan način (Bilten UCG, 387: 2016).

U ovom periodu Univerzitet je posebnu pažnju posvetio svojoj međunarodnoj poziciji na referentnim svjetskim listama, tako što je uspio da poboljša parametre u određenim rangiranjima i da pri tome uredno izvještava o svojoj poziciji. Prema izvještaju (1. 8. 2017), Univerzitet je nastavio da napreduje – i to za 79 mjesta – na julske listi svjetskih univerziteta *Webometrics*, gdje se nalazi na 2370. mjestu, od ukupno 11.992 ustanove. Pozicija je popravljen u parametrima „otvorenost“ i „prisustvo“, koji se uz „uticaj“ i „izuzetnost“ uzimaju u obzir prilikom rangiranja. Univerzitet je napredovao i za 616 mjesta na *Top Universities by Google Scholar Citations* listi, gdje zauzima 1594. poziciju sa 19.937 citata.²⁸

U 2017. godini dva puta je izmijenjen Zakon o visokom obrazovanju (od 2014. godine to je šesta intervencija sa izmjenama i/ili dopunama).²⁹ Izmjenama je predviđeno osnivanje Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja (AKOKVO), kao vodećeg državnog tijela za eksterno obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja. Agencija ima osnovnu dužnost da upravlja procesom evaluacije i sertifikacije ustanova visokog obrazovanja i studijskih programa, u skladu sa ESG standardima u EHEA. Prethodno je Savjet za visoko obrazovanje usvojio nova dokumenta potrebna za akreditaciju/reakreditaciju studijskih programa, koja su pripremljena u sklopu HERIK projekta, a u skladu sa zadatkom da kompletna dokumenta budu usaglašena sa ESG.³⁰ Tako je i akreditaciju svih studijskih programa Agencija završila u skladu sa standardima i postupkom koji se primjenjuje u EHEA.

²⁷ Strategija internacionalizacije Univerziteta Crne Gore 2016–2020. ucg.ac.me/skladiste/blog_1020/objava_10502/fajlovi/Strategija%20internationalizacije%20Univerziteta%20Crne%20Gore%20_002_.pdf

²⁸ <https://www.paragraf.me/dnevne-vijesti/01082017/01082017-vijest3.html>

²⁹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju (Službeni list Crne Gore, 042,1: 2017), Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o visokom obrazovanju (Službeni list Crne Gore, 071,17: 2017)

³⁰ <https://akokvo.me/>

Zakonom je izmijenjen sistem finansiranja studija na Univerzitetu Crne Gore. Od studijske 2017/2018. godine, prvi put je školovanje besplatno na javnim ustanovama za studente osnovnih studija. Preko 3.500 studenata upisano je na prvu godinu osnovnih studija na Univerzitetu po novom modelu studiranja i bez plaćanja školarine, na svim studijskim programima.

Izmjenama je određeno da besplatne master studije po reformisanom modelu studija počnu od studijske 2020/2021. godine. Zakon je izmijenio uslove upisa na master studije, tako da je predviđeno polaganje prijemnog ispita kao uslova za upis.

Finansijsko poslovanje Univerziteta bilo je stalno u fokusu menadžmenta. Stoga je nastavljeno prilagođavanje normativnih akata za preraspodjelu sredstava kako bi se postigao održivi model finansiranja. Tako je, nakon izmjene zakona prema kojoj su sve osnovne studije besplatne, izdvajanje sredstava od školarina za Univerzitet povećano na 75%, a od ostalih prihoda na 25%.

Jedinstveno rješenje unutrašnje organizacije i sistematizacije radnih mjesta. Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta, kao jedan od baznih dokumenata za rad Univerziteta i organizacionih jedinica, u kontinuitetu je razmatrana i dopunjavana, da bi sredinom 2017. godine Upravni odbor usvojio jedinstveno konačno rješenje o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta na organizacionim jedinicama (Bilten UCG, 401: 2017).

Kako je 2017. bila izborna godina za rektora Univerziteta Crne Gore, postupak je započet objavljivanjem konkursa u februaru. Izborni proces se nije mijenjao u odnosu na 2014. godinu. Nakon završene prezentacije programa i glasanja na Senatu, Upravni odbor je u aprilu izabrao prof. Radmilu Vojvodić za rektorku za period 2017–2020.

FOLLOW-UP ocjena Univerziteta, sprovedena kao druga ocjena od strane *IEP Programa institucionalne evaluacije EUA*, završena je 2017/18. godine, po istom postupku kao prva ocjena, iz 2013/14. godine.

Otvaranje Univerzitetskog sportsko-kulturnog centra, 2015.

Rektorka Vojvodić potpisuje dokument *Magna Charta Univerzitatium* u Pečuju, 2017.

Akcija ozelenjavanja kampusa Univerziteta, 2015.

Sa otvaranja izložbe *Poljaci i Njemci – istorija dijaloga*, 2016.

Sa jednog od Foruma Univerziteta Crne Gore, 2015.

Proslava godišnjice otvaranja Instituta Konfucije, 2016.

Samoevaluacioni izvještaj za Follow-up ocjenu Univerziteta strukturiran je na način da prati poglavlja evaluacionog izvještaja IEP-a od 2014. godine, istovremeno dajući pregled i kritički osvrt na reformske zahvate sprovedene na Univerzitetu nakon ocjene IEP-a, kao i preporuke za dalji razvoj Univerziteta, u skladu sa strateškim opredjeljenjima (Izvještaj o samoevaluaciji UCG, 2018).

Ključne preporuke evaluacionog tima odnosile su se na upravljanje i institucionalno donošenje odluka Univerziteta. Objavljivanje IEP evaluacionog izvještaja 2014. godine vremenski se poklopilo sa izborom novog rektora, pa se Program rektora u velikoj mjeri oslanjao na preporuke iz ovog izvještaja.

Problem upisa velikog broja studenata, koji je prevazilazio stvarne kapacitete pojedinih fakulteta, riješen je izdavanjem licence, koja propisuje maksimalni broj studenata za upis na prvu godinu, saglasno prostornim mogućnostima fakulteta. Izmjenama Kolektivnog ugovora nastavnici su destimulisani da izvode nastavu na velikom broju predmeta, čime je pokušano da se riješi pitanje njihove prebukiranosti velikim brojem nastavnih obaveza.

Upravljanje finansijama. U novom Zakonu o visokom obrazovanju pitanje finansiranja definisano je ugovorom između Vlade Crne Gore i Univerziteta, sa jasno predviđenim obavezama. Trebalo je da dugoročni ugovor eliminiše nesigurnost u vezi sa visinom izdvajanja sredstava za Univerzitet, što je, s druge strane, davalo priliku rektoru da predlaže i donosi dugoročne odluke. Znatne su i unutrašnje redistribucije sredstava, koja se prihoduju od školarina tako što se 72,5% prihoda uplaćuje u centralni budžet.

Nastavnici i saradnici Univerziteta za naučnoistraživački rad i dalje su orijentisani na spoljašnje izvore finansiranja (nacionalne i/ili međunarodne). Usvojen je pravilnik kojim se nagrađuje objavljivanje naučnih radova u časopisima iz relevantnih baza podataka, a uvedena je i obaveza za sve fakultete i institute da jedan dio prihoda usmjeravaju u Razvojni fond jedinica. U novom Ko-

lektivnom ugovoru iz 2016. godine zarada nastavnika je normirana isključivo na osnovu časova nastave, čime se izostavlja mehanizam da se bolje usmjerava naučno-istraživačka djelatnost i da se njom bolje upravlja.

Jačanje uloge centralnih rukovodećih tijela započeto je izmjenama Statuta. Tako je Senat formirao sopstvena stručna tijela: Naučni odbor i Odbor za doktorske studije. Ova tijela, formirana od referentnih nastavnika, doprinijela su da se sprovodi ujednačena politika u vezi s izborima u akademska zvanja i sticanje doktorata.

Već je naglašeno da je Univerzitet 2017. godine reformisao model studiranja na sistem 3 + 2 + 3. Akreditacijom iz 2017. godine akreditovano je ukupno 160 studijskih programa na svim nivoima studiranja, od čega 114 na osnovnim i postdiplomskim akademskim studijama i 14 na primijenjenim, kao i 25 studijskih programa na doktorskim studijama. Svi programi osnovnih studija akreditovani su kao trogodišnji, izuzev programa regulisanih profesija.

Takođe, akreditovano je osam interdisciplinarnih studijskih programa, od kojih je jedan na doktorskim i sedam na master studijama. Uvedeni su ishodi učenja za sve studijske programe. Definisanje ishoda učenja u informacionim listama predmeta (ECTS katalozima) verifikovano je dokumentima za akreditaciju 2017. godine. Novi Zakon o visokom obrazovanju predviđa da studijski programi moraju sadržati praktičnu nastavu. Sredinom 2017. godine Senat je usvojio Pravilnik o praktičnoj nastavi, koji predviđa obaveznu praksu za sve studente.

Treba napomenuti da veliki broj studenata sa završenim osnovnim studijama prolazi kroz program stručnog osposobljavanja koji sprovodi Vlada Crne Gore / Ministarstvo prosvjete. Po njihovom svjedočenju, praktična znanja stečena kroz taj program znatno su pomogla prilikom zapošljavanja i nastavka studiranja na postdiplomskim studijama.

Cjeloživotno učenje je prepoznato kroz novi Zakon o visokom obrazovanju, a izmjenama i dopunama internog

Pravilnika o cjeloživotnom učenju predviđeno je da akreditaciju programa sprovodi Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore.

Istraživanje u periodu od 2014. do 2017. godine intenzivirano je, tako da su istraživači na Univerzitetu učestvovali na implementaciji oko 250 projekata, koji uključuju pet FP7 projekata, pedeset dvije COST akcije, deset akcija u vezi sa podsticanjem učešća u programima Horizont 2020 i COST akcijama, tri projekta HORIZONT 2020, 11 IPA projekata, osam ERASMUS+ i TEMPUS projekata, 13 INVO projekata, jedan HERD projekat, kao i više od 120 bilateralnih istraživačkih projekata.

Važnu ulogu u misiji jačanja istraživačkih i institucionalnih kapaciteta imala je i Vlada Crne Gore, kroz program finansiranja istraživačkih grantova preko Ministarstva nauke i kredita Svjetske banke (INVO grantovi). U okviru ovih grantova predviđene su pozicije za istraživače sa različitih organizacionih jedinica, a stimulisa-na je i saradnja sa privredom kao obavezna komponenta projekata. Realizovano je povećanje baze aktivnih istraživača dodjelom nacionalnih stipendija za master, doktorske i postdoktorske studije.

Nova *Mjerila za izbor u akademska zvanja* usvojena su od strane Savjeta za visoko obrazovanje u septembru 2016. godine. Ove norme su doprinijele da se konkretizuju i preciziraju zahtijevani naučni i stručni doprinosi za sticanje određenog akademskog zvanja. Pored toga, *Mjerilima* je na nivou Univerziteta predviđeno da mentori za doktorske disertacije moraju imati radove objavljene u renomiranim naučnim časopisima. Uvođenjem pomenutih mjerila i kriterijuma porastao je broj publikacija u relevantnim internacionalnim časopisima (SCI/SCIE, SSCI, A&HCI).

Univerzitet je oformio Fond za nagrađivanje autora renomiranih naučnih dostignuća (publikacija), u cilju stimulacije i intenziviranja naučnoistraživačkog rada. Pravila nagrađivanja su definisana posebnim pravilnikom. Konstatuje se da je još uvijek mali broj doktoranada na Univerzitetu.

Univerzitet je znatno napredovao u naglašenom postupku integrisanog upravljanja i organizacije djelatnosti javnih nabavki, upravljanja finansijama, kao i centralizovanog upravljanje resursima (istraživačka oprema, veb-portal, biblioteke, kadrovi i slično). Reorganizacijom bibliotečko-informacionog sistema treba da se obezbijedi njegovo kvalitetnije i efikasnije funkcionisanje. Centralna univerzitetska biblioteka treba da razvija cjelokupni bibliotečki sistem Univerziteta, da koordinira i usklađuje djelatnost svih odjeljaka.

Da bi razvio sveobuhvatnu politiku za transfer znanja i saradnju sa privatnim sektorom, Univerzitet je formirao *Centar za transfer tehnologija i stručne usluge*. Centar ima ulogu da radi na unapređenju mogućnosti za efikasnu i efektivnu primjenu naučnoistraživačkih rezultata sa ciljem razvoja privrede i društva, da podstiče transfer znanja između Univerziteta i privrede, daje podršku plasmanu novih tehnologija i inovacija, te povezivanju relevantnih subjekata i uspostavljanju mreža saradnje.

Centar za studije i kontrolu kvaliteta, u cilju *širenja kulture kvaliteta* na Univerzitetu, inicirao je 2015. godine formiranje komisija za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta na organizacionim jedinicama, koje su bile zadužene za cjelovito obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta jedinice. Nadležnosti komisija su se odnosile na brojna pitanja organizacije i rada jedinica.

Univerzitet je kroz INVO grant Unapređivanje Akademske mreže i pratećih servisa na Univerzitetu Crne Gore – IANAS značajno modernizovao i unaprijedio hardverske strukture i servis Akademske mreže. Takođe, kroz INVO grant Poboljšanje komunikacionih kapaciteta na Univerzitetu Crne Gore – ICC unaprijeđen je mehanizam interne i eksterne komunikacije. Novi informacioni sistem Univerziteta Crne Gore – NISUCG treba da obuhvati izradu sajta Rektorata, sajtova svih organizacionih jedinica, kao i veb-portala koji bi po funkcionalnosti bili ekvivalentni postojećim aplikacijama: Studentska evidencija + SNIKE, obračun ličnih primanja i knjigovodstveno i finansijsko poslovanje.

Unaprijeđene su usluge koje se pružaju stranim studentima prije dolaska, kao i po dolasku na Univerzitet Crne Gore. Iako je učešće u Erasmus+ programu³¹ dovelo do znatnog povećanja broja studenata koji učestvuju u razmjeni i nastavnog osoblja, kao i broja stranih predavača koji dolaze, broj razmjena na Univerzitetu i dalje je mnogo manji od željenog. I dalje ne postoje programi na engleskom jeziku, što predstavlja glavnu prepreku privlačenju većeg broja stranih studenata.

Na osnovu samoevaluacionog izvještaja, nakon posjeta i razgovora na Univerzitetu, tim eksperata IEP-a pripremio je i prezentirao u julu 2018. godine *Izvještaj za Follow-up ocjenu Univerziteta Crne Gore*.

U zaključku *Izvještaja* prepoznat je napredak Univerziteta i uloženi trud da se odgovori preporukama IEP-a iz 2014. godine. Istaknuto je i afirmativno ocijenjeno zalaganje Univerziteta da se uskladi sa evropskim politikama i praksama unutar visokog obrazovanja kako bi poboljšao kvalitet nastave i istraživanja.

Ocjenjuje se da se postignuti napredak realizovao uglavnom pod uticajem preporuka IEP-a iz 2014. godine, uz napomenu da je na neke preporuke Univerzitet samo djelimično odgovorio, a nekima još treba da se bavi. Evaluacioni tim IEP-a dao je Univerzitetu čitav niz preporuka za poboljšanje funkcionisanja rada i podizanja kvaliteta.

Izbor novog rektora. Upravni odbor Univerziteta je na sjednici održanoj u oktobru 2017. godine donio odluku da se prof. Radmila Vojvodić razriješi dužnosti rektorke Univerziteta Crne Gore i da se za vršioca dužnosti imenuje prof. dr Danilo Nikolić, kao i da se raspiše konkurs za izbor novog rektora. Na raspisani konkurs prijavio se prof. dr Danilo Nikolić i izabran je za novog rektora za naredni trogodišnji period.

Kompletiranjem IV saziva Upravnog odbora, Senata i Rektorskog kolegijuma tokom 2018. godine, u ovoj i narednim godinama nastavljen je rad na razvoju i poboljšanju postojeće organizacije, dokumenata za obavljanje djelatnosti, upravljanje i odlučivanje. Tako je izmijenjen Statut (Bilten UCG, 447: 2018), usvojeni su pravilnici o izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta organizacionih jedinica Univerziteta Crne Gore (Bilten UCG, 442: 2018). Mjere zaštite na radu u cilju stvaranja bezbjednijih uslova rada zaposlenih na Univerzitetu regulisane su Pravilnikom o zaštiti i zdravlju na radu, kao sastavnom dijelu organizacije rada i radnog procesa. Takođe, u oblasti nastave i učenja izmijenjen je Pravilnik o uslovima, kriterijumima i postupku za upis na prvu godinu studija, u skladu sa usvojenim izmjenama Zakona o visokom obrazovanju i ostalim potrebnim izmjenama u odnosu na 2014. godinu (Bilten UCG, 432: 2018). Djelimično su centralizovani poslovi javnih nabavki na nivou Univerziteta (poslovi nabavke male vrijednosti, koje će obavljati organizacione jedinice UCG); za internacionalizaciju su usvojena *Pravila o međunarodnoj mobilnosti studenta*, *Pravila o međunarodnoj mobilnosti osoblja Univerziteta* i *Pravilnik o saradnji sa naučnom dijasporom* (Bilten UCG, 443: 2018). Takođe su usvojene izmjene *Pravila doktorskih studija* i organizacija Centra za doktorske studije kao unutrašnje organizacione jedinice Univerziteta (Bilten UCG, 513: 2020), zatim izmjene *Pravilnika o izdavačkoj djelatnosti*, te pravilnici o rješavanju stambenih potreba (Bilten UCG, 466: 2019). Usvojen je *Projektni zadatak za izradu idejnog rješenja za građenje objekata u zahvatu DUP-a Univerzitetski centar – izmjene i dopune u Podgorici*. Formiran je Fond za podršku naučnoistraživačkim, projektnim i inovativnim djelatnostima Univerziteta Crne Gore (Bilten UCG, 505: 2020), a usvojena je i *Odluka o organizaciji i Pravila za programe cjeloživotnog učenja na Univerzitetu Crne Gore* (Bilten UCG, 488: 2020).

³¹ Erasmus (*EuRopean Community Action Scheme for the Mobility of University Students*) program je razmjene studenata Evropske unije (EU) osnovan 1987. godine. Erasmus+ je novi program koji kombinuje sve programe EU za obrazovanje, obuku, omladinu i sport, a koji je započet u januaru 2014.

2017

Prof. dr Danilo Nikolić biran je za rektora u dva uzastopna mandata, od 2017. do 2021. godine.

Rođen je 1969. godine u Sarajevu. Osnovnu školu je završio u Titogradu, a srednju u Madisonu, Viskonsin, SAD. Diplomirao je na Mašinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore, na smjeru Mehanizacija, 1995. godine. Na Mašinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, smjer Goriva i sagorijevanje, 1999. godine je odbranio magistarski rad, a doktorsku disertaciju 2002. godine na Mašinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore. Nakon diplomiranja (1995. godine) započinje karijeru kao saradnik na Univerzitetu Crne Gore, na Brodomašinskom odsjeku Fakulteta za pomorstvo u Kotoru. U zvanje docenta izabran je 2003, dok je u zvanje vanrednog profesora biran 2009, a za redovnog profesora 2017. godine.

Studijske 2000/2001. godine boravio je kao gostujući istraživač u Ida laboratoriji KEIO Univerziteta u Tokiju, Japan. Studijske 2005/2006. boravio je na postdoktorskim studijama na *National Institute of Advanced Industrial Science and Technology* u Cukubi, u Japanu. Kao stipendista američke Fulbrajtove fondacije, studijske 2007/2008. boravi na Mašinskom fakultetu Univerziteta Mičigen, En Arbor, SAD. Član je i SAE – *Society of Automotive Engineers* (Američko društvo automobilskih inženjera) i JSAE – *Japanese Society of Automotive Engineers* (Japansko društvo automobilskih inženjera).

Objavio je dvadesetak radova u naučnim časopisima i više od 40 radova na naučnim konferencijama u zemlji i inostranstvu, te jedan udžbenik. Takođe je objavio preko 90 stručnih članaka u popularnim domaćim časopisima. Član je organizacionih odbora više međunarodnih naučnih i stručnih skupova. Učestvuje u realizaciji velikog broja međunarodnih i nacionalnih projekata.

PROREKTORI OD 2017. DO 2021. GODINE

Prof. dr Đurđica Perović	2017–2020.
Prof. dr Irena Orović	2017–2021.
Prof. dr Boris Vukićević	2017–2020.
Prof. dr Nataša Kostić	2018–2020.
Prof. dr Sanja Peković	2020–2021.
Prof. dr Veselin Mićanović	2020–2021.

2021

Radna posjeta univerzitetskim jedinicama u Kotoru, 2018.

IV Rektorski forum Jugoistočne Evrope i Zapadnog Balkana, zgrada Rektorata, 2019.

Integracija bibliotečke djelatnosti podrazumijevala je uređenje organizacije i rada ove važne djelatnosti, u skladu sa savremenim potrebama Univerziteta i organizacionih jedinica (način vršenja bibliotečkih poslova, vrste biblioteka, koordinacija rada biblioteka, bibliotečko osoblje i druga pitanja). Upravni odbor je usvojio odluku da se bibliotečka djelatnost na Univerzitetu obavlja u skladu sa namjenom i sadržajem bibliotečke građe i preovlađujućim krugom korisnika, u okviru Centralne univerzitetske biblioteke i visokoškolskih biblioteka koje se organizuju u okviru fakulteta, akademije i instituta (Bilten UCG, 436: 2018).

Centralna univerzitetska biblioteka formirana je kao centralizovana unutrašnja jedinica u okviru Rektorata Univerziteta Crne Gore i predstavlja integrisani organizacioni model bibliotečko-informacione djelatnosti Univerziteta Crne Gore. Obavlja koordinaciju bibliotečke djelatnosti na Univerzitetu i uključuje visokoškolske biblioteke u bibliotečko-informacioni sistem, koordinira nabavku bibliotečke građe i niz drugih poslova u skladu sa aktom o osnivanju i statutom Univerziteta.

Visokoškolske biblioteke pružaju podršku izvođenju i unapređenju nastavnog, naučnoistraživačkog i umjetničkog rada u oblasti visokog obrazovanja. Obezbeđuju bibliotečku građu u skladu sa nastavnim planovima i

naučnoistraživačkim projektima, čuvaju i stručno obrađuju bibliotečku građu nastalu u nastavnom procesu i naučnoistraživačkim projektima, izrađuju bibliografije radova nastavnika, istraživača i saradnika institucije/ustanove u čijem se sastavu nalaze, te formiraju specijalne bibliotečke zbirke i baze podataka.

Visokoškolske biblioteke na Univerzitetu Crne Gore:

- Biblioteka Arhitektonskog fakulteta;
- Biblioteka Biotehničkog fakulteta;
- Biblioteka Ekonomskog fakulteta;
- Biblioteka Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje;
- Biblioteka humanističkih nauka (zajednička za Filozofski i Filološki fakultet);
- Biblioteka Istorijskog instituta;
- Biblioteka Medicinskog fakulteta;
- Biblioteka Pomorskog fakulteta;
- Biblioteka pravnih i političkih nauka (Pravni fakultet i Fakultet političkih nauka);
- Biblioteka prirodno-matematičkih i tehničkih nauka (zajednička biblioteka Elektrotehničkog, Mašinskog, Metalurško-tehnološkog, Građevinskog i Prirodno-matematičkog fakulteta);
- Biblioteka umjetnosti (objedinjuje fondove namijenjene Fakultetu likovnih umjetnosti, Fakultetu dramskih umjetnosti i Muzičkoj akademiji).

Renovirana čitaonica Centralne univerzitetske biblioteke, 2021.

Akademski integritet na Univerzitetu. Zakon o akademskom integritetu usvojen je 2019. godine, čime je zakonski regulisana obaveza akademskog ponašanja, koje obezbjeđuje očuvanje akademske čestitosti, dostojanstva profesije, kvaliteta rada i proizvoda rada, duha ravnopravne saradnje sa svim učesnicima akademskog procesa, usmjerenosti na istinu kao temeljnu vrijednost i poštovanje zakonskih propisa kao osnovne odgovornosti članova akademske zajednice. U cilju očuvanja i unapređenja kvaliteta visokog obrazovanja, definisana su načela akademskog integriteta nastavnika, saradnika, studenata, kao i drugih lica sa visokim obrazovanjem, i to: načela čestitosti, objektivnosti, otvorenosti, slobode u nastavi i istraživanju i odgovornosti prema akademskoj zajednici i društvu (Zakon o akademskom integritetu, 17: 2019).

Kao oblici kršenja akademskog integriteta izdvojeni su plagijarizam, fabrikovanje u naučnom istraživanju, falsifikovanje u naučnom istraživanju, poklonjeno autorstvo i citiranje izvan konteksta.

Univerzitet Crne Gore usvojio je Etički kodeks i formirao Etički odbor kao preduslove za implementaciju zaštite akademskog integriteta. Etički kodeks Univerziteta predstavlja zajednički sistem vrijednosti, dominantni model profesionalnog ponašanja akademskog i drugog osoblja u cilju očuvanja i unapređenja dostojanstva i ugleda Univer-

ziteta Crne Gore, shodno njegovoj misiji. O kršenju akademskog integriteta odlučuje Etički odbor. On je nadležan da utvrđuje odgovornost lica protiv koga je pokrenut postupak i izriče mjere za povredu moralnih i profesionalnih načela utvrđenih Etičkim kodeksom. U obavljanju funkcije, Etički odbor je nezavisan i odlučuje na osnovu zakona i Etičkog kodeksa (Bilten UCG, 467: 2019).

Vodeći računa o opštem dobru i očuvanju integriteta akademske zajednice, Univerzitet Crne Gore je usvojio *Odluku o korišćenju softvera za utvrđivanja plagijata* kako bi sprovodio redovne provjere originalnosti magistarskih/master radova, doktorskih disertacija i autorizovanih publikacija koje izdaje u okviru izdavačke djelatnosti. Osnovni cilj sprovođenja ovih provjera jeste sprečavanje akademskog plagijarizma. Provjere treba da utvrde da li je i u kojoj mjeri publikacija / autorsko djelo originalan rad i koliko su poštovana pravila citiranja, navođenja izvora i sl. (Bilten UCG, 428: 2018).

Izbor novog rektora. Upravni odbor Univerziteta je na sjednici održanoj 12. februara 2021. godine donio odluku da se prof. dr Danilo Nikolić razriješi dužnosti rektora Univerziteta Crne Gore i da se za vršioca dužnosti imenuje prof. dr Vladimir Božović, kao i da se raspiše konkurs za izbor novog rektora. Na raspisani konkurs prijavio se prof. dr Vladimir Božović i izabran je za novog rektora za mandatni period 2021–2024.

Transformacije i osnivanja novih organizacionih jedinica (2014–2020)

Filološki fakultet u Nikšiću konstituisan je kao samostalna organizaciona jedinica Univerziteta 2015. godine, a do tada su sadržaji iz studijskih programa filoloških nauka realizovani na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, kao i na Institutu za strane jezike u Podgorici, koji je ušao u sastav novoformiranog fakulteta.

Centar izvrsnosti za istraživanja i inovacije osnovan je 2018. godine, kako bi se doprinijelo iskorišćavanju, umrežavanju i koordinisanju istraživačkih i inovacionih resursa na Univerzitetu Crne Gore. Iz Centra je 2022. godine izrastao **Institut za napredne studije**.

Sa predavanja na Filološkom fakultetu, 2022.

2021

Prof. dr Vladimir Božović obavljao je funkciju rektora od 2021. do 2024. godine, kada je reizabran za rektora, sa mandatom do 2027.

Rođen je 1974. godine u Nikšiću, osnovnu školu je završio u Podgorici. Osnovne studije iz oblasti matematike i računarstva završio je na Prirodno-matematičkom fakultetu u Podgorici, a postdiplomske studije iz oblasti algebre na Matematičkom fakultetu u Beogradu, gdje je i odbranio magistarsku tezu 2003. godine. Nakon završenih studija, radio je do 2004. kao saradnik u nastavi na Filozofskom, Ekonomskom i Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta Crne Gore. Doktorske studije iz oblasti matematike i kriptografije pohađao je na Florida Atlantik univerzitetu (FAU), SAD, od 2004. do 2008. godine, kada je i odbranio disertaciju. Na Univerzitetu Crne Gore u zvanje docenta izabran je 2010, u zvanje vanrednog profesora 2015, a u zvanje redovnog profesora 2020. godine.

Tokom doktorskih studija radio je kao asistent u nastavi, a povremeno i kao istraživač u Centru za kriptologiju i informacionu sigurnost (*Center for Cryptology and Information Security – CCIS*), Boka Raton, SAD. U okviru pomenutog centra učestvovao je u više istraživačkih projekata iz oblasti biometrike i kriptografije. Nakon odbrane disertacije, do juna 2009. godine radio je i kao predavač na Florida Atlantik univerzitetu u okviru Departmana za matematiku. Nakon povratka iz Sjedinjenih Američkih Država, opet se zapošljava na Univerzitetu Crne Gore. Od 2010. je učestvovao u više istraživačkih projekata i ostvario veći broj studijskih posjeta međunarodnim univerzitetima. Predsjednik je organizacionog odbora konferencije *Montenegrin Symposium on Graphs, Informatics and Algebra – MESIGMA*, kao i Susreta matematičara Srbije i Crne Gore.

Od svih nagrada ili priznanja koje je dobio u toku svoje obrazovne i akademske karijere, najradije kao vrijednu ističe nagradu za najboljeg učenika nikšićke gimnazije *Stojan Cerović*.

PROREKTORI OD 2021. DO 2024. GODINE

Prof. dr Irena Orović	2021–2024.
Prof. dr Sanja Peković	2021–2024.
Prof. dr Veselin Mićanović	2021–2024.

Pet decenija: između potreba i mogućnosti

Velika očekivanja od Univerziteta Crne Gore, koja su se jasno detektovala u javnosti od samog osnivanja, danas nameću i pitanje na koji način je crnogorsko društvo i rukovodstvo tretiralo Univerzitet. Mada ova tema zaslužuje posebnu, detaljnu i opširnu analizu, u inicijalnoj ravni mogla bi se tretirati kroz nekoliko tačaka. Najprije u onoj naizgled čisto formalnoj, koja se tiče visine budžetskih odvajanja za Univerzitet, kako u pogledu ulaganja u organizacione jedinice (prostor, oprema, održavanje i sl.) tako i u odnosu na finansiranje zaposlenih (plate, stručna usavršavanja, rješavanje stambenih pitanja, poboljšavanje uslova stanovanja i dr.), te finansiranje studenata (besplatne studije, stipendije, studentski domovi itd.). Ukoliko je nešto moguće zaključiti u generalnom, onda bi to svakako bilo da su novčane stavke uglavnom bile u skladu sa mogućnostima države (ranije republike), ali još i više u skladu sa obrazovno-političkim procjenama vladajućeg establišmenta. Razumljivo je, pitanje finansiranja nikada se ne zaustavlja samo na ravni iznosa, već zahtijeva i analiziranje adekvatnog i produktivnog trošenja odnosno ulaganja tih sredstava, u ovom slučaju od strane Univerziteta, te bi u tom smislu bilo nužno pažljivo sagledati i na koje je načine ova institucija programski raspolagala svojim finansijama.

U svakom slučaju, nakon 50 godina postojanja, stanje na Univerzitetu jeste nemjerljivo poboljšano u odnosu na početni period. Sada sve organizacione jedinice imaju sasvim solidne prostorne uslove i opremu za naučne i nastavne aktivnosti, predavači i studenti prilično raznovrstan bibliotečki fond, a u velikoj mjeri je formiran i nastavno-naučni kadar, u kome domaći stručnjaci čine više od 70 odsto zaposlenih – od kojih je veliki dio svoje osnovne, postdiplomske i doktorske studije završio upravo na Univerzitetu Crne Gore.

S druge strane, u priči o odnosu društva prema Univerzitetu neizostavno je pitanje i koliko su prevashodno mladi crnogorski građani bili zainteresovani za studiranje na ovom univerzitetu. Ono što se na osnovu statistike može odmah utvrditi jeste da je poslije osnivanja

broj studenata znatno rastao iz godine u godinu, ali i da je taj progres ubrzo posustao, pa je čak u jednom periodu broj upisanih pokazao tendencije opadanja. Na primjer, akademske 1975/1976. na Univerzitetu je studiralo 12.378 studenata, zatim je 1978/1979. bilo 15.615 studenata, a 1982/1983. akademske godine taj broj pada na samo 9.387. S ove vremenske distance se čini da bi uzrok tadašnjem kvantitativnom padu vjerovatno ponajviše trebalo tražiti u domenu upisne politike, koja je sve više potencirala prelazak sa masovnih na kvalitetne studije, smanjivanjem kvota za upis na prve godine studija (Šaranović, 1984: 12), ali i u tadašnjem kontinuiranom rastu broja nezaposlenih sa fakultetskom diplomom, prije svega iz oblasti društveno-humanističkih nauka. Otuda je odlučniji korak ka racionalizaciji Univerziteta konačno napravljen 1988. godine, poslije prethodnih šest neuspjelih pokušaja (od 1983), kada je usvojen Program racionalizacije visokoškolskog obrazovanja Skupštine SR Crne Gore, koji se osim na upisnu politiku i kvalitet obrazovanja odnosio i na veću efikasnost studiranja, racionalizaciju i transformacije organizacije, kapaciteta i samih organizacionih jedinica, te na novi model studija.

U trećoj deceniji 21. vijeka možemo reći da ukupan broj studenata na Univerzitetu Crne Gore i dalje determinišu kako realne potrebe privrede, prosvjete, kulture i tržišta rada tako i veća konkurencija na visokoobrazovnoj sceni i otvorenost drugih tržišta, ali i interesovanje srednjoškolaca, koje oblikuju razni društveni i kulturni, a sada već i digitalni mehanizmi. Naravno, nezaobilazan agens koji utiče na broj upisanih jeste i demografija, koja poslovično zavisi od velikog broja faktora i koja je samim tim konstantno podložna promjenama. Otuda je nužno da se na Univerzitetu Crne Gore što više govori o ovom uvijek važnom i aktuelnom pitanju, koje pripada zoni sagledavanja racionalnosti i opravdanosti fakulteta i studijskih programa, ali i neophodnih transformacija i razvoja u oblasti nauke i privrede u cjelosti.

Pregled broja studenata i broja akademskog osoblja u stalnom radnom odnosu na Univerzitetu

Godina	1974	1984	1997	2007	2012	2017	2023
Broj studenata	oko 11.000	oko 9.500	oko 8.800	16.236	20.898	15.414	15.466
Broj doktora nauka (predavača / profesora)	43	239	286	346	454 (46 sa klinika)	445 (bez kliničara)	458
Broj magistara (asistenata / saradnika u nastavi)	34	120	158	346 (27 su doktori nauka)	359 (94 sa klinika)	259 (bez stručnih saradnika)	217

(Izvor: Ivanović, 1975: 31; Šaranović, 1984: 13; Škuletić, 1997: 7; Miranović, 2018: 45, 58; Izvještaj o samovrednovanju Univerziteta Crne Gore, 2007; Mišović, 2012: 5)

Najviši upravljački organi Univerziteta Crne Gore od njegovog osnivanja

Prema Samoupravnom sporazumu o udruživanju u Univerzitet, iz 1974. godine, najviše upravljačko tijelo Univerziteta je Skupština Univerziteta Crne Gore.

Predsjednici Skupštine Univerziteta Crne Gore	
1974–1976.	Dr Radule Sekulić Pedagoška akademija
1976–1978.	Dr Borislav Ivošević Viša pomorska škola
1978–1980.	Dr Novica Vojinović Pravni fakultet
1980–1982.	Dr Janko Janković Elektrotehnički fakultet
1982–1984.	Dr Milenko Pasinović Fakultet za pomorstvo
1984–1986.	Prof. Boško Mačić Fakultet za pomorstvo
1986–1988.	Dr Dragan Radonjić Pravni fakultet
1988–1990.	Dr Božidar Raspopović Medicinski institut
1990–1992.	Dr Bogoljub Šijaković Filozofski fakultet

Prema Zakonu o Univerzitetu iz 1992. godine, najviši organ upravljanja Univerzitetom prestaje biti Skupština, a tu ulogu preuzima Senat Univerziteta Crne Gore.

Predsjednici Senata Univerziteta Crne Gore	
1992–1994.	Dr Ratko Đukanović Filozofski fakultet
1995–1999.	Dr Perko Vukotić Prirodno-matematički fakultet
1999–2002.	Dr Sreten Mandić – v. d. Institut za biologiju mora
2002–2003.	Prof. dr Ljubiša Stanković Elektrotehnički fakultet
2003–2004.	Prof. Senad Gačević Muzička akademija

Zakonom o visokom obrazovanju iz 2003. godine, najviši organ upravljanja Univerzitetom je Upravni odbor Univerziteta Crne Gore.

Predsjednici Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore	
2004–2005.	Prof. dr Predrag Ivanović Ekonomski fakultet
2005–2008.	Prof. dr Ratko Đukanović Filozofski fakultet
2008–2010.	Prof. dr Ljubiša Stanković Elektrotehnički fakultet
2010–2012.	Prof. dr Zoran Rašović Pravni fakultet
2012–2021.	Prof. dr Duško Bjelica Fakultet za sport i fizičko vaspitanje
2021–	Prof. dr Rajka Glušica Filološki fakultet

Počasna zvanja Univerziteta Crne Gore

PROFESORI EMERITUSI

2024.	Prof. dr Mladen Ulićević Prof. dr Šerbo Rastoder
2023.	Prof. dr Ranislav Bulatović Prof. dr Bogoljub Šijaković
2022.	Prof. dr Žarko Pavićević
2021.	Prof. dr Milan Vukčević
2012.	Prof. dr Ilija Vujošević
2008.	Prof. dr Miloš Cimbalević Prof. dr Svetozar Jovićević
2007.	Prof. dr Momir Đurović Prof. dr Ratko Božović
2006.	Prof. Rajko Vujičić
2005.	Prof. dr Milorad Velašević Prof. dr Arsenije Vujović Prof. dr Milan Perović Prof. dr Bosiljka Laković Prof. dr Gordana Karaman Prof. dr Pavle Bogetić Prof. dr Branislav Ostojić Prof. dr Branko Radojičić Prof. dr Zoran Lakić Prof. dr Vladimir Sekulić Prof. Manja Radulović-Vulić Prof. Nikola Gvozdenović Prof. dr Mirčeta Đurović Prof. dr Miljan Radović Prof. dr Milinko Šaranović Prof. dr Miloš Radulović Prof. dr Božidar Nikolić Prof. dr Ratko Đukanović Prof. dr Predrag Obradović

POČASNI DOKTORATI

2020.	Prof. dr Satya N. Atluri
2019.	Miroslav Lajčak
2011.	Prof. Mile Grozdanić Prof. Darinka Matić Marović
2008.	Prof. dr Johann Böhme Prof. dr Ichak Adizes
2007.	Prof. dr Stephen Williamson
2006.	Prof. dr Jean Jaque Tatin
1979–1999.	Prof. dr Dragiša Ivanović Prof. Mojsije Lazarević Prof. dr Pjotr Matveevič Ogibalov Prof. dr Viktor Antonovič Sadovniči

POČASNI PROFESORI

2023.	Prof. dr Ivan Božović
2021.	Prof. dr Herwig Schopper

Univerzitet danas

2021–2024

Iako po broju studenata, organizacionih jedinica, studijskih programa i zaposlenih spada u univerzitete srednje veličine, Univerzitet Crne Gore je žarište naučnoistraživačkog, kulturno-umjetničkog i inovativnog stvaralaštva Crne Gore. Kao najstariji, ujedno i jedini državni univerzitet, ima ključnu društvenu ulogu i odgovornost da stvara i širi znanje kroz izvrsnost u obrazovanju, nauci i umjetničkom stvaralaštvu, da unapređuje međunarodnu saradnju, stvara uspješne i društveno odgovorne akademske građane, te da promoviše demokratski i održivi razvoj crnogorskog društva. Vodeći se upravo tim principima i ciljevima, Univerzitet Crne Gore postao je međunarodno prepoznata visokoškolska ustanova u Evropskom prostoru visokog obrazovanja i Evropskom istraživačkom prostoru.

U godini obilježavanja njegovog prvog velikog jubileja – 50 godina od osnivanja – na Univerzitetu je angažovano ukupno 1.155 zaposlenih, kako nastavnog tako i nenastavnog osoblja, sa opredjeljenjem rukovodstva da taj broj raste zajedno sa razvojem Univerziteta i otvaranjem novih studijskih programa, instituta i centara, ali i sa ciljem da se postojeći kadrovski kapaciteti jačaju.

Struktura zaposlenih po akademskim i naučnim zvanjima, te polu

Broj zaposlenih na Univerzitetu Crne Gore			
	M	Ž	Ukupno
Redovni profesori	123	89	212
Vanredni profesori	52	55	107
Docenti	56	78	134
Saradnici u nastavi	73	93	166
Viši stručni saradnici	5	5	10
Stručni saradnici	11	8	19
Naučni savjetnici	2	3	5
Viši naučni saradnici	4	7	11
Naučni saradnici	7	4	11
Saradnici za istraživanja	1	2	3
Viši istraživači	4	3	7
Stručno i administrativno osoblje	157	313	470
UKUPNO	495	660	1155

Univerzitet se finansira iz državnog budžeta, koji pokriva osnovne troškove funkcionisanja i rada i koji je, posljedično, svake godine na različitom nivou. Kao institucija od čijeg rada, odnosno kvaliteta i kvantiteta rezultata umnogome indirektno zavisi i sadašnjost i budućnost države, Univerzitet Crne Gore u kontinuitetu očekuje adekvatan nivo budžetskih izdvajanja, i to u skladu sa tretmanom državnih univerziteta u razvijenim evropskim i svjetskim društvima.

Pregled finansiranja Univerziteta Crne Gore od 2003. do 2023. godine dat u eurima

Godina	Budžet Univerziteta Crne Gore (tekući Budžet Crne Gore)	Budžet Crne Gore (tekuća Budžetska potrošnja Crne Gore)	Učešće Univerziteta u Budžetu Crne Gore
2003.	9,848,343.00	422,189,761.18	2,33%
2004.	11,500,000.00	437,106,743.47	2,63%
2005.	10,000,000.00	430,727,437.27	2,32%
2006.	11,500,000.00	458,058,948.71	2,51%
2007.	13,040,000.00	582,949,487.05	2,24%
2008.	16,300,000.00	662,976,208.00	2,46%
2009.	17,423,316.05	1,246,691,818.40	1,40%
2010.	14,781,201.03	1,177,300,511.03	1,26%
2011.	13,501,865.43	1,172,554,782.84	1,15%
2012.	13,189,933.01	1,182,539,789.74	1,12%
2013.	12,260,000.00	1,191,477,536.99	1,03%
2014.	15,909,235.96	1,235,784,569.81	1,29%
2015.	15,426,121.96	1,280,271,739.12	1,20%
2016.	16,857,228.10	1,397,534,693.32	1,21%
2017.	17,357,228.04	1,502,296,383.95	1,16%
2018.	19,357,228.04	1,531,615,469.15	1,26%
2019.	19,357,228.92	1,630,741,304.99	1,19%
2020.	20,753,697.15	1,858,017,333.09	1,12%
2021.	20,648,726.88	1,827,049,530.69	1,13%
2022.	29,103,382.00	1,923,984,201.12	1,51%
2023.	34,305,769.20	2,283,574,465.60	1,50%

Herceg Novi
(Igalo)

Kotor

Cetinje

Podgorica

Nikšić

Bijelo Polje

Berane

Bar

Organizacione jedinice

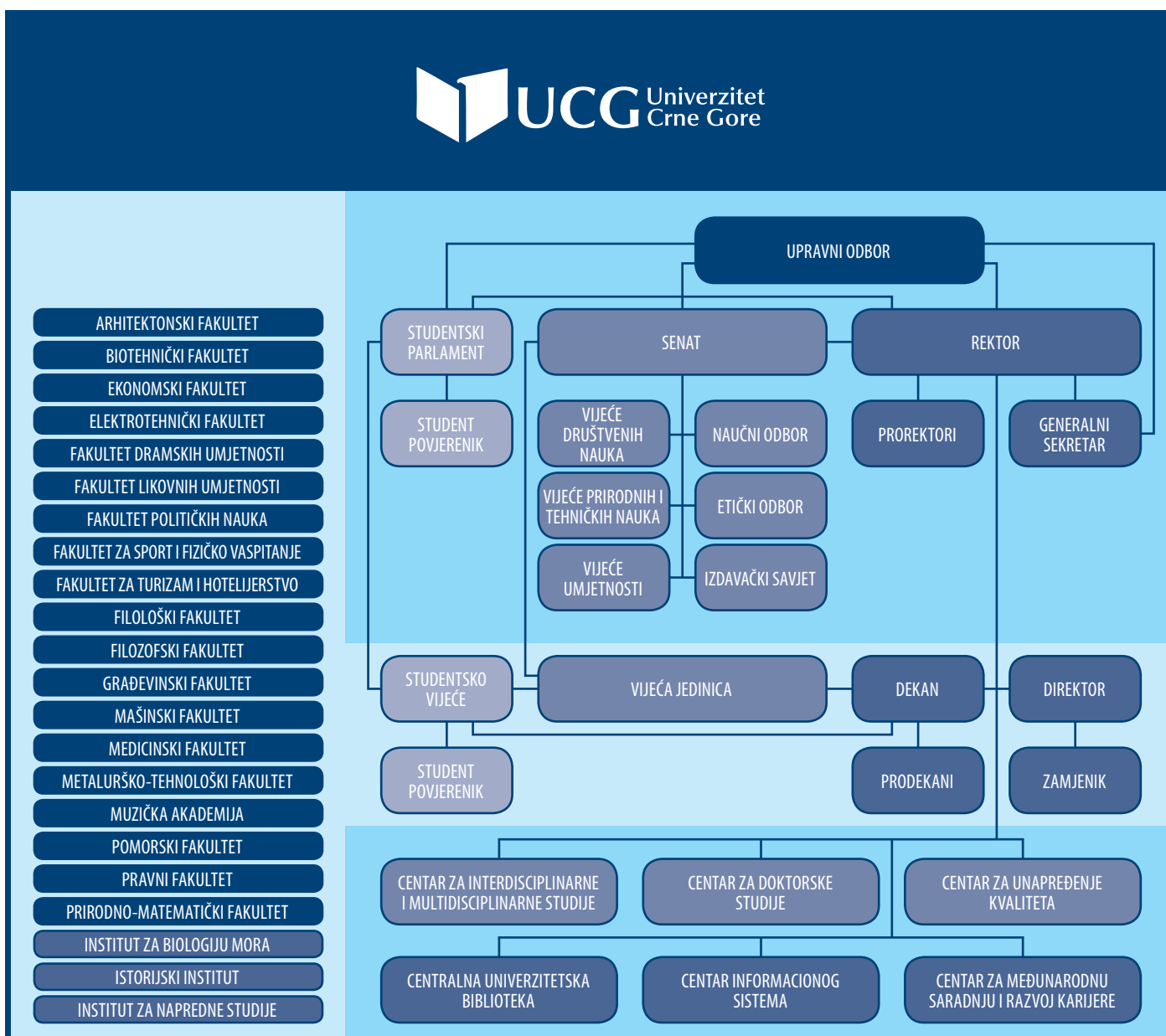
U okviru Univerziteta Crne Gore danas funkcioniše devetnaest fakulteta i tri naučna instituta, sa sjedištima u sve tri geografske regije Crne Gore (južna, centralna i sjeverna):

- Arhitektonski fakultet u Podgorici,
- Biotehnički fakultet u Podgorici,
- Ekonomski fakultet u Podgorici,
- Elektrotehnički fakultet u Podgorici,
- Fakultet dramskih umjetnosti na Cetinju,
- Fakultet likovnih umjetnosti na Cetinju,
- Fakultet političkih nauka u Podgorici,
- Fakultet za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću,
- Fakultet za turizam i hotelijerstvo u Kotoru,
- Filološki fakultet u Nikšiću,
- Filozofski fakultet u Nikšiću,
- Građevinski fakultet u Podgorici,
- Mašinski fakultet u Podgorici,
- Medicinski fakultet u Podgorici,
- Metalurško-tehnološki fakultet u Podgorici,
- Muzička akademija na Cetinju,
- Pomorski fakultet u Kotoru,
- Pravni fakultet u Podgorici,
- Prirodno-matematički fakultet u Podgorici,
- Institut za biologiju mora u Kotoru,
- Institut za napredne studije u Podgorici,
- Istorijski institut u Podgorici.

Iako su sjedišta organizacionih jedinica u navedenim gradovima, nastava na pojedinim fakultetima odnosno studijskim programima odvija se i u tzv. isturenim odjeljenjima u Baru, Igalu, Beranama i Bijelom Polju.

Sjedište Univerziteta je u Podgorici, gdje je lociran Rektorat i najveći broj fakulteta i instituta. U glavnom gradu nalazi se i Univerzitetski sportsko-kulturni centar, pod čijim okriljem se u kontinuitetu organizuju najvažnije studentske, sportske i kulturne manifestacije, sajmovi nauke i programi sezonskog zapošljavanja studenata. Takođe, na teritoriji podgoričke opštine Univerzitet raspolaže i Ogladnim imanjem (Lješkopolje), kao stručnim istraživačkim resursom namijenjenim razvoju i istraživanjima iz svih oblasti poljoprivrede. U Podgorici, u kampusu Univerziteta, nalazi se i Naučno-tehnološki park, osnovan u partnerstvu Univerziteta i Vlade Crne Gore.

Organizaciona struktura Univerziteta

Tijela Univerziteta

Upravni odbor

Organ upravljanja na Univerzitetu Crne Gore jeste Upravni odbor, koji obavlja poslove utvrđene zakonom i Statutom Univerziteta. Upravni odbor ima petnaest članova i čine ga: pet predstavnika osnivača, koje imenuje Vlada Crne Gore, šest predstavnika akademskog osoblja (pet sa akademskim zvanjem i jedan saradnik), jedan predstavnik drugih zaposlenih i tri predstavnika studenata. Pri izboru se vodi računa o tome da u strukturi budu zastupljeni studenti svih nivoa studija (osnovne, postdiplomske i doktorske).

Izbor članova definisan je Statutom Univerziteta, dok predstavnike osnivača imenuje Vlada. Članovi Upravnog odbora biraju se na period od četiri godine, osim predstavnika studenata, koji se biraju na period od dvije godine.

U ostvarivanju funkcije upravljanja Upravni odbor obavlja poslove utvrđene Zakonom o visokom obrazovanju i Statutom Univerziteta, a naročito: utvrđuje naučno-istraživačku, obrazovnu, umjetničku i razvojno-investicionu politiku Univerziteta, na predlog Senata i rektora; donosi Statut Univerziteta i druge opšte akte; razmatra i utvrđuje budžet Univerziteta; donosi finansijski plan Univerziteta, na predlog rektora, i vrši nadzor nad njegovom realizacijom; usvaja godišnji finansijski izvještaj Univerziteta; donosi pravilnik o raspodjeli sredstava Univerziteta; planira sredstva iz budžeta Crne Gore i obezbjeđuje ih iz drugih izvora; donosi odluku o osnivanju drugih pravnih lica u obrazovne i istraživačke svrhe, kao i posebnih profitabilnih organizacionih oblika, uz saglasnost Vlade; odlučuje o raspolaganju imovinskim pravima Univerziteta; donosi odluku o investiranju sredstava u obrazovne ili istraživačke svrhe, uz

saglasnost Vlade; daje prethodnu saglasnost rektoru za raspolaganje sredstvima, kao i rukovodiocima organizacionih jedinica, u skladu sa Statutom; daje uputstva i smjernice za realizaciju finansijskog poslovanja Univerziteta i organizacionih jedinica; omogućava sprovođenje finansijske kontrole; utvrđuje visinu školarine i visinu naknade za studiranje i drugih naknada koje plaćaju studenti; utvrđuje upisnu politiku i raspisuje konkurs za upis na studije; i ostalo propisano Zakonom o visokom obrazovanju i Statutom Univerziteta.

Senat

Senat, najviše akademsko tijelo, predstavlja stručni organ koji odlučuje o pitanjima nastavne, naučne, umjetničke i stručne djelatnosti Univerziteta. Čine ga rektor, prorektori, predstavnici akademskog osoblja (po jedan predstavnik svake organizacione jedinice, izabran od strane Vijeća organizacione jedinice iz reda akademskog osoblja sa akademskim/naučnim zvanjem), jedan predstavnik saradnika i predstavnici studenata, i to 20%

od ukupnog broja članova Senata, a vodi se računa da u strukturi budu zastupljeni studenti svih nivoa studija (osnovne, postdiplomske i doktorske). Od ukupnog broja članova Senata, najmanje 50% je iz reda redovnih profesora univerziteta. Članovi Senata se biraju na period od tri godine, osim predstavnika studenata, koji se biraju na period od dvije godine.

Senat ima tri vijeća: Vijeće za društvene nauke, Vijeće za prirodne i tehničke nauke i Vijeće za umjetnost. Vijeća čine predstavnici organizacionih jedinica iz odgovarajuće oblasti. Pripadnost organizacione jedinice jednom od vijeća Senata utvrđuje se aktom o matičnosti.

Vijeća razmatraju predloge u postupku izbora u akademsko odnosno naučno zvanje i daju mišljenje Senatu o tim predlozima, zatim ispituju predloge u postupku sticanja naziva doktora nauka, te razmatraju i druga pitanja iz nadležnosti Senata.

Naučni odbor

Naučni odbor Senata Univerziteta Crne Gore zadužen je za utvrđivanje blagovremenosti, potpunosti i za provjeru usklađenosti konkursne dokumentacije sa Mjerilima za izbor u akademska i naučna zvanja i Uputstvom za primjenu mjerila. Ovo tijelo vrši pregled konkursnog materijala i daje mišljenje za svakog kandidata pojedinačno. Naučni odbor ima sedam članova iz reda akademskog osoblja, koje bira Senat. Članovi se biraju iz reda lica sa istaknutim naučnoistraživačkim i umjetničkim dostignućima i sa akademskim odnosno naučnim zvanjem, pri čemu se vodi računa o ravnomjernoj zastupljenosti naučnih oblasti i umjetnosti.

Etički odbor

O kršenju akademskog integriteta odlučuje Etički odbor Univerziteta Crne Gore, koji je nastao transformacijom Suda časti, uspostavljenog 2004. godine. Iste godine, prvi put je na Univerzitetu usvojen i Kodeks akademske etike, koji, neznatno izmijenjen, danas djeluje pod imenom Etički kodeks.

Etički odbor utvrđuje odgovornost lica protiv koga je pokrenut postupak i izriče mjere za povredu moralnih i profesionalnih načela utvrđenih Etičkim kodeksom. Etički odbor čini devet članova, od kojih je sedam iz reda akademskog osoblja, jedan iz reda sekretara univerzitetskih jedinica i jedan iz reda studenata. Sve članove Etičkog odbora bira Senat, na predlog rektora, osim studenta, koga bira Studentski parlament. Članovi Etičkog odbora se biraju na period od tri godine, izuzev predstavnika studenata, koji se bira na period od jedne godine.

Izdavački savjet

Izdavački savjet Univerziteta Crne Gore je stručno tijelo u funkciji Senata koje se bavi uslovima i postupkom izdavanja raznih vrsta publikacija, a u okviru izdavačke djelatnosti Univerziteta Crne Gore. Osnovni cilj izdavačke djelatnosti jeste da doprinosi razvoju nastavnih, naučnih, umjetničkih i drugih djelatnosti Univerziteta i njegovih organizacionih jedinica, a samim tim i afirmaciji Univerziteta. Savjetom rukovodi predsjednik, biran iz reda članova ovog tijela. Savjet, koji ima sedam članova, bira Senat, na predlog rektora, iz redova akademskog i neakademskog osoblja. Članovi Savjeta biraju se na period od tri godine, a mogu biti birani više puta uzastopno.

Odbor za strateško planiranje razvoja nauke i umjetnosti

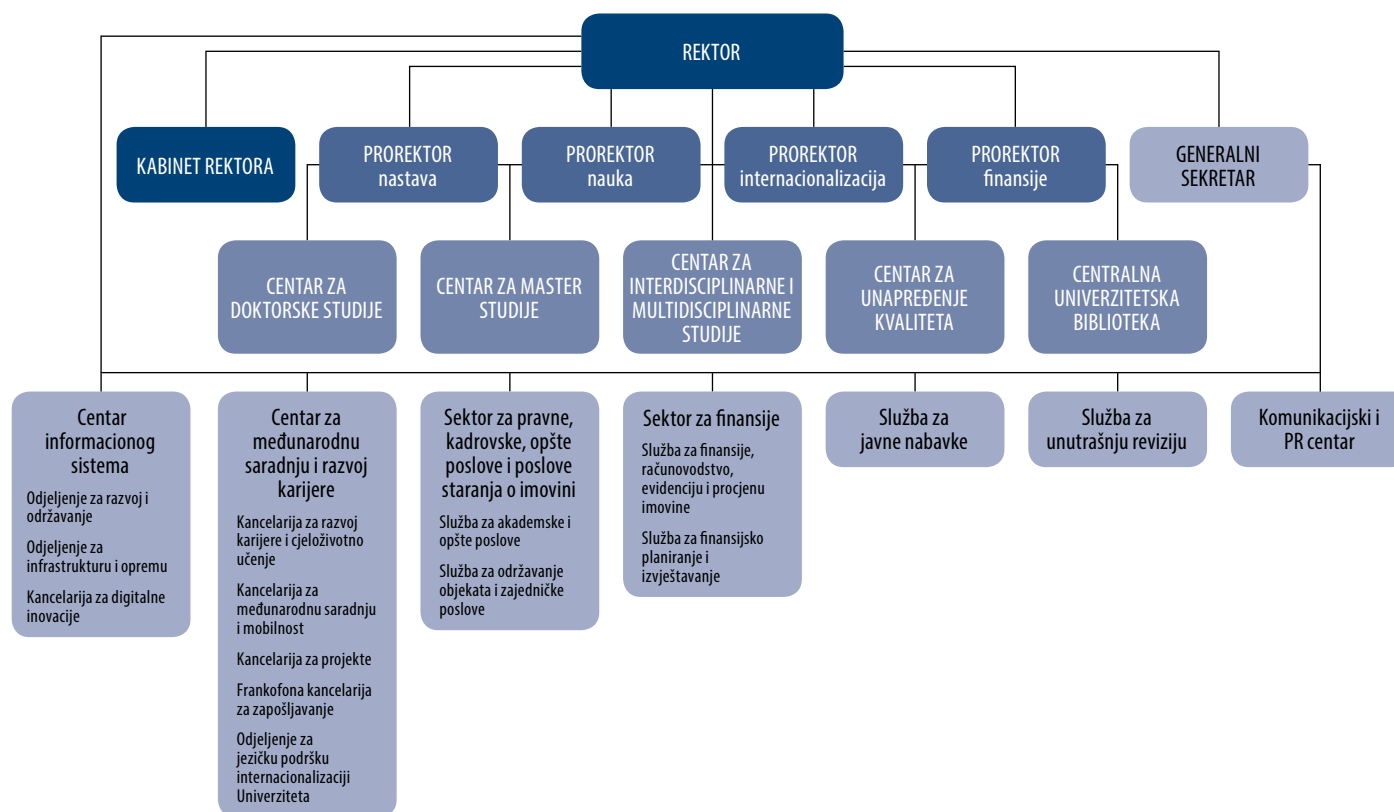
Odbor za strateško planiranje razvoja nauke i umjetnosti osnovan je 2022. godine i ima zadatak da u skladu sa *Odlukom Upravnog odbora Univerziteta o utvrđivanju mehanizama za podsticanje razvoja nauke kroz finansijsku podršku naučnoj izvrsnosti* pripremi *Smjernice za realizaciju strategija za podsticanje razvoja nauke*, čiji su predmet i ciljevi jačanje naučnoistraživačkog potencijala, stimulisanje i promocija izvrsnih naučnika i naučnoistraživačkih rezultata, podizanje kvaliteta naučnih publikacija i publikacija u istaknutim međunarodnim časopisima, te povećanje naučne konkurentnosti Univerziteta Crne Gore u okviru Evropskog istraživačkog prostora. Odbor za strateško planiranje čini devet članova iz reda akademskog osoblja, koje bira Senat.

Rektorat i centri

Rektorat predstavlja sjedište rektora, prorektora, generalnog sekretara i svih administrativnih službi Univerziteta (finansijske, pravne, službe za javne nabavke, službe za unutrašnju reviziju, komunikacijskog i PR centra i dr.). Rektor rukovodi Univerzitetom, zastupa ga i predstavlja, odgovoran je za rad i rukovođenje u okviru poslovne politike utvrđene od strane Upravnog odbora. Prorektori su zaduženi za rukovođenje određenim užim oblastima rada, za koje ih rektor ovlasti, rukovode vijećem Senata za odgovarajuće oblasti, koordiniraju aktivnosti koje proističu iz njihove nadležnosti, te obav-

ljaju i druge poslove, koje im određuje rektor. Generalni sekretar organizuje i koordinira rad službi Rektorata, stara se o sprovođenju zakona, statuta i drugih opštih akata, obezbjeđuje blagovremenost i ekonomičnost izvršavanja poslova i zadataka iz djelokruga rada službi, te prati izvršenje odluka organa Univerziteta.

Zgrada Rektorata izgrađena je 2009. godine, u kampusu Univerziteta, i u njoj se pored administrativnih službi nalaze i kancelarije brojnih univerzitetskih centara i Studentskog parlamenta.

Centar za unapređenje kvaliteta

Centar za unapređenje kvaliteta dio je organizacione strukture Rektorata i nadležan je za funkcionisanje sistema za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu, koji podrazumijeva sveobuhvatan pristup izgradnji institucionalnih mehanizama u kontinuiranom procesu vrednovanja (praćenja, ocjenjivanja, održavanja i poboljšanja) i koordinacije programa rada i inicijativa sa dugoročnim ciljem primjene visokih standarda naučnog, umjetničkog, stručnog i obrazovnog razvoja i osposobljavanja svih učesnika u procesu rada Univerziteta.

U Centru se, između ostalog, objedinjuju aktivnosti implementacije sistema kvaliteta, izrađuje dokumentacija, koordiniraju programi i aktivnosti samoocjenjivanja, pruža stručna i metodološka pomoć zaposlenima na Univerzitetu u razvoju i kontroli primjene procedura sistema kvaliteta. U nadležnosti Centra je i saradnja sa strateškim partnerima i naučnim institucijama u oblastima razvoja i uvođenja sistema kvaliteta, kao i edukacija nastavnog i administrativnog osoblja u implementaciji usvojenih standarda kvaliteta.

U okviru Centra funkcionišu dva odbora – Odbor za upravljanje sistemom kvaliteta i Odbor za monitoring master studija.

Centar za doktorske studije

Centar za doktorske studije radi na unapređenju kvaliteta doktorskih studija, većoj međunarodnoj prepoznatljivosti Univerziteta u okviru evropskog istraživačkog prostora i u oblasti visokog obrazovanja, kao i na pospješivanju multidisciplinarnog pristupa doktorskim studijama. Centar, između ostalog, definiše oblasti doktorskih studija, organizuje nastavu, odobrava plan rada i angažovanje nastavnika na doktorskim studijama, podstiče, organizuje i ostvaruje istraživačke poduhvate multidisciplinarnog karaktera i obavlja druge aktivnosti u oblasti doktorskih studija.

U okviru Centra, kao njegovo stručno tijelo, funkcioniše Odbor za doktorske studije, koji ima jedanaest članova iz reda akademskog osoblja. Odbor upravlja doktorskim studijama i odgovoran je za postupak samovrednova-

nja, kontinuirano praćenje, osiguranje i unapređenje kvaliteta. Takođe razmatra pitanja koja se odnose na organizaciju doktorskih studija i tok studiranja, planove i programe. Odbor predlaže Senatu i odluke koje se odnose na sprovođenje doktorskih studija.

Centar za interdisciplinarne i multidisciplinarne studije

Centar za interdisciplinarne i multidisciplinarne studije osnovan je krajem 2022. godine i, u saradnji sa fakultetima i institutima u sastavu Univerziteta, organizuje i realizuje interdisciplinarne i multidisciplinarne osnovne, master i doktorske studije, kao i programe cjeloživotnog učenja. Centar je, između ostalog, nadležan za pokretanje inicijative za izradu elaborata za interdisciplinarne/multidisciplinarne studijske programe, kao i pripremu akreditacionih materijala; pokretanje inicijative i pripremu elaborata za organizaciju programa cjeloživotnog učenja; organizaciju nastave i sprovođenje nastavnog procesa na interdisciplinarnim/multidisciplinarnim studijskim programima za koje ima licencu; organizaciju nastave i sprovođenje programa cjeloživotnog učenja; izdavanje diploma; izdavanje diploma ili sertifikata za programe cjeloživotnog učenja; praćenje i analizu prolaznosti studenata; ispunjenost uslova rada na pojedinim nivoima studija po normativima i standardima za akreditaciju studija; organizovanje istraživanja interdisciplinarnog i multidisciplinarnog karaktera.

Centrom rukovodi direktor, kojeg imenuje rektor, iz reda zaposlenih sa akademskim zvanjem, na period od tri godine. Stručni organi Centra su Odbor i Stručno vijeće. Direktor Centra je istovremeno i predsjednik Odbora i Stručnog vijeća Centra. Odbor Centra čine: pet članova, direktor Centra, prorektor za nastavu po funkciji i tri člana u akademskom zvanju, koje imenuje Senat na predlog rektora. Mandat Odbora ograničen je trajanjem mandata Senata. Za pojedinačne interdisciplinarne/multidisciplinarne studije obrazuje se Stručno vijeće, koje ima ulogu i ingerencije Nastavnog vijeća organizacione jedinice.

Od osnivanja, u okviru Centra uspješno se realizuju doktorske studije studijskog programa Održivi razvoj.

Centar za međunarodnu saradnju i razvoj karijere

U okviru Rektorata, u cilju podsticanja međunarodne saradnje, osnovan je Centar za međunarodnu saradnju i razvoj karijere, koji obuhvata sljedeće kancelarije i odjeljenja:

- Kancelarija za međunarodnu saradnju i mobilnost,
- Kancelarija za razvoj karijere i cjeloživotno učenje,
- Kancelarija za projekte,
- Frankofona kancelarija za zapošljavanje,
- Odjeljenje za jezičku podršku internacionalizaciji Univerziteta.

Kancelarija za međunarodnu saradnju i mobilnost administrira i pruža podršku mobilnosti studenata i nastavnog/nenastavnog osoblja, kao i studentima i osoblju koji dolaze na Univerzitet. Zadužena je i za pripremu strategije međuuniverzitetske i međunarodne saradnje, učestvovanje i pripremu aplikacija za međunarodne projekte, koordinaciju mobilnosti studenata i osoblja Univerziteta.

Kancelarija za razvoj karijere i cjeloživotno učenje objedinjuje servise koji su na raspolaganju prvenstveno studentima Univerziteta, ali i akademskom osoblju, poslodavcima i budućim studentima. Kancelarija se bavi

poboljšanjem kompetencija studenata, ali i podrškom srednjoškolcima u odabiru budućeg poziva i pripreme za akademsku sredinu.

Kancelarija za projekte osnovana je u aprilu 2022. godine i služi za iniciranje i podršku u implementaciji projekata, upravljanju projektima i njihovim finansijama. Projektna kancelarija distribuira relevantne informacije o projektima, pruža ekspertizu, savjete i tehničku podršku organizacionim jedinicama Univerziteta Crne Gore.

Frankofona kancelarija za zapošljavanje Univerziteta Crne Gore (CEF Montenegro) osnovana je u saradnji sa Frankofonom univerzitetskom agencijom (AUF) 2022. godine. Frankofone kancelarije za zapošljavanje organizuju veliki broj profesionalnih sertifikacija i komplementarnih edukacija kao univerzitetski servisi komplementarni sa postojećom akademskom i administrativnom strukturom.

Odjeljenje za jezičku podršku internacionalizaciji pruža podršku procesu internacionalizacije kroz organizovanje kurseva jezika namijenjenih nastavnom i nenastavnom osoblju Univerziteta, kao i kroz kurseve crnogorskog jezika za strane studente i nastavno osoblje sa inostranih univerziteta.

Centar informacionog sistema

Akadska mreža Univerziteta, kojom rukovodi Centar informacionog sistema (CIS), jedna je od najvećih WAN mreža u Crnoj Gori, koja pruža privatne i javne servise za preko 20.000 korisnika. Na ovoj mreži nalazi se oko 3.000 povezanih računara, koji se koriste u nastavne, naučne i administrativne svrhe. Djelatnost CIS-a obuhvata sve aktivnosti u vezi sa planiranjem i upravljanjem informacionim sistemom, projektovanjem i realizacijom informacionog sistema, računarske mreže i programskih servisa od zajedničkog interesa za Univerzitet i njegove članice.

Akadska mreža punopravna je članica Evropske asocijacije akademskih mreža (TERENA) pod nazivom MREN (*Montenegro Research and Education Network*). Od avgusta 2015. godine u CIS-u je počela da radi i Nacionalna tačka razmjene internet saobraćaja (*Montenegro Internet Exchange Point – MIXP*). Centar informacionog sistema je dizajnirao, implementirao i konfigurisao prvi IXP u Crnoj Gori. Informacioni sistem Univerziteta Crne Gore, zasnovan na akademskoj mreži, integriše sve ICT zahtjeve Univerziteta i njegovih jedinica, a organizacija je prilagođena savremenoj koncepciji informacionih si-

stema, koja obezbjeđuje pouzdano funkcionisanje i cjelovit i ujednačen razvoj sistema.

Kancelarija za digitalne inovacije osnovana je 2022. godine u sklopu projekta Erasmus+, projekta DigNest i dio je Crnogorskog akademskog centra za digitalne inovacije. Ima zadatak da obezbijedi sinergiju visokog obrazovanja i crnogorskih kompanija i da omogući kompanijama da putem digitalizacije postanu konkurentnije kroz unapređenje svojih poslovnih/proizvodnih procesa, kao i proizvodnja i usluga. Kancelarija nastoji da kombinuje industrijski model rada sa naučnom kompetencijom i podstiče inovacije, formirajući ekosistem za istraživanje i razvoj koji bi pružio značajne benefite za privredne subjekte, čineći ih konkurentnijim putem napredne digitalizacije.

Zadaci Kancelarije za digitalne inovacije jesu jačanje odnosa visokoškolskih ustanova i nacionalne ekonomije u Crnoj Gori stvaranjem MNE Akademskog centra, podizanje nivoa kompetencija i vještina osoblja visokoškolskih ustanova, povećavanje kvaliteta visokog obrazovanja kroz nove oblike praktičnih obuka i proučavanja digitalizovanog tržišta rada, kao i jačanje internalizacije visokoškolskih ustanova kroz umrežavanja sa drugim centrima za digitalne inovacije.

Centralna univerzitetska biblioteka

Centralna univerzitetska biblioteka (CUB) unutrašnja je jedinica Rektorata, integrisani model bibliotečko-informacione djelatnosti univerziteta i ujedno matična biblioteka visokoškolskim bibliotekama na Univerzitetu. CUB je biblioteka opštenaučnog karaktera i otvorenog tipa, koja funkcioniše kao podrška nastavno-obrazovnim i naučnoistraživačkim procesima na Univerzitetu, ali i u cijeloj državi.

Misija Biblioteke je da daje na korišćenje građu i pruža informacije iz svih oblasti nauke i umjetnosti, da prikuplja i kao arhivski primjerak čuva doktorske disertacije i magistarske radove odbranjene na Univerzitetu, izdavačku produkciju Univerziteta i sve radove nastavnika i istraživača, kao osnov za izradu personalnih bibliografija, kao i da podstiče istraživanje, učenje i kreativnost, te da služi svim građanima Crne Gore, bez razlike i ograničenja.

Korisnici Biblioteke prevashodno su studenti, nastavnici i saradnici, naučnici i istraživači. Članstvo je besplat-

no, a bibliotečka građa može se koristiti pozajmicom i u čitaonici, koja se nalazi u zgradi tehničkih fakulteta u Podgorici.

Osim fondova monografskih i serijskih publikacija, tj. knjiga, udžbenika, zbornika radova, novina, časopisa, magazina i sl., Biblioteka posjeduje zbirku doktorskih, magistarskih i master radova odbranjenih na Univerzitetu, zbirku referentnih publikacija i dva legata – Veljka Vlahovića i prof. dr Pavla Miljanića. Fondovi i zbirke mogu se pretraživati preko onlajn kataloga COBISS (Kooperativni onlajn bibliografski sistem i servisi). U Digitalnom arhivu Univerziteta Crne Gore – PHAIDRA (*Permanent Hosting, Archiving and Indexing of Digital Resources and Assets*) čuvaju se sve vrste digitalnih dokumenata i objekata u okviru nastavnog i naučnoistraživačkog rada na Univerzitetu, dok se u integralnom dijelu Digitalnog repozitorijuma E-teze čuvaju isključivo doktorske disertacije odbranjene na Univerzitetu Crne Gore.

Centralna univerzitetska biblioteka od 2017. godine promoviše 5. oktobar kao Nacionalni dan podizanja svijesti o bibliotekama u Crnoj Gori.

Nastavni proces i studije

Obrazovna politika Univerziteta kreira se u skladu sa obrazovnim praksama najuglednijih evropskih univerziteta, što uz brojne međunarodne sporazume i internacionalne programe omogućava permanentno poboljšanje naučnoistraživačkih procesa i dodatno usavršavanje i mobilnost studenata, nastavnog i administrativnog osoblja. U skladu s tim, studije se danas realizuju kroz tri ciklusa – osnovne, master i doktorske (3 + 2 + 3) – pri čemu se na osnovnim i master studijama redovni studenti finansiraju iz državnog budžeta.

Brojne aktivnosti, edukacije i seminari na Univerzitetu posvećeni su akademskom integritetu, kako bi se studenti već na samom početku studija edukovali o važnosti poštovanja etičkih principa, ali i kako bi kasnije, u poslovnom okruženju, oslonjeni na akademske norme poštenja i pravičnosti, unapređivali sopstveno okruženje i društvo u cjelini.

Osnovne studije

Studijski programi osnovnih studija na Univerzitetu Crne Gore organizuju se u skladu sa Evropskim sistemom prenosa kredita (ECTS). Na Univerzitetu se organizuju dva tipa osnovnih studija – akademske i primijenjene, koje traju najmanje tri godine, odnosno najmanje 180 ECTS kredita. Trajanje osnovnih studija za regulisane profesije jeste sljedeće: za doktore medicine i stomatologije po šest godina, a za farmaceute, arhitekte i učitelje po pet godina.

Studijski programi su podijeljeni na studijske godine i semestre. Obim studijskog programa koji se izvodi u jednoj studijskoj godini iznosi 60 ECTS kredita, odnosno 30 ECTS kredita u jednom semestru. Bečelor je diploma koju studenti dobijaju po završetku programa

trogodišnjih osnovnih studija (180 ECTS). Po završetku studijskih programa Medicine, Stomatologije i Farmacije, studentima se dodjeljuje diploma o završenim osnovnim studijama i stepen obrazovanja doktor medicine/stomatologije/farmacije. Uz diplomu osnovnih studija izdaje se i dopuna diplome (*Supplement*) radi detaljnijeg uvida u nivo, prirodu, sadržaj, sistem i pravila studiranja i postignute rezultate tokom studija.

Upis na I godinu studija regulisan je *Pravilnikom o uslovima, kriterijumima i postupku upisa na osnovne studije Univerziteta Crne Gore*. Prema Pravilniku upis studenata na prvu godinu osnovnih studija obavlja se na osnovu javnog konkursa za sve studijske programe.

Master studije

Master studije organizuju se u skladu sa pravilima studiranja zasnovanim na ECTS sistemu. Master studije za sticanje akademskog naziva master nauka ili master umjetnosti organizuju se nakon završenih osnovnih studija. Master studijski programi podijeljeni su na studijske godine i semestre. Obim studijskog programa iznosi 120 ECTS kredita u dvije studijske godine. Master rad predstavlja samostalni naučnoistraživački ili stručni rad kandidata, kojim on pokazuje da je ovladao određenom problematikom i da može rješavati naučnoistraživačke i stručne probleme/zadatke.

Odbor za monitoring master studija, u okviru Centra za unapređenje kvaliteta, nadležan je da daje mišljenje na prijavu teme master rada sa stanovišta metodoloških principa naučnoistraživačkog odnosno stručnog rada i da vrši provjere master radova korišćenjem softvera za utvrđivanje plagijata.

Upis na master studijske programe vrši se na osnovu *Pravilnika o bližim uslovima, kriterijumima i postupku upisa na prvu godinu master studija Univerziteta Crne Gore*. Upis studenata na prvu godinu master studija vrši se na osnovu javnog konkursa Univerziteta, u skladu sa licencom.

Doktorske studije

Na doktorskim studijama za sticanje diplome akademskog naziva doktora nauka ili zvanja doktora umjetnosti stiče se obrazovanje iz naučnih i umjetničkih oblasti studija učešćem u nastavi, naučnoistraživačkom, umjetničkoistraživačkom radu i samostalnom realizacijom istraživanja.³² Za realizaciju doktorskih studija na Univerzitetu nadležan je Centar za doktorske studije. U okviru Centra djeluje Odbor za doktorske studije, koji upravlja doktorskim studijama i koji je odgovoran za postupak samovrednovanja, za kontinuirano praćenje, osi-

guranje i unapređenje kvaliteta. Doktorske studije traju tri studijske godine (šest semestara), odnosno obim studijskog programa ovih studija iznosi 180 ECTS kredita.

Studijski program doktorskih studija realizuje se kroz nastavu, naučnoistraživački odnosno umjetnički rad i izradu i odbranu doktorske disertacije odnosno dokorskog umjetničkog projekta. Obim studijskog programa iznosi 60 ECTS kredita u jednoj studijskoj godini odnosno 30 ECTS kredita u jednom semestru.

Studijski programi

Veličinu i vrijednost jednog univerziteta svakako određuje i broj kvalitetno organizovanih i naučno utemeljenih studijskih programa. Na organizacionim jedinicama Univerziteta Crne Gore realizuje se ukupno 168 studijskih programa na sva tri nivoa studija.

³² Više o odbranim doktorskim disertacijama na Univerzitetu: Doktorske disertacije Univerziteta Crne Gore [Elektronski izvor] : 1974-2022 : bibliografija odbranih radova / Ognjen Savić. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, 2024.

Broj akreditovanih studijskih programa na Univerzitetu Crne Gore

	Osnovne studije		Master studije		Doktorske studije
	Akadske	Primijenjene	Akadske	Primijenjene	
Arhitektonski fakultet	1	-	-	-	-
Biotehnički fakultet	2	2	6	2	1
Ekonomski fakultet	2	1	2	1	1
Elektrotehnički fakultet	2	1	5	1	1
Fakultet dramskih umjetnosti	3	-	4	-	-
Fakultet likovnih umjetnosti	4	-	4	-	-
Fakultet političkih nauka	3	-	4	-	1
Fakultet za sport i fizičko vaspitanje	2	-	2	-	1
Fakultet za turizam i hotelijerstvo	1	-	2	-	1
Filološki fakultet	7	-	8	-	1
Filozofski fakultet	9	-	8	-	5
Građevinski fakultet	1	-	3	-	1
Mašinski fakultet	1	-	5	-	1
Medicinski fakultet	3	2	2	-	3
Metalurško-tehnološki fakultet	2	1	2	1	2
Muzička akademija	2	-	2	-	-
Pomorski fakultet Kotor	4	-	2	-	2
Pravni fakultet	1	-	4	-	1
Prirodno-matematički fakultet	5	1	5	1	4
Centar za interdisciplinarne i multidisciplinarne studije	-	-	-	-	1
	57	8	70	6	27
	65		76		27
Ukupno	168				

Broj studenata

Funkcija i reputacija nekog univerziteta u zajednici svakako se procjenjuje i po broju studenata koje obrazuje. Od osnivanja Univerziteta broj studenata je sasvim prirodno varirao i zavisio je od mnogih faktora, kako internih (raznovrsnost studijskih programa) tako i eksternih (društveno-političke okolnosti i tržište).

Broj studenata u školskoj 2023/2024. godini

Broj studenata na Univerzitetu	
Osnovne studije	11.614
Jednogodišnje specijalističke studije	819
Jednogodišnje master studije	252
Dvogodišnje master studije	2.579
Doktorske studije	202
Ukupno	15.466

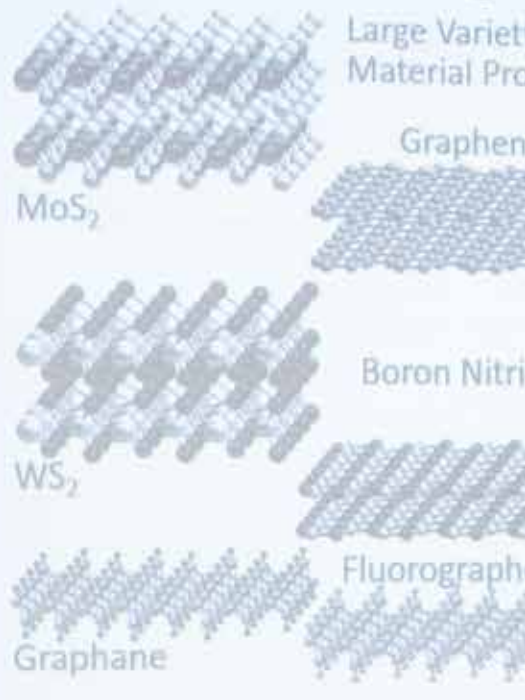
Broj diplomiranih studenata prije i nakon uvođenja Bolonjskog sistema 2004. godine

Broj diplomiranih po sistemu obrazovanja prije uvođenja Bolonjskog sistema	
Četvorogodišnje osnovne studije	24.954
Magistarske studije	838
Doktorske studije	230
Ukupno	26.022
Broj diplomiranih po sistemu obrazovanja nakon uvođenja Bolonjskog sistema	
Osnovne studije	33.460
Jednogodišnje specijalističke studije	18.286
Jednogodišnje master studije	2.880
Dvogodišnje master studije	175
Doktorske studije	195
Ukupno	54.996
Ukupno diplomiranih na Univerzitetu	81.018

University of Montenegro
Univerzitet Crne Gore

Layer by layer material engineering

Nauka i istraživanje

Univerzitet Crne Gore predstavlja vodeću naučnoistraživačku instituciju u zemlji, koja kontinuirano radi na jačanju istraživačkih kapaciteta kroz: jasno definisanje naučnoistraživačkog profila i prioriteta, identifikovanje najproduktivnijih istraživačkih grupa, kreiranje novih interdisciplinarnih centara izvrsnosti, uspostavljanje strateških partnerstva sa renomiranim naučnoistraživačkim institucijama u svijetu i dr. Pored navedenih aktivnosti, jačanje izvrsnosti rezultata istraživačkog rada i kvalitet naučnih publikacija doprinosi boljoj prepoznatljivosti Univerziteta Crne Gore u Evropskom istraživačkom prostoru. U cilju obezbjeđenja naučnoistraživačke reprodukcije i izvrsnosti, posebna pažnja se posvećuje finansijskim

i kadrovskim resursima. Uspostavljanjem finansijskih mehanizama stvara se kontinuitet finansiranja istraživačkih grupa, a samim tim i održivost rezultata projekta. Takođe, isti mehanizmi dovode do poboljšanja sistema master i doktorskih studija. Na taj način dolazi do jačanja istraživačke komponente i stvaranja adekvatnijih uslova za zapošljavanje, finansijsku satisfakciju i perspektivne akademske karijere mladog istraživačkog kadra.

Svoju konkurentnost u globalnoj naučnoj zajednici Univerzitet izgrađuje i kroz kontinuirano objavljivanje naučnih radova u časopisima svjetskog renomea, odnosno sa prestižnih međunarodnih lista SCI, SCIE, SSCI, A&HCI.

Rektor Univerziteta, dobitnici zvanja profesor emeritus i dobitnici priznanja za ostvarene rezultate i doprinos razvoju naučnoistraživačkog, umjetničkog i stručnog rada na Univerzitetu Crne Gore, 27. 12. 2023. godine

Broj naučnih radova na organizacionim jedinicama

Fakultet	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	SCOPUS
Arhitektonski fakultet	27	14
Biotehnički fakultet	269	72
Ekonomski fakultet	134	36
Elektrotehnički fakultet	581	345
Fakultet dramskih umjetnosti	5	6
Fakultet političkih nauka	34	22
Fakultet za sport i fizičko vaspitanje	333	112
Fakultet za turizam i hotelijerstvo	54	15
Filološki fakultet	140	86
Filozofski fakultet	134	25
Građevinski fakultet	108	24
Institut za biologiju mora	222	5
Institut za napredne studije	24	12
Istorijski institut	21	10
Mašinski fakultet	187	39
Medicinski fakultet	482	44
Metalurško-tehnološki fakultet	294	6
Pomorski fakultet Kotor	130	76
Pravni fakultet	40	9
Prirodno-matematički fakultet	1.109	55
Ukupno	4.328	1.013

S obzirom na trajanje, ali i veličinu Univerziteta Crne Gore, vrijedno je pomenuti da su njegovih pet profesora već niz godina uvršteni na prestižnu, kumulativnu Stanfordovu³³ listu, koja tretira dva odsto najuticajnijih i najreferentnijih svjetskih naučnika u svojim oblastima istraživanja. Sa Elektrotehničkog fakulteta, u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija, to su dr Ljubiša Stanković, dr Igor Đurović i dr Srđan Stanković, u oblasti inženjeringa – elektrotehnike i elektronike zastupljen je dr Gojko Joksimović, a sa Prirodno-matematičkog fakulteta, u oblasti biologije – zoologije dr Vladimir Pešić.

³³ Stanfordova lista klasifikuje 22 naučne oblasti i 174 podoblasti u okviru kojih se vrednuju rezultati tokom cijele karijere istraživača. Metodologija rangiranja zasnovana je na većem broju kriterijuma, među kojima su najznačajniji broj samostalnih naučnih radova, broj radova u kojima je naučnik prvi autor, broj citata tih radova, H-indeks itd. Pored ove liste, koja vrednuje cjelokupan rad istraživača, objavljuju se i godišnje liste za rezultate postignute u određenoj godini.

Univerzitet je organizator veoma uspješnih naučnih skupova, konferencija, kongresa, simpozijuma iz svih naučnih oblasti, koji okupljaju naučnike iz cijelog svijeta i daju veoma vrijedne rezultate, te podižu vidljivost i internacionalizaciju Univerziteta. U tabeli koja slijedi navedeni su samo tradicionalni naučni skupovi, održani najmanje tri puta, dok je onih koji su održani jednom ili dva puta bilo mnogo više.

Naučni skupovi Univerziteta

	Naučni skup	Tip skupa	Godina osnivanja i broj održanih skupova
Arhitektonski fakultet	Održiva arhitektura – Energetska efikasnost (suorganizator)	Međunarodni	2017– 6 skupova
Elektrotehnički fakultet	Informacione tehnologije (IT Žabljak)	Međunarodni	1996– 27 skupova
	<i>Mediterranean Conference on Embedded Computing (MECO)</i>	Međunarodni	2012– 11 skupova
	Tehnologija, kultura i razvoj	Nacionalni	1994– 30 skupova
Fakultet za turizam i hotelijerstvo	Trendovi u razvoju turizma i hotelijerstva / <i>Trends in the development of tourism and hospitality</i>	Međunarodni	2009– 6 skupova
Filozofski/Filološki fakultet	Međunarodni slavistički skup „Njegoševi dani“	Međunarodni	2008– 10 skupova
	<i>International Conference on Anglo-American Studies</i>	Međunarodni	2005–2019. 15 skupova
	Susret metodičara nastave stranih jezika i srpskog kao stranog	Međunarodni	2000–2011. 10 skupova
Građevinski fakultet	Internacionalni naučnostručni skup „Građevinarstvo – nauka i praksa“, GNP / <i>International Conference Civil Engineering – Science and Practice, GNP</i>	Međunarodni	2006– 8 skupova
Mašinski fakultet	<i>SQM (System of Quality in Montenegro)</i>	Nacionalno savjetovanje sa međunarodnim učešćem	1997– 20 skupova
	<i>ICQME (Quality, Management, Environment, Education, Engineering)</i>	Međunarodni	2006– 10 skupova
	Konferencija održavanje i proizvodni inženjering – KODIP / <i>Conference Maintenance and Production Engineering – KODIP</i>	Međunarodni	2002– 14 skupova

	Naučni skup	Tip skupa	Godina osnivanja i broj održanih skupova
Metalurško-tehnološki fakultet	Međunarodni simpozijum o plastičnosti i otporu deformaciji metala (PLOD)	Međunarodni	1978–1989. 7 skupova
	YUCOMAT	Međunarodni	1995– 23 skupa
Muzička akademija	SIMPED Simpozijum iz oblasti muzičke pedagogije „Muzička pedagogija, izazov, inspiracija i kreacija“	Međunarodni	2018– 3 skupa
Pomorski fakultet	<i>Kotor International Maritime Conference – KIMC</i>	Međunarodni	2021– 3 skupa
Prirodno-matematički fakultet	<i>International Interdisciplinary Seminar on Mathematical Models and Modeling in Laser-Plasma Processes and Advanced Science Technologies</i>	Međunarodni	2004– 18 skupova
	<i>International Conference on Optimization and Applications</i>	Međunarodni	2009– 14 skupova
	<i>Montenegrin Symposium on Geometry, Graphs, Informatics and Algebra</i>	Međunarodni	2018– 4 skupa

Međunarodna dokumenta i priznanja

Univerzitet Crne Gore je potpisnik brojnih značajnih međunarodnih dokumenata kojima se pospješuju akademski i naučni integritet i vrijednosti. To je još jedan vid težnje Univerziteta za podizanjem kvaliteta u nastavno-obrazovnom, naučnoistraživačkom radu, kao i za usvajanjem i emaniranjem univerzalnih etičkih i akademskih vrijednosti.

Magna Charta Univerzitatum

Univerzitet Crne Gore je od 2017. godine potpisnik dokumenta *Magna Charta Univerzitatum*, čime se pridružio akademskoj zajednici koja broji preko 800 univerziteta na pet kontinenta. Potpisivanjem ovog dokumenta Univerzitet je pristupio asocijaciji koja baštini kolektivne akademske vrijednosti – autonomiju, nezavisnost od političkih i ekonomskih uticaja, slobodu nastavnika i studenata, povezanost istraživanja i nastavnog procesa, a sve u duhu odgovornosti prema društvu u kojem živimo.

Magna Charta Universitatum je dokument koji su u Bolonji 18. septembra 1988. godine potpisali rektori 388 univerziteta. Sadrži načela akademske slobode i institucionalne autonomije, kao smjernica za dobro upravljanje univerzitetima u budućnosti. Akademske slobode, kako se navodi, osnova su traganja za istinom i barijera nepotrebnim intervencijama vlada i interesnih grupa, dok je institucionalna autonomija preduslov za efikasno i efektivno djelovanje modernih univerziteta.

Berlinska deklaracija

Univerzitet Crne Gore je 22. oktobra 2018. godine potpisao *Berlinsku deklaraciju o otvorenom pristupu znanju iz oblasti nauka i humanističkih nauka*. Ova deklaracija (*Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities*), kao i njene prethodnice *Budapest Open Access Initiative*, *Povelja ECHO* i *Betezdanska izjava o objavljivanju u otvorenom pristupu*, promovise internet kao bitno sredstvo u procesu prenosa znanja i zalaže se da se naučni i kulturni doprinosi učine dostupnim široj javnosti kroz internet tehnologije i otvorene baze naučnih radova, magistarskih

i doktorskih tekstova i drugog bibliotečkog materijala. Pored dostupnosti naučnih časopisa, *Berlinska deklaracija* pruža mogućnost otvorenog pristupa i kulturnom nasljeđu u arhivima, muzejima i bibliotekama.

Logo izvrsnosti

Univerzitet Crne Gore je institucija kojoj je dodijeljen Logo izvrsnosti (*Human Resources Excellence in Research Award*) od strane Evropske komisije. Logo izvrsnosti predstavlja priznanje napora institucije da implementira ključne principe *Evropske povelje za istraživače i Kodeksa o zapošljavanju istraživača* (*The European Charter for Researchers & the Code for Conduct for the Recruitment of Researche*).

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Principi ova dva dokumenta imaju cilj da obezbijede ista prava i obaveze istraživačima, bez obzira na to gdje u Evropi rade. Povelja definiše uloge i odgovornosti istraživača i organizacija u kojima oni rade u kontekstu osnovnog cilja da odnos između njih obezbjeđuje uspješno stvaranje, transfer, dijeljenje i širenje stvorenog znanja. Procedure za zapošljavanje ciljaju na unapređenje kvaliteta i transparentnosti procesa izbora istraživača i njihovog napredovanja u karijeri, uključujući i kriterijume. Naročito se naglašava značaj velikog broja kriterijuma za napredovanje u karijeri istraživača, naspram jedinog dosadašnjeg – broj objavljenih radova. *Povelja* i *Kodeks* su usvojeni ili potpisani od strane velikog broja institucija, kao što su univerziteti, rektorske konferencije i istraživačka vijeća, a njihovi principi su ugrađeni ili se ugrađuju u značajan broj nacionalnih regulativa.

**Haaga-Helia
University of
Applied
Sciences**
FINLAND

**University
of Münster**
GERMANY

**MCI
The Entrepreneurial
School**
AUSTRIA

**Technical
University
of Košice**
SLOVAKIA

**Université
Côte D'Azur**
FRANCE

**University
of Genoa**
ITALY

**UCG
University
of Montenegro**
MONTENEGRO

**University
of Seville**
SPAIN

Međunarodna saradnja

Međunarodne naučnoistraživačke aktivnosti, međunarodna projektna aktivnost, mobilnost istraživača, nastavnika i studenata, temelji su izvrsnosti studija i istraživanja na Univerzitetu i osnov njegove međunarodne vidljivosti. Univerzitet kontinuirano radi na intenziviranju međunarodne saradnje sa renomiranim visokoobrazovnim institucijama putem aktivnosti kojima je cilj kvalitetnija implementacija sporazuma o bilateralnoj saradnji i kreditnoj mobilnosti, povećanje njihove brojnosti, kao i povećanje odlazne i dolazne mobilnosti nastavnog i nenastavnog osoblja i studenata.

Intenziviranje međunarodne projektne aktivnosti Univerziteta drugi je strateški pravac u domenu međunarodne saradnje, koji podrazumijeva unaprijeđenu administrativnu podršku u procesu prijave i realizacije međunarodnih projekata, kao i povećanje broja prijavljenih projekata. Putem aktivnosti u oblasti međunarodne saradnje Univerzitet Crne Gore teži da dostigne poziciju univerziteta međunarodno prepoznatog kao obrazovne i naučnoistraživačke ustanove koja pruža mogućnost obrazovanja značajnom broju internacionalnih studenata zahvaljujući činjenici da nastavu izvodi i na engleskom jeziku, a svojom otvorenošću, transparentnošću procedura, kadrovskim i infrastrukturnim potencijalom pruža atraktivne uslove za naučnoistraživački i umjetnički rad, privlačeći tako internacionalne predavače i istraživače na kratkoročne ili dugoročne periode mobilnosti i/ili rada.

Članstvo i saradnja

Univerzitet Crne Gore je član mnogih prestižnih međunarodnih organizacija i asocijacija, kao što su:

- Univerzitetska agencija frankofonije AUF (*The Francophone University Association*);
  - Univerzitetska mreža Jadransko-jonske inicijative – Uniadrion (*The University Network of the Adriatic Ionian Initiative*);
  - Mreža univerziteta malih zemalja i teritorija – NUSCT (*Network of Universities of Small Countries and Territories*);
  - Udruženje balkanskih univerziteta – BUA (*The Balkan University Association*);
  - Mreža evropskih univerziteta ULISEUS (*ULYSSEUS*);
  - Evropski koledž za bezbjednost i odbranu – ESDC (*European Security and Defence College*).
- Univerzitet Crne Gore saraduje sa brojnim svjetskim univerzitetima, na osnovu bilateralnih ugovora. Prvi međunarodni ugovor potpisao je 1975. godine sa državnim univerzitetom Floride, dok danas ima 69 bilateralnih sporazuma sa univerzitetima Evrope i svijeta (Austrija 1, Albanija 1, Azerbejdžan 1, Bosna i Hercegovina 6, Bugarska 1, Češka 1, Francuska 4, Gruzija 2, Hrvatska 3, Indija 1, Iran 1, Italija 4, Island 1, Kipar 1, Kosovo 2, Letonija 1, Mađarska 2, Makedonija 1, Njemačka 1, Norveška 1, Poljska 2, Rusija 9, Slovenija 3, Slovačka 1, Srbija 6, Španija 2, Švedska 1, Turska 5, Ukrajina 3, Urugvaj 1), kao i 138 međuinstitucionalnih sporazuma za kreditnu mobilnost u okviru programa Erasmus+.
- Univerzitet kontinuirano jača veze i sa privrednim, društvenim i međunarodnim okruženjem, kroz produktivnu saradnju sa biznis i javnim sektorom. U tom smislu, prateći globalne trendove u visokom obrazovanju, ali i potrebe tržišta rada, nastoji da modernizuje svoje institucionalne i funkcionalne postavke, kao i da kontinuirano unapređuje nastavni sadržaj, tehničke resurse i prostorne kapacitete.

Inicijalni sastanak partnerskih organizacija prestižnog Evropskog univerziteta *Ulysseus*, Rektorat, Podgorica, 13. 12. 2023. godine

Mobilnost

Odlazna i dolazna mobilnost istraživača, nastavnika, studenata i nenastavnog osoblja vid je međunarodne saradnje Univerziteta, koju intenzivno razvija i kojom se postiže njegova vidljivost i internacionalizacija, ali i podiže kvalitet nastave i naučnih istraživanja razmjenom iskustava. Kancelarija za međunarodnu saradnju i mobilnost u Rektoratu pruža podršku pri odlaznoj i dolaznoj mobilnosti studenata i nastavnog/nenastavnog osoblja.

Mobilnost na Univerzitetu u posljednje tri studijske godine

		2021 (2020–2021)	2022 (2021–2022)	2023 (2022–2023)	UKUPNO
Studenti	Dolazni	9	76	66	151
	Odlazni	79	195	126	400
Osoblje	Dolazni	54	320	288	662
	Odlazni	42	231	265	538
Ukupno		184 ³⁶	822	745	1751

³⁶ Nizak broj realizovanih mobilnosti u studijskoj 2020/21. godini bio je posljedica ograničenja putovanja usljed pandemije virusa COVID-19.

Projektna aktivnost

Međunarodna projektna aktivnost drugi je strateški pravac u domenu unapređivanja međunarodne saradnje, koja podrazumijeva unaprijeđenu administrativnu podršku u procesu prijave i realizacije međunarodnih projekata, kao i povećanje broja prijavljenih projekata. U tu svrhu Univerzitet jača servise podrške preko Kancelarije za projekte i drugih odjeljenja.

Projekti u 2023. godini

Program	Tip projekta	Broj projekata	Ukupna vrijednost projekata	Vrijednost projekata za Univerzitet
Horizont Europe	Saradnja (+ mobilnost, karijerni razvoj)	5	87.410.753,60	881.008,50
H2020	Naučnoistraživački	7	52.587.602,75	906.280,50
Erasmus+	Izgradnja kapaciteta u visokom obrazovanju	26	18.925.374,00	2.697.383,00
Erasmus+	Sport	2	890.972,00	62.258,00
Erasmus+	K220	3	675.000,00	101.750,00
Erasmus+	Jean Monnet	4	447.431,60	99.075,85
IPA CBC HRV–BiH–CG	Strukturni	1	1.800.000,00	410.000,00
IPA CBC ITA–ALB–CG	Infrastrukturni	3	5.079.451,20	595.072,73
IPA ADRION	Naučnoistraživački	3	5.214.970,00	260.525,00
IPA SOUTH ADRIATIC 2021–2027. TASK FORCE	Izgradnja kapaciteta u oblasti plave ekonomije	1	4.900.000,00	1.275.000,00
EIT	Naučnoistraživački	1	2.400.000,00	35.500,00
WBF (Western Balkan Fund)	Naučnoistraživački	1	18.882,00	13.816,00
NATO	Naučnoistraživački	2	742.400,00	254.300,00
EUREKA	Naučnoistraživački	1	543.720,00	27.000,00
EC – DG MARE	Naučnoistraživački	2	3.633.000,00	50.000,00
FAO	Naučnoistraživački	5	186.940,00	186.940,00
JPI CH	Naučnoistraživački	1	751.399,02	25.000,00
GEF	Izgradnja kapaciteta	1	1.700.000,00	85.000,00
ICGEB	Naučnoistraživački	1	30.000,00	30.000,00
IAEA – Austria		4		6.500,00
COST		9		34.008,00
Fond za inovacije CG	Inovativni	2	199.928,89	0,00
Nacionalni – Ministarstvo nauke	Naučnoistraživački	2	1.365.750,00	390.000,00
Nacionalni – Ministarstvo nauke	Bilateralna saradnja sa Slovenijom	19		38.000,00
Nacionalni – Ministarstvo nauke	Bilateralna saradnja sa Italijom	6		148.200,00
UKUPNO		112	189.503.575,06	8.612.617,58

Institut Konfucije

Institut *Konfucije* na Univerzitetu Crne Gore osnovan je 2014. godine sa ciljem promocije kineskog jezika i kulture, kao i razvoja prijateljskih odnosa između Crne Gore i Narodne Republike Kine. Institut organizuje kurseve kineskog jezika i polaganje HSK testova, standardizovanih testova kojima se određuje nivo znanja kineskog jezika nematernih govornika. Takođe, Institut organizuje i radionice za bolje upoznavanje kineske kulture i tradicije, kao i kurseve drevnih borilačkih vještina, kaligrafije i kineske kuhinje. Cilj rada Instituta jeste bolje povezivanje svih pojedinaca i institucija u Crnoj Gori koje se na bilo koji način bave kineskim jezikom i kulturom, kao i druge aktivnosti kulturne, obrazovne i ekonomske saradnje Crne Gore i Kine.

Balkanski institut za nauku i inovacije (BISI)

Balkanski institut za nauku i inovacije (BISI) osnovan je 2019. godine, kao rezultat strateške saradnje Univerziteta Crne Gore i Univerziteta Azurne obale (UCA) iz Francuske. Potpisivanje sporazuma dvije pomenute institucije predstavljalo je rezultat dugogodišnje saradnje, uzajamne podrške i zajedničkog interesa dva univerziteta – da nastave zajednički razvijati naučne i inovativne kapacitete. BISI se vremenom pozicionirao kao regionalni naučni kamp, tj. centar, a sve u cilju objedinjavanja naučnih i inovativnih kapaciteta na institucijama sa prostora Balkana. Od 2023. u zgradi Rektorata postoji kancelarija za BISI administraciju i projekte.

UNESCO katedra

UNESCO katedra za obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava na Univerzitetu Crne Gore prvobitno je uspostavljena 2005, a obnovljena 2023. godine. Aktivnosti Katedre usmjerene su na razvijanje međunarodne mreže saradnje i implementaciju projekata na nacionalnom i internacionalnom nivou, koji, između ostalog, imaju cilj da pripreme buduće nastavnike na Zapadnom Balkanu za podsticanje demokratske školske kulture u Crnoj Gori i jačanje akademskog integriteta u visokom obrazovanju. Katedra djeluje kao centar izvrsnosti, kontinuirano doprinoseći promovisanju demokratskog društva i kulture mira i nenasilja, regionalne saradnje, promocije kulturne različitosti i mirnog suživota. Ciljevi postojanja Katedre osmišljeni su da pomognu Univerzitetu Crne Gore pri transformaciji u moderan i konkurentan univerzitet, potpuno integrisan u Evropski prostor visokog obrazovanja.

Obnovljenim sporazumom sa organizacijom UNESCO, Univerzitet je postao i dio UNITWIN/UNESCO Chairs programa, koji okuplja oko 900 visokoškolskih i naučnoistraživačkih institucija iz preko 120 zemalja i osnažuje ih umrežavanjem.

ELEKTROTEHNIČKI FAKULTET
50 GODINA RAZVOJA

ELE

50 GODINA MAŠINSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA CRNE GORE: 1970–2020.

50 GODINA
UNIVERZITETA

CRNOGORSKO NAORUŽANJE (1870-1916) MONTENEGRIAN WEAPONS

CRNO
MONTENEGRO
Illustrations

КАТУНИ
КУЧКЕ
ПЛАНИНЕ

КАТУНИ
КУЧКЕ
ПЛАНИНЕ

Izdavačka djelatnost

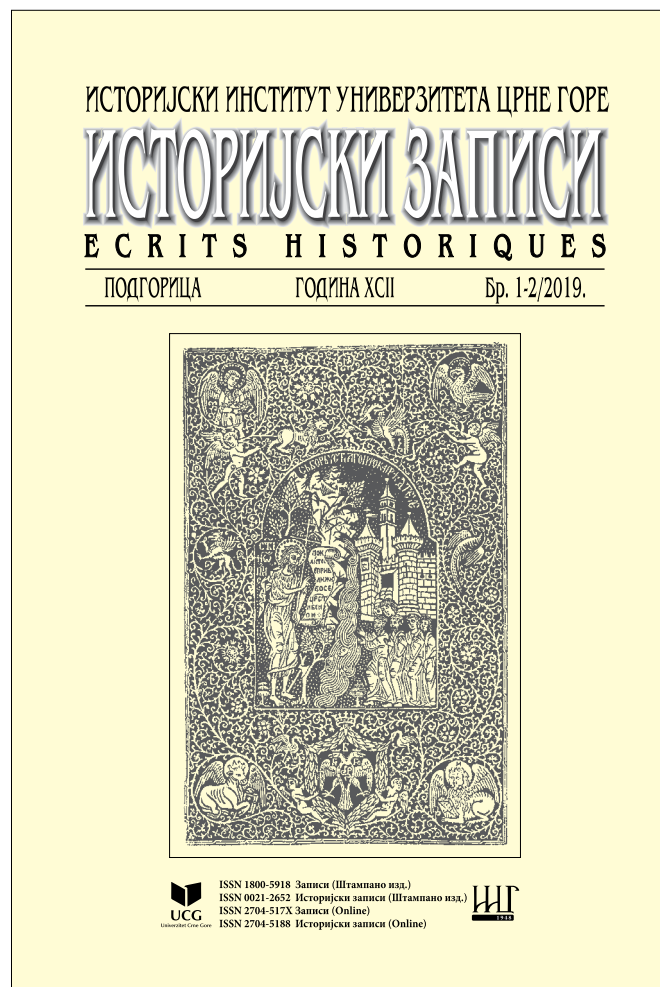
Univerzitet Crne Gore, kao esencijalna visokoobrazovna i naučnoistraživačka institucija Crne Gore, na kojoj se izučavaju društvene, humanističke, prirodne, medicinske, poljoprivredne i tehničke nauke i umjetnost, objavljuje razne vrste publikacija, koje se dominantno koriste kao primarna, sekundarna i tercijarna literatura u obrazovnim i naučnoistraživačkim procesima na Univerzitetu.

Osnovna misija izdavačke djelatnosti jeste da doprinosi razvoju nastavnih, naučnih, umjetničkih i drugih djelatnosti Univerziteta i njegovih organizacionih jedinica, da afirmiše obrazovnu i emancipatorsku ulogu Univerziteta u društvu, kao i da podstiče naučno i kulturno stvaralaštvo u javnom interesu.

Cilj izdavačke djelatnosti jeste da na Univerzitetu budu publikovani naslovi koji ispunjavaju najviše naučne, obrazovne, kulturne i umjetničke vrijednosti, da publikovana djela budu dio obrazovnog i naučnoistraživačkog procesa na svim nivoima studija, kao i da budu u intelektualnom, stilskom i u etičko-akademsom diskursu paradigmatična građa za dalja istraživanja i akademsko i kulturno stvaralaštvo. Ujedno, cilj izdavačke djelatnosti jeste da kroz otvorenu i nezavisnu uređivačku politiku, vođenu isključivo idealima društva znanja i nesputanu ideološkim, rasnim, nacionalnim, vjerskim, političkim i drugim ličnim determinantama, animira i promovira vrijednosti kritičkog mišljenja, slobode izražavanja i argumentovanog dijaloga u crnogorskom akademskom prostoru i društvu u cjelini.

Posebno značajan segment izdavačke djelatnosti čine naučni časopisi, od kojih neki imaju višedecenijsku tradiciju. Takvi su: *Istorijski zapisi*, najstariji naučni časopis u Cr-

noj Gori, koji pod ovim imenom izlazi od 1948. godine, a pod imenom *Zapisi od 1927, Luča: časopis za filozofiju, sociologiju i društveni život*, koji izlazi od 1984; *Riječ*, prvi časopis za nauku o jeziku i književnosti, izlazi od 1995, i mnogi drugi. Univerzitet publikuje časopise koji su svojim kvalitetom prešli granice Crne Gore, postali međunarodno ugledni i time indeksirani na prestižnim listama.

Časopisi organizacionih jedinica Univerziteta

	Časopis	Nacionalni/ međunarodni	Godina osnivanja	Kategorizacija
Arhitektonski fakultet	<i>Scholarly Journal CITIES & FUTURES</i>	Nacionalni	2017.	/
Biotehnički fakultet	Poljoprivreda i šumarstvo / <i>Agriculture and forestry</i> , od 1994	Nacionalni/ međunarodni	1994. Od osnivanja do 2005. izlazi sa dvojezičnim nazivom, a od 2005. radovi se objavljuju isključivo na engleskom jeziku.	Q3 (https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=37388&tip=sid&-clean=o) SCOPUS
Elektrotehnički fakultet	<i>ETF Journal of Electrical Engineering</i>	Međunarodni	1989.	Peer-reviewed, open-access časopis iz oblasti elektrotehnike <i>Open Academic Journals Index, Google Scholar, Open Academic Journals Index, SJIF Journals Master List</i>
Fakultet političkih nauka	<i>Civis: Montenegrin Journal of Political Science</i>	Nacionalni	2012–2015.	
Filološki fakultet	Riječ – časopis za nauku o jeziku i književnosti	Međunarodni	1995. 12 brojeva stare serije i 21 broj nove	EBSCO; <i>The Norwegian Association of Higher Education Institutions (UHR); Norwegian Social Science Data Services (NSD)</i>
	<i>Folia linguistica et litteraria:</i> Časopis za nauku o jeziku i književnosti	Međunarodni	2010. 45 brojeva	Q3 prema Scopus rangiranju SCOPUS, <i>Web of Science – ESCI, ERIH PLUS, CEOOL, MLA, ANVUR</i>
	<i>LOGOS & LITTERA: Journal of Interdisciplinary Approaches to Text</i>	Međunarodni	2014. 9 brojeva	ERIH PLUS, EBSCO, DOAJ, PROQUEST

Filozofski fakultet	Luča – časopis za filozofiju, sociologiju i društveni život, a od 2009 – časopis za filozofiju, teoriju kulture i društva	Međunarodni	1984.	CEOL, ERIH PLUS, Google Scholar
	Sociološka luča: časopis za sociologiju, socijalnu antropologiju, socijalnu demografiju i socijalnu psihologiju	Međunarodni	2007.	Index Copernicus, CiteFactor Scientific Indexing Services (SIS)
	<i>Montenegrin Journal for Social Sciences</i>	Međunarodni	2017.	ISRA, Electronic Journals Library, ROAD, OAJI - Open Academic Journals Index
Mašinski fakultet	<i>International Journal for Quality Research</i>	Međunarodni	2007.	Scopus, ESCI Q3
Pomorski fakultet	Zbornik Više pomorske škole	Nacionalni	1972.	Q6
	Zbornik Fakulteta za pomorstvo	Nacionalni	1982.	Q6
	Časopis Pomorskog fakulteta Kotor – <i>Journal of Maritime Sciences Kotor (JMS)</i>	Međunarodni (dva broja godišnje)	2022.	Q5
Pravni fakultet	Zbornik Pravnog fakulteta <i>Collected Papers Law Faculty in Podgorica</i>	Nacionalni	1976. 45 brojeva	/
Prirodno-matematički fakultet	Matematika Crne Gore = <i>Mathematica Montisnigri</i>	Međunarodni	1993.	Matematika 51 ISSN 0354-2238 (Print), ISSN 2704-4963 (Online), DOI: 10.20948/mathmontis
Institut za biologiju mora	<i>Studia Marina</i>	Međunarodni, na engleskom jeziku	1965.	Naučni časopis
Istorijski institut	Istorijski zapisi	Međunarodni	1948.	CEEOL (Central Eastern European Library) i EBSCO (Historical Abstracts with Full Text)

Univerzitet izdaje *Bilten Univerziteta Crne Gore*, kao organ publikovanja i objavljivanja referata za izbor u zvanja, odluka Upravnog odbora i Senata, dokumenata, normativnih akata u štampanom i/ili elektronskom obliku, pri čemu su svi *Bilteni* od 2006. godine digitalizovani i dostupni na sajtu Univerziteta.

UNIVERZITETSKA
TRIBINA
PRIBIHA
UNIVERZITETSKA

Tržište: dobar sluga, loš gospodar KAKO DALJE?

Rektorat UCG

14.04.2022.

Univerzitet Crne Gore

Univerzitet i društvo

Budući da predstavlja jezgro društvenih i privrednih aktivnosti u državi, Univerzitet Crne Gore ima posebnu društvenu odgovornost. Otuda kroz razvoj aktivnosti usmjerenih na saradnju sa privrednim i javnim sektorom konstantno teži snaženju svojih obrazovnih, naučnoistraživačkih, umjetničkoistraživačkih i inovativnih potencijala. Pažljivom analizom potreba tržišta rada, prilagođenom upisnom politikom, upodobljavanjem programa optimalnom načinu organizovanja prakse studenata kod poslodavaca, odnosno uključivanjem poslodavaca i istaknutih predstavnika javnog i privatnog sektora, alumnista i predstavnika naučne dijaspore, Univerzitet se snažnije profilise kao motorna snaga i inkubator ideja i inovacija u crnogorskom društvu. Kao jedna od centralnih institucija crnogorske nauke, kulture i umjetnosti, Univerzitet – kroz izučavanje i promovisanje principa održivog razvoja crnogorskog društva i države, kao i očuvanje identiteta, tradicije, kulture, nasljeđa, istorije i multikulturalizma Crne Gore – predstavlja most koji povezuje tradiciju crnogorske nauke i umjetnosti sa novim vremenom.

S obzirom na to da je najbitnija crnogorska visokoškolska ustanova, na kojoj se oblikuje i obrazuje budući intelektualni vrh države, od neprocjenjive je važnosti da se, uz naučnoistraživački rad, razvoj inovacija i novih tehnologija, na Univerzitetu čuvaju njegova autonomija, akademske slobode, sloboda mišljenja i izražavanja, te kritičko mišljenje.

Kao institucija od javnog interesa, koja svojim aktivnim društvenim učesćem doprinosi aktuelizaciji i stručnom sagledavanju tema koje su od interesa za crnogorsko društvo i šire, Univerzitet je od januara 2022. godine pokrenuo *Univerzitetske tribine*, koje se održavaju jednom

mjesečno. Cilj javnih tribina je da se šira javnost upozna sa stručnim aspektima određenih pitanja iz ugla sagledavanja pripadnika akademske zajednice, te da se na taj način utiče na bolje i adekvatnije razumijevanje određenih tema prezentovanih od strane referentnih lica za određene oblasti.

Tokom 2022. godine održano je osam tribina: *Univerzitet Crne Gore između nauke, etike i politike* (januar); *Pandemija COVID-19: mitovi, činjenice i posljedice* (februar); *Ukrajina – uzroci i posljedice* (mart); *Tržište: dobar sluga, loš gospodar, kako dalje?* (april); *Pravni standard – ugledni pravnik* (maj); *U težnji za javnim interesom – dometi urbanizma i arhitekture* (oktobar); *Obrazovanje, inovacije i transfer znanja u poljoprivredi, izazovi i perspektive* (novembar); *(O)srednje obrazovanje* (decembar). U 2023. godini organizovano je pet tribina, sa temama: *Elektroenergetika kao potencijalni generator crnogorskog ekonomskog rasta* (maj); *Izazovi turističkog vođenja u Crnoj Gori* (jul); *Kriza u obrazovanju – društvo u krizi* (septembar); *Okruženje bez barijera*, u saradnji sa Udruženjem paraplegičara Crne Gore (septembar); *Biblioteke u 21. vijeku: između nostalgije i evolucije* (oktobar).

Pored toga, u cilju promocije nauke, obrazovanja i kulture, odnosno diseminacije znanja i razvoja humanog društva, Rektorat i Centralna univerzitetska biblioteka od juna 2022. godine produkuju podkast pod nazivom *Ključne riječi*. Zahvaljujući razgovorima sa profesorima, docentima i saradnicima, te bibliotekarima i umjetnicima, *Ključne riječi* podstiču širu javnost, a posebno mlade, da bolje razumiju ulogu nauke i stvaralaštva, te da apostrofiraju uticaj koji bi akademska zajednica i biblioteka trebalo da imaju na razvoj svih segmenata društva.

Univerzitet – aktuelnosti

Sa otvaranja rekonstruisanog Amfiteatra 106, 15.09.2023. godine

U cilju ostvarivanja djelatnosti i ciljeva, aktuelni sastav upravljačke strukture Univerziteta sprovodi niz aktivnosti u više pravaca: unapređenje nastavnog procesa, razvoj nauke i istraživanja, ulaganja u infrastrukturu, unapređenje legislative, digitalizacija procesa i drugo.

Unapređenje infrastrukture i ulaganja

Rekonstruisan je najveći amfiteatar u zgradi Tehničkih fakulteta, sa oko 500 mjesta, gotovo svi manji amfiteatri na Elektrotehničkom fakultetu, kao i amfiteatri i učionice Prirodno-matematičkog, Građevinskog, Medicinskog i Pomorskog fakulteta. Takođe, značajni poduhvati napravljeni su tokom popravke i izolacije krova zgrade tehničkih fakulteta (termo i hidro izolacija krova), a odrađena je i kompletna rekonstrukcija liftova, pojedinih hodnika,

kancelarija i slično. Renovirana je i rekonstruisana u značajnom obimu i zgrada Filozofskog i Filološkog fakulteta, što uključuje i adaptaciju kancelarijskih prostora, fasade i bravarija zgrade Biotehničkog fakulteta u Baru, Bijelom Polju i jednog krila zgrade Biotehničkog fakulteta u Podgorici, a potpomognuto je i opremanje laboratorija na Metalurško-tehnološkom, Mašinskom i Prirodno-matematičkom fakultetu, zatim biblioteke na Prirodno-matematičkom fakultetu, Akvarijuma *Boka* pri Institutu za biologiju mora, kao i adaptacija prostora u zgradi tehničkih fakulteta koji koriste doktorandi.

Većina prostorija namijenjenih za nastavu opremljena je najsavremenijom opremom, koja je doprinijela kreiranju moderne radne atmosfere, što je Univerzitetu dalo jednu novu dimenziju i uporedivost sa uglednim univerzitetima iz regiona i EU, čime je postao primamljiv i za strane studente.

Polaganje kamena temeljca za rekonstrukciju i dogradnju Arhitektonskog fakulteta, 2. 3. 2023. godine

Značajni radovi i investicije usmjereni su na ozelenjavanje, oplemenjivanje i uređenje površina u okviru univerzitetskog kampusa, pa je u tom smislu izgrađen veliki park pored zgrade tehničkih fakulteta, manji park iza Proforske zgrade i igralište, ukupne površine 25.000 kvadrata. Nekada šljunkovita ravnica bez sadržaja, danas je oplemenjeni prostor, nova *pluća grada*. U smislu zelene agende, u planu su uređenja terena u drugim gradovima u kojima Univerzitet ima svoje jedinice.

U narednom periodu planirana je rekonstrukcija ulaznog hola zgrade tehničkih fakulteta, a u podmakloj fazi pregovora je i projekat detaljne rekonstrukcije ostalih dijelova zgrade u cilju postizanja energetske efikasnosti, kao i projekat rekonstrukcije i nadogradnje dijela zgrade namijenjene za laboratorijske prostore.

U toku je izgradnja amfiteatra na Građevinskom fakultetu, a izgradnja košarkaškog terena pored studentskog doma u završnoj je fazi. Takođe, aktuelno je sređivanje prostora oko zgrade tehničkih fakulteta, restauracija prostora u dilataciji A zgrade tehničkih fakulteta i zamjena liftova, ugradnja smart rasvjete u istoj zgradi, zamjena kompletnih elektroinstalacija u zgradi Filozofskog i Filološkog fakulteta, postavljanje solarnih panela, kao i obnova fasade i hidroizolacija krova na zgradi Rektorata.

U saradnji sa Upravom za javne radove, u toku su radovi na izgradnji Arhitektonskog fakulteta, rekonstrukcije

toplane, a raspisan je tender za fasadu i bravariju dilatacije A zgrade tehničkih fakulteta, kao i za nastavak hidroizolaterskih radova na krovu iste zgrade.

Na zgradi Filozofskog i Filološkog fakulteta promijenjen je krov, izvršena popravka fasade, ali i zamjena dotrajale bravarije. Izvršena je rekonstrukcija unutrašnjih prostora dekanata, određenih sala i amfiteatra. Nedavno je u saradnji sa EPCG izvršena postavka solarnih panela na krovu zgrade. U toku je promjena kompletnih elektroinstalacija u zgradi. Pripremljen je projekat postavljanja novog sistema grijanja u zgradu Filozofskog i Filološkog fakulteta, kao i zamjene bravarije i fasade.

Na pragu je realizacija dva značajna infrastrukturna projekta u Nikšiću – izgradnje zgrade Filološkog fakulteta i fiskulturne sale za potrebe Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje.

Završen je projekat / idejno rješenje za Unistan 3, te je za predstojeći period planirano intenziviranje aktivnosti ka ostvarivanju uslova za konkretnu realizaciju ovog značajnog poduhvata. Takođe, u saradnji sa investitorima realizovani su ugovori o izgradnji dva stambena objekta, u okviru kojih Univerzitet dobija određeni broj stambenih jedinica, namijenjenih dijelom za korišćenje od strane zaposlenih, u prvom redu saradnika na Univerzitetu, a dijelom i za gostujuće profesore i istraživače, te jednim dijelom za raspodjelu.

10. Festival frankofonih studenata Centralne i Istočne Evrope na Univerzitetu Crne Gore, 4. 9. 2023. godine

Organizacione promjene

U cilju jačanja stručnih i administrativnih kapaciteta, za potrebe razvoja nastave, nauke i istraživanja, povezivanja akademije i tržišta, Univerzitet je u prethodnom trogodišnjem periodu osnovao nove jedinice.

Institut za napredne studije osnovan je kao naučno-istraživačka institucija koja ima cilj da doprinese razvoju multidisciplinarnih osnovnih, primijenjenih i razvojnih istraživanja iz prioritarnih naučnih oblasti, a posebno u segmentu društvenih i humanističkih nauka, informaciono-komunikacionih tehnologija i biomedicine.

Centar za interdisciplinarne i multidisciplinarne studije osnovan je da bi u saradnji sa fakultetima i institutima radio na organizaciji i realizaciji interdisciplinarnih i multidisciplinarnih osnovnih, master i doktorskih studija, kao i programa cjeloživotnog učenja.

Kancelarija za projekte, u okviru Centra za međunarodnu saradnju i razvoj karijere, formirana je u skladu sa orijentacijom Univerziteta ka efikasnijem funkcionisanju, modernizaciji, poboljšanju kvaliteta i jačanju organizacionih i kadrovskih kapaciteta putem izrade međunarodnih i nacionalnih projekata. Kancelarija pruža

podršku pri izradi, aplikaciji i implementaciji projekata, te pri upravljanju projektima i njihovim finansijama.

Frankofona kancelarija za zapošljavanje Univerziteta Crne Gore (CEF Montenegro) osnovana je u saradnji sa Frankofonom univerzitetskom agencijom (AUF) sa ciljem da doprinese unapređenju zapošljivosti i profesionalnoj integraciji crnogorskih studenata, kao i razvoju preduzetničke kulture i jačanju profesionalnih kompetencija za XXI vijek.

Kancelarija za digitalne inovacije ima zadatak da radi na jačanju odnosa između visokoškolskih ustanova i nacionalne ekonomije; da podiže nivo kompetencija i vještina osoblja visokoškolskih ustanova; povećava kvalitet visokog obrazovanja kroz nove oblike praktičnih obuka i proučavanja digitalizovanog tržišta rada; kao i da jača internalizaciju visokoškolskih ustanova, kroz umrežavanja sa drugim centrima za digitalne inovacije.

UNISPEKTRUM d.o.o., privredno društvo Univerziteta, osnovano je 2022. godine. Osnovna funkcija mu je obavljanje inovacione djelatnosti i pružanje infrastrukturne podrške za razvoj inovacija i komercijalizaciju rezultata istraživanja i umjetničkog rada.

Digitalizacija

Na Univerzitetu se intenzivno sprovode aktivnosti u cilju digitalizacije nastave, servisa i administrativnih procedura. Prvi put je realizovan elektronski upis, pokrenut je e-indeks, uspostavljen je novi Digitalni arhiv Univerziteta Crne Gore (*Document Management System* – DMS), rekonstruisana je veb-stranica Univerziteta, uspostavljeno elektronsko potpisivanje ugovora o studiranju, publikacije Univerziteta su digitalizovane i sada dostupne i u elektronskoj formi, kao i svi nacionalni i institucionalni propisi i dokumentacija.

U proces digitalizacije uključeni su brojni centri i kancelarije, najprije Centar informacionog sistema, Centralna univerzitetska biblioteka, Kancelarija za digitalne inovacije, Arhiva i drugi.

Nauka, obrazovni proces, studenti

Brojne aktivnosti sprovedene su u cilju razvoja nauke, obezbjeđivanja povoljnijih uslova za istraživački rad, kao i osnivanja novih studijskih programa i programa cjeloživotnog učenja:

- Univerzitet Crne Gore obnovio je status institucije sa **Logom izvrsnosti ljudskih resursa u istraživanju** (HR EXCELLENCE IN RESEARCH, HRS4R), do 2025. godine, koji dodjeljuje Evropska komisija (EK), a na osnovu usvojene Strategije i Akcionog plana u pravcu pridržavanja standarda EK koji se tiču prava i obaveza istraživača, procedura zapošljavanja na Univerzitetu, te stvaranja povoljnog ambijenta za rad istraživača. Univerzitet je od EK prepoznat kao institucija koja u kontinuitetu radi na realizaciji usklađivanja principa EK, te je status produžen još tri godine;
- Potpisan je **Memorandum o saradnji** devet institucija u okviru Nacionalne inicijative oblaka otvorene nauke u Crnoj Gori;
- U cilju promocije i podsticanja razvoja nauke, kao i podizanja kvaliteta naučnoistraživačkih rezultata na

Univerzitetu Crne Gore, formiran je **Odbor za strateško planiranje razvoja nauke i umjetnosti**;

- Usvojen je **Program za podršku razvoja nauke i usavršavanja kadrova** na Univerzitetu Crne Gore. Realizovana su dva konkursa za finansijsku podršku: jedan za istraživačke boravke za mlade istraživače sa Univerziteta na renomiranim visokoobrazovnim, naučnoistraživačkim institucijama i visokorazvijenim kompanijama koje u svom sastavu imaju razvojno-istraživačke centre u Evropi, a drugi za finansiranje tri postdoktorske pozicije za period od jedne godine za inostrane istraživače;
- Pokrenuti su **novi studijski programi**: Mehatronika na Mašinskom fakultetu, Konzervacija i restauracija na Fakultetu likovnih umjetnosti, doktorske studije Održivi razvoj, studijski program na engleskom jeziku *Academic program in Business and Economics* na Ekonomskom fakultetu;
- Pokrenuto je više veoma korisnih programa u sklopu programa cjeloživotnog učenja;
- Pokrenut je program angažovanja **demonstratora** za pružanje pomoći i podrške u realizaciji nastavnog i istraživačkog procesa na nivou cijelog univerziteta, odnosno angažovanja studenata master ili doktorskih studija na Univerzitetu Crne Gore koji nijesu u radnom odnosu u statusu saradnika u nastavi;
- Univerzitet je omogućio da studenti naredne tri godine besplatno koriste platformu za zapošljavanje *Jobiri, digitalni savjetnik za karijeru*, pa da na taj način spremni uđu u fazu svog života koja obuhvata traženje posla i razvoj karijere;
- U cilju poboljšanja studentskog standarda, Univerzitet je omogućio da bruceši, već drugu godinu zaredom, besplatno dobiju Evropske omladinske kartice za preko 250 popusta u zemlji i preko 70.000 u Evropi;
- Pokrenut je naučni časopis *Glasnik studenata Univerziteta Crne Gore*.

Posjeta predsjednika regije Normandija Ervea Morena i predsjednika Univerziteta u Kaenu Lamri Aduija, Rektorat, 26. 5. 2023. godine

Međunarodna saradnja

I na polju međunarodne saradnje u posljednjem trogodišnjem periodu postignuti su brojni uspjesi, između ostalih:

- Odlukom francuskog Ministarstva za Evropu i spoljne poslove i Vlade Slovenije, Univerzitet Crne Gore (u partnerstvu sa Vladom Crne Gore) postao je sjedište **Regionalnog centra za razvoj sajber bezbjednosnih kapaciteta Zapadnog Balkana**. Cilj Centra je stvaranje regionalne strukture za borbu protiv sajber kriminala kroz razvoj kapaciteta, sa fokusom na edukaciju pripadnika bezbjednosnog sektora i nosioce pravosudnih funkcija za sprovođenje istraga i procesuiranja krivičnih djela sajber kriminala i jačanje regionalnog sistema sajber bezbjednosti, od sajber higijene do prevencije i upravljanja rizikom;
- Univerzitet Crne Gore je postao član **ULISEUS (ULYSSEUS) mreže** evropskih univerziteta, čiji je cilj povezivanje najprestižnijih institucija visokog obrazovanja u Evropi, kako bi se, kreiranjem kapaciteta za inovacije i formiranjem teritorijalnih i digitalnih inovacionih ekosistema, udruženo prevazišli najveći izazovi današnjice. Učešćem u ovoj mreži, Univerzitet će ponuditi osoblju i studentima dodatne mogućnosti umrežavanja unutar EU i više prilika za učešće u interdisciplinarnim istraživačkim projektima;
- Evropska komisija dodijelila je Univerzitetu Crne Gore **Erasmus povelju za visoko obrazovanje** (*Erasmus Charter for Higher Education*). Zahvaljujući dobijanju povelje, Univerzitetu Crne Gore se otvara mogućnost za učešće u velikom broju internacionalnih projekata, kojima će nastavni i naučnoistraživački proces dobiti značajnu podršku za dalji razvoj i unapređenje;
- Univerzitet je postao dio **Evropskog koledža za bezbjednost i odbranu**. Kao pridruženom članu, ESDC će Univerzitetu obezbjeđivati stručnu i finansijsku podršku u sprovođenju istraživanja, organizaciji edukativnih aktivnosti, kao i organizaciji konferencija i događaja kojima se promoviraju primijenjena istraživanja na polju informacione bezbjednosti. Time je Univerzitet ovlašćen da sprovodi treninge i izdaje certifikate po programima ESDC-a; Univerzitet Crne Gore, jedini među univerzitetima zemalja Zapadnog Balkana, dobitnik je **pohvalne nagrade Savjeta Evrope** za „holistički pristup akademskom integritetu“. Nagrada je dodijeljena u okviru Programa najbolje prakse Savjeta Evrope, osnovanog da bi nagrađivao institucije i akademike čija promocija akademskog integriteta može poslužiti kao primjer i inspiracija drugima;
- Potpisani su brojni bilateralni sporazumi, kao i međuinstitucionalni ugovori o mobilnosti u okviru programa Erasmus+, sa renomiranim visokoobrazovnim institucijama u Evropi i šire.

Humanitarni i društveno odgovorni rad

Kao društveno odgovorna institucija, Univerzitet je u prethodne tri godine realizovao i niz humanitarnih i ekoloških aktivnosti:

- Kao odgovor na krizu Ukrajina–Rusija, Univerzitet je objavio poziv za deset članova iz akademske zajednice Ukrajine, obezbijediivši angažovanje na Univerzitetu, u svojstvu gostujućih profesora i istraživača, te smještaj i troškove života za njih i članove njihovih porodica;
- Univerzitet i Fakultet dramskih umjetnosti organizovali su humanitarnu predstavu, od koje je prihod opredijeljen za pomoć Turskoj i Siriji, za saniranje posljedica razornog zemljotresa;
- Univerzitet Crne Gore je omogućio besplatno korišćenje usluga dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja za preko 1.000 zaposlenih;
- Akcija podizanja svijesti o očuvanju životne sredine realizovana je tako što su zaposleni na Univerzitetu i studenti učestvovali u sadnji i ozelenjavanju univerzitetskog kampusa. Univerzitet Crne Gore nastoji da doprinosi poboljšanju životne sredine i napretku ka vrijednostima evropske zajednice i poglavlja 27, čiji je cilj održivi razvoj i zaštita životne sredine;
- Studenti i zaposleni na Univerzitetu redovni su davaoci krvi, u sklopu akcije *Krv nije voda*, koja se realizuje na osnovu saradnje sa Zavodom za transfuziju krvi Crne Gore.

Fakulteti i instituti

Arhitektonski fakultet

Istorijat i misija

Univerzitet Crne Gore pokrenuo je studijski program Arhitektura 2002. godine u okviru Građevinskog fakulteta, da bi 2006. godine konstituisao Arhitektonski fakultet kao samostalnu univerzitetsku jedinicu.

Osnivanje Arhitektonskog fakulteta u Crnoj Gori bilo je posljedica kako izražene potrebe domaćeg tržišta za temeljnim oblikovanjem arhitektonske profesije tako i velikog interesovanja crnogorskih srednjoškolaca za izučavanje ove oblasti. U tom smislu, misija Arhitektonskog fakulteta bazirana je na stvaranju stručnog i profesionalnog kadra, sa visokim nivoom kompetencija u oblasti arhitekture i urbanizma, koji će biti pripremljen za dalje uspješno naučno i profesionalno djelovanje, odnosno koji će moći da odgovori na kompleksne urbanističke i arhitektonske zahtjeve modernog okruženja.

Obrazovna praksa Arhitektonskog fakulteta kreirana je tako da bude oslobođena konvencionalnosti i konzervativizma, to jest da bude transformabilna i fleksibilna. Nastavni plan integriše naučne i stručne kompetencije, inženjerstvo, tehnologiju, teoriju i praksu, u čijem je jezgru arhitektonsko i urbanističko projektovanje. Taj proces bazira se na kreativnom i istraživačkom angažovanju.

Studijski programi

Skoro od samog osnivanja fakulteta nastava se odvija prema principima Bolonjske deklaracije, najprije po sistemu 3 + 1 + 1 (trogodišnje osnovne, jednogodišnje specijalističke i jednogodišnje magistarske studije), da bi od 2017. godine počeo da se primjenjuje integrisani petogodišnji studijski program: 5 + 0.

Kao potvrdu uspješnosti početne strategije i kontinuiranog rada na Arhitektonskom fakultetu, dovoljno je navesti da studenti na ovoj jedinici ostvaruju izuzetne rezultate na domaćim i međunarodnim salonima i konkursima iz oblasti urbanizma i arhitekture, na kojima osvajaju prestižne nagrade i priznanja, ali i to da alumni sa vrlo zapaženim uspjehom obavljaju poslove iz svoje struke u zemlji i inostranstvu.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Iako ima po brojnosti mali kolektiv, Arhitektonski fakultet je od svog nastanka na polju nauke ostvario vrijedne rezultate, koji su značajni ne samo za Univerzitet već i za cjelokupnu zajednicu.

Članovi kolektiva Arhitektonskog fakulteta autori su brojnih naučnoistraživačkih radova iz oblasti arhitekture i urbanizma, publikovanih u renomiranim međunarodnim časopisima, koji su doprinijeli da se fenomeni arhitekture i urbanizma sa svim specifičnostima crnogorskog podneblja predstave široj međunarodnoj naučnoj i stručnoj javnosti. Takođe, veliki broj radova profesora i saradnika u nastavi sa Arhitektonskog fakulteta koje su objavili eminentni međunarodni i regionalni izdavači, nagrađivan je na međunarodnim salonima i izložbama arhitekture i urbanizma u kategorijama naučnoistraživačkog rada i publikacije. Profesori i saradnici u nastavi Arhitektonskog fakulteta članovi su značajnih međunarodnih udruženja i učesnici istaknutih međunarodnih konferencija, simpozijuma i skupova, kao i predavači na najznačajnijim evropskim i svjetskim univerzitetima.

Na polju nauke Fakultet ima odličnu saradnju sa resornim ministarstvima za oblasti nauke, kulture i prostornog planiranja, ali i sa Inženjerskom komorom i Savezom arhitekata Crne Gore. Sa Inovaciono-preduzetničkim centrom *Tehnopolis* iz Nikšića, a povodom Dana nauke, Arhitektonski fakultet organizuje radionice, na kojima studenti proširuju stečena znanja o 3D modelovanju, ali se i upoznaju sa najsavremenijim tehnološkim dostignućima.

Arhitektonski fakultet je učestvovao u desetak nacionalnih i međunarodnih istraživačkih projekata, a unapređenje angažovanosti na polju naučnoistraživačkog rada može se detektovati i kroz sprovođenje i realizaciju mnogih projekata sa međunarodnim partnerima, iz različitih oblasti, kao što su energetska efikasnost zgrada, održivost, rekonstrukcija i revitalizacija, te tipologija arhitektonskih objekata i kulturnog nasljeđa. Tako je kroz međunarodne projekte na Arhitektonskom fakultetu nedavno formiran i Centar za energetska efikasnost i 3D tehnologije.

Međunarodna saradnja, kako na regionalnom tako i na evropskom i svjetskom nivou, odvija se kroz raznovrsne projekte i aktivnosti. Prije svega, riječ je o razmjeni akademskog kadra i studentskoj mobilnosti u okviru Era-

smus+ i CEEPUS programa za međunarodnu kreditnu mobilnost, zatim u okviru međunarodnih projekata bilateralnog karaktera, IPA i COST projekata, gostujućih predavanja, saradnje sa ambasadama, organizacije izložbi i sl.

Arhitektonski fakultet je, posebno tokom posljednje decenije, uspostavio višegodišnje uspješne saradnje sa velikim brojem arhitektonskih fakulteta u zemljama Evropske unije, među kojima su Politecnico di Bari, Dipartimento DICAR, Arhitektonski fakultet Univerziteta La Sapienza u Rimu, Middle East Technical University (METU) u Ankari, Univerzitet Pamukkale i Univerzitet u Izmiru, Univerzitet u Ljubljani, Univerzitet u Granadi, Univerzitet primijenjenih nauka u Nisi, Fakultet za umjetnost i dizajn na Tehnološkom institutu u Atini, Univerzitet u Gracu, Tehnički univerzitet u Brnu (BUT), Univerzitet za arhitekturu, građevinarstvo i geodeziju u Sofiji, Univerzitet u Pečuju, Univerzitet u Turu. Takođe, uspješna je saradnja i sa univerzitetima i fakultetima u zemljama regiona, među kojima su Sveučilište u Zagrebu, Univerzitet u Beogradu, Fakultet tehničkih nauka (FTN) u Novom Sadu, Univerzitet u Nišu, Univerzitet u Banjoj Luci, Fakultet tehničkih nauka u Kosovskoj Mitrovici, Univerzitet POLIS u Tirani i dr.

Studentska kreditna mobilnost, kao i mobilnost nastavnog i nenastavnog osoblja Arhitektonskog fakulteta, u stalnom je porastu, a prisutno je i značajno povećanje dolazne studentske i akademske mobilnosti. Akademske mobilnosti praćene su stalnom organizacijom gostujućih predavanja, radionica i konferencija sa fakultetima iz Italije, Slovenije, Poljske, Republike Češke, Turske, Portugalije i dr. (npr. radionica *Survey of the architectural heritage*, maj 2022; CEEPUS konferencija *Socialist housing experience and post-socialist transformation*, maj 2022). Do maja 2023. godine više od 60 studenata Fakulteta koristilo je dugoročne i kratkoročne studentske kreditne mobilnosti u okviru Erasmus+ programa i dvije aktuelne CEEPUS mreže (*ABCD Network = Architecture, Build Environment, City Planning and Design Network*; *CROSS/HOUSE: Sustainable Housing – Cross-Cultural Society*, sa učešćem više od 15 evropskih škola arhitekture).

Kao što je navedeno, Arhitektonski fakultet blisko saraduje sa brojnim ambasadama i konzulatima u Crnoj Gori (Ambasada Republike Italije, Ambasada Poljske, Ambasada SR Njemačke, Ambasada Rumunije i dr.), preko kojih ostvaruje specifične oblike međunarodne aktivnosti, prvenstveno organizovanje gostujućih pre-

davanja i izložbi (*Italian Design Day*; izložba profesora i studenata sa Arhitektonskog fakulteta u Poznanju, 2019, 100 godina Bauhausa, 2019. itd.).

Istovremeno, akademsko osoblje i studenti učestvuju na raznim međunarodnim događajima (Međunarodna nagrada Piranesi, Piran, Slovenija, od 2019. godine; *BAB – Balkan Architectural Biennale*; međunarodna konferencija STEPGRAD, Banja Luka itd.), kao i u raznim oblicima *joint studio teachinga* sa regionalnim i evropskim univerzitetima. Od prvog učešća Crne Gore na Bijenalu arhitekture u Veneciji, najprestižnijoj globalnoj smotri arhitekture, Arhitektonski fakultet je ili organizator ili učesnik Bijenala, kroz radove akademskog osoblja i studenata (2008, 2009, 2012, 2022, 2023).

Neizostavna je saradnja sa domaćom univerzitetskom zajednicom (sa Filozofskim fakultetom – Odsjek za geografiju, sa Biotehničkim fakultetom, kroz organizaciju međunarodne konferencije GEA 2020, i sa Fakultetom likovnih umjetnosti, u okviru FLUID dizajn foruma), kao i sa državnim institucijama (sa Ministarstvom turizma i zaštite životne sredine Crne Gore – učešće akademskog osoblja u komisijama, sa Ministarstvom kulture – Uprava za zaštitu kulturnog naslijeđa, i dr).³⁴

DEKANI

Doc. dr Goran Radović, – v. d.	2006.
Doc. dr Goran Radović	2007–2010.
Prof. dr Goran Radović	2010–2013.
Prof. dr Dušan Vuksanović	2013–2014.
Doc. dr Svetislav G. Popović	2014–2017.
Prof. dr Svetislav G. Popović	2017–2020.
Prof. dr Svetlana Perović	2020–2023.
Prof. dr Svetlana Perović	2023–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

BSc	576
Spec. sc.	480
MSc (60 ECTS)	35
MSc (integrirani program 5 + 0)	30
Po starom programu dipl. ing. arh	56
UKUPNO:	1.177

³⁴ Više o Arhitektonskom fakultetu: Arhitektonski fakultet u Podgorici = Faculty of Architecture in Podgorica, Podgorica : Arhitektonski fakultet = Faculty of Architecture, 2016.

Biotehnički fakultet

Istorijat i misija

Biotehnički fakultet je najstarija naučnoistraživačka ustanova u Crnoj Gori. Počeci institucionalnog razvoja vezuju se za 1937. godinu, kada je ukazom ministra poljoprivrede Kraljevine Jugoslavije osnovana Državna ogledna stanica za južne kulture, u Topolici, kod Bara (današnji Centar za suptropske kulture u Baru).

Odmah po okončanju Drugog svjetskog rata, odlukom Ministarstva poljoprivrede NR Crne Gore, 1945. godine je osnovan Zavod za poljoprivredna istraživanja u Titogradu, sljedeće godine Zavod za stočarstvo u Nikšiću, potom 1950. Dijagnostička veterinarska stanica u Titogradu, a 1952. Stanica za voćarstvo u Bijelom Polju. Stalnim razvojem ovih ustanova, širenjem djelokruga rada, uz česte organizacione i statusne promjene, stvorena je stabilna i trajna osnova institucionalno organizovanog naučnog rada u poljoprivredi.

Za organizaciju i kontinuitet razvoja naučnoistraživačkog rada poseban značaj imala je 1960. godina, kada je integrisana većina postojećih naučnih ustanova i osnovan Poljoprivredni institut, sa sjedištem u Titogradu. Tako nastaje naučnoistraživačka ustanova osposobljena za sveobuhvatan istraživački rad u svim oblastima poljoprivrede i veterine.

Zajedno s ostalim visokoškolskim i naučnim ustanovama u Crnoj Gori, Poljoprivredni institut je 2. aprila 1974. godine potpisao Samoupravni sporazum o udruživanju u Univerzitet u Titogradu, čime dobija nove sadržaje rada i mogućnosti razvoja. Od uspostavljanja pa do kraja 1996. godine Institut je u svom sastavu imao zavode strukturirane prema oblastima naučno-

istraživačkog rada: Zavod za proučavanje zemljišta, Zavod za ratarstvo i povrtarstvo, Zavod za vinogradarstvo i voćarstvo, Zavod za stočarstvo, Zavod za zaštitu bilja, Veterinarski zavod i Zavod za agroekonomska istraživanja u Titogradu, te Zavod za voćarstvo u Bijelom Polju i Zavod za suptropske kulture i zaštitu od zagađenja u Baru.

Odlukom Vlade Republike Crne Gore 1996. godine Poljoprivredni institut mijenja naziv u Biotehnički institut – Podgorica, dok su sljedeće godine dotadašnji zavodi preimenovani u centre. Istom odlukom je osnovan i Centar za šumarstvo.

Iako je ideja o otvaranju studija iz oblasti poljoprivrede postojala još od sredine osamdesetih godina prošlog vijeka, realizovana je tek 2005. godine, kad su na Biotehničkom institutu akreditovana dva studijska programa osnovnih akademskih studija: Biljna proizvodnja i Stočarstvo – u Podgorici. Već naredne godine početna akreditacija dobijena je i za primijenjene studije poljoprivrede, odnosno za studijske programe Mediteransko voćarstvo u Baru i Kontinentalno voćarstvo u Bijelom Polju. Ovi studijski programi su u narednim akreditacionim ciklusima unapređivani, reformisani, dopunjavani na nivou osnovnih, master i doktorskih studija.

Ubrzo po osnivanju studija pokrenuta je procedura transformacije Biotehničkog instituta u Biotehnički fakultet, a konačnu Odluku o tome donijela je Vlada Crne Gore u junu 2008. godine.

Misija Biotehničkog fakulteta jeste da obrazuje visokokvalifikovane stručnjake, kreira nova znanja, prati savremena naučna dostignuća u poljoprivrednim naukama, i da vrši prenos znanja i usluga do krajnjih korisnika, za potrebe dugoročno održivog razvoja crnogorske poljoprivrede i ruralnih područja, što ga čini prepoznatljivim u regionu i šire.

Dugogodišnja tradicija, iskustvo i resursi kojima raspolaže omogućavaju da Fakultet danas uspješno realizuje tri ključne djelatnosti: nastavnu, naučnoistraživačku i stručnosavjetodavnu.

Studijski programi

Nastavni proces na osnovnim, master i doktorskim studijama na Biotehničkom fakultetu usklađen je sa Evropskim sistemom prenosa kredita – ECTS. Na akademskim studijama nastava se realizuje po modelu 3 + 2 + 3 (osnovne, master i doktorske), a na primijenjenim po modelu 3 + 2 (osnovne i master).

Osnovne akademske studije organizuju se na dva studijska programa: Biljna proizvodnja i Animalna proizvodnja. Oba studijska programa imaju po dva izborna modula u šestom semestru.

Biljna proizvodnja ima module: Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo i Ratarstvo i povrtarstvo. Cilj ovog studijskog programa jeste obrazovanje mladih, putem sticanja teorijskog i praktičnog znanja, o gajenju poljoprivrednog bilja, kao i o osnovnim principima proizvodnje u pojedinim oblastima biljne proizvodnje: voćarstvu, vinogradarstvu, ratarstvu i povrtarstvu.

Animalna proizvodnja ima module: Zootehnika i Animalni proizvodi. Ove studije omogućavaju sticanje teorijskih i praktičnih znanja o gajenju pojedinih vrsta domaćih životinja, o organizovanju stočarske proizvodnje uz održivo korišćenje resursa, kao i o osnovnim principima proizvodnje proizvoda životinjskog porijekla.

Osnovne primijenjene studije organizuju se na dva studijska programa: Mediteransko voćarstvo (Bar) i Konti-

entalno voćarstvo i ljekovito bilje (Bijelo Polje). Oba studijska programa imaju po dva izborna modula u šestom semestru.

Mediteransko voćarstvo ima module Rasadničarstvo i Ekološka poljoprivreda. Osnovni cilj studijskog programa jeste obrazovanje mladih ljudi za primjenu praktičnih i teorijskih znanja u oblasti mediteranskog voćarstva.

Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje ima module Kontinentalno voćarstvo i Ljekovito bilje. Cilj ovog studijskog programa jeste obrazovanje i osposobljavanje studenata za primjenu praktičnih znanja u oblasti kontinentalnog voćarstva i ljekovitog bilja.

Master akademske studije, u trajanju od dvije godine, izvode se na tri studijska programa, koji proističu iz osnovnih studija Biljne proizvodnje: Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo, Ratarstvo i povrtarstvo i Zaštita bilja, kao i na studijskom programu Tehnologije u animalnoj proizvodnji, koji proističe iz osnovnih studija Animalne proizvodnje.

Postoje i dva interdisciplinarna akademska master studijska programa: Agrobiznis i ruralni razvoj i Bezbjednost hrane. Ove studije mogu da upišu studenti sa završenim osnovnim akademskim studijama Biljna proizvodnja i Animalna proizvodnja, kao i studenti sa srodnih studijskih programa sa drugih fakulteta.

Dvogodišnje primijenjene master studije realizuju se na dva studijska programa: Rasadničarstvo i Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje, koji proističu iz primijenjenih osnovnih studija.

Doktorske studije, pod nazivom Biotehnika, u trajanju od tri godine, pokrenute su 2017. godine. Ovaj studijski program nudi mogućnost odabira užih naučnih oblasti koje se odnose na Ratarstvo i povrtarstvo, Zaštitu bilja, Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo, Stočarstvo, Melioracije, Agrobiznis i ruralni razvoj i Bezbjednost hrane.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Naučnoistraživački rad realizuje se kroz osnovna i primijenjena istraživanja u okviru deset centara, koji su uskospecijalizovani za gotovo sve oblasti poljoprivrede: Centar za agroekonomiku i ruralni razvoj, Centar za zemljište i melioracije, Centar za ratarstvo, povrtarstvo i krmno bilje, Centar za zaštitu bilja, Centar za vinogradarstvo, vinarstvo i voćarstvo, Centar za stočarstvo, Centar za veterinarstvo, Centar za šumarstvo, Centar za suptropske kulture – Bar i Centar za kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje – Bijelo Polje. Svi oni, osim Centra za agroekonomiku i ruralni razvoj, imaju pripadajuće specijalizovane laboratorije.

Realizacijom brojnih nacionalnih i međunarodnih projekata, Biotehnički fakultet je od osnivanja značajno doprinio razvoju i unapređenju svih oblasti poljoprivrede. Intenzivna naučnoistraživačka aktivnost i međunarodna saradnja sa brojnim srodnim obrazovnim i naučnim institucijama iz zemalja okruženja i šire rezultirala je realizacijom oko 200 projekata (nacionalnih, međunarodnih, bilateralnih) u posljednjih 25 godina.

Biotehnički fakultet bio je koordinator ili partner u više projekata: FP7, SEE.ERA-NET, HERIC, COST, EUREKA, IPA, HORIZON 2020, HORIZONT EUROPE. Od posebnog značaja bio je FP7 REGPOT projekat *Unapređivanje naučne osnove za održivi razvoj crnogorske poljoprivrede – AgriSciMont*, čiji je koordinator bio upravo Biotehnički fakultet.

Fakultet je veoma aktivan i u projektima mobilnosti nastavnog osoblja i studenata, kao što su ranije bili TEMPUS, a danas Erasmus+ i CEEPUS. Brojni projekti bilateralne saradnje ostvareni su sa srodnim institucijama iz Austrije, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Italije, Sjeverne Makedonije, Grčke, NR Kine. Takođe, Fakultet je prepoznat kao respektabilna institucija, koja je učestvovala u istraživanjima finansiranim od strane Svjetske organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO), Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA), Evropske agencije za sigurnost hrane (EFSA), te Međunarodnog centra za genetički inženjering i biotehnologiju (ICGEB).

Veoma važan segment višedecenijske naučnoistraživačke djelatnosti jeste naučni časopis *Poljoprivreda i šumarstvo*, koji se publikuje još od 1955. godine. Od marta 2019. godine nalazi se u SCOPUS citatnoj bazi. Danas se publikuje samo na engleskom jeziku (*Agriculture and Forestry*), a na najnovijoj rang-listi naučnih časopisa *Scientific Journal Rankings – SJR* klasifikovan je u kvalitativnu kategoriju Q3.

Biotehnički fakultet je bio suorganizator i glavni organizator domaćih i mnogih međunarodnih konferencija (*Role of research in sustainable development of agriculture and rural areas*, *Sustainable development of mountain areas – Experiences, challenges and perspectives*, *VIII European Mosquito Control Association Conference*, *IOBC / wprs WG konferencija: Integrated protection of olive crops*, *Green room sessions International GEA Conference*, *GEA International (Geo Eco–Eco Agro)*).

Stručnosavjetodavne aktivnosti

Primjena naučnih rezultata u proizvodnoj praksi jedan je od ključnih ciljeva u radu Fakulteta. Spektr stručnih poslova koje nudi podrazumijeva pružanje stručnih, savjetodavnih i laboratorijskih usluga za potrebe privrede i poljoprivrednih proizvođača, zatim realizaciju brojnih programa i razvojnih projekata Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i drugih institucija.

Tako Laboratorija za mljekarstvo, kao jedina akreditovana laboratorija na Fakultetu, saraduje sa svim mljekarama u Crnoj Gori i vrši analize kvaliteta sirovog mlijeka za oko 3.000 proizvođača. Više fakultetskih laboratorija ima ovlašćenje od strane Ministarstva poljoprivrede ili Uprave za bezbjednost hrane i fitosanitarne poslove kojim se ovlašćuju za pružanje širokog seta usluga privrednim subjektima ili fizičkim licima. Tako enološka laboratorija vrši analize vina, radi puštanja u promet, za veći broj malih vinarija, ali i za kompaniju „13. jul – Plantaže“; laboratorija za maslinovo ulje vrši hemijsku i senzornu analizu maslinovog ulja za proizvođače sa područja Bara, Ulcinja i šire; agrohemijska laboratorija pruža usluge fizičko-hemijskih analiza zemljišta i biljnog materijala za poljopri-

vredne proizvođače; fitosanitarna laboratorija i laboratorija za sjeme i sadni materijal imaju najveći obim laboratorijskih i stručnih usluga u sklopu realizacije programa i mjera od javnog interesa, ali i za potrebe individualnih proizvođača i privrede. To podrazumijeva redovnu kontrolu zdravlja poljoprivrednog bilja i usjeva u domaćoj proizvodnji, ali i kontrolu zdravstvenog stanja proizvoda biljnog porijekla prilikom uvoza, kao i nadzor i kontrolu cjelokupne sjemenske proizvodnje (krompira i žitarica) i proizvodnje i prometa sadnog materijala (povrtnarskih i voćnih vrsta, ukrasnog i šumskog bilja).

Sastavni dio laboratorijskih usluga jeste davanje savjeta i preporuka za dalje postupanje u različitim aspektima poljoprivredne proizvodnje. U sklopu raznih projektnih aktivnosti, ali i kroz redovne godišnje aktivnosti, često se za proizvođače organizuju kursevi i obuke, opšteg karaktera ili uskospecijalizovane. Biotehnički fakultet je *focal point* institucija za biljne i animalne genetičke resurse, odnosno odgovoran je za implementaciju *in situ* programa očuvanja genetičkih resursa u poljoprivredi.³⁵

³⁵ Više o Biotehničkom fakultetu: Osamdeset pet godina Biotehničkog fakulteta: 1937–2022 : monografija. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet, 2022; Četrdeset godina Poljoprivrednog instituta Titograd : 1937–1977. Titograd : Poljoprivredni institut, [1978?]; Pedeset godina Poljoprivrednog instituta Titograd : 1937–1987 : [zbornik radova] = Cinquante ans de l'Institut agronomique de Titograd : 1937–1987. Titograd : Poljoprivredni institut, 1988.

Direktori i dekani

Direktori i dekani koji su rukovodili institucijom od integrisanja u Poljoprivredni institut 1960. godine:

DIREKTORI POLJOPRIVREDNOG INSTITUTA

Ljubo Pavićević	1960–1964.
Branko Bulatović	1964–1974.
Dr Žarko Kalezić	1974–1991.
Dr Ljubomir Pejović	1992–1997.

DIREKTORI BIOTEHNIČKOG INSTITUTA

Dr Ljubomir Pejović	1997–2007.
Dr Natalija Perović	2007–2008.

DEKANI BIOTEHNIČKOG FAKULTETA

Dr Natalija Perović	2008–2010.
Dr Natalija Perović	2010–2013.
Prof. dr Miomir Jovanović	2013–2016.
Prof. dr Miomir Jovanović	2016–2019.
Prof. dr Božidarka Marković	2019–2022.
Prof. dr Božidarka Marković	2022–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

Osnovne akademske studije

Biljna proizvodnja	524
Stočarstvo / Animalna proizvodnja	193

Osnovne primijenjene studije

Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje – Bijelo Polje	189
Mediteransko voćarstvo – Bar	148

Specijalističke akademske studije

Voćarstvo i vinogradarstvo	242
Ratarstvo i povrtarstvo	62
Zaštita bilja	93
Stočarstvo	140

Specijalističke primijenjene studije

Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje	126
Rasadničarstvo	109

Magistarske akademske studije

Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo	31
Zaštita bilja	11
Ratarstvo i povrtarstvo	12
Stočarstvo	9

Master akademske studije

Voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo	4
Ratarstvo i povrtarstvo	
Zaštita bilja	3
Tehnologije u animalnoj proizvodnji	

Interdisciplinarnе master studije

Bezbjednost hrane	8
Agrobiznis i ruralni razvoj	

Master primijenjene studije

Kontinentalno voćarstvo i ljekovito bilje – Bijelo Polje	1
Rasadničarstvo – Bar	

Akademske doktorske studije

Biotehnika	1
------------	---

UKUPNO: 1.906

Ekonomski fakultet

Istorijat i misija

Ekonomski fakultet osnovan je 31. maja 1960. godine odlukom Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore. Kao najstarija visokoškolska institucija u Crnoj Gori, prvobitno se nalazio u sastavu Univerziteta u Beogradu, a nakon formiranja Univerziteta – čiji je jedan od osnivača – Fakultet je postao član jedinog državnog univerziteta u Crnoj Gori.

Za više od šest decenija trajanja, Ekonomski fakultet se u nastavnom procesu prilagođavao promjenama u društvu i okruženju, inovirao nastavne planove i programe u skladu sa potrebama ekonomske nauke i dostignućima u njenom razvoju. Proces izgradnje nastavnih planova i programa prošao je kroz devet razvojnih faza, tokom 1960, 1966, 1974, 1983, 1990, 1995, 2003. i 2017. godine, kao i tokom 2023. godine, kada je akreditovan novi studijski program, prvi program osnovnih studija na Univerzitetu Crne Gore na engleskom jeziku – *Academic program in Business and Economics in English* (MONTEB).

Prateći promjene koje je izazvao proces tranzicije sistema na tržištu znanja i intelektualnih usluga, prvi iskorak ka kreiranju profila modernog ekonomiste bilo je usvajanje Projekata PMB studija (Preduzetništvo, menadžment, biznis) na Naučno-nastavnom vijeću Univerziteta Crne Gore, oktobra 1995. godine. U okviru nastavno-obrazovnog procesa, pored osnovnih četvorogodišnjih akademskih studija, na Ekonomskom fakultetu je 1993. godine počeo da radi i primijenjeni studijski program – Poslovna škola, koncept koji je akademske 2003/2004. godine pretočen u trogodišnje Studije menadžmenta. Osim u Podgorici, Studije menadžmenta od 2005. godine nalaze se i u Bijelom Polju.

Polazeći od principa integrisanog univerziteta i reorganizacije studijskih programa Univerziteta Crne Gore, Ekonomski fakultet je od studijske 2017/18. godine počeo sa implementacijom novog sistema studiranja, po modelu 3 + 2 + 3, na osnovnim akademskim i primijenjenim studijama.

Jedan od strateških pravaca razvoja Ekonomskog fakulteta jeste i unapređenje saradnje sa biznis zajednicom i partnerskim institucijama kroz njihovo uključivanje u procese na Fakultetu i oblikovanje profila budućeg ekonomiste. Rezultat ovakvog opredjeljenja je kontinuirano rastuća baza partnerskih institucija – kojih je više od 50, među kojima su predstavnici javnog i privatnog sektora, finansijskih institucija, privrede, udruženja – kao i osnivanje Poslovnog savjeta Ekonomskog fakulteta i Alumni kluba Ekonomskog fakulteta.

U cilju podsticanja uključivanja predstavnika javnog i privatnog sektora i profesionalnih udruženja u vannastavne aktivnosti na Ekonomskom fakultetu, u septembru 2022. godine osnovana su četiri centra, od kojih svaki, kao instrument podrške studentima i profesorima, ima specifičnu ulogu u ostvarivanju misije ove institucije. To su: Centar za biznis, Centar za razvoj karijere, Centar za međunarodnu saradnju i Centar za statističku analizu.

U skladu sa ulogom koju Ekonomski fakultet ima u razvoju socio-ekonomskog okruženja, u kontinuitetu se organizuju okrugli stolovi, panel-diskusije i debate, koji pružaju odgovore na aktuelna društvena pitanja, u atmosferi akademske polemike.

Ekonomski fakultet u kontinuitetu doprinosi unapređenju ekonomske naučne misli, za šta je dobio i brojna društvena priznanja. Najznačajnije su svakako nagrada Oktoih (1981), Nagrada za najbolju instituciju za obrazovanje i edukaciju menadžera (2016), kao i *Eduniversal Palmes Certificate* (2017), kojom je Ekonomski fakultet svrstan među hiljadu najboljih poslovnih škola u svijetu. Osim što se nagrade dodjeljuju instituciji, profesori i studenti Ekonomskog fakulteta gotovo svake godine dobijaju vrijedna priznanja na nivou Univerziteta Crne Gore, lokalne zajednice, kao i državna priznanja za postignute rezultate u nauci i obrazovanju.

Studijski programi

Osnovne studije na Ekonomskom fakultetu usmjerene su ka obrazovanju stručnjaka čije će kompetencije biti opšteg i primijenjenog karaktera, sa širokim i svestranim uvidom u akademska znanja i praktične poslove u okviru ekonomije i poslovnog upravljanja. Programi pružaju neophodne kompetencije za obavljanje ekonomskih i analitičkih poslova u preduzećima, profitnim i neprofitnim organizacijama, kao i u državnim organima i institucijama, kako u domaćim tako i u međunarodnim razmjerama.

Osnovne akademske studije (Ekonomija), u trajanju od tri godine (VI semestara), obezbjeđuju fundamentalna znanja iz domena ekonomske nauke, uz mogućnost specijalizacije u posljednjem semestru. Nakon V semestra, do kojeg su svi predmeti zajednički, studenti se opredjeljuju za jedan od dva modula: Mikroekonomija ili Makroekonomija.

Poslije završene tri godine osnovnih akademskih studija, student ima mogućnost da nastavi obrazovanje na akademskim master studijama, koje traju dvije godine (IV semestra), a koje podrazumijevaju dva studijska programa: Ekonomija ili Poslovna ekonomija. U okviru akademskog master studijskog programa Ekonomija kreirana su dva modula: Ekonomska politika ili Kvantitativna ekonomija. U okviru programa Poslovna ekonomija postoje tri modula: Finansije i računovodstvo, Menadžment i marketing ili Informatička ekonomija.

Osnovne primijenjene studije (Menadžment), koje traju tri godine, obezbjeđuju studentima vještine i stručne kompetencije iz oblasti ekonomije i poslovnog upravljanja. Nakon IV semestra, do kojeg su svi predmeti zajednički, studenti se opredjeljuju za jedan od dva modula: Marketing i menadžment ili Računovodstvo i finansije. Poslije završene tri godine osnovnih primijenjenih studija, školovanje se može nastaviti na primijenjenim master studijama, koje traju dvije godine i sadrže dva modula: Marketing i menadžment i Računovodstvo i finansije.

U studijskoj 2022/2023. godini pokrenut je prvi program osnovnih studija na engleskom jeziku *Academic Programme in Business and Economics* (MONTEB). Ovaj program pruža studentima širok spektar znanja i vještina iz oblasti ekonomije i poslovanja, potrebnih domaćem i međunarodnom tržištu rada. Osim toga, omogućava im da steknu i praktične vještine ekonomske i poslovne analize, uz poboljšavanje znanja engleskog jezika na poslovnom nivou. U planu je i akreditacija programa master studija na engleskom jeziku.

U namjeri da se poboljšaju kompetencije diplomaca i da im se obezbijedi sticanje znanja veće upotrebne vrijednosti, u maju 2023. godine počela je realizacija novog modela studentske stručne prakse. Sticanje praktičnih znanja u poslovnom okruženju omogućeno je za sve studente završne godine osnovnih akademskih studija, u saradnji sa 35 partnerskih institucija iz privatnog i javnog sektora.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Iako naučnoistraživački rad na Ekonomskom fakultetu počinje sa njegovim osnivanjem, svoj puni kapacitet postiže pod okriljem Instituta za društveno-ekonomska istraživanja (IDEI), koji je osnovan 1965. godine, kao posebna radna jedinica Fakulteta. IDEI je bio prva naučna ustanova u Crnoj Gori koja se bavila fundamentalnim i/ili primijenjenim istraživanjima iz oblasti ekonomije i društvenih nauka: sociologije, demografije, prava i filozofije. Plodnost rada Instituta oslikava se kroz raznolikost i brojnost istraživačkih projekata, kojih je tokom više od tri decenija rada Instituta bilo preko 500.

Za savremeni razvoj Ekonomskog fakulteta veoma je važna saradnja sa Poslovnom školom Kac (*Katz Business School*) Univerziteta u Pitsburgu, započeta 2002. godine, kad je dobijen trogodišnji grant za projekat usredsređen na razvoj Fakulteta kroz usavršavanje nastavnog kadra, modernizovanje nastavnih programa i obogaćivanje bibliotečkog fonda. Osim toga, Ekonomski fakultet je uspješno iskoristio kontakte i višegodišnju saradnju Univerziteta Crne Gore i Univerziteta Sofija Antipolis (*Sophia Antipolis*) i sa Ekonomskim fakultetom iz Nice potpisao *Sporazum o saradnji i organizovanju zajedničkih studija*, sa mogućnošću dobijanja dvojne diplome.

Danas se internacionalizacija Fakulteta sprovodi uglavnom u nekoliko ključnih segmenata: učešće akademskog osoblja u međunarodnim istraživačkim projektima, međunarodna mobilnost studenata i nastavnika (Erasmus+ program, CEEPUS, bilateralna saradnja), organizacija međunarodnih konferencija, naučnoistraživačkih seminara, ljetnjih škola i takmičenja. Boljoj vidljivosti Fakulteta na međunarodnoj mapi obrazovnih institucija nemjerljiv doprinos daju potpisani memorandumi o saradnji sa inostranim partnerima, kojih je danas više od 70 u regionu, Evropi i svijetu. U kontekstu regiona, posebno se ističe potpisani *Memorandum o uspostavljanju mreže ekonomskih fakulteta Jugoistočne Evrope* iz 2017. godine.

Ekonomski fakultet je 2017. godine postao član prestižne evropske akreditacijske kuće *European Foundation for Management Development* (EFMD), čime su mu otvorena vrata za ulazak u proces sticanja međunarodne EPAS akreditacije. Na taj način je postao prva jedinica Univerziteta Crne Gore koja će početi proces čiji je cilj sistemsko osiguranje kvaliteta visokog obrazovanja.

U prosjeku, oko 40 studenata boravi na stranim univerzitetima, a oko 10 stranih studenata boravi na Ekonomskom fakultetu tokom studijske godine. Istovremeno, oko 20 nastavnika i saradnika boravi na stranim univerzitetima, učestvujući u nastavi ili akademskom treningu, a Ekonomski fakultet ugosti prosječno 15 stranih nastavnika.

U relevantnim i prestižnim međunarodnim časopisima godišnje se objavi oko 40 naučnih radova akademskog osoblja Ekonomskog fakulteta, dok u prosjeku oko 50 naučnih radova bude objavljeno u časopisima sa međunarodnom distribucijom, na kongresima, simpozijumima i u monografijama. U cilju afirmacije značajnih projekata nastavnog osoblja i ukazivanja na njihov važan društveni doprinos, 2023. godine je počelo objavljivanje publikacije *Research Outlook*, koja sadrži preglede naučnoistraživačkog rada profesora i saradnika Ekonomskog fakulteta za period od dvije godine.

U cilju internacionalizacije naučnoistraživačke djelatnosti profesora i saradnika Ekonomskog fakulteta, kao i povećanja vidljivosti Fakulteta na međunarodnoj mapi obrazovnih institucija, 2023. godine je pokrenuta *Montenegrin International Conference on Economics & Business* (MICEB), koja će na dvogodišnjem nivou okupljati renomirane naučnike i istraživače, predstavnike međunarodne poslovne zajednice i kreatore ekonomskih politika oko aktuelnih ekonomskih i društvenih tema.³⁶

³⁶ Više o Ekonomskom fakultetu: Četiri decenije Ekonomskog fakulteta = Forty years Faculty of economics : nastavnici, naučnici, saradnici, studenti. Podgorica : Ekonomski fakultet, 2000; Četrdeset godina Ekonomski fakultet Podgorica : album. Podgorica : Ekonomski fakultet, 2000; Ekonomski fakultet Podgorica : 50 : 1960-2010. Podgorica : Ekonomski fakultet, 2010; 1960 Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore : [60 godina iskustva, mladosti i znanja]. Podgorica : [Ekonomski fakultet], 2020.

DEKANI

Prof. dr Mirčeta Đurović	1960–1962.
Prof. dr Mirčeta Đurović	1962–1964.
Prof. dr Božidar Gluščević	1964–1966.
Prof. dr Božidar Gluščević	1966–1968.
Prof. dr Risto Vukčević	1968–1970.
Prof. dr Risto Vukčević	1970–1972.
Prof. dr Milorad Marković	1972–1974.
Prof. dr Miloš Radulović	1974–1976.
Prof. dr Miloš Radulović	1976–1978.
Prof. dr Dušan Vučković	1978–1980.
Viši predavač Mirko Petranović	1980–1982.
Prof. dr Josif Jauković	1982–1984.
Prof. dr Čedomir Lakić	1984–1986.
Prof. dr Janko Radulović	1986–1988.
Prof. dr Janko Gogić	1988–1990.
Doc. dr Božo Mihailović	1990–1992.
Doc. dr Božo Mihailović	1992–1994.
Prof. dr Mladen Šljivančanin	1994–1996.
Doc. dr Predrag Ivanović	1996–1998.
Prof. dr Predrag Ivanović	1998–2000.
Doc. dr Vujica Lazović	2000–2002.
Prof. dr Vujica Lazović	2002–2004.
Prof. dr Vujica Lazović	2004–2006.
Doc. dr Milorad Jovović	2006–2009.
Prof. dr Milorad Jovović	2009–2012.
Doc. dr Dragan Lajović	2012–2013.
Prof. dr Milivoje Radović	2013–2014.
Prof. dr Ana Lalević-Filipović	2015–2016.
Prof. dr Nikola Milović	2016–2019.
Prof. dr Nikola Milović	2019–2022.
Prof. dr Mijat Jocović	2022–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

Osnovne studije	13.658
Postdiplomske magistarske studije	1.401
Postdiplomske specijalističke primijenjenih studija	954
Doktori nauka	106
UKUPNO	16.119

Elektrotehnički fakultet

Istorijat i misija

U poslijeratnom razvoju Crne Gore, sredinom XX vijeka, izuzetno važan segment privrede bila je elektroenergetika, zbog čega se javila potreba za visokoobrazovanim kadrovima iz oblasti elektrotehnike, koji bi bili u stanju da daju snažan podsticaj razvoju ove grane privrede³⁷. S obzirom na to da je Crna Gora u tom periodu imala nekoliko izvanrednih stručnjaka zaposlenih u Elektroprivredi, ovo je preduzeće, zajedno sa svojim visokostručnim kadrom, bilo važan segment budućeg temelja Elektrotehničkog fakulteta. Dakle, Elektrotehnički fakultet je nastao kao rezultat narastajućih potreba ubrzanog privrednog razvoja Crne Gore i kao takvom mu je od početka bila namijenjena uloga jednog od predvodnika razvoja visokog obrazovanja, koje će biti u funkciji razvoja Crne Gore u cjelini, što je vremenom dovelo do toga da on preraste u brend zahvaljujući kojem se država prepoznaje ne samo u regionu već i u Evropi i svijetu.

Kao početak uspostavljanja ove visokoobrazovne institucije može se uzeti 1961. godina, kada su u organizaciji Elektrotehničkog fakulteta iz Beograda i uz stručnu i logističku pomoć Elektroprivrede organizovane prve studije elektrotehnike, odnosno upisana prva generacija studenata. Već od 1963. godine ovaj studijski program je prerastao u samostalnu visokoobrazovnu instituciju – Tehnički fakultet (od 1978. godine Elektrotehnički fakultet).

Svaki period razvoja Crne Gore unio je određenu specifičnost i dodatno doprinio prepoznatljivosti Elektrotehničkog fakulteta. U tom smislu, Fakultet je nekoliko godina nakon osnivanja napravio ogromne korake u smislu obezbjeđivanja kadrovske naučno-nastavne baze, koja će udariti temelje za razvoj jedne prestižne institucije kakav je Fakultet danas, a uporedo sa tim bio je kadrovska osnova za ostvarenje za Crnu Goru gigantskog projekta: puštanja u rad hidroelektrane *Piva*, 1976. godine. U tom periodu profesori Fakulteta projektovani su i druge važne elektroenergetske projekte, čak i predlagali koncepte poput visokonaponske prenosne mreže Jugoslavije, koja je povezala u prsten sve značajnije proizvođače i potrošačke centre električne energije u jedinstveni elektroenergetski sistem Jugoslavije. Ovo je za to doba bio veliki projekat čak i na evropskom i svjetskom nivou.

Nakon što je učvrstio svoju bazu za studije energetike, Elektrotehnički fakultet je 1977. godine počeo sa studijama tada popularne elektronike. I u ovoj fazi razvoja značajnu podršku Fakultet je dobio od Elektrotehničkog fakulteta u Beogradu, ali i od fakulteta u Zagrebu, gdje se naučno usavršavao veći broj nastavnika i saradnika. Veliku podršku za osnivanje Odsjeka za elektroniku dale su institucije koje su se bavile telekomunikacijama, poput tadašnje PTT (Pošta, telegraf i telefon). Ovo je i period kada se sve više nastavnika usavršava u inostranstvu (SAD, Velika Britanija i Njemačka). Fakultet istovreme-

³⁷ Određeni istorijski fakti pokazuju zašto je elektrotehnika u Crnoj Gori bila važan segment razvoja društva: prva telegrafska linija u državi uspostavljena je 1869. godine, a prva telefonska centrala 1895. godine; prva radio-stanica sa dometom od 200 km instalirana je 1904. godine, a na otvaranju je bio prisutan i budući nobelovac, pronalazač bežične telegrafije Guljelmo Markoni (Guglielmo Marconi), koji je i finansirao izgradnju ove radio-telegrafске stanice; elektrifikacija Cetinja počela je 1910. godine.

no igra važnu ulogu u osnivanju i radu drugih tehničkih fakulteta i instituta u Crnoj Gori, a tu fazu karakteriše u prelazak u novu (sadašnju) zgradu, u kojoj su uslovi za funkcionisanje bili znatno bolji, što se posebno odnosilo na sale za predavanja i laboratorije, koje su ključne za kvalitet nastave na elektrotehničkim disciplinama.

Do početka devedesetih godina prošlog vijeka Fakultet je učvrstio kadrovsku bazu na oba odsjeka (Energetika i Elektronika), školovao značajan broj veoma kvalitetnih i cijenjenih inženjera, a zaposleni su počeli intenzivnije da publikuju naučne radove u prestižnim časopisima.

I u toku devedesetih godina, koje karakterišu rat u okruženju i izuzetno teški uslovi za rad, Elektrotehnički fakultet je uspio da ostane u toku sa do tada nezapamćenom dinamikom razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija, i to prvenstveno zahvaljujući entuzijazmu nastavnika i saradnika, koji su uspješno obavili transfer i implementaciju novih tehnologija. Zahvaljujući tome, nastavni planovi su inovirani, uvedene su nove discipline, osnovan je primijenjeni studijski program računarstva, što je sveukupno omogućilo da se školuje kadar koji je sposoban da se nosi sa novim izazovima u privredi Crne Gore. Uz sve to, zahvaljujući individualnim naporima i saradnji kadrova, Fakultet – neproporcionalno svojoj veličini – pravi do tada najveći prodor na međunarodnu scenu, ubrzava sopstveni razvoj i u potpunosti opravdava svoje postojanje.

Tokom devedesetih godina Fakultet je napravio i značajan proboj u naučnoistraživačkoj sferi u oblasti obrade signala. Godine 2023. navršilo se tri decenije od kada su profesori sa Elektrotehničkog fakulteta publikovali prvi rad u najprestižnijem časopisu iz ove oblasti, čime je započeo proces kreiranja izvorne istraživačke grupe koja je, sa još nekoliko grupa u svijetu, napravila prepoznatljive i pionirske rezultate u razvoju vremensko-frekvencijske analize signala. Tokom ovog perioda na Fakultetu je odbranjen veći broj doktorskih disertacija, od kojih je desetak doktoriralo upravo iz oblasti signala.

Početak novog milenijuma, Fakultet je usmjerio svoje napore na integraciju u evropski edukacioni prostor, od-

nosno na modernizaciju nastavnih programa, koji su omogućili efikasan prelazak na Bolonjski proces studiranja. U ovom procesu, iskustva sa Elektrotehničkog fakulteta bila su veoma značajna za ostale univerzitetske jedinice. Fakultet je uložio ogromne napore da obezbijedi značajna sredstva (vanbudžetska) kako bi obnovio i modernizovao laboratorijski prostor, što je omogućilo intenziviranje naučnoistraživačkih aktivnosti. Svemu tome poseban doprinos je davala podmladena kadrovska baza. Znatno se povećao broj naučnoistraživačkih projekata i publikacija u vodećim međunarodnim časopisima. To je uticalo na veću institucionalnu povezanost sa renomiranim fakultetima i istraživačkim institutima u inostranstvu.

Fakultet je od osnivanja imao ulogu koja u velikoj mjeri nadilazi obrazovno-naučnu svrhu: ostvarivanje snažnog uticaja na razvoj Univerziteta, privredu i društveno-politička zbivanja u Crnoj Gori. U tom smislu, Fakultet je dao i značajan doprinos u formiranju i uspješnom funkcionisanju nekoliko institucija, uključujući Prirodno-matematički fakultet, Mašinski fakultet i Metalurško-tehnološki fakultet.

Studijski programi

Na Fakultetu postoje akademski i primijenjeni studijski programi. Struktura studijskih programa je takva da se, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, akademski programi organizuju na tri nivoa: osnovne, postdiplomske i doktorske studije, nakon kojih se stiču zvanja: bečelor (BSc), master (MSc) i doktor (dr). Primijenjene studije organizovane su na dva nivoa (osnovne i postdiplomske – bečelor primijenjenog računarstva i master primijenjenog računarstva).

Osnovne akademske studije organizuju se preko dva studijska programa: Elektronika, telekomunikacije i računarstvo (ETR) i Energetika i automatika (EA). Oni su strukturirani tako da se ekstenzivno izučavaju fundamentalne discipline iz oblasti matematike, fizike, teorijskih osnova elektrotehnike i programiranja. Na ovom nivou studija studenti stiču i fundamentalna znanja iz elektronike, telekomunikacija i računarstva na ETR studijskom programu, odnosno iz energetike i automatike na EA studijskom programu.

Značajno teorijsko i praktično produbljivanje znanja u okviru pojedinih oblasti omogućeno je preko akademskih postdiplomskih studijskih programa. U tom smislu organizuju se postdiplomske studije iz oblasti računarstva, sa naglaskom na obradu signala, softverski dizajn, mašinsko učenje i računarski hardver. Zatim, za oblast elektronike, sa fokusom na elektronsku instrumentaciju i senzore, mikroprocesore, te industrijsku elektroniku sa primjenama. Kod postdiplomskog studijskog programa Telekomunikacije posebna pažnja posvećuje se pitanju projektovanja telekomunikacionih sistema i mreža, kao i konceptima naprednih telekomunikacionih tehnologija.

Na postdiplomskom studijskom programu Elektroenergetski sistemi izučavaju se elektroenergetski sistemi, parametri pogona elektrodistributivne prenosne mreže, relejne zaštite, metode optimizacije elektroenergetskih i elektrodistributivnih sistema.

Kroz postdiplomski studijski program Automatika i industrijska elektronika izučavaju se razni pristupi za definisanje i opis parametarskih i neparametarskih modela kompleksnih elektrodinamičkih sistema. Takođe, studenti ovladavaju programima za simulaciju realnih sistema, vrše sintezu elemenata i projektuju sisteme automatskog upravljanja.

Doktorske studije organizuju se za sve discipline u okviru kojih postoje značajni naučnoistraživački rezultati,

prepoznati kroz objavljivanje radova u vodećim svjetskim časopisima. Sa ekstenzivne liste ponuđenih kurseva studenti biraju četiri predmeta (uz jedan obavezni). Predmeti su osmišljeni tako da kroz odgovarajući odabir obezbjeđuju komplementarnu cjelinu, koja na adekvatan način pomaže studentima da se pripreme za istraživanja, pisanje naučnih radova i izradu doktorske disertacije.

Na Fakultetu se organizuju osnovne primijenjene studije računarstva. Akcenat je na praktično orijentisanim disciplinama u oblastima softvera, hardvera, informacionih sistema, baza podataka i operativnih sistema. Kroz prilično smanjen obim fundamentalnih disciplina, svi stručni kursevi sadrže izraženu komponentu koja se odnosi na praktične primjene. Iako redukovana, teorijska potpora je dizajnirana tako da obezbjeđuje dovoljno znanja za razumijevanje izučavanih principa.

Postdiplomske primijenjene studije fokusiraju se na pojedine oblasti izučavane tokom osnovnih studija, ali uz pojačanu teorijsku komponentu, kako bi magistarski rad pored praktične komponente sadržao i neophodne teorijske naučne doprinose.

Treba napomenuti da zgrada tehničkih fakulteta, u kojoj se nalaze službene i nastavne prostorije, laboratorije i amfiteatri Elektrotehničkog fakulteta, studentima, saradnicima u nastavi i akademskom osoblju pruža ne samo adekvatne već i moderne uslove za nastavni i naučnoistraživački proces.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Pored obrade signala, na Fakultetu se obavljaju intenzivna istraživanja u oblastima analognih i digitalnih sistema, VLSI dizajna i instrumentacije, telekomunikacija, energetike i automatike (električne mašine, adaptivni algoritmi i distribucija električne energije). Kvalitet i značaj rezultata ovih istraživanja mogu se ilustrovati činjenicom da je Fakultet uključen u brojne projekte koji rezultiraju zajedničkim radovima sa naučnicima sa najeminentnijih univerziteta širom svijeta.

Pojedini profesori Elektrotehničkog fakulteta urednici su u nekoliko prestižnih časopisa iz IEEE udruženja – najveće, najprestižnije i najuticajnije svjetske organizacije u oblasti elektrotehnike, elektronike i računarstva. U časopisima iz IEEE izdanja u posljednjih tridesetak godina objavljeno je oko 150 radova, pri čemu je 2019. godine jedan rad sa Fakulteta proglašen za najbolji među IEEE izdanjima. Takođe, jedan dio profesora je u svojstvu predsjednika, izvjestioca, člana komisije ili mentora bio uključen u procedure odbrane ili izrade ve-

ćeg broja doktorskih disertacija na nizu poznatih, visokorangiranih univerziteta širom svijeta (Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Holandija, Singapur i dr.).

Zahvaljujući međunarodnim kontaktima, izvanrednom naučnoistraživačkom radu i kvalitetnim predavanjima, studenti Elektrotehničkog fakulteta su u prilici da stiču znanja koja su konkurentna onima sa najprestižnijih institucija u svijetu. Kao rezultat svega toga, veliki broj studenata nastavlja studije na nekom od poznatih univerziteta u Evropi i SAD-u, gdje postižu odlične rezultate i na najbolji način reprezentuju Fakultet, Univerzitet i Crnu Goru.

Fakultet je trenutno i koordinator projekata u okviru programa Horizont 2020, koji tretira upravljanje obnovljivim izvorima energije i njenim skladištenjem u elektroenergetski sistem, kao i projekta Horizont Evropa, koji se realizuje u saradnji sa nekoliko prestižnih istraživačkih institucija u Evropskoj uniji, a čija je tema primjena modernih tehnologija u oblasti podvodnih senzorskih mreža.³⁸

³⁸ Više o Elektrotehničkom fakultetu: 35 godina studija elektrotehnike u Crnoj Gori / Univerzitet Crne Gore, Elektrotehnički fakultet. Podgorica : Elektrotehnički fakultet, [1996]; 45 godina studija elektrotehnike u Crnoj Gori / Univerzitet Crne Gore, Elektrotehnički fakultet. Podgorica : Elektrotehnički fakultet, [2006]; Elektrotehnički fakultet : 50 godina razvoja. Podgorica : Univerzitet Crne Gore : Elektrotehnički fakultet, 2011.

DEKANI TEHNIČKOG FAKULTETA

Prof. dr Mojsije Lazarević	1963–1965.
Prof. dr Mojsije Lazarević	1963–1965.
Prof. dr Radovan Marković	1967–1969.
Prof. dr Mojsije Lazarević	1969–1971.
Prof. dr Milinko Šaranović	1971–1973.
Prof. dr Milorad Velašević	1973–1975.
Prof. dr Milorad Velašević	1975–1978.

DEKANI ELEKTROTEHNIČKOG FAKULTETA

Prof. dr Momir Đurović	1978–1980.
Prof. dr Svetozar Jovičević	1980–1982.
Prof. dr Janko Janković	1982–1984.
Prof. dr Dragomir Jelovac	1984–1986.
Prof. dr Jozo Pralas	1986–1988.
Doc. dr Dušan Petranović	1988–1990.
Prof. dr Radoje Ostojić	1990–1992.
Prof. dr Ilija Vujošević	1992–1994.
Prof. dr Milutin Ostojić	1994–1996.
Prof. dr Milutin Ostojić	1996–1998.
Prof. dr Novak Jauković	1998–2000.
Prof. dr Sreten Škuletić	2000–2002.
Prof. dr Zdravko Uskoković	2002–2004.
Prof. dr Zdravko Uskoković	2004–2007.
Prof. dr Srđan Stanković	2007–2010.
Prof. dr Srđan Stanković	2010–2013.
Prof. dr Zoran Veljović	2013–2016.
Prof. dr Zoran Veljović	2016–2019.
Prof. dr Saša Mujović	2019–2022.
Prof. dr Saša Mujović	2022–2023.
Prof. dr Budimir Lutovac – v. d.	2023–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

Diplomirani inženjeri	1890
Inženjeri	761
Bečelori (akademske studije)	1242
Bečelori primijenjenog računarstva	2175
Specijalisti (akademske studije)	881
Specijalisti primijenjenih studija	775
Magistri	210
Doktori nauka	64
Ukupno je izdato oko 8.000 diploma.	

Fakultet dramskih umjetnosti

Istorijat i misija

Osnivanje, razvoj i današnja uloga Fakulteta dramskih umjetnosti (FDU) svjedoči njegovom velikom značaju i nezamjenljivoj funkciji u kulturnom razvoju i savremenoj umjetničkoj produkciji u Crnoj Gori.

Fakultet je počeo sa radom studijske 1994/1995. godine kao odsjek Glume na Fakultetu likovnih umjetnosti, a 1997. godine dobija status samostalne univerzitetske jedinice.

Nakon odsjeka Gluma, na Fakultetu se uvodi odsjek Režija (1999), kao studij dvije podgrupe: Pozorišna režija i Filmska i TV režija. Odsjek Produkcija osnovan je 2001. godine, a Dramaturgija 2007. Studijski programi Gluma, Režija (Pozorišna režija i Filmska i TV režija), Produkcija i Dramaturgija organizovani su prije uvođenja Bolonjskog sistema studiranja na Univerzitetu Crne Gore kao četvorogodišnje osnovne studije i jednogodišnje magistarske studije Produkcije i Glume, a nakon uvođenja Bolonjskog sistema po modelu 3 + 1 + 1. Novi modeli studijskih programa po modelu 3 + 2, od 2017. godine dizajnirani su kao studijski programi osnovnih studija Glume, Drame i pozorišta i Filma i medija, a na master nivou kao studijski programi Gluma, Režija (pozorišna, filmska i televizijska režija), Produkcija i Dramaturgija.

Fakultet dramskih umjetnosti nalazi se na Cetinju, u zgradi bivšeg Turskog poslanstva, iz perioda Knjaževine i Kraljevine Crne Gore (1880–1912), u objektu koji ima status zaštićenog kulturnog dobra unutar kulturno-istorijske cjeline istorijskog jezgra Cetinja.

Misija Fakulteta zasnovana je na širenju i promociji dramskog i audio-vizuelnog umjetničkog obrazovanja i stvaralaštva, kroz kontinuirano unapređenje umjetničke prakse i produkcije u Crnoj Gori, kao i na profesionalizaciji sektora kulture, umjetnosti i medija.

Osim kroz obrazovne djelatnosti i alumniste, Fakultet dramskih umjetnosti u javnosti je prepoznat i kroz umjetničku i istraživačku djelatnost, koju realizuje samostalno ili u partnerstvu sa drugim institucijama i organizacijama. Fakultet je aktivno koncipirao sadržaje koji se odnose na umjetničke projekte, radionice i ljetnje škole, u kojima ključnu ulogu imaju studenti i njihovi radovi, dok je, s druge strane, razvijao umjetničke, istraživačke i izdavačke projekte u polju kulture i umjetničke produkcije, u koje su bili uključeni nastavnici i saradnici fakulteta. Svi projekti su osim nacionalnog značaja imali i regionalnu i međunarodnu dimenziju.

Jedinstveno djelovanje na nacionalnom nivou u obrazovanju za dramske umjetnosti, uz profesionalne aktivnosti i rad nastavnika, saradnika u nastavi, kao i alumnista i studenata, pozicioniralo je Fakultet dramskih umjetnosti unutar kulturnog i medijskog sistema kako unutar Crne Gore tako i u regionalnom i evropskom okruženju kulture i umjetnosti.

Studijski programi

Fakultet dramskih umjetnosti školuje dramske i audio-vizuelne umjetnike u polju glume, režije, produkcije, dramaturgije i scenarija, koji su determinisali razvoj i profesionalizaciju umjetničkog i kulturnog sistema Crne Gore. Nastava uključuje teorijsku edukaciju, praktičan rad na realizaciji ispitnih i diplomskih umjetničkih projekata, umjetničke i kreativne radionice, kao i studentske projekte, umjetnička istraživanja i studijske posjete festivalima i različitim institucijama u kulturi.

Studijski program Gluma predstavlja cjelovit studij umjetnosti glume u Crnoj Gori. Sistem nastave, pored glavnog predmeta Gluma, uključuje niz stručno-umjetničkih predmeta u oblasti scenskog govora, glasa, pokreta i plesa, uz niz ostalih stručno-umjetničkih i teorijskih predmeta. Od samog osnivanja do danas, vrsni profesori glume, po sistemu vođenja klase, školovali su generacije diplomiranih dramskih umjetnika glumaca, uz niz saradnika, od kojih su neki kasnije preuzimali vođenje klase. Generacije glumaca školovanih na Fakultetu čine bazu ansambala crnogorskih pozorišta, što uz njihove uloge u nezavisnim pozorišnim i filmskim produkcijama, kao i uz mnogobrojne nagrade, daje snažan pečat studijama glume, koje se danas organizuju na nivou osnovnih i master studija. Profesionalnu karijeru studenti glume započinju i tokom studija, a njihovi ispitni projekti dio su repertoara pozorišta i festivala.

Odsjek Režija (Pozorišna režija i Filmska i TV režija) bio je sljedeća organizaciona stepenica u razvoju Fakulteta. Diplomске predstave studenata pozorišne režije postale su dio repertoara Crnogorskog narodnog pozorišta i Kraljevskog pozorišta Zetski dom, a neke od njih bilježe dug život na sceni. Važan dio repertoara crnogorskih pozorišta i pozorišnih festivala potpisuju diplomirani pozorišni reditelji koje je studijski oblikovao ovaj fakultet i koji su dobijali relevantne pozorišne nagrade, a što u konačnom predstavlja važan dio portfolija studija Pozorišne režije na Cetinju.

Studijski program Filmska i TV režija, od nastavnog kadra pa do diplomiranih studenata filmske režije, uz

nastavnike i alumniste sa studijskog programa Produkcija, determinisali su ponovno uspostavljanje crnogorske kinematografije, koja je devedesetih godina prošlog vijeka bila ugašena. Veliki broj nagrada i učešća na filmskim festivalima kroz različite oblike filmskih formata, od dugometražnog igranog filma pa do kratkometražnog igranog ili dokumentarnog filma, potpisuju upravo bivši i sadašnji studenti, profesori i saradnici Fakulteta. Poseban aspekt ovih studija čine stručno-umjetnički predmeti u polju montaže, kamere, istorije i teorije filma, kao i teorije medija.

Osnivanje studijskog programa Produkcija – koji je danas integrisan kroz predmete Pozorišna produkcija, Filmska produkcija i Audio-vizuelna produkcija, u okviru studijskih programa Drama i pozorište i Film i mediji, i koji samostalno funkcioniše na nivou master studija – predstavljao je novi važan korak u obrazovanju producenata u polju umjetnosti, kreativnih industrija i medija. Studenti Produkcije uspješno su ušli u složeni svijet umjetničke produkcije i zauzeli svoja mjesta unutar javnog, nezavisnog i privatnog sektora kulture i medija. Oni svojim djelovanjem značajno doprinose producenatskom, kreativnom i preduzetničkom programiranju sadržaja kulture, upravljanju institucijama kulture u različitim modelima, redizajnu kulturnog sistema, razvoju kulturnih politika i kreativnih industrija, kao i inovativnim praksama u kulturi.

Studijski program Dramaturgija danas je samostalan studijski program na master studijama, a u okviru studijskih programa Drama i pozorište i Film i mediji ključni moduli su predmeti Dramaturgija i Scenario. Studij Dramaturgije počiva na stvaralaštvu pisanja za pozorište, film, radio i televiziju. Razvoj Studijskog programa doveo je do značajnog broja novih naslova, koji čine dio savremene crnogorske dramaturgije. Riječ je o dramskim tekstovima koji su doživjeli svoje praižvedbe na pozorišnim scenama, dramskim tekstovima koji su dobijali nagrade na konkursima za najbolji domaći dramski tekst, kao i scenarijima za film i televiziju. Studenti Dramaturgije osim stvaralaštva na polju umjetničke produkcije svoje mjesto nalaze i u području kreativnih industrija, posebno svijeta advertajzinga.

Stvaralački i naučnoistraživački projekti i međunarodna saradnja

Fakultet je uspostavio niz partnerstava sa institucijama kulture i medija u cilju uspješnog stvaranja umjetničkih, kulturnih i medijskih proizvoda koje studenti realizuju samostalno ili unutar tima, a to je važan preduslov razvoja umjetničke prakse i adekvatne prezentacije rezultata rada u javnosti. Nastavni planovi svih studijskih programa doprinose razvijanju individualnog i autentičnog, kreativnog i profesionalnog kapaciteta studenata, koji svojim daljim umjetničkim karijerama znatno doprinose kulturi Crne Gore.

Od studentskih projekata izdvaja se učešće studenata Fakulteta u omnibus pozorišnom projektu *Pravda* Regionalne mreže akademija (Cetinje, Zagreb, Ljubljana, Novi Sad, Beograd, Sarajevo, Skoplje), serijal studentskih radionica *Kotor art – Pisanje grada*, zatim serijal selektovanih studentskih filmova programiranih na različitim međunarodnim festivalima studentskog filma, kao i unutar repertoara crnogorskih institucija kulture. Takođe, ističu se i animacioni projekti u javnim prostorima, od plesnih radionica do saradnje sa studentima Grafičkog dizajna u okviru projekta *Artefakt Made in Cetinje*, projekta *Grad u parku* i dr.

Fakultet je realizovao niz istraživačkih aktivnosti, poput projekta *Umjetnička i medijska produkcija u stvaranju crnogorskog kulturnog identiteta*, podržanog od Ministarstva nauke i Ministarstva kulture, čiji je rezultat Zbornik radova *Crnogorske studije kulture i identiteta* (2016). Fakultet je bio organizator i suorganizator niza naučnoistraživačkih i stručnih skupova – *Dramski tekst danas u BiH, Hrvatskoj, Srbiji i Crnoj Gori: Mogućnost dramaturških čitanja* (2004), *Njegoš u ogledalima vjekova* (2013), *Promjena teatarskog sistema: Početi iznova* (2017). Pored toga, svojim značajem se ističu i međunarodni IPA projekat *Art Vision – A Live Art Channel* (2012–2015), u kome je FDU bio nosilac projekta platforme za promociju savremene umjetnosti, kao i projekti koji su realizovani u saradnji sa kancelarijama međunarodnih organizacija u Crnoj Gori, poput projekta uvođenja DAISY udžbenika u inkluzivno obrazovanje (UNICEF), zatim projekta razvoja kreativnih industrija (Britanski savjet) i projekta konferencije i zbornika radova *Politika i pozorište – sjećanje na stvarnost* (Fondacija Konrad Adenauer). Fakultet je 2018. godine stekao i punopravno članstvo u Glavnom odboru skupštine Internacionalnog teatarskog instituta ITI UNESCO.

DEKANI	
Prof. dr Nenad Vuković	1998–2004.
Prof. dr Siniša Jelušić	2004–2010.
Prof. mr Radmila Vojvodić	2010–2014.
Doc. mr Sehad Čekić	2014–2017.
Prof. Sanja Garić	2017–2020.
Prof. dr Edin Jašarović	2020–2023.
Prof. dr Edin Jašarović	2023–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA	
Četvorogodišnje studije	75
Osnovne bečelor studije (Bolonjski sistem)	224
Specijalističke studije	142
Magistarske studije (prije Bolonjskog sistema)	15
Master studije	2
(Zbirno osnovne/specijalističke/magistarske i master)	
Osnovne studije	299
Specijalističke studije	142
Magistarske i master studije	17

Osnovne studije

Četvorogodišnje studije, prije Bolonjskog sistema

Gluma	40
Režija	3
Produkcija	32

Bolonjski sistem studiranja 3 + 1

Gluma	46
Produkcija	54
Režija – FTV režija	29
Režija – pozorišna režija	7
Dramaturgija	27

Bolonjski reformisani sistem studiranja 3 + 2

Gluma	24
Drama i pozorište	11
Film i mediji	26

Osnovne studije – ukupno **299**

Specijalističke studije – Bolonjski sistem studiranja

Gluma	44
Produkcija	46
Režija – FTV režija	23
Režija – pozorišna režija	3
Dramaturgija	26

Specijalističke studije – ukupno **142**

Magistarske studije – Bolonjski sistem studiranja

Gluma	6
Produkcija	9

Magistarske studije – ukupno **15**

Master studije – Bolonjski sistem studiranja

Gluma	1
Produkcija	1

Master studije – ukupno **2**

Fakultet likovnih umjetnosti

Istorijat i misija

Kontinuitet razvoja savremenog likovnog obrazovanja u Crnoj Gori može se pratiti od 1944. godine, kada je na Cetinju osnovan Atelje ministarstva prosvjete Narodne Republike Crne Gore, dok je prva Umjetnička škola osnovana 1946, takođe na Cetinju. Do dosezanja statusa visokoškolske ustanove umjetničkog obrazovanja prošlo je skoro pola vijeka. U međuvremenu, u Crnoj Gori je radilo još nekoliko značajnih institucija koje su pripremile teren, ne samo kroz osposobljavanje kadra i izgradnju organizacione infrastrukture već i kroz obrazovanje i formiranje umjetničkog nasljeđa autora koji danas čine fundament crnogorske moderne umjetničke baštine u likovnim umjetnostima. Iz cetinjskog Ateljea ministarstva prosvjete, preko škole na Cetinju, umjetničko obrazovanje je 1948. izmješteno u Višu školu za umjetnost i zanate u Herceg Novom, koja je radila do 1966. godine. Njenu ulogu, u novom formatu i sa drugačijim ciljevima, preuzela je Pedagoška akademija u Nikšiću, u okviru koje je postojao Likovni smjer, a zatim Kulturološki fakultet, sa odsjekom za konzervaciju i restauraciju na Cetinju, čijom transformacijom, kao dio Univerziteta *Veljko Vlahović*, nastaje Fakultet likovnih umjetnosti (FLU), 1988. godine.

Studije na Fakultetu likovnih umjetnosti organizovane su najprije po četvorogodišnjem modelu na tri smjera: Slikarstvo, Vajarstvo i Grafički dizajn (Grafika), da bi se već studijske 1991/1992. godine Grafički dizajn i Grafika uspostavili kao odvojeni smjerovi. Studijske 1999/2000. upisani su prvi studenti na dvogodišnje magistarske studije. Nastavni proces odvijao se na osnovu utemeljenih metodoloških koncepata akademizma, slično postojećim fakultetima i akademijama na jugoslovenskom

prostoru, na kojima se većina nastavnog kadra i školovani. Na svaki od smjerova upisivalo se po pet studenata. To je rezultiralo malim grupama, naknadno dijeljenim u klase, koje je vodio jedan profesor, tako da je Fakultet bio poznat po praktično-individualnoj nastavi na višim godinama.

Uprkos izolaciji i opštoj društvenoj krizi tokom devedesetih godina prošlog vijeka, radni entuzijazam, duh zajedništva i pripadanja zajedničkoj misiji prožimali su radnu atmosferu na Fakultetu likovnih umjetnosti. Tokom tog perioda Fakultet se oslanjao na znatan broj gostujućih predavača, što je omogućavalo specifične kvalitete i doprinosilo duhu akademskog kosmopolitizma. Sve ovo je, uz relativno velik broj studenata sa nekadašnjeg jugoslovenskog prostora, začelo usmjerenje ka otvorenosti i otporu provincijalizmu, koje FLU i danas njeguje.

Savremena organizacija fakulteta, koja podrazumijeva nove nastavne, metodološke i administrativne modele funkcionisanja, zahtijevala je značajne promjene, među kojima je prelazak na Bolonjski sistem 2005/2006. godine, koji je obilježio drugu polovinu razvoja Fakulteta. Tom prilikom je promijenjena i organizacija prvog nivoa studija u trogodišnje osnovne i jednogodišnje postdiplomske specijalističke studije (3 + 1 + 2). Iako često (ne)opravdano kritikovana, posebno kad je u pitanju obrazovanje u umjetnosti, bolonjska formalizacija je omogućila promjenu nastavne paradigme. Nekada neupitni suverenitet nastavnika i monopol na znanje bivaju zamijenjeni fleksibilnijim i inkluzivnijim pristupima, primjerenim društvu informacija i novom shvatanju uloge visokoškolskog obrazovanja. Kroz veću integra-

ciju Univerziteta Crne Gore, Fakultet je dobio značajnu podršku za uspostavljanje svih funkcija savremenog fakulteta, ali je i sam dao doprinos ukupnom razvoju ove institucije. Sa svim ovim promjenama značajno su porasli administrativni kapaciteti Fakulteta, međunarodna saradnja, vannastavne aktivnosti, povezivanje sa akademskom zajednicom, kao i prisutnost u lokalnoj sredini.

Sljedeći korak ka usklađivanju sa dominantnim evropskim modelom nastupio je 2016. godine, kada počinje primjena modela 3 + 2, što je bio još jedan pogodan trenutak za osavremenjivanje nastavnog procesa i podizanje opšteg kvaliteta studija, posebno na novim master studijama. Pogrešno bi bilo reći da se FLU udaljio od vrijednosti koje je njegovao od početka. Međusobna upućenost studenata i nastavnika, otpor prema birokratizaciji, njegovanje kreativne misli, atmosfera bliskosti i povjerenja, osobine su po kojima se FLU i danas prepoznaje među studentskom populacijom. Kontinuirano unapređenje opšteg kvaliteta i atraktivnosti programa, kao i novi prostorno-infrastrukturni kapaciteti, povećali su interesovanje za FLU. Danas se oko 50 studenata upisuje na prvu godinu osnovnih studija i 25 studenata na master studije, skoro četvorostruko više nego kada je osnovan.

Fakultet je počeo sa radom u zgradi nekadašnje Carske ruske misije na Cetinju, u kojoj je ostao do 2012. godine. Do prelaska Muzičke akademije iz Podgorice na Cetinje, 1996. godine, Fakultet je imao na raspolaganju i objekat nekadašnjeg engleskog poslanstva. Nakon požara koji je teško oštetio zgradu, nastava je dvije studijske godine izvođena u privremenom smještaju, u zgradi Telekom na Cetinju, da bi se 2014. preselila u zgradu nekadašnjeg austrougarskog poslanstva. Nijedan od pomenutih objekata nije bio u vlasništvu Univerziteta, niti je svojim karakteristikama odgovarao zahtjevima izvođenja nastave. Zato je inicijativa za obezbjeđivanje adekvatne prostorne infrastrukture često pokretana, da bi se konačno konkretizovala 2008. godine, kada je raspisan međunarodni konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje Univerzitetskog kompleksa fakulteta umjetnosti, u koji treba da se smjeste umjetnički fa-

kulteti na Cetinju. Pored podrške Univerziteta, ključnu ulogu u njegovoj realizaciji imale su država Crna Gora i Prijestonica Cetinje, kroz ustupanje vrijednog prostora nekadašnje fabrike *Obod*. Ovaj kapitalni infrastrukturni projekat Univerziteta Crne Gore realizovan je do danas samo parcijalno: nakon više od decenije od pokretanja inicijative, samo se Fakultet likovnih umjetnosti 2020. godine uselio u svoje objekte u osvit epidemije virusa Covid-19, dok Muzička akademija i Fakultet dramskih umjetnosti još uvijek čekaju taj trenutak.

Novi objekat Fakulteta likovnih umjetnosti, u neposrednoj blizini istorijskog jezgra prijestonice i najznačajnijih institucija kulture Crne Gore, jedan je od najmodernijih i najljepših objekata Univerziteta. Namjenski projektovana zgrada, savremena oprema i izuzetno pogodno okruženje za izvođenje nastave izdvajaju ga među fakultetima i akademijama umjetnosti u regionu, pa i šire.

U toku svog tridesetpetogodišnjeg postojanja, Fakultet likovnih umjetnosti se pozicionirao kao ključna institucija umjetničkog obrazovanja u Crnoj Gori. Odškolovalao je brojne generacije likovnih umjetnika, od kojih jedan broj danas predstavlja najaktivnije sudionike savremene likovne scene, a više njih je ostvarilo i zavidnu međunarodnu karijeru. Značajan doprinos crnogorskoj privredi ogleđa se i u prepoznatljivom prisustvu diplomiranih studenata u oblasti kreativnih industrija i dizajna. Bivši studenti Fakulteta glavni su nosioci likovnog pedagoškog obrazovanja na svim nivoima u Crnoj Gori.

Kroz nastavni proces FLU konstantno teži razvoju i raznovrsnosti metoda, proširivanju medijskih teorija i praksi, koje prate trendove u oblasti savremene umjetnosti i dizajna. Ciljevi studijskih programa jesu da kroz teorijska i stručno-umjetnička znanja osposobe studente za samostalan i profesionalan rad u struci, da doprinose kreiranju javnog mnjenja u oblasti umjetnosti i vizuelnih komunikacija, ali i da, kao i svaki savremeni fakultet, podižu ukupni demokratski kapacitet društva. Zato se kroz programe podstiče kritičko sagledavanje ne samo fenomena u vezi sa umjetnošću i dizajnom već i društva u cjelini.

Studijski programi

Studijski programi na Fakultetu likovnih umjetnosti koncipirani su po uzoru na savremene institucije visokog obrazovanja u Evropi (3 + 2), uz uvažavanje određenih specifičnosti, kao što je relativno mali broj studenata, kadrovski i infrastrukturni kapaciteti i potrebe tržišta rada. Danas je nastava na FLU organizovana u okviru četiri studijska programa na osnovnim i tri na master studijama.

Slikarstvo – svojim programskim sadržajima, organizovanim kroz modularnu nastavu na oba nivoa studija, nudi studentima širok spektar znanja na polju slikarstva, grafike i intermedijalne umjetnosti. Studenti stiču znanja, vještine i kompetencije iz crtanja, slikanja, grafike, vajarstva, tehnoloških i teoretskih disciplina. Pored pomenutih oblasti, u novim nastavnim planovima dat je veći značaj intermedijalnim umjetnostima, koje podrazumijevaju povezivanje različitih umjetničkih disciplina i novih medija.

Vajarstvo – osnovni programski sadržaji Vajarstva ponuđeni kroz dva modula – Vajarstvo i Unikatno oblikovanje – odnose se na stručne i teoretske predmete iz oblasti crtanja, vajarstva, u manjem obimu slikanja i grafike, uključujući i niz tehničko-tehnoloških predmeta koji osposobljavaju studente za oblikovanje u različitim materijalima, od tradicionalnih do najsavremenijih. Pored stručno-umjetničkih disciplina iz oblasti vajarstva, novi nastavni planovi predviđaju i savladavanje vještina i znanja na polju primijenjenih vajarskih disciplina, kao i digitalnih alata za virtuelno oblikovanje.

Grafički dizajn – osnovni programski sadržaji Grafičkog dizajna obuhvataju oblasti grafičkih komunikacija, ilustracije, tipografije i fotografije, kao i istorije i teorije dizajna. Na osnovnim studijama nastava je organizovana kroz dva modula (Grafičke komunikacije i Ilustracija knjiga), dok je na master nivou naglasak stavljen na koncept Dizajnerskog istraživačkog projekta, kao platforme za integraciju različitih disciplina.

Konzervacija i restauracija – od 2021. godine, akreditacijom interdisciplinarnog programa Konzervacija i restauracija, kao zajedničkog studijskog programa Fakulteta likovnih umjetnosti, Arhitektonskog fakulteta, Prirodno-matematičkog fakulteta i Metalurško-tehnološkog fakulteta, uvodi se i oblast konzervacije i restauracije kulturne baštine. U okviru dva modula studenti imaju priliku da steknu znanja iz konzervacije i restauracije štafelajnog i zidnog slikarstva, mozaika i polihromne plastike, skulpture i predmeta od metala, kamena, stakla, drveta, tekstila, papira i pergamenta.

Međunarodna saradnja

Fakultet likovnih umjetnosti važan je činilac u crnogorskom i regionalnom akademskom umjetničkom i dizajnerskom ekosistemu, ali i u široj društvenoj zajednici. To se posebno ogleda kroz veoma intenzivnu međunarodnu razmjenu studenata i akademskog osoblja, saradnju na projektima sa institucijama različite profilacije, saradnju sa privredom, radioničke i festivalske aktivnosti. Među njima se izdvajaju FLUID dizajn forum, koji već 11 godina okuplja regionalnu dizajnersku scenu i studente dizajna, i saradnja sa vajarskom kolonijom *Terra* u Kikindi, koja još duže traje. Godine 2011. osnovan je Centar za umjetnička istraživanja FLU, u okviru koga je otvorena *Galerija 42°*. Treba pomenuti i činjenicu da je Fakultet među vodećim jedinicama Univerziteta kad je u pitanju internacionalna saradnja u okviru Erasmus+ programa mobilnosti.

DEKANI

Mr Nikola Gvozdrenović	1988–1990.
Mr Pavle Pejović	1990–1992.
Mr Pavle Pejović	1992–1994.
Mr Dragan Karadžić	1994–1996.
Mr Branislav Sekulić	1996–1998.
Mr Branislav Sekulić	1998–2000.
Mr Pavle Pejović	2000–2002.
Mr Pavle Pejović	2002–2004.
Mr Nataša Đurović	2004–2007.
Mr Nataša Đurović	2007–2008.
Mr Nenad Šoškić	2008–2011.
Mr Nenad Šoškić	2011–2014.
Dr Milena Jovičević	2014–2017.
Mr Ratko Odalović	2017–2020.
Mr Marko Marković	2020–2023.
Mr Marko Marković	2023–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

Četvorogodišnje studije (po Bolonjskom sistemu)	335
Osnovne bečelor studije	315
Specijalističke studije	210
Magistarske studije (prije Bolonjskog sistema)	67
Magistarske studije (po Bolonjskom sistemu)	28
Master studije	5
(Zbirno osnovne/specijalističke/magistarske i master)	
Osnovne studije	650
Specijalističke studije	210
Magistarske i master studije	100

Fakultet političkih nauka

Istorijat i misija

Uporedo sa otvaranjem političkog života prema pluralizmu i na putu ponovnog ostvarenja državne nezavisnosti, u Crnoj Gori je tekao i proces nastanka i utemeljenja Fakulteta političkih nauka. Odsjek za političke nauke na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore pokrenut je 2003. godine, da bi nakon ispunjavanja niza formalno-pravnih uslova i predviđenih procedura, u kojima su učestvovali Vijeće Pravnog fakulteta, Senat i Upravni odbor Univerziteta, te Vlada Republike Crne Gore, 2006. godine ovaj odsjek bio transformisan u samostalnu univerzitetsku jedinicu, pod nazivom Fakultet političkih nauka (FPN).

Misija Fakulteta političkih nauka jeste da podstakne razvoj i obrazovanje mladih ljudi koji su sposobni da analiziraju političke, komunikološke i socijalne procese. Takođe, Fakultet nastoji da unaprijedi teoriju i praksu političkih nauka kroz istraživanje, kako bi doprinio akademskom napretku u toj oblasti. Posebna misija Fakulteta jeste unapređivanje prenošenja znanja studentima kroz osavremenjavanje pedagoških metoda i tehnoloških mogućnosti.

Konkretni ciljevi Fakulteta političkih nauka variraju u zavisnosti od specifičnih akademskih programa i istraživačkih projekata. Opšti ciljevi uključuju:

Pružanje kvalitetnog obrazovanja: Fakultet političkih nauka teži da pruži stručnost i znanje kroz tri studijska programa: Politikologija – međunarodni odnosi, Medijske studije i novinarstvo i Socijalna politika i socijalni rad. Cilj je da se studentima omogući razumijevanje političkih i društvenih procesa,

kritičko razmišljanje, sticanje analitičke i novinarske vještine i sposobnost da generišu rješenja za različite socijalne izazove;

Istraživanje: Fakultet političkih nauka podstiče istraživačke kapacitete svog akademskog osoblja i objavljivanje radova u prestižnim akademskim časopisima i drugim naučnim i stručnim publikacijama. Fakultet je ustanovio Nagradu Džon Plamenac, koja se jednom u tri godine dodjeljuje za izuzetno značajna dostignuća u naučnoistraživačkoj djelatnosti iz oblasti političkih i njima srodnih nauka, za unapređenje političke kulture, dijaloga i tolerancije, kao i za ostvarivanje saradnje između nacionalnih i međunarodnih naučno-političkih ustanova. Prvi dobitnik nagrade je prof. dr Đuro Šušnjić;

Javni aktivizam: Fakultet političkih nauka ima ulogu da doprinese društvu i zajednici kroz angažman svojih istraživača, putem izrade i realizacije projekata i radionica, u saradnji sa institucijama iz javnog i privatnog sektora, kao i organizacijama civilnog društva. Fakultet takođe podstiče studentski aktivizam i volontiranje, u cilju izgradnje aktivnog učesća u zajednici;

Stvaranje međunarodnih partnerstava: Fakultet uspostavlja, razvija i održava međunarodnu saradnju i partnerstva sa srodnim institucijama, čime se omogućava razmjena studenata, kao i akademskog osoblja, kroz organizovanje zajedničkih istraživačkih projekata i stvaranje međunarodnih mreža.

Studijski programi

OSNOVNE STUDIJE:

Politikologija – međunarodni odnosi – Na ovom studijskom programu proučavaju se temelji političke teorije i prakse, kao i osnovni pojmovi u oblasti međunarodnih odnosa i diplomatije. Kroz različite nastavne aktivnosti studenti istražuju teme iz oblasti međunarodne politike, pravno-političkih institucija, političkih sistema i slično;

Socijalna politika i socijalni rad – Na ovom programu obuhvaćeni su segmenti socijalnih problema, ljudskih potreba, društvenih devijacija, pitanja siromaštva i nezaposlenosti. Ovaj program posebno afirmiše stručnu praksu za studente u institucijama i organizacijama na područjima koje obuhvata socijalna politika i socijalni rad;

Medijske studije i novinarstvo – Studenti ovog studijskog programa dobijaju opšte politikološko obrazovanje, uz usmjerenost ka novinarskim predmetima koji se na sofisticiran način bave izazovima savremenog novinarstva i medija. Prateći tekuće trendove, ovaj studijski program ostavlja mogućnost studentima da se na trećoj godini specijalizuju za odnose sa javnošću ili za novinarstvo.

MASTER STUDIJE:

Novinarstvo – Studijski program Novinarstvo nudi uravnoteženu kombinaciju teorijskih i praktičnih znanja i specifičnih vještina. Predmeti su usmjereni ka izučavanju teorija medija, osnova medijskog prava, komunikacijskih sistema, analizu i primjenu novinarskih znanja u proizvodnji sadržaja u multimedijalnom kontekstu, ka poznavanju, razumijevanju i primjeni metoda istraživanja medijskog teksta i upotrebi medijskog jezika. Budući medijski stručnjaci mogu naći zaposlenje u raznim medijskim kućama i nevladinim organizacijama (kao novinari ili medijski istraživači), PR agencijama, javnim ustanovama i privatnim kompanijama kojima je neophodno angažovanje lica koja bi strateški i stručno organizovala odnose s javnošću;

Međunarodni odnosi – Značaj studijskog programa Međunarodni odnosi ogleda se u njegovoj interdisciplinarnosti i sveobuhvatnosti, koja pruža teorijski i analitički okvir za razumijevanje svjetske politike. Sve veće interesovanje vezano je za brzi razvoj tehnologije i njeno usavršavanje, razvoj regionalnog i međunarodnog udruživanja, pitanja neravnomjernog ekonomskog razvoja, neizvjesnosti na globalnoj političkoj sceni, porasta

opasnosti po međunarodnu bezbjednost, brzih promjena koje sa sobom nosi proces globalizacije. Diplomacija dodatno dobija na značaju kod malih zemalja, kao što je Crna Gora, jer je to najefikasniji način da ostvare svoje spoljopolitičke odluke, te veze sa drugim državama svijeta i najznačajnijim međunarodnim organizacijama.

Komparativna politika – Program Komparativna politika nudi veoma upotrebljiva i praktična znanja i vještine, koje će budućim studentima biti korisne profesionalno, bez obzira na to da li će nakon okončanja studija nastaviti da se bave naukom. U okviru Komparativne politike studenti izučavaju kako da praktično dizajniraju i sprovedu uporedno istraživanje bilo kog pojavnog oblika društveno-političkog djelovanja. Tako, primjera radi, to mogu biti funkcionisanje različitih djelova političkog sistema, ishodi javnih politika, političko ponašanje pojedinaca i političkih partija, faktori uticaja na rezultate izbora i slično. Takođe, studenti uče kako da analiziraju, interpretiraju podatke i kako da na osnovu njih vrše predikcije. Pravilno koncipiranje komparativne studije vještina je i znanje koje je danas i te kako traženo na tržištu rada;

Socijalna politika i socijalni rad – Ovaj master program omogućava sticanje znanja o pojavama i procesima, socijalnim problemima, lokalnim, međunarodnim i nadnacionalnim dimenzijama socijalne politike i dalje produbljivanje znanja i vještina u oblasti socijalne politike i socijalnog rada. Tako obrazovani studenti samostalno izrađuju analitičko-istraživačke radove, podstiču na društveni razvoj i promjene, proučavaju socijalne probleme i potrebe društvenih grupa, planiraju i zasnivaju službe i usluge i evaluiraju njihov rad. Time se stvara kadar koji je osposobljen za rad u centrima socijalne pomoći, različitim društveno-korisnim ustanovama, domovima za pomoć ranjivim društvenim grupama i javnim ustanovama koje su usmjerene na socijalnu pomoć i planiranje socijalne politike države.

DOKTORSKE STUDIJE:

Političke nauke – Doktorske studije su namijenjene onima koji žele da se bave političkim naukama na višem nivou, da samostalno sprovedu istraživanja i dalje akademski napreduju.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Akademsko osoblje Fakulteta političkih nauka od osnivanja do danas produkovalo je više stotina naučnih radova, dok je objavljen niz naučnih publikacija, kao i više izdanja naučnog časopisa CIVIS.

Međunarodna saradnja sa različitim evropskim i svjetskim fakultetima i institucijama intenzivna je i kontinuirana. Fakultet pruža mogućnost međunarodnih

moblnosti, odnosno studentsku i akademsku mobilnost, u okviru Erasmus+ i CEEPUS programa. Fakultet ima izvanrednu saradnju sa diplomatskim predstavništvima različitih zemalja, koja se ogleda u raznovrsnim aktivnostima, poput predavanja ambasadora, koja su od velikog značaja za sve studijske programe, a naročito za studijski program Politikologija – međunarodni odnosi.³⁹

DEKANI

Prof. dr Srđan Darmanović	2006–2010.
Prof. dr Sonja Tomović-Šundić	2010–2013.
Prof. dr Saša Knežević	2014–2018.
Prof. dr Milan I. Marković	2018–2021.
Prof. dr Milan I. Marković	2021–2024.
Prof. dr Boris Vukićević	2024–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

OSNOVNE STUDIJE

Politikologija	294
Međunarodni odnosi	634
Novinarstvo	503
Socijalna politika i socijalni rad	480
Evropske studije	257
Politikologija – međunarodni odnosi	111
Medijske studije i novinarstvo	100
Socijalna politika i socijalni rad	57
Osnovne studije – ukupno	2.436

SPECIJALISTIČKE STUDIJE

Politikologija	298
Međunarodni odnosi	548
Novinarstvo	367
Socijalna politika i socijalni rad	449
Evropske studije	199
Specijalističke studije – ukupno	1.861

MAGISTARSKÉ STUDIJE

DOKTORSKE STUDIJE

UKUPNO:	4.631
----------------	--------------

³⁹ Više o Fakultetu političkih nauka: Fakultet političkih nauka : 2006–2021. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, Fakultet političkih nauka, 2021.

Fakultet za sport i fizičko vaspitanje

Istorijat i misija

Preteča Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje jeste Viša pedagoška škola na Cetinju, koja je u početku radila kao dvogodišnja, da bi Savjet za prosvjetu Narodne Republike Crne Gore 1951. godine donio odluku o produženju studija na tri godine. Uporedo sa Višom pedagoškom školom radila je i Učiteljska škola u Nikšiću i obje su uspješno obavljale svoju obrazovnu i društvenu ulogu i stvarale neophodni prosvjetni kadar. Na sjednici Savjeta za prosvjetu i kulturu Crne Gore 1962. godine usvojena je koncepcija jedinstvene šestogodišnje Pedagoške akademije, u kojoj bi se obrazovali nastavnici i za predmetnu i za razrednu nastavu, čime Viša pedagoška škola i Učiteljska škola prestaju sa radom.

Poslije izvršenih promjena u koncepciji obrazovanja nastavnika, Pedagoška akademija od školske 1967/68. godine radi kao dvogodišnja škola, da bi reforma obrazovanja u osnovnoj i srednjoj školi uslovlila dalju reformu institucija, u kojima se obrazuju prosvjetni radnici i organizatori obrazovno-vaspitnog rada. Tako je Pedagoška akademija u Nikšiću 1977. godine transformisana u Nastavnički fakultet, u okviru kojeg Odsjek za fizičko vaspitanje nastavlja sa radom u dvogodišnjem trajanju. Prerastanjem određenih dvogodišnjih studijskih programa u četvorogodišnje, Nastavnički fakultet 1988. godine mijenja naziv u Filozofski fakultet, kada se pripremaju uslovi i elaborati za prerastanje svih dvogodišnjih studijskih programa u četvorogodišnje. Nešto više od deceniju kasnije, 1999. godine, pokrenut je Odsjek za fizičku kulturu u četvorogodišnjem trajanju. Da je to bila ispravna odluka potvrđuje i činjenica da je te godine raspisan konkurs za upis 40 studenata, ali da je zbog izuzetnog interesovanja (192 kandidata) na kraju upisano čak 90. Na

taj način je konačno riješeno jedno od značajnih pitanja obrazovanja stručnjaka fizičke kulture za sve nivoe obrazovanja, sporta i sporskog turizma u Crnoj Gori.

Prvi profesori fizičke kulture školovani po novim programima promovisani su u junu 2003. godine. Školske 2004/05. na Univerzitetu Crne Gore izvršena je korjenita reforma obrazovnog procesa, da bi se školovanje kadrova prilagodilo praksi Evropske unije, čime je nastava organizovana prema Bolonjskoj deklaraciji i modelu „evropskih studija sporta“. Shodno tome, nastava se izvodila na tri studijska programa:

Program akademskih studija – priprema kadrove za vaspitno-obrazovne institucije, sport i menadžment u turizmu;

Program za obrazovanje sportskih trenera – počeo sa radom 2004. godine;

Program za sportske novinare – otvoren školske 2006/07. godine.

Konačno, 2008. godine tri studijska programa u sklopu Filozofskog fakulteta – Fizička kultura, Sportski novinari i Sportski treneri – transformisana su i izdvojena u samostalnu jedinicu, čime je formalno počeo sa radom Fakultet za sport i fizičko vaspitanje.

Misija Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje podrazumijeva homogenizaciju naučne, stručne i nastavne djelatnosti radi sprovođenja adekvatnog obrazovanja, uz osiguranje mobilnosti nastavnog osoblja i studena-

ta i unapređenje izvrsnosti sportske struke. Pored toga, misija Fakulteta je da omogućava razvoj sportske industrije u Crnoj Gori, te razvoj fizičkog vaspitanja, sporta, rekreacije i kineziterapije, pružajući studentima kvalitetno visoko obrazovanje, temeljeno na principima najnovijih svjetskih naučnih dostignuća. Takođe, cilj je

osposobljavanje budućeg kadra za rad u nastavnom procesu, obrazovanje kadra za rad sa djecom i omladinom u sportskim organizacijama, školicama sporta i drugim organizovanim sportskim udruženjima, kao i obrazovanje kadra za rad u sportsko-rekreativnim centrima i sportskom turizmu.

Studijski programi

STRUKTURA OSNOVNIH AKADEMSKIH STUDIJA:

1. Fizička kultura i zdravi stilovi života

Modul 1: Fizička kultura

Modul 2: Zdravi stilovi života

2. Sportski novinari i treneri

Modul 1: Sportski novinari

Modul 2: Sportski treneri

Osnovne studije traju tri godine (180 ECTS kredita), s tim što se student poslije dvije godine opredjeljuje za jedan od dva ponuđena modula.

STRUKTURA MAGISTARSKIH/MASTER AKADEMSKIH STUDIJA:

1. Fizička kultura i zdravi stilovi života

2. Sport, fitness i turizam

Master studije traju dvije godine (120 ECTS kredita).

STRUKTURA DOKTORSKIH AKADEMSKIH STUDIJA:

1. Fizička kultura

Doktorske studije traju tri godine (180 ECTS kredita).

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Naučnoistraživačka djelatnost na Fakultetu veoma je intenzivna i u njoj učestvuju kako nastavnici, saradnici u nastavi i administrativno osoblje tako i studenti. Uz to, saradnja sa sportskim savezima, klubovima, institucijama, kao i sa drugim univerzitetima u regionu i Evropi, pa i šire, doprinosi sve boljem ostvarenju naučnoistraživačke misije. U tom smislu, kada je riječ o istraživanjima u društvenim naukama, posebno se ističe broj radova sa Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje u časopisima svjetskog uticaja, sa prestižnih međunarodnih lista SCI, SCIE, SSCI, A/HCI.

Od samog početka rada, Fakultet za sport i fizičko vaspitanje poklanjao je veliku pažnju objavljivanju knjiga i časopisa, a danas je značajan izdavač stručne i naučne literature u okviru Univerziteta, ali i suizdavač sa drugim naučnim, izdavačkim i obrazovnim organizacijama u zemlji i inostranstvu. Objavljivanje monografija, udžbenika, enciklopedija, stručnih priručnika i druge literature neophodne za uspješno studiranje, jedna je od osnovnih obaveza nastavnika i saradnika, pa je tako Fakultet do sada pripremio i štampao nekoliko stotina naslova.

Fakultet za sport i fizičko vaspitanje ima potpisane sporazume o saradnji sa velikim brojem fakulteta za sport iz regiona i svijeta: Fakultet sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu, Fakultet športa Univerziteta u Ljubljani, Državni univerzitet u Novom Pazaru, Fakultet za tjelesni odgoj i sport Univerziteta u Tuzli, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Splitu, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Beogradu, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Novom Sadu, Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Banjoj Luci, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Nišu, Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta Istočno Sarajevo, Fakultet za fizičku kulturu Univerziteta Sv. Kiril i Metodij Makedonija, Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, Fakultet za

sport Univerziteta UNION – Nikola Tesla iz Beograda, Faculty of Physical Education and Sports, University of Prishtina – Kosovo, Fakultet za sport i psihologiju u Novom Sadu, Fakultet za sport i fizičko vaspitanje Univerziteta u Prištini – Kosovska Mitrovica.

Fakultet saraduje i sa akademskim institucijama iz raznih krajeva svijeta: Nacionalni univerzitet za fizičko vaspitanje Ukrajine, Faculty of Sports Sciences and Physical Education at University of Coimbra – Portugalija, University of Greenwich, Faculty of Sports Studies at Masaryk University – Češka Republika, Faculty Physical Education and sports at University of Craiova – Rumunija, Physical Education and Sport Department, Faculty of Education Middle East Tehnical University – Ankara, Turska, Sports University of Tirana – Albanija, Department of physical education and sport education, Faculty of education Nevsehir Haci Bektas Veli University Nevsehir – Turska, Institute of sport science and physical education of the University of Pecs – Mađarska, Institute of Sport Science (University of Munster) – Njemačka i Faculty of Sport Sciences of the Nice Sophia Antipolis University – Francuska.

Pored toga, Fakultet u kontinuitetu ima uspješnu saradnju sa institucijama i sportskim organizacijama u zemlji: potpisani su sporazumi o saradnji sa mnogim klubovima, savezima, Crnogorskim olimpijskim komitetom (COK), City Fitness centrom, medijskim kućama i dr.⁴⁰

⁴⁰ Više o Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje: Naših prvih 10 godina : Fakultet za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću 2008–2018. Nikšić : Fakultet za sport i fizičko vaspitanje, 2018.

DEKANI

Prof. dr Duško Bjelica – v. d.	2008.
Prof. dr Duško Bjelica	2008–2011.
Prof. dr Duško Bjelica	2011–2014.
Doc. dr Jovica Petković – v. d.	2014.
Prof. dr Dobrislav Vujović	2014–2015.
Doc. dr Stevo Popović – v. d.	2015.
Doc. dr Stevo Popović	2015–2018.
Prof. dr Stevo Popović	2018–2021.
Prof. dr Rašid Hadžić – v. d.	2021–2022.
Prof. dr Rašid Hadžić	2022–2024.
Doc. dr Jovan Gardašević	2024–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA**OSNOVNE STUDIJE** (prije Bolonjskog sistema)

Fizička kultura	259
Sportski treneri	92
Sportski novinari	153

OSNOVNE STUDIJE (prije Bolonjskog sistema)

Fizička kultura i zdravi stilovi života Modul: Fizička kultura	23
Sportski novinari i treneri Modul: Sportski novinar	20
Modul: Sportski trener	20

SPECIJALISTIČKE STUDIJE

Fizička kultura	230
Sport i fitness	40
Sportski menadžment	153

MAGISTARSKÉ STUDIJE (prije Bolonjskog sistema)

Fizička kultura	37
Fizičko vaspitanje djece	15

MASTER STUDIJE

Fizička kultura i zdravi stilovi života	4
Sport, fitness i turizam	4

DOKTORSKE STUDIJE

Fizička kultura	15
-----------------	----

Fakultet za turizam i hotelijerstvo

Istorijat i misija

Fakultet za turizam i hotelijerstvo (FTH) osnovan je 1999. godine u Kotoru. Prethodno je Odsjek za turizam i ugostiteljstvo postojao na Višoj pomorskoj školi od 1965.

Smješten u zgradi koja je izgrađena na temeljima Gramatikalne škole iz XIII vijeka, u srcu Starog grada, koji je zahvaljujući svojoj veličanstvenoj srednjovjekovnoj arhitekturi dio UNESCO svjetske kulturne baštine, Fakultet i u simboličkoj ravni spaja kulturu, tradiciju obrazovanja i oblast turizma, odnosno pruža studentima mogućnost ne samo da uče već i da istovremeno žive moderni turizam.

Misija Fakulteta je da nastavnim sadržajem, savremenim metodama edukacije i naučnoistraživačkim radom obrazuje visokostručne kadrove u oblasti turizma i hotelijerstva, sposobne da svojim kreativnim radom doprinesu razvoju turizma i hotelijerstva u državi. Otuda se nastava na Fakultetu realizuje u skladu sa najboljom savremenom obrazovnom praksom iz oblasti turizma i hotelijerstva, oslanjajući se na multidisciplinarni pristup izučavanju neupitno prioritetne privredne djelatnosti u Crnoj Gori.

Studijski programi

Osnovne studije

Studijski program Turizam i hotelijerstvo, pored toga što omogućava studentima da temeljno tumače pojmove u oblasti turizma, analiziraju, interpretiraju i kritički ocjenjuju ulogu turizma u nacionalnoj i globalnoj ekonomiji, nudi i napredno znanje više jezika, te vještine

upravljanja preduzećima i institucijama u turizmu, razumijevanje antropogenih resursa u turizmu, te poznavanje kulturne istorije Crne Gore.

Tokom pet semestara studenti prate nastavu na zajedničkim predmetima, dok u šestom semestru biraju jedan od dva modula: Upravljanje turističkom destinacijom i Hotelski menadžment i međunarodno hotelijerstvo.

Nakon završene treće godine, student može da nastavi studije na master akademskim studijama Turizam i na master akademskim studijama Međunarodno hotelijerstvo. Na master akademskim studijama Turizam student nakon prvog semestra bira jedan od dva ponuđena modula: Upravljanje kulturnim turizmom i Upravljanje eko-turizmom. Poslije završene dvije godine master studija, student ima mogućnost da nastavi školovanje na doktorskim studijama Turizam, u trajanju od tri godine.

Po završetku postdiplomskih master i doktorskih akademskih studija, student je osposobljen da, između ostalog, prepoznaje važnost menadžmenta u turizmu, analizira istraživanje tržišta u turizmu i važnost planiranja efikasne turističke politike, potom analizira značaj kulturnog turizma i razumije metodologiju izrade projekata u turizmu, koristi modele upravljanja turističkom destinacijom u cilju definisanja turističke ponude, razlikuje specifičnosti upravljanja hotelima, hotelskim poslovnim sistemima, hotelskim lancima i drugim oblicima organizacije u svjetskoj hotelskoj industriji, te da primjenjuje liderske vještine u hotelijerstvu.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Fakultet za turizam i hotelijerstvo Univerziteta Crne Gore fokusiran je na saradnju sa značajnim brojem hotela i institucija u Crnoj Gori, u kojima studenti imaju priliku da evaluiraju znanje i stiču praktične vještine, među kojima se posebno ističu Nacionalna turistička organizacija (NTO), lokalne turističke organizacije (Kotor, Tivat i Budva), muzeji (Kotor, Budva i Cetinje), nacionalni parkovi i Luka Kotor. Kada je riječ o hotelima u kojima studenti unapređuju svoje praktične vještine, saradnja je razvijena sa više od dvadeset renomiranih hotela iz čitave Crne Gore, kako iz primorskog tako i iz centralnog i planinskog dijela države.

Kroz brojne naučne projekte Fakultet ima intenzivnu naučnu saradnju sa mnogim obrazovnim i naučnim međunarodnim institucijama. U najvažnije projekte ubrajaju se: *Study of the carrying capacity and competitiveness of the tourist area and the strategy of sustainable develop-*

ment of Montenegro – projekat sa Republikom Slovenijom, (2012/2014); *Intelligent Systems and Innovations in Tourism* – projekat sa Republikom Hrvatskom (2013/2014); *Valorising the Montenegrin Katuns through sustainable development of agriculture and tourism* – istraživački nacionalni projekat (2015/2017); *Strengthening the capacity for change in tourism in the Western Balkans – the construction of competencies for quality management of heritage tourism* – Erasmus+, CULTURWB (2016/2019); *Nutritional and safety aspects of food as an element tourist and catering business improvement* – projekat sa Republikom Hrvatskom (2017/2019); *Products with geographical indications as a contribution to the development of tourism* – projekat sa Republikom Srbijom (2017/2019); *Značaj korporativne društvene odgovornosti za poslovanje preduzeća iz sektora usluga: Komparativna analiza Crne Gore i Slovenije* – projekat sa Republikom Slovenijom (2018/2020); *Improving local development through cultural tourism in Au-*

stria and Montenegro – bilateralni međunarodni projekat sa Republikom Slovenijom (2019/2021); *Functional food as a possibility of improvement and development of tourism* – projekat sa Republikom Srbijom (2019/2021); *Soutenir lacquisition des compétences professionnelles et linguistiques des étudiants en tourisme* – međunarodni istraživački projekat (2020/2020); *Cultural tourism as a tool for sustainable development of rural areas* – projekat sa Republikom Slovenijom (2020/2023); *Tourisme, Culture et Enseignement de FLE en contexte universitaire (Macedoine du Nord, Montenegro, Serbie)* – međunarodni istraživački projekat

(2022/2022); *Autentična gastronomija: kako nas turisti doživljavaju – da li smo zaista toliko različiti?* – projekat sa Republikom Slovenijom (2023/2024).

Fakultet intenzivno organizuje stručna usavršavanja kroz program Erasmus+ mobilnost, a akademskom osoblju i saradnicima u nastavi nudi mogućnost razmjene sa velikim brojem naučnih ustanova. Pridruženi je član Svjetske turističke organizacije Ujedinjenih nacija (UNWTO) i međunarodne asocijacije koja podržava obrazovanje i obuku u turizmu EURHODIP.

DEKANI

Prof. dr Stevan Popović	1999–2004.
Doc. dr Goran Radović	2004–2007.
Doc. dr Tatjana Stanovčić	2007–2010.
Doc. dr Tatjana Stanovčić	2010–2013.
Doc. dr Đurđica Perović	2013–2017.
Prof. dr Tatjana Stanovčić	2018–2018.
Prof. dr Đurđica Perović – v. d.	2018–2020.
Prof. dr Đurđica Perović	2020–2023.
Prof. dr Đurđica Perović	2024–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

DVOGODIŠNJE STUDIJE	308
ČETVOROGODIŠNJE STUDIJE	
Akademski studijski program Turizam	150
Primijenjeni studijski program Hotelijerstvo	51
TROGODIŠNJE STUDIJE	
Akademski studijski program Turizam	1.532
Primijenjeni studijski program Hotelijerstvo	349
Akademski s.p. Turizam i hotelijerstvo	179
SPECIJALISTIČKE STUDIJE	
Akademski studijski program Turizam	1.128
Primijenjeni studijski program Hotelijerstvo	330
MAGISTARSKE STUDIJE	
Akademski studijski program Turizam	129
Primijenjeni studijski program Hotelijerstvo	7
MASTER STUDIJE	
Akademski studijski program Turizam	3
DOKTORSKE STUDIJE	
Akademski studijski program Turizam	1

Go confidently
of your dreams.
Live the life you have
H. D.

LOVE ALL, TRUST A FEW
DO WRONG TO NONE
W. SHAKESPEARE

is the rarest

d. M.

hat's all.
Oscar Wilde

Filološki fakultet

Istorijat i misija

Iako Filološki fakultet spada u mlađe organizacione jedinice Univerziteta Crne Gore (osnovan je 20. 8. 2015. godine, izdvajanjem sedam jezičkih studijskih programa iz Filozofskog fakulteta i pripajanjem Instituta za strane jezike), filološke studije u Crnoj Gori postoje odavno. Studije jezika i književnosti započete su 1947. godine na Cetinju, na Višoj pedagoškoj školi, koja je obrazovala kadar za niže razrede tadašnje gimnazije i u okviru koje su bile i nastavne grupe za srpskohrvatski i ruski, a kasnije i za engleski jezik. Viša pedagoška škola preseljena je u Nikšić 1963. godine, gdje je već postojala Učiteljska škola, koja je 1948. premještena iz Herceg Novog. Iste godine od Više pedagoške škole i Učiteljske škole nastala je Pedagoška akademija, koja je 1977. godine prerasla u Nastavnički fakultet. Fakultet je imao odsjeke na kojima se obrazovao nastavnički kadar za srpskohrvatski jezik i jugoslovensku književnost u četvorogodišnjem trajanju, za ruski jezik i književnost i engleski jezik i književnost u dvogodišnjem trajanju.

Nastavnički fakultet preimenovan je 1988. godine u Filozofski fakultet, što je vodilo ka značajnijem unapređenju studija. Studijski programi koji su postojali i nastajali u okviru Filozofskog fakulteta jesu:

- Srpskohrvatski jezik i književnost jugoslovenskih naroda i narodnosti (od 1979. godine u četvorogodišnjem trajanju, 1993. godine mijenja ime u Srpski jezik i književnost, a 2004. u Srpski jezik i južnoslovenske književnosti);
- Ruski jezik i književnost, od 1990. godine u četvorogodišnjem trajanju;
- Engleski jezik i književnost, od 1990. godine u četvorogodišnjem trajanju;
- Italijanski jezik i književnost, osnovan 1999. godine;
- Francuski jezik i književnost, osnovan 2003. godine;
- Njemački jezik i književnost, osnovan 2004. godine;
- Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, osnovan 2008. godine, nakon promijenjenog državnog statusa Crne Gore (sticanje nezavisnosti 2006) i ustavnog određenja crnogorskog jezika za službeni (2007). Ovaj studijski program baštini tradiciju rada i postojanja Odsjeka za srpskohrvatski i Odsjeka za srpski jezik, bez obzira na različita imena, budući da su im ciljevi i zadaci isti – izučavanje jezika u Crnoj Gori u sinhronoj i dijahronoj perspektivi, izučavanje crnogorskih narodnih govora, jezika crnogorskih pisaca, pisanih spomenika, dokumenata, izučavanje crnogorske književnosti i kulture.

Misija Filološkog fakulteta jeste stvaranje podsticajnih akademskih uslova za obrazovanje visokokompetentnih stručnjaka za nacionalne i strane jezike, književnosti i međukulturnu komunikaciju, koji će svojim znanjima i vještinama moći da budu pokretači razvoja obrazovnog sistema, ali i održivog razvoja društva u širem smislu. Fakultet se bavi i edukacijom visokostručnih prevodilaca za potrebe crnogorskog i evropskog tržišta, naročito u kontekstu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Modernim kurikulumom Filološki fakultet nastoji osnažiti vezu sa javnim i privatnim sektorom u cilju poboljšanja nastave i bolje integrisanosti studenata na tržištu rada, a primjenom najsavremenijih metoda i naučnih saznanja nastoji kontinuirano unositi inovacije u nastavni proces. Filološki fakultet kao misiju ima i promovisanje interdisciplinarnih i multidisciplinarnih istraživanja, te najviših naučnih i etičkih standarda, sa ciljem dostiza-

nja izvrsnosti u humanističkim i društvenim naukama. Konačno, Filološki fakultet ima važnu ulogu u ključnim aspektima internacionalizacije Univerziteta Crne Gore, kao i u realizaciji potrebe za cjeloživotnim učenjem.

Filološki fakultet nastoji da bude snažan nacionalni, regionalni i međunarodni centar, prepoznat po izvrsnosti u lingvističkim, književnim, kulturološkim i translato-loškim studijama, te da kao takav bude jedan od stožera razvoja otvorenog i prosperitetnog društva.

Institut za strane jezike

Institut za strane jezike osnovan je 5. 7. 1978. godine i funkcionisao je u Titogradu kao samostalna univerzitet-ska jedinica do 2015. godine, kada je pripojen Filološkom fakultetu u Nikšiću. Njegova misija bila je da nastavnim sadržajima i primjenom savremenih metoda nastave obrazuje stručnjake u oblasti stranih jezika. Institut se pored nastave bavio i naučnoistraživačkim radom, prevođenjem, izdavaštvom, organizovanjem naučnih simpozijuma, seminara za nastavnike stranih jezika i kurseva stranih jezika za građanstvo. Počeo je organizovano izvođenje nastave stranih jezika na fakultetima Univerziteta *Veljko Vlahović* studijske 1979/80. godine. U to vrijeme na Institutu su postojale tri katedre: za engleski, za ruski i za francuski jezik. Vremenom je broj jezika koji su se izučavali proširen, pa su u nastavu uvedeni njemački i italijanski jezik. Od 1993. godine nastava Instituta bila je organizovana na svim univerzitetkim jedinicama u Podgorici i na Cetinju.

Institut je bio i osnivač Društva za primijenjenu lingvistikku Crne Gore i Društva za književnost i kulturu Crna Gora – Kanada. Posebnu aktivnost Instituta predstavljali su kursevi opšteg i stručnog jezika za građanstvo, posebno poslovnog engleskog jezika, kao i Kembridž kursevi (FCE, CAE, CPE).

Na Institutu je 2004. osnovan specijalistički studij Prevodilaštvo. Nakon dvije godine akreditovan je program Prevodilaštvo za osnovne studije, a 2007. pokrenuta je nastava na master nivou. Nakon uvođenja osnovnog studija, nastava je organizovana po modulima koji su

bili dvopredmetni: 1. Engleski i francuski jezik i 2. Engleski i ruski jezik, dok su jednopredmetni moduli bili za engleski, francuski i ruski jezik. Pripajanjem Filološkom fakultetu, studije prevodilaštva ukinute su na osnovnom nivou, a na postdiplomskom nivou zadržan je samo jednopredmetni modul za engleski jezik, prvo na jednogodišnjem specijalističkom i jednogodišnjem master studiju, a kasnije na dvogodišnjem master studiju.

Studijski programi

U okviru Filološkog fakulteta, kao organizacione jedinice Univerziteta Crne Gore, realizuju se sljedeći studijski programi:

- Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti;
- Srpski jezik i južnoslovenske književnosti;
- Engleski jezik i književnost;
- Ruski jezik i književnost;
- Italijanski jezik i književnost;
- Francuski jezik i književnost;
- Njemački jezik i književnost.

Studenti Instituta za strane jezike mogu završiti svoje studije na studijskom programu Prevodilaštvo. Uz jezik i književnost koje studiraju, studenti biraju i drugi strani jezik (engleski, ruski, italijanski, njemački, francuski, te španski jezik).

Pored osnovnih, na Filološkom fakultetu postoje i master studije na svim studijskim programima, kao i doktorske studije iz sljedećih oblasti: jezik, književnost, translato-logija i metodika nastave jezika. Na SP Engleski jezik i književnost postoji i program Prevodilaštvo na master nivou, a iz prevodilaštva je moguće raditi i doktorske disertacije.

Filološki fakultet, pored svojih sedam studijskih programa, nastavu stranih jezika izvodi i na svim jedinicama Univerziteta Crne Gore u Podgorici, Nikšiću i na Cetinju. Na svim fakultetima izučava se opšti i stručni strani jezik, najčešće engleski, sa fondom časova koji je određen nastavnim planovima svakog fakulteta ponaosob.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Filološki fakultet posebnu pažnju posvećuje istraživačkom radu, što se ogleda kroz veliki broj objavljenih radova u časopisima koji su na SSCI i A&HSCI listama, kao i u brojnim drugim međunarodnim časopisima. Istraživanja se vrše u oblasti lingvistike, književnosti, translologije i metodike jezika i uglavnom su interdisciplinarnog karaktera. Obavljaju se i kroz razne bilateralne projekte koje fakultet ima sa srodnim univerzitetskim jedinicama iz više evropskih država. U tom smislu treba pomenuti veliki projekat *ReFLAME (Reforming Foreign Languages in Academia in Montenegro)*, koji je finansirala EU (EACEA) i na kojem su profesori i saradnici Filološkog fakulteta osim sa tri crnogorska univerziteta (Univerzitet Crne Gore, Univerzitet Donja Gorica i Univerzitet Mediteran) saradivali i sa kolegama sa Sveučilišta u Zagrebu, Univerziteta u Varšavi i Univerziteta za strance u Peruđi. Fakultet je u okviru projekta izdao sedam udžbenika za nastavu jezika struke. Još jedan značajan međunarodni projekat je i Modul Žan Mone, koji je 2023. godine organizovan po treći put, uz učešće predavača i studenata i sa drugih fakulteta Univerziteta Crne Gore.

Filološki fakultet je naslijedio Institut za jezik i književnost, koji je osnovan na Filozofskom fakultetu 1993. godine. Naučno istraživanje se nekad sprovodilo u okviru projekata za oblasti srpskohrvatskog, engleskog i ruskog jezika, a danas za sve jezike, književnosti i kulture koji se na Fakultetu izučavaju. U okviru Instituta za jezik i književnost pokrenuti su mnogi naučni projekti, organizovani brojni naučni skupovi i simpozijumi, štampale su se knjige i zbornici. Pored skupova organizovanih povodom značajnih kulturnih jubileja ili književnih događaja, Institut je imao i tradicionalne skupove, koji su se organizovali godinama. Takvi su bili međunarodni skupovi metodičara nastave jezika ili anglističke naučne konferencije, na kojima su učestvovali anglisti iz cijelog svijeta. Jedini tradicionalni skup koji i dalje uspješno traje jeste međunarodni slavistički skup *Njegoševi dani*, pokrenut 2008. godine, do sada održan deset puta, u više gradova (Cetinje, Nikšić, Perast, Risan, Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva), sa deset štampanih zbornika radova, na preko 4.500 strana.

Veoma značajan segment naučne i izdavačke djelatnosti koji je Institut za jezik i književnost razvijao jeste izdavanje časopisa. Najstariji i ujedno prvi časopis za nauku o jeziku i književnosti u Crnoj Gori *Riječ* pokrenut je 1995. godine (do danas izašlo 12 brojeva u staroj i 21 broj u novoj seriji). Drugi časopis Instituta *Folia linguistica et litteraria*, pokrenut 2010. godine (izašlo 45 brojeva), nalazi se na Scopus listi i svrstan je u kategoriju Q3. Treći časopis koji izdaje Filološki fakultet jeste *Logos et Littera*, pokrenut 2014. godine.

Profesori, saradnici i studenti Fakulteta vrlo su aktivni u programima razmjene, naročito preko programa Erasmus+. Istovremeno, preko ovog programana Fakultetu gostuju brojne strane kolege – profesori, saradnici i studenti. Značajna je i saradnja sa ambasadama zemalja čiji se jezici izučavaju na Filološkom fakultetu, od kojih posebno treba izdvojiti saradnju sa Ambasadom SAD u Podgorici, uz čiju pomoć Fakultet svake godine angažuje u nastavi i drugim aktivnostima dva predavača iz SAD.

DIREKTORI INSTITUTA ZA STRANE JEZIKE

Prof. dr Vladimir Sekulić	1979–1984.
Prof. dr Milisav Filipović	1984–1986.
Prof. dr Vladimir Sekulić	1986–1992.
Mr Radmila Novak – v. d.	1992–1993.
Prof. dr Slavica Perović	1993–2004.
Prof. dr Igor Lakić	2004–2012.
Prof. dr Neda Andrić	2012–2015.
Prof. dr Igor Lakić	2015.

DEKANI FILOLOŠKOG FAKULTETA

Prof. dr Dragan Bogojević	2015–2018.
Prof. dr Tatjana Jovović	2018–2021.
Prof. dr Igor Lakić	2021–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA**INSTITUT ZA STRANE JEZIKE**

Osnovne studije Prevodilaštva	63
Specijalističke studije	231
Master studije	28

FILOLOŠKI FAKULTET

Osnovne studije	867
Specijalističke studije	628
Magistarske studije	63
Master studije	19
Doktorske studije	18

Filozofski fakultet

Istorijat i misija

Poslije Drugog svjetskog rata, kada je Crna Gora postala samostalna federalna jedinica u novoj Jugoslaviji, počelo se planirati otvaranje visokoobrazovnih institucija. Ta je ideja realizovana 17. oktobra 1947. godine, kada je otvorena Viša pedagoška škola na Cetinju, koja predstavlja temelj Filozofskog fakulteta u Nikšiću. Tog datuma Crna Gora je dobila prvu visokoškolsku ustanovu (prosvjetnu i naučnu), čiji je zadatak bio školovanje više profila nastavnika za niže razrede gimnazije (više razrede sedmogodišnje, a nešto kasnije osmogodišnje osnovne škole). U novootvorenoj Višoj pedagoškoj školi formirane su četiri dvopredmetne nastavne grupe, na kojima će se obrazovati nastavnici iz šest predmeta: Srpski jezik, Ruski jezik, Istorija, Geografija, Matematika i Fizika. U prvoj godini rada škola je imala 18 profesora.

Tokom 1962. i u prvoj polovini 1963. godine Savjet za prosvjetu Narodne Republike Crne Gore razmatrao je više puta koncepciju obrazovanja budućeg nastavnog osoblja. Tražila se lokacija za prebacivanje Više pedagoške škole, da bi Savjet za prosvjetu 1963. godine odlučio da se Pedagoška akademija smjesti u Nikšiću. Ipak, Viša pedagoška škola prestala je sa radom iste godine, a Zakonom o Pedagoškoj akademiji integrisane su Učiteljska škola iz Nikšića i VPŠ sa Cetinja u jedinstvenu školu pod imenom Pedagoška akademija, u trajanju od šest godina. Do 1967/68. godine istovremeno su školovani nastavnici razredne i predmetne nastave.

Školske 1972/73. godine osnovan je Odsjek za obrazovanje vaspitača. Sredinom 1977. godine formiran je Nastavnički fakultet, sa dva četvorogodišnja programa: Osnovi tehnike i proizvodnog rada i Marksizam i soci-

jalističko samoupravljanje, a na osnovama Pedagoške akademije u Nikšiću. Cilj je bio da se obrazuju kadrovi sa višim i visokim obrazovanjem u oblasti određenih društvenih i prirodnih nauka, za potrebe obrazovanja, društvenih djelatnosti i privrede, podizanje naučnog podmlatka, usavršavanje stručnjaka itd. Donijeta je odluka da u okviru novoformiranog fakulteta nastave sa radom, kao dvogodišnje studije, odsjeci: Srpskohrvatski jezik i književnost, Ruski jezik, Engleski jezik, Istorija i geografija, Matematika sa fizikom, Hemija i biologija, Likovno vaspitanje, Fizičko vaspitanje, Razredna nastava i Predškolsko vaspitanje. Godine 1979. Odsjek za srpskohrvatski jezik i književnost transformisan je u četvorogodišnji studij, pod nazivom Odsjek za srpskohrvatski jezik i književnosti jugoslovenskih naroda i narodnosti.

Za postignute rezultate od izuzetne vrijednosti u oblasti vaspitanja i obrazovanja u Socijalističkoj Republici Crnoj Gori, 4. januara 1978. godine Pedagoškoj akademiji je dodijeljena republička nagrada *Oktoih*. Iste godine, Skupština opštine Nikšić dodjeljuje nagradu *18. septembar* Nastavničkom fakultetu u Nikšiću – za vanredno zalaganje i postignute rezultate u oblasti prosvjete.

Formiranjem Instituta za matematiku i fiziku u Titogradu stvorile su se povoljne prilike da se u okviru njega otvore i studije za obrazovanje nastavnika matematike i fizike (PMF). Iz odsjeka za predmetnu nastavu formiran je i Fakultet likovnih umjetnosti (1988).

Programom realizacije mreže i kapaciteta visokoškolskog obrazovanja i naučnoistraživačkog rada, Nastavnički fakultet je 17. maja 1988. godine preimenovan u

Filozofski fakultet. Odsjek za marksizam i socijalističko samoupravljanje transformisan je u Odsjek za filozofiju i sociologiju. Do devedesetih godina XX vijeka, sa izuzetkom obrazovanja vaspitača, ostali programi školovanja nastavnika trajali su četiri godine.

Najvažnije reforme u obrazovanju nastavnika na Filozofskom fakultetu napravljene su uvođenjem postulata Bolonjske deklaracije (2003). Bolonjskim programom dominantno je odabran model studija 3 + 1 + 1 + 3 (trogodišnje osnovne studije 180 ECTS + jednogodišnje specijalističke studije 60 ECTS + jednogodišnje magistarske studije 60 ECTS + trogodišnje doktorske studije 180 ECTS).

Studijski program za obrazovanje vaspitača realizovao se kroz trogodišnje osnovne studije, a od školske 2006/07. godine studenti su mogli pohađati jednu akademsku go-

dinu specijalističkih studija. Vrijedno je navesti i da je u Beranama bila realizovana nastava takozvanih isturenih odjeljenja obrazovanja učitelja, te engleskog jezika i književnosti. Takođe, u Beranama, Baru, Podgorici i Nikšiću realizovana su i doškoloovanja učitelja i vaspitača sa više na visoku školsku spremu. Iz Filozofskog fakulteta nastao je Fakultet za sport i fizičko vaspitanje 2008. godine, a 2015. godine izdvojile su se i jezičke grupe programa i formiran zaseban Filološki fakultet. Godine 2017. Filozofskom fakultetu priključen je Studijski program za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku, koji se nalazi u prostorijama tehničkih fakulteta u Podgorici.

Godina 2017. donijela je promjene na Filozofskom fakultetu: za obrazovanje predmetnih nastavnika uveden je model 3 + 2, dok profesori razredne nastave stiču obrazovanje po modelu 5 + 0, koji podrazumijeva integrisane akademske studije.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Nauka i istraživanje, uz nastavu i učenje, predstavljaju bazični dio djelatnosti Filozofskog fakulteta. Filozofski fakultet je kompozicija društvenih i humanističkih nauka, a tim naukama imanentno je kritičko promišljanje o stvarnosti, argumentovana diskusija, upitanost o svemu što oblikuje i odlikuje život i razvoj društva i pojedinca. Početkom devedesetih godina XX vijeka formirani su: Institut za jezik i književnost, Institut za filozofiju, Institut za geografiju i Institut za sociologiju i psihologiju. Instituti su imali cilj da jačaju naučnoistraživački rad svih profila u vezi sa vaspitno-obrazovnom djelatnošću. Na Fakultetu je održano nekoliko desetina naučnih skupova, okruglih stolova i simpozijuma iz različitih oblasti: etike, filozofije, obrazovanja, istorije, književnosti, sociologije, geografije, srpskohrvatskog jezika, stranih jezika i drugih. Realizovan je veći broj domaćih i međunarodnih projekata. Od 2008. godine Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti organizuje međunarodni naučni slavistički skup *Njegoševi dani*. Do sada je objavljeno deset zbornika naučnih radova, a na skupu je učestvovalo više desetina naučnika iz cijele Evrope. *Njegoševi dani* postali su kulturni i naučni brend Crne Gore.

Profesori i saradnici objavili su veliki broj monografija nacionalnog značaja, zavidan broj monografija međunarodnog značaja, znatan broj radova u domaćim časopisima, kao i respektabilan broj naučnoistraživačkih radova u prestižnim časopisima, indeksiranim u bazama SCI, SCIE, SSCI, A&HCI, SCOPUS, kao i kod prestižnih međunarodnih izdavača (*Springer, Palgrave* itd.). Fakultet izdaje nacionalne časopise: *Luča* : časopis za filozofiju, sociologiju i društveni život i *Sociološka luča* : časopis za sociologiju, socijalnu antropologiju, socijalnu demografiju i socijalnu psihologiju, koji su pokrenuti 1984. godine.

Biblioteka Filozofskog fakulteta (danas Biblioteka humanističkih nauka) konstituisana je 1. septembra 1964. godine objedinjavanjem bibliotečkih fondova Učiteljske škole iz Nikšića, Više pedagoške škole sa Cetinja, Naučnog društva Crne Gore i Srednje umjetničke škole

iz Herceg Novog. Biblioteka danas posjeduje fond od preko 200.000 monografskih i periodičnih publikacija, zbirku doktorskih, magistarskih i diplomskih radova, kao i legate Radovana Lalića, Slobodana i Zagorke Kalezić, Dragice Šuković Vojinović, Miladina Vukovića, Save Bogdanovića, Dragana Šoća, Žarka Šćepanovića, Vladimira Sekulića. U sastavu Biblioteke nalazi se čitaonica sa 90 radnih mjesta, kao i internet sala.

Fakultet ima respektabilan broj sporazuma, kojima je uspostavio saradnju sa nastavnim i naučnim institucijama u regionalnom i evropskom okruženju, što nesumnjivo potvrđuje nastojanja da se ostvari bogata saradnja sa institucijama srodne profilacije i van Crne Gore (Srbija, Hrvatska, Rumunija, Bosna i Hercegovina, Albanija itd.). Takođe, intenzivna je međunarodna razmjena studenata i nastavnog osoblja u okviru različitih programa mobilnosti (Erasmus+ i CEEPUS).

Studijski programi

Na Filozofskom fakultetu 2023. godine postoje sljedeći studijski programi: Filozofija, Sociologija, Istorija, Geografija, Pedagogija, Psihologija, Obrazovanje učitelja, Obrazovanje učitelja na albanskom jeziku i Predškolsko vaspitanje.

Studijski program za filozofiju u Nikšiću utemeljen je 1988. godine kroz osnivanje tadašnjeg Odsjeka za filozofiju i sociologiju. Samostalni Odsjek za filozofiju počeo je sa radom 1992. godine. Danas se na Studijskom programu za filozofiju na osnovnim, master i doktorskim studijama izučava veliki broj predmeta iz oblasti istorije filozofije, filozofske antropologije, ontologije, estetike, etike, praktične filozofije, teorije saznanja, filozofske logike, kao i iz oblasti posebnih filozofskih disciplina.

Studijski program za sociologiju jedan je od najstarijih programa na Filozofskom fakultetu. Najprije je organizovan kao Odsjek za filozofiju i sociologiju, sa dva smjera. Od 1992. godine nastavni plan i program smjera za filozofiju i smjera za sociologiju razdvajaju se od prve

godine studija. Na ovom studijskom programu izučava se veliki broj oblasti: Opšta sociologija, Sociološke teorije, Metodologija socioloških istraživanja, Kultura i religija, Sociokulturna antropologija i komunikologija, te posebne sociološke discipline, poput Sociologije porodice, Sociologije rada, Socijalne patologije i sl.

Četvorogodišnji Studij istorije i geografije počeo je sa radom akademske 1981/82. godine, a kao samostalni Studijski program istorija počinje sa radom 2005. godine. Na Studijskom programu za istoriju izučava se: Istorija starog vijeka, Istorija srednjeg vijeka (svjetska i istorija Crne Gore), Istorija novog vijeka (svjetska i istorija Crne Gore), Istorija XX vijeka (svjetska i istorija Crne Gore), Pomoćne istorijske nauke, Metodologija istorijske nauke i Metodika nastave istorije.

Kao samostalan, Studijski program za geografiju na Filozofskom fakultetu u Nikšiću počeo je sa radom 2005. godine; prije toga funkcionisao je zajedno sa Istorijom. Na osnovnim i master studijama ovoga studijskog programa izučavaju se predmeti: Fizička geografija, Društvena geografija, Regionalna geografija, Kartografija i GIS, Metodika nastave geografije i Geologija.

Studijski program za pedagogiju počeo je sa radom akademske 2004/2005. godine. Na ovom studijskom programu izučavaju se opšte i posebne pedagoške discipline: Opšta pedagogija, Istorija pedagogije, Školska pedagogija, Predškolska pedagogija, Porodična pedagogija, Andragogija, Inkluzivna pedagogija, Didaktika, Dokimologija, Obrazovna politika, te Metodologija pedagoških istraživanja i drugih disciplina.

Studijski program za psihologiju u Nikšiću osnovan je 2006. godine. Na Psihologiji se na osnovnim i master studijama izučava veliki broj predmeta iz raznih oblasti opšte i eksperimentalne psihologije, socijalne psihologije, kliničke psihologije, razvojne i pedagoške psihologije, psihologije rada i metodologije psiholoških istraživanja.

Obrazovanje učitelja u Crnoj Gori traje duže od 150 godina. Od 1992/93. godine Odsjek za razrednu nastavu prešao je sa dvogodišnjeg na četvorogodišnje fakultetske studije.

Od 2020. godine Studijski program za obrazovanje učitelja integrisani je akademski program. Tokom petogodišnjih studija budući učitelji izučavaju veliki broj opšteobrazovnih predmeta, didaktičko-metodičkih i pedagoško-psiholoških disciplina.

Studijski program za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku osnovan je 2004. godine kao samostalni studijski program pri Univerzitetu Crne Gore. Od 2017. godine postaje dio Filozofskog fakulteta u Nikšiću, a sve nastavne aktivnosti odvijaju se u zgradi tehničkih fakulteta (Podgorica). Jedini je studijski program koji se izučava u Crnoj Gori na albanskom jeziku i kao takav predstavlja svojevrstan doprinos obrazovanju Albanaca u Crnoj Gori.

Studijski program za predškolsko vaspitanje ima tradiciju dužu od 50 godina. Do studijske 2017/18. godine funkcionisao je kao primijenjeni studij, kada se transformisao u akademski. Na programu se izučavaju sljedeće oblasti: opšta pedagogija, pedagogija ranog djetinjstva, metodologija pedagoških istraživanja, razvojna i pedagoška psihologija, te metodičke grupe predmeta usmjerenih na rani razvoj i niza predmeta u vezi sa igrom i stvaralaštvom.⁴¹

⁴¹ Više o Filozofskom fakultetu: Spomenica Više pedagoške škole – Pedagoške akademije : 1947–1972 : zbornik radova. 3. Nikšić : Pedagoška akademija, 1972.; Obrazovanje nastavnika u Crnoj Gori : (1947–1977) : Viša pedagoška škola (1947–1963) : Pedagoška akademija (1963–1977). Nikšić : Filozofski fakultet, 2003; Filozofski fakultet u Nikšiću : (1977–2002). Nikšić : Filozofski fakultet, 2003.

DIREKTORI VIŠE PEDAGOŠKE ŠKOLE

Prof. Jagoš Jovanović	1947–1951.
Prof. Niko J. Martinović	1951–1959.
Prof. Milutin Stojović	1959–1963.
Prof. Mihailo Bačo Pajković	1963.

DIREKTORI PEDAGOŠKE AKADEMIJE

Prof. dr Radule Sekulić	1963–1971.
Prof. dr Novak Kilibarda	1971–1972.
Prof. Dušan Dika Nikolić	1972–1974.
Prof. dr Radule Sekulić	1974–1976.

DEKANI NASTAVNIČKOG FAKULTETA

Prof. dr Radule Sekulić	1977–1978.
Prof. dr Slobodan Vukićević	1978–1982.
Prof. dr Branko Radojičić	1982–1986.
Prof. dr Blagoje Cerović	1986–1988.

DEKANI FILOZOFSKOG FAKULTETA

Prof. dr Blagoje Cerović	1988–1990.
Prof. dr Slobodan Vukićević	1990–1994.
Prof. dr Miladin Vuković	1994–2003.
Prof. dr Bojka Đukanović	2003–2008.
Prof. dr Blagoje Cerović	2008–2014.
Prof. dr Goran Barović	2014–2020.
Prof. dr Tatjana Novović	2020–2023.
Prof. dr Tatjana Novović	2023–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA**BOLONJSKI SISTEM**

Osnovne studije	4.779
Specijalističke studije	2.725
Magistarske studije	191
Master studije	71
Doktorske studije	20

PRIJE POTPISIVANJA BOLONJSKE DEKLARACIJE

Dvogodišnje studije	7.698
Četvorogodišnje studije	4.374

Građevinski fakultet

Istorijat i misija

Građevinski fakultet je osnovan 2. jula 1980. godine, odlukom Radničkog savjeta Složene organizacije udruženog rada *Lovćeninvest* u Titogradu. Građevinski fakultet u Podgorici nastao je kao izraz objektivnih potreba Crne Gore za obrazovanjem visokoškolskih građevinskih kadrova, koje su naročito došle do izražaja nakon razornog zemljotresa koji je zadesio zemlju 1979. godine. Osnivanjem Građevinskog fakulteta u Podgorici zaokruženo je jezgro SOUR Tehnički fakulteti Univerziteta Crne Gore.

Građevinski fakultet bavi se visokoškolskim obrazovanjem kadrova i naučnoistraživačkim radom u oblasti građevinarstva, kao i rješavanjem problema pri projektovanju, građenju i eksploataciji naročito složenih, specifičnih i drugih građevinskih objekata.

Od osnivanja do studijske 1993/94. godine, nastava na Fakultetu izvođena je po Nastavnom planu i programu koji je usvojila Matična komisija, u trajanju devet semestara, uključujući i diplomski rad. Nakon završetka prve tri godine, nastava u četvrtoj godini izvođena je na Konstruktivnom i Saobraćajnom smjeru. Poslije 1994. godine Saobraćajni smjer je transformisan u Građevinsko-urbanistički, a ujedno je izvršena i reforma nastavnih planova i programa, čime su studije produžene na deset semestara.

Studijske 2002/03. uvedeni su novi odsjeci i smjerovi, i to:

1. Građevinski odsjek, sa smjerovima: Konstruktivni, Hidrotehnički, Menadžment i tehnologija građenja, Saobraćajni i Inženjersko-komunalni;
2. Arhitektonski odsjek, sa smjerovima Projektantski i Urbanistički;

3. Geodetski odsjek, sa smjerovima Geodezija i Državni premjer i katastar.

Po ovoj reformi, studije su trajale devet semestara.

Od studijske 2006/07. godine Arhitektonski odsjek postaje samostalni fakultet, dok je Geodetski odsjek transformisan u samostalni studijski program Geodezija.

Studijske 1999/2000. na Fakultetu se organizuju postdiplomske studije u okviru dva smjera: Smjer za konstrukcije i zemljotresno inženjerstvo i Smjer za menadžment i tehnologiju građenja, u trajanju od dvije godine. Nedugo nakon prethodne reforme, 2004/05. godine došlo je do transformacije procesa obrazovanja u skladu sa Bolonjskom deklaracijom, čime je nastava stepenovana po principu 3 + 1 + 1 (tri godine osnovne, jedna godina specijalističke i jedna godina magistarske studije). Četiri godine kasnije, od studijske 2008/09. godine, na Fakultetu su organizovane doktorske studije u trajanju od tri godine, i to po sljedećim oblastima: konstrukcije, hidrotehnika, saobraćajno-urbanistička oblast i menadžment i tehnologija građenja. Od 2008. do 2017. godine bile su organizovane osnovne primijenjene studije studijskog programa Menadžment u građevinarstvu, a od 2011/2012. organizuju se postdiplomske specijalističke primijenjene studije Menadžment u građevinarstvu.

Posljednjom akreditacijom, iz 2017. godine, uveden je novi koncept studiranja, po sistemu 3 + 2 + 3 (tri godine osnovne akademske studije, dvije godine master studije i tri godine doktorske studije).

Građevinski fakultet raspolaže laboratorijama opremljenim solidnom laboratorijskom opremom, gdje su izvršena obimna laboratorijska istraživanja građevinskih materijala i konstrukcija. Ova istraživanja koristila su se za objavljivanje velikog broja naučnoistraživačkih radova u referentnim svjetskim i domaćim časopisima i za izlaganje na međunarodnim i domaćim konferencijama.

Prvi *double degree* doktorat na Univerzitetu Crne Gore u Crnoj Gori odbranjen je upravo na Građevinskom fakultetu, 2010. godine, u skladu sa međuuniverzitetkim ugovorom sa Univerzitetom u Granadi.

Tokom svog postojanja Fakultet je odškolovala kvalitetan stručni i naučni kadar, koji je bio neophodan za razvoj Crne Gore, a koji je po svom doprinosu podizanju nivoa i unapređenju građevinske nauke i struke prepoznat u okruženju i šire.

Studijski programi

Fakultet na osnovnim studijama ima u ponudi jedan studijski program – Građevinarstvo. Osnovne studije traju tri godine. Studijski program Građevinarstvo omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja potrebnih za rješavanje jednostavnih inženjerskih problema, učestvovanje u svojstvu saradnika u planiranju, projektovanju, izvođenju, nadzoru i održavanju građevinskih objekata, kao i za rad u laboratoriji ili u procesu obrazovanja u skladu sa zakonom. U okviru studijskog programa Građevinarstvo na osnovnim studijama postoje dva izborna modula u šestom semestru: Konstrukcije i Infrastrukture.

Master studije traju dvije godine, a podrazumijevaju tri studijska programa: Građevinarstvo – Konstrukcije; Građevinarstvo – Infrastrukture; Interdisciplinarni studijski program Menadžment u građevinarstvu.

Master studije omogućuju sticanje teorijskih i praktičnih znanja za obavljanje složenih poslova u građevinarstvu u oblastima konstrukcije, infrastrukture i menadžmenta u građevinarstvu. Omogućuju učestvovanje u projektovanju, građenju, vršenju revizije projekata, vršenju nadzora nad građenjem, tehničkim prijemima izgrađenih objekata, u osmatranju, održavanju i saniranju objekata, u poslovima ispitivanja građevinskih materijala i konstrukcija, kao i učestvovanje u razvojnoistraživačkim projektima.

U okviru master studijskog programa Građevinarstvo – Konstrukcije, formirani su moduli: Betonske i zidane konstrukcije, Čelične, spregnute i drvene konstrukcije, Geotehnika i Modeliranje i teorija konstrukcija.

U okviru master akademskog studijskog programa Građevinarstvo – Infrastrukture, formirani su moduli: Hidrotehnika i Saobraćajnice.

Fakultet na doktorskim studijama nudi jedan akademski studijski program – Građevinarstvo, u trajanju od tri godine. Doktorske studije omogućavaju rad na najslabijim razvojnim projektima, studijama, planovima i ekspertizama, kao i obavljanje najslabijih poslova u građevinarstvu iz oblasti izučavanja.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Na Građevinskom fakultetu ostvaren je izuzetan napredak u oblasti naučnoistraživačkog rada, koji se ogleda kroz učešće u nacionalnim, međunarodnim i bilateralnim projektima, kao i kroz COST akcije i projekte jačanja kapaciteta. Građevinski fakultet je do sada učestvovao kao nosilac ili partner u realizaciji 59 projekata, od kojih je trenutno na fakultetu aktivno 13. Posebno se izdvajaju dva projekta. Erasmus+ *Capacity building* projekat ima cilj da unaprijedi kvalitet nastave u oblasti klimatski pametne urbanizacije kroz blisku saradnju sa 18 međunarodnih partnera: *Inoviranje nastavnih sadržaja u klimatski pametnom urbanom razvoju zasnovanom na zelenoj i energetskej efikasnosti u saradnji sa neakademskej sektorom (Curricula innovation in climate-smart urban development based on green and energy efficiency with the non-academic sector – SmartWB)*. Projekat *Udruženi za održivost – gradeći klimatski otporne zajednice na Zapadnom Balkanu i u Evropskoj uniji (jOiNEd For sUstainability – bUilding climate REsiliient communities in WB and EU – iFUTURE)*, na kojem Građevinski fakultet učestvuje kao partner, ima cilj da unaprijedi regionalne kapacitete u implementaciji ciljeva *Green Deal*a kroz sistem visokog obrazovanja i pokretanje akcija usmjerenih na očuvanje životne sredine, klimatske promjene, održivost i otpornost.

Takođe se izdvaja projekat *BORIS – prekogranična procjena pojačane prevencije i spremnosti u Evropi (BORIS – cross BOrder RISk assessment for increased prevention and prepa-*

redness in Europe), finansiran od strane Evropske komisije, kao i projekat *Pametne zgrade za seizmički otpornu Crnu Goru*, sa kojim se Građevinski fakultet priključio H2020 projektu *RISE – Real-time earthquake rIsk reduction for a reSilient Europe*. Projekti se bave aktuelnom temom procjene i smanjenja rizika od zemljotresa, kao i primjenom logike pametnih gradova u oblasti pripremljenosti na dejstvo zemljotresa.

Građevinski fakultet u saradnji sa partnerima organizuje mnoge naučne i stručne skupove, među kojima se posebno ističe *Građevinarstvo – nauka i praksa*, koji je do sada organizovan osam puta i na kojem se u kontinuitetu pojavljuje veliki broj međunarodnih naučnih i stručnih radova.

Akadska mobilnost je na Građevinskom fakultetu prepoznata kao veoma značajan faktor u usavršavanju kadra i uspostavljanju saradnje sa inostranim naučnim institucijama. Saradnja i razmjena studenata, nastavnog i administrativnog osoblja sa 39 univerziteta i institucija iz 20 država ostvaruje se kroz programe ERASMUS+, CEEPUS, BST, DAAD, CGHS, HERIC, COST i dr.

Građevinski fakultet je ostvario izuzetan napredak u dijelu izdavačke djelatnosti, kroz objavljivanje 40 naučnih i stručnih publikacija čiji su autori nastavnici Fakulteta.⁴²

⁴² Više o Građevinskom fakultetu: Istraživanja : monografija posvećena petnaestogodišnjici rada Fakulteta = Researches : Monograph Dedicated to the Fifteenth Anniversary of the Faculty. Podgorica : Građevinski fakultet Univerziteta Crne Gore = Faculty of Civil Engineering of the University of Montenegro, 1995; Građevinski fakultet u Podgorici : 1980–1995. Podgorica : Građevinski fakultet Univerziteta Crne Gore, 1995; Istraživanja : monografija posvećena dvadesetogodišnjici rada fakulteta = Researches : Monograph Dedicated to the Twentieth Anniversary of the Faculty. Podgorica : Građevinski fakultet = Faculty of Civil Engineering of the University of Montenegro, 2000; Građevinski fakultet u Podgorici. Podgorica : Građevinski fakultet Univerziteta Crne Gore, 2000; Građevinski fakultet u Podgorici : 40 godina = Faculty of Civil Engineering in Podgorica : 40 years : 1980–2020. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, Građevinski fakultet = University of Montenegro, Faculty of Civil Engineering, 2020. Researches 2020 : Special Issue of the Journal Istraživanja / Researches, on the occasion of the 40th anniversary of the Faculty of Civil Engineering in Podgorica, 1980–2020. Podgorica : University of Montenegro, 2021.

DEKANI

Prof. dr Luka Vujošević – v. d.	1980–1983.
Prof. dr Arsenije Vujović	1983–1988.
Dušan Dragović	1988–1990.
Prof. dr Mitar Čvorović	1990–1994.
Prof. dr Radenko Pejović	1994–1998.
Prof. dr Mladen Ulićević	1998–2000.
Prof. dr Radenko Pejović	2000–2004.
Prof. dr Duško Lučić	2004–2010.
Prof. dr Miloš Knežević	2010–2016.
Prof. dr Srđa Aleksić	2016–2019.
Prof. dr Marina Rakočević	2019–2022.
Prof. dr Marina Rakočević	2022–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

BEČELOR

Menadžment u građevinarstvu	196
Građevinarstvo	930

SPECIJALISTIČKE STUDIJE

Menadžment u građevinarstvu	129
Građevinarstvo	730
Diplomirani građevinski inženjeri	670
Magistar građevinarstva na jednogodišnjim studijama	100
Magistar tehničkih nauka, oblast građevinarstvo	3
Doktor tehničkih nauka, oblast građevinarstvo	28

Ukupno: 2.793

Mašinski fakultet

Istorijat i misija

Na osnovu izražene potrebe za školovanjem kadra mašinske struke u Crnoj Gori, na Tehničkom fakultetu u Titogradu 1970. godine osnovan je Mašinski odsjek, pa se ovaj datum uzima kao datum nastanka Mašinskog fakulteta. Koliko je potreba za mašinskim kadrom bila izražena u tadašnjoj Crnoj Gori i koliko je bilo veliko interesovanje za studije mašinstva, govori podatak da su u prvu generaciju upisana 223 redovna i vanredna studenta. Nastanak nove institucije visokog obrazovanja bio je u to vrijeme i poziv ljudima koji su već bili afirmisani u drugim sredinama da se vrate u Crnu Goru i pomognu njenom razvoju.

Od 1975. godine počinju da diplomiraju prvi studenti Mašinskog odsjeka, a iz prvih generacija najbolji studenti postaju kadar Mašinskog odsjeka, koji svoje dalje školovanje i usavršavanje nastavljaju na univerzitetima u Beogradu, Sarajevu, Ljubljani, Zagrebu, kao i na uglednim svjetskim univerzitetima, kao što su Lomonosov, Stanford i univerziteti u Liverpoolu i Birminghamu. U godini formiranja Mašinskog fakulteta (1978) na njemu je već radilo pet stalno zaposlenih doktora nauka i 14 magistara.

Plan i program Mašinskog odsjeka bio je od samog početka moderno koncipiran. Prema nastavnom planu iz 1970/1971, studije su trajale pet godina, tj. deset semestara, pri čemu je deseti semestar bio predviđen za izradu diplomskog rada u skladu sa dogovorom Zajednice mašinskih fakulteta Jugoslavije. Školovana su dva profila mašinskih inženjera, i to Proizvodnog smjera i smjera Mehanizacija.

Dinamičan razvoj Tehničkog fakulteta i Mašinskog odsjeka počinje preseljenjem u novu zgradu tehničkih fakulteta 1978. godine, što se poklapa i sa formiranjem SOUR-a Tehnički fakulteti i Mašinskog fakulteta kao samostalne jedinice Univerziteta. Preseljenjem je dobijen moderan prostor sa amfiteatrima i salama, za predavanja, i sa laboratorijama, za izvođenje praktičnih vježbi. Laboratorije su opremljene za ono vrijeme modernom laboratorijskom opremom i mašinama, što je obezbijilo uslove za školovanje studenata po najvišim standardima. Time je stvorena dobra baza za dalji i trajan razvoj Mašinskog fakulteta.

Vizija Fakulteta je da kroz poštovanje najviših međunarodnih standarda obrazovanja i istraživanja postane najvažnija obrazovna i istraživačka institucija u oblasti mašinstva u Crnoj Gori, kao i da istraživački rad učini interesantnim kako za crnogorske tako i za međunarodne istraživačke i razvojne institucije i priredne subjekte.

Studijski programi

Na Mašinskom fakultetu realizuju se tri osnovna studijska programa: Mašinstvo, Drumski saobraćaj i Mehatronika, sa značajnim brojem modula, koji studentu omogućavaju fleksibilnost i praćenje sopstvenih interesovanja.

Mašinstvo

Modul Energetika – Inženjeri koji završe studije na ovom modulu potrebni su u kompanijama koje se bave projektovanjem termotehničkih, hidrotehničkih, energetskih instalacija i uređaja, državnim organima čija je nadležnost energetika i izgradnja objekata, institutima i kompanijama koje se bave istraživanjima i projektovanjem energetskih mašina i uređaja i svih vrsta uređaja koji su dio termotehničkih, hidrotehničkih i energetskih instalacija.

Modul Primijenjena mehanika i konstruisanje – Inženjeri su osposobljeni za rad u malim i srednjim preduzećima koja se bave projektovanjem i/ili proizvodnjom mašina ili elemenata mašina iz oblasti opšteg mašinstva, nosećih metalnih konstrukcija, elemenata vozila i drugih transportnih sredstava, kao i u preduzećima koja se bave eksploatacijom i/ili saobraćajem tim sredstvima.

Modul Proizvodni inženjering – Inženjeri su osposobljeni da primjenjuju savremena teorijska, stručna, naučna i praktična znanja, između ostalog iz oblasti proizvodnih tehnologija, CAD/CAM sistema, industrijskog inženjerstva, odnosno izrade gotovih proizvoda i opreme, projektovanja i razvoja proizvoda, kompjuterskog upravljanja savremenim CNC mašinama. Pored toga, studenti su osposobljeni da samostalno upravljaju poslovno-proizvodnim sistemima i da organizuju proizvodnju, projektuju i proizvode gotove proizvode, sa ciljem da postignu bolje poslovne rezultate preduzeća u okviru različitih djelatnosti, kako proizvodnih tako i uslužnih.

Drumski saobraćaj

Modul Saobraćaj omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja potrebnih za analizu realnih problema iz domena drumskog saobraćaja, kao i sintezu određenih rješenja i predviđanje ponašanja odabranog rješenja u realnim situacijama. Student koji završi ovaj modul osposobljen je za samostalan rad u oblastima:

1. Planiranje, regulisanje i upravljanje drumskim saobraćajem;
2. Bezbjednost drumskog saobraćaja.

Inženjer koji završi studije na ovom modulu neophodan je kadar u organima državne uprave (ministarstva, lokalna uprava) nadležnim za poslove saobraćaja, urbanizma i planiranja prostora, izgradnju i infrastrukturu, kao i u privatnim i javnim preduzećima koja rade u oblasti organizacije, upravljanja i održavanja drumskog saobraćaja i putne infrastrukture.

Modul Transport omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja potrebnih za rješavanje realnih problema iz oblasti drumskog transporta putnika i roba, kao i planiranje i organizaciju inteligentnih transportnih sistema. Student koji završi ovaj modul osposobljen je za samostalan rad u oblastima:

1. Tehnologija i organizacija drumskog transporta;
2. Špedicija, logistika i intermodalni transport.

Inženjer koji završi studije na modulu Transport neophodan je činilac u organima državne uprave (ministarstva, lokalna uprava) nadležnim za poslove saobraćaja i transporta, kao i u privatnim i javnim transportnim preduzećima koja rade u oblasti javnog prevoza putnika i roba, odnosno onim preduzećima koja organizuju prevoz putnika i/ili roba za sopstvene potrebe ili za treća lica.

Mehatronika

Mehatronika je novi pristup u projektovanju i gradnji novih i modernih mašina, gdje se pored čisto mehaničkih komponenti u mašine ugrađuju elektronske i upravljačke komponente. Danas ne postoji mašina koja pored čisto mašinskih komponenti (zavrtnjeva, zupča-

nika, remenog prenosa, opruga itd.) ne posjeduje senzore, aktuatore, PLC-ove itd. i kojom ne upravlja neki softver. Za projektovanje, izgradnju, rukovanje i održavanje ovako složenih mašina potrebno je posjedovati specifična i široka znanja, koja je moguće steći jedino na multidisciplinarnim studijama, kakve su studije mehatronike.

Studenti Mehatronike stiču specifična znanja iz prirodnih i tehničkih nauka iz oblasti mašinstva, elektrotehnike/elektronike i informacionih tehnologija, za koja postoji neprestana potreba u savremenom tehnološkom svijetu.

Na fakultetu se realizuje i pet akademskih master studijskih programa:

1. Mašinstvo;
2. Drumski saobraćaj;
3. Mehatronika;
4. Energetska efikasnost;
5. Kvalitet i standardizacija.

Posljednja tri su interdisciplinarni programi, koji se ostvaruju u saradnji sa Elektrotehničkim, Građevinskim, Arhitektonskim, Ekonomskim, Prirodno-matematičkim, kao i Fakultetom za turizam i hotelijerstvo.

Doktorske studije na Mašinskom fakultetu realizuju se u okviru studijskog programa Mašinstvo.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Najznačajnije oblasti istraživanja na Mašinskom fakultetu čine:

- Energetika;
- Proizvodni inženjering;
- Primijenjena mehanika i konstruisanje;
- Industrijski inženjering i kvalitet;
- Drumski saobraćaj;
- Mehatronika.

Naučnoistraživački i stručni projekti i poslovi realizuju se preko centara, laboratorija, radnih timova i pojedinačno. Najznačajniji centri i laboratorije na Mašinskom fakultetu jesu: Centar za motore i vozila, Centar za energetiku, Centar za kvalitet, Centar za transportne mašine i metalne konstrukcije (CETIM), Centar za edukaciju u drumskom saobraćaju, Centar za saobraćajno-mašinska vještačenja, 3D centar, Laboratorija za mehatroniku, Laboratorija za konstruisanje, Laboratorija za energetiku, Laboratorija za FSW (zavarivanje trenjem sa miješanjem), Laboratorija za zavarivanje i zavarene konstrukcije.

Mašinski fakultet je od svog osnivanja do danas realizovao veliki broj naučnoistraživačkih i stručnih projekata i ostvario uspješnu saradnju sa eminentnim institucijama iz zemlje i inostranstva, kao što su: *Lomonosov Moscow State University*, Rusija; *Stanford University*, *University of Maryland*, *NASA Ames*, *Utah Salt Lake*, SAD; *University of Manchester*, *University of Birmingham*, Velika Britanija; *CEA Grenoble*, Francuska; *RWTH Aachen University*, *Karlsruhe Institute of Technology*, Njemačka; Univerzitet u Ljubljani, Slovenija; Univerzitet u Beogradu, Srbija i dr.

Mašinski fakultet je bio organizator i koorganizator brojnih nacionalnih i internacionalnih konferencija i izdavač je internacionalnog multidisciplinarnog časopisa *International Journal for Quality Research*, koji je indeksiran u bazama *WoS (ESCI)*, *Scopus*, *DOAJ*, *Google Scholar*. Učestvovao je u brojnim projektima sa privrednim subjektima, ali i javnim institucijama, naročito u oblasti energetike, drumskog saobraćaja, motora i motornih vozila, kvaliteta i konstruisanja.

Izdavač je preko 40 udžbenika i monografija iz oblasti mašinstva drumskog saobraćaja i mehatronike.⁴³

⁴³ Više o Mašinskom fakultetu: 25 godina studija mašinstva u Crnoj Gori. Podgorica : Mašinski fakultet, 1996; 40 godina mašinstva : 1970–2010. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, Mašinski fakultet, 2010; 50 godina Mašinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore : 1970–2020 : monografija / [Igor Vušanović, Mileta Janjić, Vlado Lubarda]. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, Mašinski fakultet, 2020.

DEKANI

Prof. dr Božidar Nikolić	1978–1982.
Prof. dr Luka Vujošević	1982–1984.
Prof. dr Vuko Domazetović	1984–1988.
Prof. dr Božidar Nikolić	1988–1990.
Prof. dr Zoran Ćulafić	1990–1994.
Prof. dr Radoš Bulatović	1994–1998.
Prof. dr Milan Vukčević	1998–2002.
Doc. dr Sreten Savićević	2002–2007.
Prof. dr Goran Ćulafić	2007–2013.
Prof. dr Sreten Savićević	2013–2015.
Prof. dr Igor Vušanović	2016–2022.
Prof. dr Radoje Vujadinović	2022–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

Diplomirani mašinski inženjeri	1.081
Mašinski inženjeri	200
SPECIJALISTIČKE STUDIJE	
Mašinstvo	141
Drumski saobraćaj	64
MAGISTARSKÉ STUDIJE	
Mašinstvo	115
Drumski saobraćaj	8
OSNOVNE STUDIJE	
Mašinstvo	227
Drumski saobraćaj	78
Mehatronika	30
MASTER STUDIJE	
Mašinstvo	3
Drumski saobraćaj	6
Mehatronika	11
DOKTORSKE STUDIJE	
Mašinstvo	27

UNIVERSITY OF CENTRAL CHINA

Medicinski fakultet

Istorijat i misija

Ideja o osnivanju Medicinskog fakulteta u Crnoj Gori stara je skoro 150 godina, a institucije koje su se nakon Drugog svjetskog rata bavile naučno-medicinskim istraživanjima od Službe u okviru Zavoda za zdravstvenu zaštitu Titograd (današnji Institut za javno zdravlje) prerasle su najprije u Institut za medicinska istraživanja (1983), a potom u Medicinski institut (1985), koji je bio dio Univerziteta *Veljko Vlahović*. Vlada Crne Gore je 17. oktobra 1996. godine donijela odluku o osnivanju Medicinskog fakulteta, koji je počeo sa radom 1997. godine u dijelu zgrade Instituta za bolesti djece.

Prije toga takođe bilježimo da je Fizioterapeutska škola u Igalu osnovana 1976. godine kao Viša (dvogodišnja) škola, dok je 2004. godine transformisana u Visoku fizioterapeutsku školu, a godinu kasnije preimenovana u Fakultet primijenjene fizioterapije, kao organizaciona jedinica Univerziteta Crne Gore. Takođe, samostalni studijski program farmacije osnovan je 2007/2008. godine, da bi 2010. bio transformisan u Farmaceutski fakultet, koji je 2011. akreditovan i reakreditovan od strane Savjeta za visoko obrazovanje Crne Gore. Fakulteti Farmacije i Primijenjene fizioterapije 2015. godine pridružuju se Medicinskom fakultetu kao studijski programi.

Dekanat Fakulteta je 2002. godine prešao u sadašnju zgradu, koja sadrži amfiteatar, vježbaonice, laboratorije, slušaonice, *e-learning* salu, kabinete za profesore, saradnike i administraciju fakulteta. Za potrebe nov osnovanog Medicinskog fakulteta, 1997. je rekonstruisana zgrada Odjeljenja za patologiju i sudsku medicinu Kliničkog centra Crne Gore, u kojoj se odvija nastava iz morfološke grupe predmeta. U njoj se nalaze amfiteatar i vježbaonice, kao i biblioteka Fakulteta.

Od osnivanja Fakulteta do danas, Klinički centar Crne Gore predstavlja referentnu ustanovu za odvijanje praktične nastave iz kliničkih predmeta. Osim Kliničkog centra, nastavnu bazu Medicinskog fakulteta čine i Institut za javno zdravlje, Specijalna bolnica za plućne bolesti u Brezoviku, Dom zdravlja Podgorica, Institut *Simo Milošević* u Igalu i Specijalna bolnica za psihijatrijske bolesti u Dobroti, KBC Berane (ranije Opšta bolnica).

Studijski programi

Nastava na Medicinskom fakultetu odvija se na tri integrirana akademska programa (Medicina, Stomatologija i Farmacija), uz doktorske studije za sva tri programa, kao i dva primijenjena studijska programa (Fizioterapija i Visoka medicinska škola), uz specijalističke i master studije za oba programa.

Obrazovni programi Medicinskog fakulteta objedinjavaju bazične biomedicinske nauke, pretkliničko, kliničko, teorijsko i praktično obrazovanje. Budući da profesije doktora medicine, stomatologije i farmacije i medicinskih sestara spadaju u regulisane profesije u Evropskoj uniji (EU), ovi studijski programi su usklađeni sa direktivama Evropskog parlamenta i Vijeća o priznavanju stručnih kvalifikacija, kao i sa preporukama i smjernicama međunarodnih strukovnih udruženja i asocijacija fakulteta o statusu visokog obrazovanja.

Medicina – Osnovni cilj ovih studija jeste da buduće doktore medicine osposobi za kompetentan rad u zdravstvenom sistemu, kao i nastavak daljeg stručnog i naučnog obrazovanja i usavršavanja. Nastavni program studija Medicine grupisan je u četiri cjeline: opšteobrazovni predmeti, predmeti fundamentalnih i biomedicinskih nauka (pretklinika), predmeti kliničkih nauka i javno-zdravstveni predmeti. Posebna pažnja posvećuje se usvajanju praktičnih znanja i vještina, koje studenti stiču u laboratorijama, dijagnostičkim kabinetima, ambulancama i kroz neposredan rad sa hospitalizovanim pacijentima u nastavnim bazama fakulteta.

Stomatologija – Misija studijskog programa Stomatologija jeste obrazovanje doktora stomatologije osposobljenih da liječe povrede i bolesti usta, zuba i drugih struktura orofacijalne regije, usmjerenih i na preventivno djelovanje i razvijanje svijesti o oralnom zdravlju kod djece i odraslih.

Farmacija – Studijski program Farmacija obrazuje i osposobljava stručnjake za rad u svim domenima farmaceutske djelatnosti, kao i za rad u kliničkim labora-

torijama. Studenti Farmacije stiču znanja i vještine za aktivno učešće u proizvodnji, prometu i marketingu lijeka, promociji zdravlja, prevenciji i liječenju bolesti, kao i za laboratorijski rad i primjenu laboratorijskih analiza za dijagnostikovanje, praćenje i prognozu bolesti.

Primijenjena fizioterapija – Ovaj studijski program obuhvata osnovne trogodišnje studije primijenjene fizioterapije i postdiplomske specijalističke studije fizioterapije u trajanju od godinu dana, a od 2022. godine i dvogodišnje master studije fizioterapije. Studenti Primijenjene fizioterapije stiču znanja i vještine iz oblasti fizikalne medicine i rehabilitacije u Institutu *Dr Simo Milošević* u Igalu i osposobljavaju se za rad u rehabilitacionim centrima, opštim i specijalizovanim bolnicama, domovima zdravlja, sportskim centrima i klubovima, domovima za stare i privatnoj praksi.

Visoka medicinska škola – Po strukturi, ovo je primijenjeni studijski program u trajanju od tri studijske godine, sa sjedištem u Beranama. Diplomirani specijalista zdravstvene njege posjeduje kompetencije za obavljanje osnovnih terapijskih, preventivnih i zdravstveno-obrazovnih djelatnosti na svim nivoima zdravstvene zaštite. Od 2022. godine omogućen je i nastavak školovanja na dvogodišnjim master studijama zdravstvene njege.

Doktorske studije – Doktorske studije na Medicinskom fakultetu pokrenute su 2006. godine. Studije traju tri godine, upisuju ih svršeni studenti Medicine, Stomatologije, a od 2018. godine i Farmacije. Kvalitet doktorskih studija poboljšan je osnivanjem laboratorije za naučno-istraživački rad, koja je u značajnoj mjeri obogatila dostupne tehnike i metode za izvođenje modernih i konkurentnih istraživanja.

Specijalizacije doktora medicine

Medicinski fakultet od 2014. godine vodi evidenciju o specijalizantima iz svih oblasti i organizuje praktičnu nastavu uz mentorski rad u zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori, dok se specijalizacije iz oblasti radiologije i porodične medicine jedine u potpunosti organizuju i izvode u Crnoj Gori.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Naučnoistraživačka djelatnost, pored edukativne, predstavlja jednu od vodećih djelatnosti Medicinskog fakulteta, u značajnoj mjeri doprinoseći prepoznavanju kvaliteta rada fakulteta i univerziteta na međunarodnom nivou. Tako je 2016. godine oformljen Centar za naučnoistraživački rad (CNIR), kao podorganizaciona jedinica koja kao cilj ima poboljšanje infrastrukture, jačanje istraživačkih kapaciteta i povećanje ulaganja neophodnih za izvođenje konkurentnih i savremenih istraživanja u oblasti biomedicine. Centar je oformljen sa zadatkom da integriše sve prethodno nezavisne pretkliničke istraživačke grupe u cilju racionalizacije resursa, poboljšanja kompetitivnosti i konkurentnosti na nacionalnom i evropskom, globalnom nivou.

U naučnom fokusu Centra nalazi se usvajanje integrativnog pristupa za istraživanja molekularne osnove i terapijskih modaliteta različitih bolesti, od kancera do razvojnih defekata, rijetkih genomskih i neurodegenerativnih oboljenja. Pod okriljem Centra je tokom 2018–2020. oformljena laboratorija za molekularnu medicinu, u kojoj se sprovode istraživanja u okviru aktuelnih naučnih projekata Fakulteta, kao i obuka studenata doktorskih studija. U završnoj fazi osnivanja nalaze se i laboratorija za ćelijske kulture i laboratorija za spektrofotometriju, polarografiju i biohemiju proteina, čijim će se radom znatno obogatiti mogućnosti i proširiti polje djelovanja naučnika.

CNIR Medicinskog fakulteta integrisao je i druge laboratorije sa dugogodišnjim iskustvom, koje su ili isključivo sastavni dio Fakulteta ili su nastavna baza u sklopu Kliničkog centra Crne Gore, i čiji kapaciteti se koriste i za nastavu i za istraživački rad:

- Laboratorija za histologiju i citologiju i laboratorija za patohistologiju;
- Laboratorija za imunohistohemiju i PCR laboratorija (navedene laboratorije pripadaju Centru za patologiju Kliničkog centra Crne Gore, koji je jedna od nastavnih baza Medicinskog fakulteta);

- Laboratorija za medicinsku biohemiju i laboratorija za ekstrakorporalni tretman;
- Laboratorija za medicinsku fiziologiju;
- Laboratorija za anatomiju;
- Laboratorija za farmakologiju;
- Laboratorija za patofiziologiju.

Osoblje Medicinskog fakulteta posjeduje zavidno iskustvo u realizaciji različitih tipova nacionalnih i najprestižnijih međunarodnih Erasmus+ i H2020 istraživačkih projekata. Na fakultetu se sprovode dva Erasmus+, jedan H2020, jedan *Interreg* – IPA CBC i jedan nacionalni istraživački projekat.

U želji da sveobuhvatno doprinese podizanju nivoa znanja i vještina u svim fazama edukacije, kao i unapređenju cjeloživotne edukacije nastavnog kadra i administrativnog osoblja, Medicinski fakultet ostvaruje intenzivnu međunarodnu saradnju.

Kroz CEEPUS i Erasmus+ programe mobilnosti Medicinski fakultet uspješno ostvaruje međunarodnu razmjenu studenata, akademskog i administrativnog osoblja.

Kroz program *Gostujući predavači*, koji finansira Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Crne Gore, Medicinski fakultet angažuje istaknute naučnike i profesore univerziteta iz cijelog svijeta radi realizacije predavanja u oblastima koje su izdvojene kao prioritete Strategijom pametne specijalizacije Crne Gore.

Open Medical Institute (OMI) program za Crnu Goru (OMI seminars) omogućava intenzivne kurseve iz svih oblasti medicine u trajanju od sedam dana u Arenberg zamku u Salzburgu, u Austriji, a učešće je omogućeno po pozivu kvalifikovanim ljekarima u ranoj fazi karijere – po završetku studija medicine ili u toku specijalizacije. Seminari se sastoje od predavanja koja drže svjetski priznati stručnjaci, radionica praktičnih vještina i prezentacije slučajeva.⁴⁴

⁴⁴ Više o Medicinskom fakultetu: Dvadeset godina Medicinskog fakulteta, Podgorica : Medicinski fakultet, Univerzitet Crne Gore, 2018.

DEKANI

Prof. dr Milorad Bakić	1997–2002.
Prof. dr Miloš Cimbaljević	2002–2007.
Prof. dr Bogdan Ašanin	2007–2013.
Prof. dr Goran Nikolić	2013–2018.
Prof. dr Miodrag Radunović	2018–2021.
Prof. dr Miodrag Radunović	2021–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

OSNOVNE STUDIJE	2.675
Medicina	712
Stomatologija	179
Farmacija	370
Visoka medicinska škola	609
Primijenjena fizioterapija	805
SPECIJALISTIČKE STUDIJE	677
Primijenjena fizioterapija	470
Zdravstvena njega	207
MASTER STUDIJE	
Primijenjena fizioterapija i Visoka medicinska škola. Prva generacija je započela nastavu školske 2022/23.	
MAGISTARSKE STUDIJE (Medicina), organizovane školske 2005/2006	16
DOKTORSKE STUDIJE	16

Metalurško-tehnološki fakultet

Istorijat i misija

Na odsjek Metalurgije na Tehničkom fakultetu u Titogradu prvi studenti upisani su školske 1973/1974. godine, na dva usmjerenja: crne i obojene metalurgije. Reorganizacijom Tehničkog fakulteta, 1978. godine, odsjek Metalurgija postao je samostalna ustanova – Metalurški fakultet.

Za potrebe privrednih organizacija Metalurški fakultet je – kao nosilac realizacije studija VI-1 stepena stručne sprema, za program Organizatora procesa rada u metalurgiji (usmjerenja metalurške, mašinske i elektrotehničke struke), ostvarujući školovanje kadrova kao svoju primarnu funkciju – školske 1985/1986. godine upisao i prvu generaciju studenata (110 bruceša).

U okviru Metalurškog fakulteta, školske 1990/1991. počinju sa radom studije Neorganske tehnologije, pa Fakultet 1995. godine mijenja naziv u Metalurško-tehnološki fakultet. Izmjenom nastavnih planova, 2000/2001. studije Neorganske tehnologije prerastaju u studije Hemijske tehnologije. Od studijske 2005/2006. počele su sa radom i osnovne primijenjene studije Zaštita životne sredine, a postdiplomske specijalističke studije, na istom programu, od studijske 2009/2010.

Studijski programi

Studiranje na Metalurško-tehnološkom fakultetu organizovano je na tri obrazovna nivoa: osnovne studije, master i doktorske studije, te na tri studijska programa. Studijski programi Hemijska tehnologija i Metalurgija i materijali nude akademske osnovne, master i doktorske studije, dok na studijskom programu Zaštita životne sredine postoje primijenjene osnovne i master studije.

Studijski program Hemijska tehnologija namijenjen je onima što žele da upoznaju hemijske discipline koje će ih kvalifikovati za rad u oblasti hemijsko-tehnološkog inženjeringa. Studenti u okviru ovog studijskog programa mogu da biraju na III godini osnovnih studija dva modula: Organska hemijska tehnologija i Neorganska hemijska tehnologija.

Studenti koji završe studijski program Hemijska tehnologija imaju mogućnost da postanu stručnjaci koji umiju da primijene svoje znanje u procesima prerade sirovina radi dobijanja željene supstance odnosno korisnog proizvoda na djelotvoran, siguran, ekonomičan i ekološki prihvatljiv način. Oni će biti osposobljeni za projektovanje i vođenje procesa od molekularnog nivoa, preko dizajniranja novih materijala i njihove zaštite do projektovanja uređaja, procesa i industrijskih postrojenja.

Na studijskom programu Metalurgija i materijali studenti proučavaju ponašanje metalnih materijala i uče kako se nauka koja uključuje dizajniranje, izradu, karakterizaciju i selekciju metalnih materijala, njihovu upotrebu i razvoj, primjenjuje u poboljšanju uslova svakodnevnog života i rada i ispunjavanju zahtjeva modernog društva za komercijalnim proizvodima. Na ovom programu studenti imaju mogućnost izbora između dva modula u ljetnjem semestru III godine studija: Metalurško inženjerstvo i Inženjerstvo materijala.

Studenti sa diplomom BSc u oblasti metalurgije i materijala biće stručni u području različitih tehnologija proizvodnje i prerade metala i legura, kao i u razumijevanju međuzavisnosti između postupaka proizvodnje, prera-

de, strukture i karakteristika metalnih proizvoda, što je sveukupno osnov za projektovanje novih i/ili postojećih materijala unaprijeđenih karakteristika i osobina traženih za određenu namjenu.

Studijski programi Hemijska tehnologija i Metalurgija i materijali nude mogućnost usavršavanja na master i doktorskim studijama.

Na primijenjenom studijskom programu Zaštita životne sredine izučavaju se efekti interakcije ljudi i prirode, procesi u prirodi u cilju zaštite voda, vazduha i zemljišta, kao i tehnološki procesi kao izvori zagađenja životne sredine. Studenti se, između ostalog, obučavaju da poznaju opremu i laboratorijske metode koje treba primijeniti u analizi fizičkih i hemijskih ispitivanja uzoraka vode, vazduha i zemljišta, za upravljanje vodama i njihovim tretmanom, za upravljanje različitim vrstama otpada (komunalnim, industrijskim, medicinskim,

opasnim...), da naprave pravi izbor načina odlaganja, skladištenja i recikliranja otpada, kao i da predlože mjere zaštite od zračenja i buke u životnoj sredini i rješavaju probleme sanacije i revitalizacije prostora različitim remedijacionim, biološkim, fizičko-hemijskim i termičkim metodama.

Studenti mogu da izaberu jedan od dva modula u okviru primijenjenog studijskog programa Zaštita životne sredine: Tehnologije reciklaže i Zagađivači u životnoj sredini.

Studenti ovog primijenjenog studijskog programa će, kroz osnovne i master studije, biti obučeni za izradu elaborata, studija, akcionih planova, te studija uticaja na životnu sredinu i održivi razvoj. Takođe će biti osposobljeni da klasična znanja iz tehnoloških operacija i procesa upodobe sa strogim zahtjevima zaštite životne sredine i održivog razvoja.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Metalurško-tehnološki fakultet ima vodeću ulogu u oblasti projektovanja i primjene inženjerskih materijala, projektovanja tehnologija, optimizacije proizvodnih procesa i zaštiti životne sredine u Crnoj Gori. Istraživački timovi u saradnji sa privredom i naučnoistraživačkim ustanovama od osnivanja Fakulteta rade na razvoju različitih vrsta materijala i tehnologija. Uspješno realizovani projekti, između ostalog, obuhvatili su proizvodnju i karakterizaciju čelika posebne namjene, dizajniranje i ispitivanje mogućnosti primjene legura aluminijuma u različitim oblastima industrije, dobijanje i ispitivanje kompozita na metalnoj, keramičkoj i polimernoj osnovi, definisanje isplativih, ekološki prihvatljivih tehnologija, razvoj modifikovanih silikatnih materijala ili modifikovanih neorganskih polimera i njihovu primjenu u prečišćavanju otpadnih voda, razvoj sistema za skladištenje energije kroz dizajniranje jeftinih, netoksičnih i ekološki prihvatljivih elektrodnih materijala, dizajniranje koroziono postojanih legura na bazi sterling srebra za primjenu u juvelirskoj, elektro i dentalnoj industriji itd.

Kao vodeća ili partnerska institucija Fakultet je učestvovao u realizaciji 14 međunarodnih, 27 bilateralnih i 15 nacionalnih projekata. Aktuelne istraživačke aktivnosti usmjerene su na razvoj nove generacije baterija i superkondenzatora, zasnovanih na jeftinoj i ekološki prihvatljivoj nanotehnologiji ugljenika dobijenog iz biomase, inovativnih tehnologija valorizacije otpadnih materijala, razvoj protokola za mehanohemijsku sintezu materijala iz grupe hemijskih jedinjenja sa potencijalnom biološkom aktivnošću i nanokompozitnih materijala za skladištenje vodonika, razvoj elektrohemijskih biosenzora u cilju rane dijagnostike i prevencije bolesti, razvoj novog modela cirkularne ekonomije, na izolovanje bioaktivnih jedinjenja iz ekstrakata biljaka, koji su sastavni dijelovi lijekova na bazi prirodnih proizvoda.

Takođe, istraživački timovi Fakulteta aktivni su učesnici pet COST akcija. U sklopu projektnih aktivnosti značajno je poboljšana laboratorijska oprema i uspostavljena saradnja sa renomiranim institucijama visokog obrazovanja u inostranstvu.

Metalurško-tehnološki fakultet je učestvovao u programu H2O2O, Eureka i NATO Nauka za mir i bezbjednost.⁴⁵

⁴⁵ Više o Metalurško-tehnološkom fakultetu: Studije metalurgije i neorganske tehnologije : 1973–1998 : monografija : [25 godina rada]. Podgorica : Metalurško-tehnološki fakultet, 1998; Četrdeset godina Metalurško-tehnološkog fakulteta / [autori Vanja Asanović, Seka Šekularac-Petrović]. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, Metalurško-tehnološki fakultet, 2013.

DEKANI

Prof. dr Svetozar Blečić	1978–1981.
Prof. dr Boško Perović	1981–1984.
Prof. dr Petar Vuksanović	1984–1986.
Prof. dr Boško Perović	1986–1988.
Prof. dr Boško Perović	1988–1990.
Prof. dr Momčilo Martinović	1990–1992.
Prof. dr Momčilo Martinović	1992–1994.
Prof. dr Dragoljub Blečić	1994–1996.
Prof. dr Dragoljub Blečić	1996–1998.
Prof. dr Vladimir Komnenić	1998–2000.
Prof. dr Vladimir Komnenić	2000–2002.
Prof. dr Mira Vukčević	2002–2004.
Prof. dr Mira Vukčević	2004–2007.
Prof. dr Kemal Delijić	2007–2010.
Prof. dr Kemal Delijić	2010–2013.
Prof. dr Darko Vuksanović	2013–2015.
Prof. dr Željko Jaćimović	2015.
Prof. dr Mira Vukčević	2015–2018.
Prof. dr Mira Vukčević	2018–2021.
Prof. dr Veselinka Grudić	2021–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA**METALURGIJA / METALURGIJA I MATERIJALI**

Diplomirani inženjeri	438
Bečelor	14
Specijalista	12
Magistar	18
Doktor nauka	18

NEORGANSKA TEHNOLOGIJA / HEMIJSKA TEHNOLOGIJA

Diplomirani inženjeri:	170
Bečelor	232
Specijalista	167

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Bečelor	268
Specijalista	213

MASTER STUDIJE – SVA TRI STUDIJSKA PROGRAMA

DOKTORSKE STUDIJE – METALURGIJA / HEMIJSKA TEHNOLOGIJA	3
---	---

ORGANIZATORI PROCESA RADA U METALURGIJI

UKUPNO IZDATIH DIPLOMA	1.627
-------------------------------	--------------

Muzička akademija

Istorijat i misija

Muzička akademija je jedina ustanova visokoškolskog muzičkog obrazovanja u Crnoj Gori i najvažnija institucija na polju naučnoistraživačkog i umjetničkoistraživačkog rada u oblasti muzičke umjetnosti u državi. Njena misija je da nastavnim sadržajem, prateći savremene tokove muzičke pedagogije i dostignuća u oblasti muzičke umjetnosti, obrazuje mlade i kvalitetne kadrove, sposobne da umjetničkim radom i muzičkim stvaralaštvom pomažu razvoj svoje zemlje, regiona i šire, u skladu sa savremenim evropskim trendovima. Muzička akademija unapređuje znanje, učenje i vještine među svojim studentima, uz punu otvorenost za saradnju sa sličnim i drugim institucijama i subjektima iz neposrednog i šireg okruženja.

Osnovana je 1980. godine u tadašnjem Titogradu, kao jedna od fakultetskih jedinica crnogorskog univerziteta *Veljko Vlahović*, sa ciljem obrazovanja budućih profesionalaca u muzici, ali i snažnog pokretanja cjelokupnog muzičkog života Crne Gore. Prije njenog osnivanja uočeno je da muzički život u Crnoj Gori zaostaje za muzičkom aktivnošću u ostalim republikama i pokrajinama tadašnje SFRJ, kao i da ima slabo razvijenu mrežu muzičkog školstva. Shodno narastajućoj potrebi za školovanim kadrovima u svim oblastima ljudskog djelovanja, pa tako i u muzičkoj pedagogiji, 1980. godine Muzička akademija je započela rad kao viša (dvogodišnja) i visoka (četvoro-godišnja) škola, odnosno fakultet. Oformljena su dva odsjeka: Pedagoško-teorijski i Instrumentalni, a kasnije i Odsjek za kompoziciju, dirigovanje i muzikologiju, sa grupama: Kompozicija, Dirigovanje i Muzikologija.

U početku je školovan veći broj muzičkih pedagoga kako bi se riješila kadrovska pitanja u vezi sa muzičkim

predmetima u osnovnim i srednjim, opšteobrazovnim i stručnim školama, a vremenom se stvarala potreba i za školovanjem izvođača koji bi obogatili kulturni život Crne Gore.

Muzička akademija počinje sa radom u vrlo skromnim uslovima, dobivši na raspolaganje montažni objekat od 200 kvadrata i od instrumenata tri pijanina. Među 75 projekata sa prostora nekadašnje SFRJ iz oblasti nauke, kulture i umjetnosti, 1981. godine jedino je prihvaćen projekat za pomoć u opremanju Akademije adekvatnim muzičkim instrumentima, zahvaljujući kome je dobijena finansijska pomoć za nabavku jedanaest polukoncertnih *Yamaha* klavira. To je stvorilo osnov da se dalje krene u potragu za odgovarajućim pedagoškim kadrom. U sredini koja se na muzičkom putu kretala po marginama profesionalizma i dostignuća, počinje da živi priča koja uspijeva da dovede neka od najvećih imena muzičke svjetske scene i laureata najvećih konkursa. Kadrovska politika Akademije u dobroj mjeri se oslanjala na saradnju sa akademijama sa prostora Jugoslavije, i to prvenstveno sa beogradskom i zagrebačkom, ali u potrazi za predavačima ide se i van granica regiona.

U svom postojanju je preživjela i jedan težak trenutak – požar, koji se dogodio februara 1996. godine, u kom su uništeni objekat, dio instrumenta i gotovo sva arhiva. Muzička akademija je nekoliko mjeseci djelovala u okviru podgoričkog Doma omladine *Budo Tomović*, a od septembra 1996. godine preseljena je na Cetinje, u zgradu bivšeg engleskog poslanstva, čime su se stekli relativno zadovoljavajući uslovi za nastavak obrazovnog procesa.

Studijski programi

Studijski program na Muzičkoj akademiji organizovan je u dva ciklusa, i to: *Bachelor of Arts* (BA) tri godine + *Master of Arts* (MA) dvije godine, na dva studijska programa: Izvođačke umjetnosti i Opšta muzička pedagogija. Nastava se izvodi individualno, u manjim grupama, koje imaju od dva do osam studenata, i u većim grupama, sa više od osam studenata.

Studijski program Izvođačke umjetnosti na osnovnim studijama edukuje studente tako da na kraju studija posjeduju osnovna znanja profesionalnog sviranja instrumenta u solističkom, kamernom i orkestarskom smjeru i imaju mogućnost zapošljavanja u nižim muzičkim školama kao nastavnici instrumenta. Po završetku master studija studenti stiču osnov za dalje školovanje na doktorskim studijama iz određene naučne ili umjetničke oblasti, a osposobljeni su za rad u nižim i srednjim muzičkim školama, te na Muzičkoj akademiji kao: predavači glavnog predmeta, kao nastavnici kamernog muzike i klavirski saradnici, a po

potrebi i kao orkestarski muzičari. Takođe, studenti su osposobljeni za profesionalno bavljenje koncertnom djelatnošću.

Studijski program Opšta muzička pedagogija na osnovnim studijama edukuje studente iz horskog dirigovanja i grupe bazičnih teorijskih predmeta. Po završetku osnovnih studija, studenti imaju mogućnost zapošljavanja u nižim muzičkim školama, kao nastavnici teorijskih predmeta, i u osnovnim školama, kao nastavnici muzičkog obrazovanja. Po završetku master studija, studenti imaju osnov za dalje školovanje na doktorskim studijama iz određene naučne ili umjetničke oblasti, posjeduju produbljena znanja o metodskim postupcima u nastavi opšte muzičke pedagogije iz različitih oblasti muzičke kulture (istorije muzike, solfeđa, kontrapunkta, muzičkih oblika i dr.). Osposobljeni su za rad u nižim i srednjim muzičkim školama kao predavači, za osmišljanje i realizaciju vannastavnih muzičkih aktivnosti, primjenu savremenih nastavnih metoda sa ciljem unapređenja nastavne prakse, za rad u medijima i ustanovama kulture, kao i za samostalan istraživački rad.

DEKANI	
Prof. Jelena Manja Radulović-Vulić	1980–1988.
Prof. Radisav Ljumović ⁴⁶	
Prof. Branko Opačić	
Prof. mr Vojin Komadina	
Prof. Senad Gačević	1997–2004.
Prof. Vladimir Bočkarjov	2004–2011.
Prof. mr Miran Begić	2010–2016.
Prof. mr Bojan Martinović	2016–2022.
Prof. mr Tatjana Krkeljić	2022–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA	
OSNOVNE STUDIJE	744
SPECIJALISTIČKE STUDIJE	202
MASTER STUDIJE	4
MAGISTARSKE STUDIJE	66
UKUPNO	1.016

⁴⁶ Zbog požara u kojem je uništen veliki dio arhive Fakulteta, nedostaju precizni podaci o mandatima dekana od 1988. do 1997. godine.

Umjetnička i naučna djelatnost i međunarodna saradnja

Od svog osnivanja Muzička akademija predstavlja jednu od najvažnijih institucija na muzičkoj sceni Crne Gore, koja prezentacijom interesantnih muzičkih programa visokih umjetničkih dometa, u izvođenju studenata i profesora, pozicionira Crnu Goru kao prepoznatljivu i uporedivu sa drugim evropskim i svjetskim scenama.

Okosnicu umjetničke djelatnosti čine nastupi studenata i profesora u zemlji i inostranstvu, učešće na festivalima, takmičenjima, umjetničkim projektima i drugim manifestacijama. Predavači sa Muzičke akademije zahvaljujući svom ličnom profesionalnom angažmanu iz godine u godinu ostvaruju saradnju sa vrhunskim crnogorskim, evropskim i svjetskim umjetnicima i time omogućavaju da se grade baza i mreža za nove saradnje i projekte.

U produkciji Muzičke akademije organizuju se dva međunarodna festivala – *Espressivo* i *Music in ME* – koji su otvorili vrata brojnim umjetnicima i pedagogima iz Evrope, pa je tako Akademija postala mjesto gdje se već godinama okupljaju najznačajnija imena regiona i šire. Muzičko takmičenje *Manja Vulić Radulović* organizuje se u čast profesorice koja se borila za crnogorsku muzičku emancipaciju i iz nastojanja da se nastavi njenim putem, uz rad na unapređenju i usvajanju kurentnih pedagoških i umjetničkih praksi.

Profesori učestvuju u naučnim projektima u zemlji i van nje, prezentuju rezultate svojih istraživanja na desetina naučnih konferencija godišnje, a radovi se publikuju i u nekim od najrenomiranijih naučnih časopisa po SCImago listi. Ovi su rezultati utoliko i značajniji ukoliko se uzme u obzir da studije organizovane od početka osnivanja Akademije pa do danas proizvode kadar sa obrazovno-umjetničkog polja.

Muzička akademija afirmisala je najveća pedagoška i naučna dostignuća u oblasti muzičke pedagogije, etnomuzikologije i muzikologije kroz organizaciju nekoliko međunarodnih konferencija, kao što su *SIMPED* i *Muzičko nasljeđe Crne Gore*. Ove konferencije okupile su neka od najznačajnijih imena regiona i Evrope i ojačale mrežu partnerstava sa respektabilnim svjetskim naučnicima iz

svijeta muzike. Najvažniji naučni projekat u novijoj istoriji Muzičke akademije jeste *Muzičko nasljeđe Crne Gore – muzičke prakse i njihovi potencijali* (MusiH), koji se realizuje sa nekoliko partnerskih institucija iz Evrope i SAD.

Muzička akademija ima značajnu izdavačku produkciju, u okviru koje je objavljeno više zbornika radova i monografija.

Međunarodne aktivnosti na polju umjetničke saradnje, međunarodna projektna aktivnost, mobilnost istraživača, nastavnika i studenata realizuju se kroz organizaciju festivala, naučnih konferencija i kroz učešće u CEEPUS i Erasmus programima. Takođe, urađeno je mnogo i na mobilnosti profesora i studenata proteklih godina, tokom kojih je ostvarena mobilnost od 10 do 15% među studentima i gotovo stopostotna mobilnost među predavačima i osobljem. Akademija je potpisnica CEMAN mreže, koja uključuje saradnju sa svim vodećim akademijama Centralne i Istočne Evrope, u okviru Erasmus+ projekta.

Pomorski fakultet Kotor

Istorijat i misija

Prva privatna pomorska škola osnovana je u Perastu početkom XVI vijeka i može se smatrati jednom od najstarijih pomorskih škola na Jadranu. U periodu od XVI do polovine XIX vijeka, pored ove, osnivaju se i pomorske škole u Prčanju, Kotoru i Herceg Novom. Najpoznatija među njima jeste škola koju su pohađali pitomci ruskog cara Petra Velikog od 1697. do 1698. godine, koju je vodio istaknuti peraški kapetan Marko Martinović. Prva državna pomorska škola osnovana je u Kotoru 1849. godine, pod imenom Nautička škola; nastava se odvijala na italijanskom jeziku, a bila je preteča današnje Srednje pomorske škole Kotor.

Viša pomorska škola počela je sa radom 19. novembra 1959. godine, sa dva odsjeka, Nautičkim i Brodomašinskim, a godinu kasnije otvoren je i Pomorsko-ekonomski odsjek. Nakon šest godina od osnivanja otvorena su još dva smjera: Radio-telegrafski i Turistički. Viša pomorska škola 1972. godine na priobalnom putu u Dobroti dobija sopstvenu zgradu, u kojoj se danas nalazi Pomorski fakultet Kotor.

U svojstvu tadašnje Više pomorske škole, ova specifična visokoškolska jedinica postaje članica Univerziteta Crne Gore od njegovog osnivanja 1974. godine. Tadašnje potrebe pomorske privrede Crne Gore diktirale su reorganizaciju Više pomorske škole u Fakultet za pomorstvo (1982) sa Organizaciono-eksploatacionim odsjekom. Nakon toga, 1988. godine, otvoren je i Lučko-transportni smjer u Baru.

Godine 1999/2000. na Fakultetu se otvaraju još dva četvorogodišnja odsjeka, i to Pomorsko-nautički i Brodo-

mašinski, a dvogodišnji odsjek za Pomorske komunikacije i automatiku transformiše se u odsjek Pomorska elektrotehnika.

Iste godine na Fakultetu počinju sa radom i postdiplomske studije. U okviru njih svoje teze brane prvi magistrandi i doktorandi iz oblasti pomorskih nauka.

Fakultet za pomorstvo u Kotoru prilagođava se novom režimu studija, te je tako 2004/2005. godine upisana prva generacija studenata po Bolonjskom procesu. Specijalistički studijski odsjek Politehnika u pomorstvu otpočeo je sa radom 2015. godine, a naredne je Fakultet za pomorstvo preimenovan u Pomorski fakultet Kotor.

Fakultet danas predstavlja savremenu i modernizovanu obrazovnu instituciju, koja po funkcionalnim kapacitetima zadovoljava sve standarde visokoškolskog obrazovanja. Posjeduje devet učionica i amfiteatar, sa ukupno šest stotina mjesta, zatim dvije računarske sale, tri savremeno opremljene laboratorije za obavljanje praktičnih vježbi, kao i brodske simulatore svjetskih vodećih proizvođača: *Transas, OSC, Rolls Royce, Kongsberg, ABB i Unitest*.

U sastavu Fakulteta djeluje i Pomorska biblioteka, čije bogate istorijske, edukativne i naučne resurse od preko 25.000 bibliotečkih jedinica Fakultet dijeli sa Fakultetom za turizam i hotelijerstvo i Institutom za biologiju mora Univerziteta Crne Gore.

U cilju dostizanja međunarodnih standarda u oblasti obrazovanja i obuka za pomorce, Pomorski fakultet Kotor je od 2000. godine uveo dokumentovani sistem

kvaliteta ISO 9001-1994, a od 2003. godine počeo se primjenjivati sistem ISO 9001-2000. Proteklih decenija Fakultet kontinuirano unapređuje svoje standarde kvaliteta, koji su ranije bili pod nadzorom Lojdrovog broderskog registra (*Lloyd's Register Quality Assurance*) i sertifikovani od strane priznatih klasifikacionih društava Hrvatski registar brodova (*Croatian Register of Shipping – CRS*) i *Bureau Veritas*.

Pomorski fakultet Kotor od 2017. godine primjenjuje ISO 9001-2015, koji je akreditovan od strane Hrvatskog registra brodova, a koji se odnosi na sve studijske programe i organizacione jedinice Fakulteta. Centar za obuku pomoraca od 2016. godine sertifikuje *Bureau Veritas*, koji jednom godišnje vrši eksternu provjeru.

Fakultet u svom sastavu ima Centar za obuku pomoraca sa šezdesetak akreditovanih obuka po zahtjevima svjetskog pomorskog tržišta. Jedini je akreditovani centar za *Marlins* testiranje i izdavanje sertifikata o poznavanju engleskog jezika za pomorce u Crnoj Gori. U okviru Fakulteta posebno je aktivan i Centar za istraživanja, inovacije i preduzetništvo, koji je nedavno opremljen i 3D opremom u okviru 3D Lab. Istraživačima i studentima na raspolaganju su i Laboratorija za zaštitu mora od za-

gađenja s brodova (*Smart Bay Lab*), Laboratorija za ispitivanje nafte i naftnih derivata, Laboratorija za *offshore* tehnologije i Laboratorija za pomorsku elektrotehniku. Zahvaljujući najnovijoj i posebno interesantnoj Laboratoriji za podvodnu arheologiju pomorstva u okviru fakultetskog Centra za istraživanje, inovacije i preduzetništvo, Univerzitet Crne Gore postao je član UNESCO *UniTwin* mreže svjetskih univerziteta, koji imaju programe i istraživačke centre za podvodnu arheologiju.

Misija Pomorskog fakulteta Kotor podrazumijeva formiranje kvalitetnih stručnjaka u oblasti tehničkih i društvenih nauka vezanih za pomorstvo i pomorsku industriju, sposobnih da pomažu i promovišu razvoj svoje zemlje i regiona, a u skladu sa savremenim evropskim i svjetskim zahtjevima i trendovima.

O doprinosu ove visokoškolske institucije obrazovanju pomoraca, ukupnom visokoobrazovnom procesu u Crnoj Gori te lokalnoj i široj zajednici, od samih njenih početaka, govori i činjenica da je nekadašnjoj Višoj pomorskoj školi, a današnjem Pomorskom fakultetu Kotor, 1980. godine dodijeljena nagrada *Oktoih*. Fakultetu je 1994. godine dodijeljena Plaketa Univerziteta Crne Gore, a 2015. godine i nagrada grada Kotora 21. novembar.

Studijski programi

Na Pomorskom fakultetu su 2017. godine akreditovani osnovni akademski studijski programi Nautika i pomorski saobraćaj, Brodomaštinstvo, Pomorska elektrotehnika i Menadžment u pomorstvu i logistika.

Za studijske programe tehničke profilacije izvršeno je i posebno usaglašavanje sa aktuelnim zahtjevima Međunarodne konvencije o standardima obuke, izdavanja uvjerenja i vršenja brodske straže (STCW), što je verifikovano i posebnim sertifikatom, koji je izdao Hrvatski registar brodova. Ovi studijski programi (Nautika i pomorski saobraćaj, Brodomaštinstvo i Pomorska elektrotehnika) obrazuju uspješan pomorski kadar, koji je prepoznatljiv na međunarodnom pomorskom tržištu rada. Diplomirani studenti plove na brodovima renomiranih svjetskih brodskih kompanija i relativno brzo napreduju do najviših zvanja u pomorstvu (kapetani, upravitelji mašine, oficiri elektrotehnike).

Studijski program Menadžment u pomorstvu i logistika, koji je društvenog usmjerenja, edukuje kadar za širok spektar djelatnosti u vezi s pomorstvom, pa veliki broj studenata svoje zaposlenje nalazi u nekim od pomorskih preduzeća, luka, agencija, marina, špediterskih firmi ili u sličnim atraktivnim i traženim djelatnostima iz sektora pomorske privrede.

Svake godine Pomorski fakultet Kotor na osnovnim studijama omogućuje upis na prvu godinu za 260 studenata, pri čemu je na studijskom programu Nautika i pomorski saobraćaj odobren upis za 80, a na ostalim studijskim programima za 60 studenata po programu.

Osnovni studijski programi uključuju po dva izborna modula.

1. Nautika i pomorski saobraćaj

Izborni modul: Nautika

Izborni modul: Pomorski saobraćaj

2. Brodomaštinstvo

Izborni modul: Inspekcije brodomašinskih sistema

Izborni modul: Održavanje brodomašinskih sistema

3. Pomorska elektrotehnika

Izborni modul: Brodski elektro-energetski sistemi

Izborni modul: Brodski informaciono-komunikacioni sistemi

4. Menadžment u pomorstvu i logistika

Izborni modul: Carine, špedicija i osiguranje

Izborni modul: Menadžment pomorskog transporta i logistika

Nakon završetka treće godine osnovnih akademskih studija, studenti imaju mogućnost da nastave obrazovanje na akademskim master odnosno doktorskim studijama, prema modulima koji slijede.

Master studije (120 ECTS)

1. Pomorske nauke

Izborni modul: Nautika i pomorski saobraćaj

Izborni modul: Brodsko inženjerstvo

2. Menadžment u pomorstvu i logistika

Doktorske studije (180 ECTS)

1. Pomorske nauke

2. Menadžment u pomorstvu i logistika

U završnoj fazi je i akreditacija prvog međunarodnog zajedničkog master programa na engleskom jeziku u Crnoj Gori u okviru projekta MEP&M Zaštita i upravljanje morskom sredinom (*Maritime Environmental Protection and Management*).

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

U skladu sa ciljevima Razvojne strategije (2019–2024), na Pomorskom fakultetu Kotor konstantno se radi na unapređenju naučnoistraživačkih resursa i aktivnosti. Profesori i saradnici na godišnjem nivou objave u prosjeku 10–15 naučnih radova u časopisima koji se rangiraju u okviru baza SCI, SCIE, SSCI, A/HCI i SCOPUS.

Od 2021. godine Pomorski fakultet ima i sopstvenu godišnju međunarodnu konferenciju pomorskih nauka – *Kotor International Maritime Conference* (KIMC), koja okuplja veliki broj autora i istraživača iz zemlje i inostranstva. U okviru konferencije KIMC realizovana je ranije pokrenuta inicijativa za osnivanje Alumni kluba Pomorskog fakulteta Kotor Univerziteta Crne Gore, koji je i zvanično otpočeo sa radom 2023. godine.

Na osnovu povezivanja i saradnje sa istraživačima iz oblasti pomorstva iz različitih zemalja, nekadašnji Zbornik prerastao je u međunarodni časopis Pomorskog fakulteta Kotor – *Journal of Maritime Sciences*, koji izlazi na polugodišnjem nivou.

Pomorski fakultet Kotor izuzetno je aktivan i po pitanju programa Erasmus+, ali i projekata u okviru drugih programa na kojima je koordinatorska ili partnerska institucija. Fakultet od 2022. godine ima i akreditovani interdisciplinarni program cjeloživotnog učenja – ljetnju školu *Održivi razvoj jahting i kruzing industrija* (sa 2 ECTS kredita).

Pomorski fakultet je od 2023. godine punopravni član Međunarodne asocijacije pomorskih univerziteta (*International Association of Maritime Universities*), koja, uz *Nippon* fondaciju, broji 73 visokoškolske institucije za obrazovanje pomoraca iz 39 zemalja svijeta. Fakultet ima veliki broj ugovora o poslovno-tehničkoj saradnji sa privrednim društvima, institucijama i kompanijama.

Rezultati u području međunarodne mobilnosti pokazuju da je od početka implementacije programa Erasmus+

ukupno realizovano preko 60 studentskih mobilnosti, kao i preko 200 mobilnosti akademskog i administrativnog osoblja. Kontinuirano se radi na potpisivanju novih, ali i blagovremenoj realizaciji 17 aktivnih ugovora o saradnji sa srodnim evropskim visokoobrazovnim ustanovama iz regiona Jadranskog, Egejskog, Crnog i Baltičkog mora.⁴⁷

DIREKTORI VIŠE POMORSKE ŠKOLE

Dr Božidar Tripković	1959–1973.
Mr Ilija Maslovar	1973–1977.
Prof. dr Borislav Ivošević	1977–1981.

DEKANI FAKULTETA ZA POMORSTVO

Dr Milenko Pasinović	1982.
Prof. dr Stevan Šaranović	1982–1984.
Prof. dr Stevan Šaranović	1984–1988.
Prof. dr Stevo Nikić	1988–1993.
Prof. dr Stevan Šaranović	1993–1996.
Prof. dr Stevan Popović	1997–1998.
Prof. dr Borislav Ivošević	1999–2002.
Doc. dr Andrija Lompar	2002–2003.
Prof. dr Marija Radulović	2003.
Prof. dr Marija Radulović	2003–2004.
Prof. dr Milorad Rašković	2004–2007.
Prof. dr Milorad Rašković	2007–2010.
Prof. dr Danilo Nikolić	2010–2013.
Prof. dr Danilo Nikolić	2013–2016.

DEKANI POMORSKOG FAKULTETA KOTOR

Prof. dr Danilo Nikolić	2017.
Prof. dr Špiro Ivošević	2017–2020.
Prof. dr Špiro Ivošević	2020–2023.
Prof. dr Tatijana Dlačić	2023–

⁴⁷ Više o Pomorskom fakultetu: Monografija : 2011–2017. Kotor : Univerzitet Crne Gore, Pomorski fakultet, 2017.

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

DVOGODIŠNJI STUDIJI	
Ekonomski odsjek (1959–1982)	639
Turistički odsjek (1982–2000)	1.350
Lučki transport (1988–2000)	113
Pomorsko radio-telegrafski odsjek (1965–1991)	396
Odsjek za komunikaciju i automatiku (1992–2000)	144
Pomorska elektrotehnika (1997–2003)	28
Brodomašinstvo (1961–2003)	1.509
Pomorsko-nautički (1961–2003)	1.322
UKUPNO	5.501
ČETVOROGODIŠNJI STUDIJI	
Nautika (1999–2003)	22
Brodomašinstvo (1999–2003)	24
Odsjek za upravljanje (1991–2003)	540
Organizaciono-eksploatacioni odsjek (1981–1991)	196
UKUPNO	782
TROGODIŠNJI STUDIJI (Bolonjska deklaracija 2004–2016)	
Nautika (2004–2016)	697
Brodomašinstvo (2004–2016)	360
Pomorske nauke (2004–2016)	193
Pomorska elektrotehnika (3. dif) (2009–2013)	107
Menadžment u pomorstvu (2004–2016)	721
Lučki transport (3. dif) (2007–2007)	66
UKUPNO	2.144

TROGODIŠNJI STUDIJI (Bolonjska deklaracija od 2017)	
Nautika i pomorski saobraćaj	130
Brodomašinstvo	52
Menadžment u pomorstvu i logistika	91
Pomorska elektrotehnika	46
UKUPNO	319
SPECIJALISTIČKE STUDIJE (Jednogodišnje)	
Menadžment u pomorstvu (od 2007)	410
Pomorske nauke (od 2007)	96
Politehnika u pomorstvu (2012–2015)	63
UKUPNO	569
MAGISTARSKÉ STUDIJE (Jednogodišnje)	
Menadžment u pomorstvu	44
Pomorske nauke	27
UKUPNO	71
MASTER STUDIJE (Dvogodišnje)	
Menadžment u pomorstvu i logistika	1
Pomorske nauke	4
UKUPNO	5
DOKTORSKE STUDIJE (Trojgodišnje)	
Odsjek za upravljanje (1990–2011)	7
Menadžment u pomorstvu (2011–2017)	2
Menadžment u pomorstvu i logistika (od 2017)	1
Pomorske nauke (od 2011)	3
UKUPNO	13

VALENTIN

Pravni fakultet

Istorijat i misija

Pravni fakultet je osnovan 25. maja 1972. godine kao nastavno-naučna i obrazovna ustanova u oblasti pravnih i povezanih društvenih nauka. Dvije godine kasnije postaje jedan od osnivača i član Univerziteta *Veljko Vlahović*.

Prve akademske godine, 1972/1973, upisana su 1.002 studenta, za čije je obrazovanje, pored matičnog kadra, nesebičnu pomoć pružio Pravni fakultet u Beogradu, odnosno tamošnji profesori značajne društvene i naučne reputacije. Nakon što su stasale prve generacije crnogorskih pravnika, kadrovski potencijal Pravnog fakulteta počeo je dominantno da se oslanja na domaće naučnike iz pravne oblasti.

Prije reforme 2017/2018. godine na Univerzitetu Crne Gore, studije na Pravnom fakultetu organizovane su najprije kao četvorogodišnje, a potom kao trogodišnje, nakon kojih su studenti mogli upisati jednogodišnje specijalističke studije.

Studijske 2004/2005. godine Pravni fakultet je formirao odjeljenja u Budvi i Bijelom Polju. Režim, struktura studijskog programa i način ocjenjivanja u potpunosti su usaglašeni sa matičnim fakultetom u Podgorici. Nastavu su izvodili profesori sa matičnog fakulteta u Podgorici. U ovim odjeljenjima organizovan je program trogodišnjih osnovnih studija, dok su postdiplomske studije organizovane samo na matičnom fakultetu u Podgorici. Program osnovnih studija danas se izvodi samo u Podgorici.

Od studijske 2009/2010. godine u sastavu Pravnog fakulteta postojao je i Studijski program Bezbjednost i kriminalistika, organizovan kroz osnovne i specijalističke studije, koji je nosio naziv Kriminalističko suprot-

stavljanje savremenim oblicima kriminaliteta. Fakultet već nekoliko godina ne upisuje nove studente na ovaj studijski program.

Misija Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore jeste da nastavnim sadržajem, primjenom savremenih metoda i tehnika edukacije obrazuje stručnjake u oblasti prava i pravne nauke sposobne da kreativnim radom pomažu razvoj zemlje i regiona u skladu sa savremenim evropskim standardima i trendovima. Stvaranje kadrova za rad u pravosuđu, privredi, uslužnim djelatnostima, vladinom i nevladinom sektoru, ali i kadrova koji će znati da se suoče sa izazovima savremenog razvoja, osnovni je zadatak Pravnog fakulteta, kao i da kroz postdiplomske magistarske i doktorske studije obrazuje kadrove za naučnoistraživački rad u oblasti pravnih i društvenih nauka. Misija Pravnog fakulteta jeste da obrazuje stručnjake koji će znalački ići u susret savremenim trendovima, ali koji će znati i da sačuvaju nacionalni identitet i osobenosti nacionalnog pravnog sistema.

Studijski programi

Program osnovnih akademskih studija odvija se u tri stepena, koji podrazumijevaju trogodišnje osnovne, dvogodišnje master i trogodišnje doktorske studije. Ovaj model doprinosi povećanju stepena obrazovanja pravnika i drugačijoj percepciji bečelor i master diplome. Na svim nivoima studija predviđena je praktična nastava, kao i izučavanje predmeta koji su u potpunosti posvećeni praktičnim aspektima obrazovanja pravnika.

Osnovne studije se izvode u šest semestara, pri čemu je pet posvećeno osnovnim pravnim disciplinama neophodnim za obrazovanje pravnika, dok u VI semestru studenti imaju pravo izbora jednog od dva modula: Javnopravnog i Privatnopravnog.

Master studije na Pravnom fakultetu organizovane su u četiri studijska programa. To su: Krivično pravo, Građansko pravo, Poslovno pravo i Međunarodno pravo. Studijski programi ovih studija realizuju se u četiri semestra, od kojih su tri posvećena proučavanju posebnih pravnih disciplina iz oblasti studijskog programa.

U okviru doktorskih studija akreditovana su tri studijska programa: Krivično pravo, Građansko pravo i Međunarodno pravo. Ovi studijski programi realizuju se u šest semestara. Dva semestra posvećena su izučavanju posebnih pravnih disciplina, tri su posvećena istraživanjima u cilju izrade doktorske disertacije, objavljivanju u časopisima sa SSCI liste i završetku disertacije, a posljednji, šesti semestar, posvećen je pripremi i odbrani doktorske disertacije.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Naučni rad na Pravnom fakultetu odvija se planski i kontinuirano. Pored individualnog naučnoistraživačkog rada nastavnika i saradnika, značajan dio istraživanja sprovodi se u okviru različitih naučnih projekata, čiji su nosioci Fakultet, inostrani fakulteti, državni organi, privredna društva, domaće i strane institucije i nevladine organizacije. Nastavnici Pravnog fakulteta u ovom domenu autori su monografija, naučnih i stručnih radova, studija, priručnika, komentara zakona, nosioci zakonskih projekata, urednici časopisa i listova, predavači na inostranim univerzitetima, učesnici domaćih i međunarodnih simpozijuma, seminara i drugih naučnih i stručnih skupova.

Naučnoistraživačka djelatnost nastavnika nije više usmjerena i dostupna dominantno domaćoj, već jednako i međunarodnoj naučnoj i široj javnosti. Profesori se mogu pohvaliti znatnim brojem naučnih radova indeksiranih u prestižnim naučnim bazama, kao što su *Web of Science* (SSCI, SCIE, AH&CI) i SCOPUS, koje obuhvataju najznačajnije svjetske naučne časopise, što doprinosi međunarodnoj prepoznatljivosti, koja se ogleda u citiranosti i uticaju, ali i rangiranju Pravnog fakulteta. Takođe, monografije i naučni radovi profesora objavljuvani su i citirani u referentnoj inostranoj literaturi renomiranih izdavača kao što su: *Wiley*, *Kluwer Law International*, *Edward Elgar*, *Sellier European Law Publishers*, *SAGE Publishing*, *Rowman & Littlefield Publishers*, *Palgrave Macmillan*, *Springer*, *Routledge*, *Oxford University Press*, *Cambridge University Press*, *Schulthess*, *C. F. Müller* i dr.

Nastavnici su angažovani i na velikom broju međunarodnih projekata, od kojih se neki sprovode za potrebe Evropske komisije, a kao nosioci projekata javljaju se UNDP, COWI, REC, *Human European Consultancy*, kao i OSCE, GIZ, IRZ, SNV, USAID i dr.

Važnu ulogu u naučnoistraživačkom radu odigrali su instituti i centri čiji je osnivač ili suosnivač bio Pravni fakultet, kao što su Institut za uporedno pravo, Institut za javnu upravu, pravosuđe i lokalnu samoupravu, Centar za međunarodne studije Univerziteta Crne Gore (CMS) i Centar za ljudska prava, koji je jedini i dalje aktivan.

Od samog osnivanja Pravni fakultet je razvijao brojne oblike saradnje kako sa pravnim fakultetima i istraživačkim institutima iz oblasti društvenih nauka tako i sa privrednim društvima, njihovim asocijacijama, raznim strukovnim udruženjima, udruženjima građana, te organima javne uprave u Crnoj Gori i u drugim republikama SFR Jugoslavije, danas nezavisnim državama.

Pravni fakultet je već u prvim decenijama svog postojanja uspostavio naučnu i širu, akademsku saradnju sa pravnim fakultetima u inostranstvu, poput Pravnog fakulteta Univerziteta u Bratislavi, Pravnog fakulteta Univerziteta *Lomonosov* u Moskvi, Pravnog fakulteta Univerziteta u Lođu, te s pravnim fakultetima u Bariju, Padovi, Rimu i Kalabriji. Vrijedi potcrtati okolnost da su, upravo u tom periodu, snažan pečat razvoju pravne misli na Fakultetu, a time i u Crnoj Gori, dale posjete Pravnom fakultetu i gostujuća predavanja eminentnih profesora prava iz Sjedinjenih Američkih Država, Njemačke, Španije, Rusije, Poljske i drugih država. Jednako značajna u tom smislu bila su i usavršavanja nastavnika na pravnim fakultetima u inostranstvu, poput onih u Španiji, Portugalu, Kipru, Grčkoj, Sovjetskom Savezu, Njemačkoj i posebno Sjedinjenim Američkim Državama.

U 21. vijeku potpisan je veliki broj sporazuma o saradnji sa drugim pravnim fakultetima u regionu i Evropi, te su pokrenuti značajni projekti međunarodne saradnje. Tako su, primjera radi, u saradnji sa ABA CEELI (*American Bar Association Central European and Eurasian Law Initiative*) i Pravnim fakultetom Univerziteta Nebraska (SAD), kroz uvođenje novih nastavnih programa u studijskoj 2004/2005. godini pokrenute i pravne klinike iz različitih oblasti građanskog (obligacionog, stvarnog, porodičnog i nasljednog) prava, ali i iz poslovnog (privrednog), krivičnog i međunarodnog javnog prava.

Zahvaljujući aktuelnom međunarodnom projektu ENE-MLOS, na kojem su, između ostalih, partneri i univerziteti sa zavidnim iskustvom u „kliničkom obrazovanju“ pravnika (Univerzitet u Varšavi, Univerzitet Regent's u Londonu i Univerzitet u Zagrebu), Pravni fakultet staje u

red onih čije klinike započinju rad i sa „živim klijentima“. Na ovom, kao i na drugim projektima Pravnog fakulteta, punopravni partneri su i strukovna udruženja advokata, notara i javnih izvršitelja u Crnoj Gori, kao i nacionalni pravosudni organi. Na taj način Pravni fakultet otvara vrata međunarodne saradnje za sve istaknutije pripadnike pravničke profesije, doprinoseći, u krajnjem, podizanju kvaliteta „distribucije“ pravde u crnogorskom društvu.

Pravni fakultet je godinama (2015–2018) bio dio SEE *Cluster of Excellence in European and International Law* – grupe pravnih fakulteta čija je višegodišnja aktivnost pod rukovodstvom Evropa instituta u Sarlandu rezultirala jednim brojem međunarodnih stručnih publikacija, ljetnjim školama za studente Fakulteta – učesnike u projektu, i studijskim boravcima akademskog osoblja na jednom od najprestižnijih naučnih instituta Evropske unije u oblasti izučavanja prava.

Projekat CABUFAL je omogućio uspješno usklađivanje nastavnih programa na Pravnom fakultetu s različitim i vrlo brojnim dešavanjima na planu razvoja prava Evropske unije, uz pomoć partnera sa Univerziteta Regent's u Londonu, Evropa instituta iz Sarlanda, Sveučilišta u Splitu, Sveučilišta u Zagrebu, Univerziteta u Skoplju i Univerziteta u Ljubljani.

U 2023. godini uspješno je okončan međunarodni projekat ENEMLOS, čiji je koordinator bio Pravni fakultet. Konkretno, u saradnji s pravnim fakultetima Univerziteta iz Varšave i Sveučilišta u Zagrebu, Univerzitetom Regent's iz Londona, te Notarskom komorom, Komorom javnih izvršitelja, Advokatskom komorom i Vrhovnim sudom Crne Gore, na Pravnom fakultetu organizovan je i pokrenut rad *Pravne klinike*. U okviru nje studenti Pravnog fakulteta, uz pomoć mentora – stručnjaka iz različitih segmenata pravničke profesije (sudija, advokata, notara i javnih izvršitelja), pružaju besplatnu pravnu pomoć pripadnicima ranjivih grupa i zainteresovanim građanima uopšte. Ova društveno korisna aktivnost, kroz koju se studenti Pravnog fakulteta istovremeno obučavaju i za primjenu teorijskih znanja stečenih u nastavi, biće nastavljena i dodatno unaprijeđena u narednom periodu.

Nakon uspješnog okončanja projekta MLEUIM (*Jean Monnet* modul iz prava unutrašnjeg tržišta Evropske unije) u 2023. godini, u okviru projekta CLEUIM, Pravni fakultet je dobio podršku od strane Evropske komisije za osnivanje *Jean Monnet* katedre iz prava unutrašnjeg tržišta, prve te vrste na pravnim fakultetima u Crnoj Gori, na čijem se čelu nalazi redovni profesor ovog fakulteta dr Vladimir Savković. Novim projektom je osiguran nastavak i dalje intenziviranje aktivnosti na planu stvaranja prvih generacija crnogorskih pravnika koje prolaze sveobuhvatan program obrazovanja iz prava unutrašnjeg tržišta, ključnog segmenta pravne tekovine Evropske unije. Predavanja u okviru projekta CLEUIM najvećim dijelom su inkorporirana u nastavni plan master studija – Poslovnopravni smjer. Time je postignuta dugoročna održivost ove aktivnosti od značaja za crnogorsko društvo na planu pripreme za aktuelne izazove u procesu evropskih integracija, ali i izazove koji će doći s ostvarivanjem punopravnog članstva u Evropskoj uniji.

Pravni fakultet realizuje i dva projekta saradnje sa tradicionalnim partnerom – Pravnim fakultetom Univerziteta u Mariboru, čiji su predmet unapređenje sistema zaštite prava na zdravu životnu sredinu, te analiza i unapređenje sistema naknade štete u zdravstvu.

Pravni fakultet je član mreže SEELS (*South East European Law Schools*), koja okuplja najreferentnije pravne fakultete s područja bivše Jugoslavije i u okviru kojeg se realizuju brojni međunarodni projekti.

Najzad, posljednjih godina Pravni fakultet je poseban naglasak stavio na tzv. odlaznu mobilnost, tj. intenziviranje mobilnosti svojih studenata i nastavnog osoblja i omogućavanje njihovog boravka na stranim pravnim fakultetima i u istraživačkim centrima. Istovremeno, godišnjim kreiranjem liste predmeta koje studenti na razmjeni mogu slušati i polagati na engleskom jeziku, Pravni fakultet je napravio odlučne korake i na planu dinamiziranja tzv. dolazne mobilnosti, tj. školovanja stranih studenata na Fakultetu.⁴⁸

⁴⁸ Više o Pravnom fakultetu: Pravni fakultet UCG : 50 [godina]. Podgorica : Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore, 2022.

DEKANI

Prof. Nikola Srzentić	1972–1974.
Prof. dr Novica Vojinović	1974–1978.
Prof. dr Branislav Ivanović	1978–1980.
Prof. dr Radovan Radonjić	1980–1981.
Prof. dr Danilo Aleksić	1981–1982.
Prof. dr Slobodan Blagojević	1982–1984.
Prof. dr Momir Dragašević	1984–1986.
Prof. dr Damjan Šečković	1986–1988.
Prof. dr Milisav Čizmović	1988–1989.
Prof. dr Blagota Mitrić	1989–1993.
Prof. dr Ranko Mujović	1993–1997.
Prof. dr Dragan Radonjić	1997–2001.
Prof. dr Dragan K. Vukčević	2001–2003.
Prof. dr Zoran P. Rašović	2003–2008.
Prof. dr Ranko Mujović	2008–2011.
Prof. dr Drago Radulović	2011–2012.
Prof. dr Dragan Radonjić	2012–2016.
Prof. dr Velimir Rakočević	2016–2019.
Prof. dr Aneta Spaić	2019–2022.
Prof. dr Aneta Spaić	2022–

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

Četvorogodišnje studije	6.204
Trogodišnje studije: Podgorica, prije 2017.	2.208
Trogodišnje studije: Odjeljenje u Bijelom Polju, prije 2017	271
Trogodišnje studije: Odjeljenje u Budvi, prije 2017	138
Trogodišnje studije: Podgorica, nakon 2017	162
Trogodišnje studije: Odjeljenje u Bijelom Polju, poslije 2017	1
Trogodišnje studije: Bezbjednost i kriminalistika	493
Specijalističke studije: Pravne nauke	2.793
Specijalističke studije: Bezbjednost i kriminalistika	377
Jednogodišnje magistarske studije	111
Dvogodišnje master studije	9
Doktorske studije	26
UKUPNO	12.793

2a) $L = \{M, S\}$

M, S operacijski simboli
družine $\mathbb{Z}$ paži $\mathbb{Z}$
interakcijski sa "+" rešiti

Distributivnost uvođenja u zadržanju

$\forall x, y, z \quad x(y+z) = xy + yz$
 $I(M) = "$ $I(S) = "+"$

$\forall x, y, z \quad M(x, S(y, z)) = S(M(x, y), y(z, z))$

$L = \{F, E\}$ F je interakcija +
E je interakcija

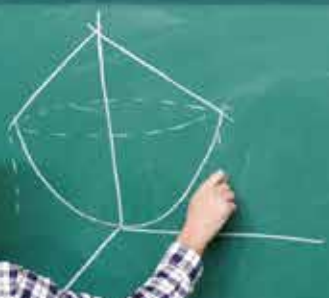
Zadržati u pravu L sklopi

- a) $x=0$
- b) $x=1$
- c) x je paran broj
- d) $x|y$
- e) $x \leq y$
- f) "mali broj" je "veliki broj"
- g) x je prost broj

- a) $x=1$ $\forall y \quad xy = y$
- $A_2(x) \quad \forall y \quad F$
- c) x je paran broj $\exists y$
- $A_2(x) \quad \exists y \quad x$
- d) $x|y$ $\exists z \quad y = xz$
- $A_0(x, y) \quad \exists z$
- e) $x < y$ $\exists z \quad y = x+z$
- $A_5(x, y) \quad \exists z$

2ad

$z \geq x^2 + y^2$
 $z \leq 2 - \sqrt{x^2 + y^2}$

Projekt

$z = 2 - \sqrt{z}$
 $\sqrt{z} = 2 - z/2$
 $z = 4 - 4z + z^2$
 $\rightarrow z^2 - 5z + 4 = 0$

$V = \int$

$|z=1 \rightarrow z=4 \rightarrow x^2 + y^2 = 1$
 $x = r \cos \varphi$
 $y = r \sin \varphi$
 $z = z \quad |dz| = r$

Prirodno-matematički fakultet

Istorijat i misija

Društveno opredjeljenje za formiranje visokoškolske nastavno-naučne organizacije u oblasti matematičko-fizičkih nauka zvanično je manifestovano već 1970. godine, kada je Skupština SR Crne Gore donijela *Program razvoja visokoškolskih institucija u Crnoj Gori za period 1971–1975. godine*. Konceptija takve institucije tada još uvijek nije bila sasvim definisana, tako da se u *Programu* pominju dva naziva: Institut za matematiku i njene primjene i Matematičko-fizički fakultet. Već u *Programu razvoja Univerziteta „Veljko Vlahović“ za period 1976–1980. godine* bliže se definiše njena fizionomija, jer se govori o potrebi formiranja instituta prirodnih nauka, kao zajedničke nastavno-naučne jedinice u okviru Univerziteta.

Uporedo sa razvojem Tehničkog fakulteta u Titogradu, kadrovski je snažila i njegova katedra za matematiku i fiziku, tako da je transformacijom Tehničkog fakulteta (1978) konstituisan Institut za matematiku i fiziku, kao prvi korak u realizaciji *Programa razvoja Univerziteta*. Dvije godine kasnije, pokrenuta su dva odsjeka: Odsjek za matematiku i Odsjek za fiziku.

Odluka o davanju saglasnosti o preimenovanju Instituta za matematiku i fiziku u Prirodno-matematički fakultet (PMF, kako se i danas naziva) i transformaciji Odsjeka za matematiku i računarske nauke donijeta je 1988.

Značajan korak u razvoju PMF-a predstavlja formiranje Odsjeka za biologiju, na koji se prva generacija studenata upisala školske 1991/92. godine.

U okviru Odsjeka za matematiku i računarske nauke, akademske 2001/02. godine osnovan je studijski pro-

gram Računarske nauke, a sljedeće godine i primijenjeni studijski program Viša (kasnije Visoka) škola za računarstvo i informacione tehnologije.

Od školske 2004/2005. nastava na Fakultetu je organizovana po principima jedinstvenog evropskog obrazovnog sistema, u skladu sa Bolonjskom deklaracijom. Školske 2017. godine izvršena je posljednja akreditacija studijskih programa na Prirodno-matematičkom fakultetu.

Cilj i misija Prirodno-matematičkog fakulteta jeste kvalitetno obrazovanje i razvoj prirodnih nauka i matematike u Crnoj Gori. Fakultet nastoji da razvija analitičan i kritičan pristup istraživanju i rješavanju problema kod svojih studenata. Imajući na umu da je međuinstitucionalna saradnja ključ razvoja nauke, Fakultet neprestano radi na stvaranju i jačanju veza sa partnerima iz industrije i međunarodnim akademskim zajednicama. Takođe nastoji da doprinese lokalnoj i globalnoj zajednici kroz razmjenu znanja i promociju naučne pismenosti. Misija Prirodno-matematičkog fakulteta usmjerena je na izvrsnost, podsticanje raznolikosti, inkluzivnosti i održivosti.

Studijski programi

Nastava na Prirodno-matematičkom fakultetu izvodi se u okviru pet akademskih studijskih programa i jednog primijenjenog studijskog programa:

- Matematika;
- Matematika i računarske nauke;
- Računarske nauke;
- Fizika;
- Biologija;
- Računarstvo i informacione tehnologije.

Studijski program Matematika, kao jedan od dva najstarija studijska programa na Fakultetu, mijenjao se u skladu sa vremenom i pratio je savremene svjetske trendove. Nastava se izvodi na osnovnim, master i doktorskim studijama. Program je namijenjen usavršavanju mladog kadra, kako u nastavi matematike tako i u naučnom smislu. Posebna pažnja se posvećuje primjeni matematike u drugim granama nauke, kao i u finansijama, privredi, čime se širi potencijal za nastavak karijere. Svršeni studenti na ovom odsjeku često se ističu u finansijskom sektoru i industriji.

Na studijskom programu Matematika i računarske nauke nastava se izvodi na osnovnim i master studijama. Sam studijski program je, u odnosu na studijski program Matematika, posvećeniji primjenama matematike u raznim granama privrede, kao i savladavanju pojmova i alata iz oblasti računarstva. Nakon studija, studenti ovog programa imaju otvorena vrata u svijetu informacionih tehnologija, finansija, industrije, a mogu nastaviti karijeru i u akademskim krugovima.

Studijski program Računarske nauke (osnovni, master i doktorski studiji) produkuje kadrove osposobljene za samostalna istraživanja u oblasti računarskih nauka, kao i kritičku procjenu istraživanja iz te i srodnih oblasti. Uspješni studenti ovog programa okosnica su za formiranje naučnog podmlatka na univerzitetima, naučnim institutima, kao i drugim institucijama i privrednim subjektima. Svršeni studenti smjera Računarske nauke predstavljaju stub IT sektora u Crnoj Gori.

Studijski program Fizika prati razvoj savremene nauke u ovoj oblasti, a obimna saradnja sa poznatim međunarodnim istraživačkim centrima, između ostalog i sa CERN-om, omogućava stvaranje visokokvalitetnih naučnika i istraživača. Svršeni studenti rade u raznim istraživačkim centrima, kao i bolnicama, meteorološkim i seizmološkim stanicama, centrima za kontrolu kvaliteta i drugim povezanim institucijama. Nastava se izvodi na osnovnim, master i doktorskim studijama.

Na studijskom programu Biologija realizuje se terenska nastava u cilju upoznavanja dijela bogatog biodiverziteta Crne Gore. Studenti su uključeni u istraživačke projekte, projekte zaštite životne sredine, a imaju i mogućnost usavršavanja u inostranstvu. Nastava se izvodi na osnovnim, master i doktorskim studijama. Diplomirani biolozi se mogu zaposliti u istraživačkim institucijama, školama, institucijama i organizacijama koje se bave zaštitom životne sredine, NVO sektoru, kao i u firmama koje svoje poslovne aktivnosti sve više usklađuju sa upotrebom zelene energije i nultog otpada.

Na primijenjenom studijskom programu Računarstvo i informacione tehnologije odškolovalani su izuzetno kvalitetni kadrovi, sposobni za praktičan rad u privrednim organizacijama i institucijama u najsloženijim fazama razvoja softvera, te kadrovi koji na najvišem nivou razumiju odnos stepena razvoja softvera sa drugim aspektima poslovanja i teorijskom osnovom računarstva. Nastava se izvodi na osnovnim i master studijama.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Od svog osnivanja Prirodno-matematički fakultet je jedna od vodećih naučnih institucija u Crnoj Gori, a njeni istraživači su nerijetko visoko rangirani na svjetskim naučnim listama i vodeći naučnici u svojim oblastima.

Istraživači sa studijskih programa Matematika i Računarstvo mnogobrojne rezultate objavili su u renomiranim međunarodnim časopisima koji su u samom vrhu SCI liste u tim oblastima (između ostalog: *Mathematische Annalen*, *Advances in Mathematics*, *Transactions of American Mathematical Society*, *Calculus of Variations and PDE*, *International mathematics research notices*, *Bulletin of London Mathematic Society*, *Poceedings of American Mathematical Society*, *Journal of Differential Equations*, *Annales de l'IHP Analyse non linéaire*, *Journal of Mathematical Analysis and Applications*, *Advances in Nonlinear Analysis*, *Discrete Applied Mathematics* itd.). Trenutno su aktivni i na 15 međunarodnih projekata.

Učestala je saradnja sa međunarodnim istraživačkim centrima, gdje posebno izdvajamo saradnju sa Meha-

ničko-matematičkim fakultetom moskovskog državnog univerziteta, u sklopu koje su mnogi tadašnji saradnici a današnji profesori odlazili na studijske boravke radi istraživanja i rada na disertacijama. Bitan plod te saradnje jeste časopis *Mathematica Montisnigri*, koji redovno izlazi od 1993. godine, a čiji su osnivači Društvo matematičara i fizičara Crne Gore i Prirodno-matematički fakultet Univerziteta Crne Gore. Od 2018. suizdavač je i Institut *Keljdiš* Ruske akademije nauka i umjetnosti. Samo od 2013. do 2022. godine u časopisu je objavljeno 287 radova iz raznih renomiranih institucija širom svijeta.

Dugi niz godina u okviru studijskog programa Fizika realizuju se sporazumi o dvojnim doktoratima, sa vodećim univerzitetima u Evropi (*Univerzitet Paris Scalay*, *Université Libre de Bruxelles (ULB)*, *University of Antwerp*). Takođe, studijski program za fiziku ima razvijenu veoma dobru saradnju sa mnogim naučnim institucijama u Evropi i svijetu, kroz koju se realizuje intenzivni naučnoistraživački program. Jedna od mnogih je i laboratorija za fiziku visokih energija CERN. Fakultet predvodi

Univerzitet Crne Gore u istraživačkom programu CMS kolaboracije u CERN-u, čime čini raspoloživim svim istraživačima na Univerzitetu resurse ove kolaboracije, koja predvodi jedan od dva vodeća eksperimenta u ovoj oblasti fizike u svijetu danas. Mnogobrojni rezultati istraživanja koja se sprovode na ovom studijskom programu publikuju se u vodećim međunarodnim časopisima u svojoj oblasti. Profesori i istraživači sa ovog studijskog programa aktivni su promoteri nauke i učestvuju u svim događajima koji se u Crnoj Gori realizuju sa ciljem popularizacije nauke u društvu.

Nastavnici i saradnici Studijskog programa Biologija učestvuju u realizaciji znatnog broja nacionalnih i međunarodnih projekata i konferencija, imaju odličnu saradnju sa državnim institucijama koje se bave pitanjima zaštite životne sredine i održivog razvoja (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Agencija za zaštitu životne sredine), pa su angažovani i kao članovi ekspertskih timova i komisija u brojnim međunarodnim projektima. Od 2019. godine postoji uspješna saradnja sa Evropskom laboratorijom za molekularnu biologiju (EMBL), sa sjedištem u Hajdelbergu, gdje se sprovode istraživanja u okviru doktorskih disertacija kandidata sa Prirodno-matematičkog fakulteta. Ostvarene su saradnje sa brojnim univerzitetima i institutima iz okruženja i inostranstva, kroz istraživačke projekte i mentorstva/komentorstva na magistrskim i doktorskim studijama: Biološki i Hemijski fakultet iz Beograda, biološki fakulteti iz Niša, Novog Sada i Ljubljane, univerziteti iz Graca, Inzbruka, Beča, Sarbruken, Hajdelberga, Lođa, instituti *Jovan Hadži* iz Ljubljane i *Ruđer Bošković* iz Zagreba itd.

Na Prirodno-matematičkom fakultetu se od 2009. godine u kontinuitetu (sa izuzetkom 2020. i 2021. godine, zbog pandemije) organizuje *Olimpijada znanja*, takmičenje iz matematike, prirodnih nauka i programiranja za učenike osnovnih i srednjih škola. Prirodno-matematički fakultet je i redovan učesnik Dana nauke, koje organizuje Ministarstvo nauke i

tehnološkog razvoja Crne Gore. Konkretno, u okviru Dana nauke organizuju se Dani biologije i hemije, gdje nastavnici, saradnici i studenti studijskog programa Biologija promovišu nauku kroz zanimljive i mladima atraktivne eksperimente.

Na Prirodno-matematičkom fakultetu osnovan je Centar za primijenjenu matematiku, u cilju popularizacije matematike, pripremanja učenika za pohađanje nastave na fakultetima, kao i pružanja usluga iz oblasti matematike.⁴⁹

DEKANI

Prof. dr Predrag Obradović	1980–1982.
Prof. dr Perko Vukotić	1982–1984.
Prof. dr Miodrag Perović	1984–1986.
Prof. dr Slobodan Backović	1986–1990.
Prof. dr Radoje Šćepanović	1990–1994.
Prof. dr Žarko Pavićević	1994–1998.
Prof. dr Slobodan Backović	1998–2002.
Prof. dr Milojica Jaćimović	2002–2008.
Prof. dr Predrag Stanišić	2008–2013.
Prof. dr Žana Kovijanić–Vukićević	2013–2016.
Prof. dr Predrag Miranović	2016–2022.
Prof. dr Miljan Bigović	2022–

⁴⁹ Više o Prirodno-matematičkom fakultetu: Od katedre do fakulteta : 1979–1994. Podgorica : Prirodno-matematički fakultet, 1994.

BROJ DIPLOMIRANIH STUDENATA

OSNOVNE TROGODIŠNJE STUDIJE	
Matematika	73
Matematika i računarske nauke	243
Računarske nauke	267
Fizika	76
Biologija	300
Računarstvo i informacione tehnologije	226
UKUPNO	1.185
OSNOVNE ČETVOROGODIŠNJE STUDIJE	
Matematika	391
Računarske nauke	54
Fizika	122
Biologija	254
Računarstvo i informacione tehnologije	/
UKUPNO	821
SPECIJALISTIČKE STUDIJE	
Matematika	57
Matematika i računarske nauke	165
Računarske nauke	130
Računarstvo i informacione tehnologije	49
Fizika	52
Biologija	38
Ekologija	111
Eksperimentalna biologija i biotehnologija	48
Zaštita životne sredine	5
Nastava biologije	41
UKUPNO	696

MAGISTARSKE STUDIJE	
Matematika	25
Matematika i računarske nauke	13
Računarske nauke	19
Ekologija i zaštita životne sredine	62
Fizika	20
Biodiverzitet	19
Ekologija	26
Eksperimentalna biologija i biotehnologija	22
Zaštita životne sredine	3
Nastava biologije	3
UKUPNO	212
MASTER STUDIJE	
Matematika	5
Matematika i računarske nauke	1
Računarske nauke	1
Biologija	8
Fizika	4
UKUPNO	19
DOKTORSKE STUDIJE	
Matematika	12
Računarske nauke	4
Biologija	16
Fizika	4
UKUPNO	36

Institut za biologiju mora

Istorijat i misija

Institut za biologiju mora osnovalo je Izvršno vijeće Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore 11. decembra 1961. godine, i to Uredbom o osnivanju Zavoda za biologiju mora u Kotoru.

Misija i zadaci Zavoda, kao i danas Instituta, podrazumijevaju obavljanje naučnoistraživačkog rada iz oblasti biologije mora, hemije mora i morskog ribarstva, prvenstveno na području južnog Jadrana, kao i pronalaženje oblika i mogućnosti praktične primjene savremenijih, racionalnijih metoda u raznovrsnoj eksploataciji mora, posebno u ribarstvu.

U tom smislu Zavod, između ostalog, organizuje i vrši naučna i stručna istraživanja iz oblasti fiziografije, biologije mora, hemije mora i morskog ribarstva, usavršava istraživanje metoda i oblasti svoga stručnog i naučnog djelovanja, radi na usavršavanju naučnog i stručnog kadra, te održava i razvija saradnju, uključujući razmjenu publikacija sa drugim ustanovama, organizacijama i pojedincima u zemlji i inostranstvu.

Prve godine od osnivanja Zavod za biologiju mora djeluje u vili *Firenza* na području Škaljara, a od 1965. prelazi u palatu *Radoničić* u Dobroti, gdje je smješten do danas. Od osnivanja do 1966. godine Zavod funkcioniše kao samostalna organizacija, a tada se integriše s Institutom za biološka istraživanja (danas Institut za biološka istraživanja *Siniša Stanković*) iz Beograda, i nastavlja djelovanje kao samostalna organizacija tog instituta.

Upravo te 1966. godine u Zavodu za biologiju mora formiraju se Laboratorija za istraživanje mozga, Labora-

torija za ekofiziologiju, Laboratorija za biokibernetiku i Laboratorija za molekularnu biologiju. Ove laboratorije djeluju kao Odjeljenje međunarodnih laboratorija. Osnivanje Laboratorije za istraživanje mozga podržao je i američki Nacionalni institut za zdravlje (*National Institute of Health*). Zbog grantova Vlade SAD, ova laboratorija je tokom sedamdesetih godina prošlog vijeka bila jedna od najbolje opremljenih u Jugoslaviji, a njom je rukovodio direktor i međunarodni tim, koji su činili naučnici iz SAD, SSSR, Italije, Brazila, Francuske i Poljske. Laboratorija je organizovala brojne radionice iz svog područja djelovanja, a zanimljivo je da je 1969. godine radionicu pohađao Ervin Neher, tada dvadesetpetogodišnjak, koji je 1991. godine, zajedno s Bertom Sakmanom, dobio Nobelovu nagradu iz oblasti medicine i fiziologije.

Zavod za biologiju mora izdvaja se iz Instituta za biološka istraživanja 1973. godine i sa Biološkim zavodom i Medicinskim zavodom iz Podgorice te s Institutom *Dr Simo Milošević* iz Igala udružuje se u Institut za biološka i medicinska istraživanja (IBMI). Tokom 1981. godine Zavod za biologiju mora izdvaja se iz IBMI u posebnu Organizaciju udruženog rada, Zavod za biologiju mora i oceanografiju (ZBMO), te tako djeluje do 1984. godine, kada se sa Zavodom za eksperimentalnu biologiju i medicinu (posebnom jedinicom nastalom iz međunarodnih laboratorija Zavoda) ujedinjuje u Institut za biologiju mora.

Institut za biologiju mora, zajedno sa Biotehničkim institutom i Istorijskim institutom, oktobra 2003. u potpunosti se integriše u jedinstvenu organizacionu strukturu Univerziteta Crne Gore.

Laboratorije

Rad Instituta za biologiju mora od samog početka organizovan je kroz djelovanje laboratorija, čiji su se broj i nazivi mijenjali tokom godina. Danas je rad Instituta organizovan kroz pet laboratorija i jedan centar.

Laboratorija za ihtiologiju i morsko ribarstvo

Osnovna djelatnost Laboratorije jeste istraživanje morskog ribarstva (bentoski, pridneni resursi, pelagični resursi, resursi malog obalnog ribolova, ihtioplankton, morski sisari i kornjače), populaciona dinamika ekonomski važnih vrsta riba, rakova i glavonožaca, naučna pomoć razvoju odgovornog ribarstva i predlaganje mjera održivog korišćenja resursa, predlaganje kvota za održivi ribolov ovih resursa. Posebna pažnja posvećena je očuvanju malog obalnog ribolova, koji predstavlja tradiciju, posebno Boke kotorske i ulcinjske regije.

Laboratorija za bentos i zaštitu mora

U Laboratoriji za bentos i zaštitu mora obavljaju se osnovna, primijenjena i razvojna istraživanja iz oblasti organizama morskog dna (bentos) i zaštite mora. Osnovna podjela aktivnosti u okviru ove laboratorije jeste istraživanje

biljne komponente, tj. fitobentosa, gdje se izučavaju morske trave i alge i vrši istraživanje životinjske komponente, odnosno zoobentosa, koji obuhvata najraznovrsnije grupe organizama, počev od sunđera i korala, preko crva, mekušaca, zglavkara, briozoa i bodljokožaca do hordata.

Laboratorija za hemiju mora i okeanografiju

Istraživanja Laboratorije za hemiju mora i okeanografiju odnose se na fizičko-hemijsku analizu morske vode, sedimenata i biote na području južnog Jadrana. Pored istraživanja šireg područja južnog Jadrana (uključujući i epikontinentalni pojas), istraživanja su fokusirana i na područje teritorijalnog mora Crne Gore, uglavnom uz podršku međunarodnih projekata. Opšti cilj određivanja osnovnih fizičko-hemijskih parametara morske vode odnosi se na harmonizaciju sistema kontrole kvaliteta čovjekove okoline u obalnom području Crne Gore i procjene ekološkog statusa datog područja.

Laboratorija za plankton i kvalitet morske vode

U okviru Laboratorije za plankton i kvalitet morske vode sprovode se osnovna, primijenjena i razvojna naučna istraživanja iz oblasti fitoplanktona, bakterioplanktona, kao i određivanje sanitarnog kvaliteta morske vode i sedimenta.

Istraživanja obuhvataju: izučavanje sastava i brojnosti fitoplanktonskih zajednica (kvalitativno i kvantitativno određivanje); zatim procjenu biomase fitoplanktonskih organizama, određivanje koncentracije hlorofila kao indikatora procjene biomase fitoplanktona; procjenu stepena eutrofikacije na osnovu brojnosti fitoplanktona i sastava vrsta (fitoplanktonski organizmi indikatori stanja ekosistema), kao i koncentracije hlorofila; određivanje i determinaciju potencijalno toksičnih i toksičnih vrsta fitoplanktona na uzgajalištima i u morskoj sredini uopšte; praćenje promjena sastava autohtonih fitoplanktonskih organizama i mogućih unosa alohtonih, stranih organizama.

Laboratorija za razvojno istraživanje i marikulturu

U okviru ove laboratorije obavljaju se osnovna, primijenjena i razvojna naučna istraživanja iz oblasti unapređenja morske akvakulture, kao i istraživanje ranih razvojnih stadijuma riba i školjki. Posebno se ističu: izučavanje i unapređenje tehnologije uzgoja jestivih školj-

kaša; procjena biomase i distribucije jestivih školjkaša u cilju eksploatacije i eventualne zaštite; uvođenje novih vrsta u proces uzgoja; analiza i odabir lokacija za uzgoj riba i školjki; analiza ranih razvojnih stadijuma riba i školjki; savjetovanje uzgajivača školjki i riba; integralna multitrofička akvakultura; monitoring i biomonitoring kvaliteta vode na uzgajalištima školjki i riba.

Centar za zaštitu biodiverziteta Jadrana – Akvarijum Boka

U najužem smislu, ovaj centar se bavi naučnoistraživačkim radom u području zaštite biodiverziteta Jadranskog mora, posebno eksperimentalnih istraživanja u dijelu ponašanja i preživljavanja morskih organizama u vještačkim uslovima. Takođe, Centar se bavi povezivanjem sa kolegama iz zemlje i regiona, a u cilju razmjene iskustava, zajedničkog rada, izrade projektnih aplikacija, realizacije zajedničkih međunarodnih projekata, pisanja zajedničkih naučnih radova, organizovanja naučnih skupova, popularizacije nauke o moru i njegove zaštite i sl.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

Kao jedina naučnoistraživačka ustanova isključivo posvećena istraživanju mora, te organizama i procesa u moru, Institut je dao svoj doprinos razvoju nauke i istraživačkog procesa u Crnoj Gori, ali i šire.

Institut za biologiju mora uveo je i akreditovao sistem kvaliteta MEST EN ISO 17025:2018. Uspostavljeni sistem kontrole kvaliteta omogućuje prepoznavanje Instituta kao referentnog naučnoistraživačkog centra, posebno u oblasti bioloških istraživanja, koji može zadovoljiti stroge kriterijume laboratorijskog rada i uslove međunarodnih i nacionalnih tenderskih procedura.

Značajan rezultat Fakulteta jeste i doprinos uspostavljanju prvih zaštićenih morskih područja (*Marine protected Areas*, MPA) u Crnoj Gori, i to Platamuni (april), Katić (septembar) i Stari Ulcinj (decembar) 2021. godine, dakle uoči 30-godišnjice proglašenja Crne Gore ekološkom državom.

Institut je uključen u istraživanja na polju biomonitringa, odnosno ispitivanja stepena zagađenja mora, kao i istraživanja odgovora organizama na zagađenje, tj. u praćenje akumulacije zagađujućih materija, njihovih štetnih sastojaka u tkivima i organima, praćenje odgovarajućih biohemijskih, morfoloških, fizioloških i patoloških promjena kod jedinki, zatim analizu i eksperimentalni rad na biomarkerima (ispitivanje biomarkera izlaganja, biomarkera efekta i biomarkera osjetljivosti).

Istraživanja koja sprovodi Institut, bilo samostalno ili kroz međunarodnu saradnju, usmjerena su i na održivo korišćenje riba i drugih morskih organizama. Uz podršku Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Direktorata za ribarstvo, Institut od 2017. godine sprovodi *Nacionalni program prikupljanja podataka u ribarstvu* (DCF/DCRF), usklađen sa standardima i normama Evropske unije i Generalne komisije za ribarstvo na Mediteranu.

Akvarijum *Boka*, prvi javni akvarijum u Crnoj Gori, otvoren je 2021. godine, kroz projekat Ambasade Kraljevine Norveške, a zatim uz pomoć Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Univerziteta Crne Gore. Akvarijum je zamišljen kao demonstrativni centar primarno edukativnog karaktera, u kome se posjetioci mogu uživo upoznati s jadranskom florom i faunom.

Na Institutu od 2023. godine djeluje savremena laboratorija za uzgoj mlađi kamenica i mikroalgi. Jedan od ciljeva uspostavljanja ove laboratorije jeste i distribucija uzgojene mlađi kamenica uzgajivačima na području crnogorskog primorja, čime će se pružiti direktna podrška privredi, kao i proizvodnji ovog vrijednog resursa.

Tokom proteklih deset godina, Institut za biologiju mora učestvovao je kao partnerska institucija na 26 evropskih i međunarodnih projekata, najviše kroz programe IPA, ali i Erasmus, Horizon, Svjetske banke, IPARD, Ambasade Kraljevine Norveške itd.

Članovi kolektiva Instituta učestvuju u radu više međunarodnih organizacija, posebno u radnim grupama za procjenu stanja ribolovnih resursa za malu plavu ribu, odnosno demerzalne vrste, zatim mali obalni i sportsko-rekreacioni ribolov Generalne komisije za ribarstvo na Mediteranu (GFCM), jedne od agencija Organizacije za hranu i poljoprivredu UN. Zajedno s predstavnicima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede učestvuju u Naučnom savjetodavnom komitetu GFCM i aktivno doprinose usvajanju preporuka GFCM-a, koje su obavezujuće za sve države članice. Takođe, predstavnici Instituta aktivno djeluju u Regionalnom centru za aktivnosti u posebnim zaštićenim područjima (SPA/RAC).

Predstavnici Instituta uključeni su i u pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, pa tako učestvuju u radu radnih grupa za pregovaračka poglavlja XII (Bezbjednost hrane), XIII (Ribarstvo) i XXVII (Životna sredina).

Naučnici Instituta učestvovali su u izvođenju nastave na studijskim programima drugih organizacionih jedinica Univerziteta Crne Gore, posebno Prirodno-matematičkog fakulteta, pa su tako držali nastavu na predmetima kao što su Marinska biologija, Fiziologija, Alge, lišajevi i gljive, Niže biljke, Citologija, histologija i embriologija itd.

Institut za biologiju mora od 1965. godine izdaje naučni časopis s međunarodnom recenzijom *Studia marina*, u kojem su publikovani radovi na našem jeziku, na francuskom, italijanskom, a od 1988. godine gotovo isključivo na engleskom jeziku. Zaključno sa početkom 2023. godine, u *Studiji marini* objavljeno je 35 tomova sa 169 naučnih radova. Kao posebna izdanja, Institut je objavio tri monografije.⁵⁰

DIREKTORI ZAVODA / INSTITUTA

Akademik Vladimir Lepetić	1961–1973.
Dr Jovan Stjepčević	1973–1981.
Dr Sreten Mandić	1981–1994.
Dr Sreten Mandić	1995–2007.
Dr Dušan Vukanić – v. d.	1994–1995.
Dr Aleksandar Joksimović	2007–2013.
Dr Aleksandar Joksimović – v. d.	2013.
Dr Zoran Kljajić – v. d.	2013–2014.
Dr Milorad Gojković – v. d.	2014.
Dr Mirko Đurović	2014–2020.
Dr Aleksandar Joksimović	2020–2023.
Dr Mirko Đurović	2023–

⁵⁰ Više o Institutu za biologiju mora: 50 godina (1961–2011) Instituta za biologiju mora Kotor : monografija. Podgorica : Univerzitet Crne Gore ; Kotor : Institut za biologiju mora, 2011.

Institut za napredne studije

Istorijat i misija

Institut za napredne studije je najmlađa organizaciona jedinica Univerziteta Crne Gore. Osnovan je u novembru 2021. godine reorganizacijom i transformacijom postojećeg instituta – Centra izvrsnosti za istraživanja i inovacije, koji je postojao od 2018. godine. Osnovna misija Instituta uključuje promovisanje i realizaciju fundamentalnih, razvojnih i primijenjenih istraživanja, izradu i realizaciju međunarodnih i nacionalnih projekata, jačanje izvrsnosti u nauci, jačanje sinergije između različitih istraživačkih disciplina, povezivanje istraživačkih timova, povezivanje sa privredom i komercijalizaciju rezultata istraživanja.

Institut za napredne studije danas je samostalna organizaciona jedinica Univerziteta Crne Gore, koja zapošljava perspektivan i referentan naučnoistraživački kadar. Djelatnost Instituta je primarno usmjerena na pospješivanje i razvoj nauke, sa posebnim akcentom na podizanju kvaliteta naučnoistraživačkog rada u oblastima društvenih i humanističkih nauka, ali i u drugim oblastima koje su važne za društveni razvoj i napredak. Istraživanja u okviru Instituta za napredne studije oslanjaju se na upotrebu inovativnih digitalnih tehnologija, metoda i modela za prikupljanje, obradu i analizu različitih tipova podataka u društvenim, humanističkim i biomedicinskim istraživanjima, razvoj naprednih i softverski zasnovanih pametnih modela za praćenje indikatora i predviđanje promjena u društvenim sistemima.

Institut uključuje tri istraživačka centra: Centar za društvene i humanističke nauke, Centar za informaciono-komunikacione tehnologije i Centar za biomedicinska istraživanja.

Naučnoistraživački rad i međunarodna saradnja

U skladu sa misijom Univerziteta Crne Gore kao naučnoistraživačke institucije koja djeluje u okviru Evropskog istraživačkog prostora, Institut za napredne studije uspješno realizuje niz aktivnosti koje rezultiraju povećanjem produktivnosti istraživačkih timova i uspostavljanjem regionalne mreže instituta i centara za napredne studije za podršku razvoju karijera mladih istraživača. Institut na ovaj način obezbjeđuje infrastrukturu i naučnu mrežu za intenziviranje i realizaciju naučnoistraživačkih projekata.

Institut za napredne studije je učestvovao u kreiranju programa za podršku razvoja nauke i usavršavanje kadrova na Univerzitetu, koji uključuje mobilnost mladih istraživača ka renomiranim evropskim univerzitetima u cilju usavršavanja, ali i realizaciju programa dolazećih istraživača kroz postdoktorski istraživački angažman.

U pogledu strateških partnerstava posebno je važno istaći saradnju sa Centrom za napredna istraživanja Jugoistočne Evrope Sveučilišta u Rijeci, kao i partnerstvo sa Univerzitetom u Oksfordu na realizaciji programa i projekta finansiranog od strane *John Templeton* fondacije. Pojedini članovi Instituta već su dobili prestižne međunarodne nagrade za naučni rad.

Kao mlada naučnoistraživačka jedinica Univerziteta, Institut za napredne studije još nije formirao tijela i organe upravljanja. Prema odluci Upravnog odbora, od 2021. godine njegovim radom, do konstituisanja naučnog vijeća i izbora direktora, koordinira prorektorica prof. dr Irena Orović.

Istorijski institut

Istorijat i misija

Početak naučnog perioda razvoja historiografije u Crnoj Gori obično se vezuje za objavljivanje prvog broja *Zapisa*, časopisa za nauku i književnost, koji je izašao na Cetinju 1. jula 1927. godine. U njemu je posebna pažnja posvećena istorijskoj nauci, kao i publikovanju arhivskih dokumenata o prošlosti Crne Gore. Zapisi su izlazili do aprila 1933. godine. Osnivanjem Istorijskog društva na Cetinju 1935. godine, kasnije preimenovanog u Društvo za proučavanje istorije Crne Gore, časopis ponovo izlazi kao njegovo glasilo od 1935. do 1941. godine.

Nakon Drugog svjetskog rata aktivnosti Istorijskog društva prenose se na Naučno društvo, u okviru kojeg rad na publikovanju časopisa i prikupljanju građe za istoriju Crne Gore nastavlja Istorijsko društvo NR Crne Gore i Institut za proučavanje istorije crnogorskog naroda. Na ovaj način je koncipiran dalji razvoj istoriografije u republici, gdje je Istorijsko društvo trebalo da pomogne omasovljavanju rada u struci, dok je Institut postao centralna naučna ustanova sa ciljem institucionalizacije ovih aktivnosti. Institut je formalno osnovan Uredbom Vlade Narodne Republike Crne Gore od 3. jula 1948. godine, a sjedište mu je bilo na Cetinju. Uprkos ozbiljnim materijalnim i kadrovskim nedostacima, Institut je do kraja pedesetih godina XX vijeka uspio da održi kontinuitet štampanja *Zapisa* i dodatno objavi još 18 publikacija.

Naučni sektor Instituta bio je organizovan u šest odjeljenja: Arhivsko, Arheološko-umjetničko, Odjeljenje za XVIII vijek, Odjeljenje za XIX i XX vijek do Prvog svjetskog rata i Odjeljenje za Drugi svjetski rat.

Savezna narodna skupština proglasila je 1957. godine Zakon o organizaciji naučnog rada, kojim se na cjelovit način pristupilo pitanju organizovanja i funkcionisanja naučnog rada u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji (FNJR). Na osnovu njega je Izvršno vijeće Narodne skupštine Narodne Republike Crne Gore (NRCG) 26. septembra 1958. godine donijelo Uredbu o Istorijskom institutu NR Crne Gore kao samostalne naučne ustanove. Osim novog imena i naučnog statusa, Institut je dobio i novo sjedište – sa Cetinja je preseljen u Titograd 1. januara 1959. godine.

Zadaci Istorijskog instituta slično su definisani, a kao organizacione jedinice sadržao je odjeljenja i odsjeke. U svom sastavu imao je redovne i dopisne članove, naučne, stručne i spoljne saradnike. Redovni članovi mogli su biti naučni radnici, a dopisni naučni, stručni i drugi javni radnici.

Upravnu strukturu činili su Savjet i direktor. Savjet je imao devet članova, od kojih je Izvršno vijeće Narodne skupštine NRCG imenovalo četiri, Istorijsko društvo NRCG jednog, a četiri člana je birao naučno-stručni kolektiv Instituta. Direktor je po položaju bio član Savjeta. Izvršno vijeće je postavljalo i direktora Instituta, na osnovu izbora koje je prethodno trebalo da obavi Savjet. Direktor je biran iz reda naučnih radnika „ili lica koja se bave naučnim radom u oblasti za koju je osnovan Institut“. Na čelu odjeljenja bili su sekretari, koje je birao Savjet Instituta, sa zadatkom da organizuju rad odjeljenja i vrše nadzor nad radom njihovih saradnika. Sredstva za rad Instituta obezbjeđivalo je Izvršno vijeće, a Institut je mogao i sam da obezbijedi dio prihoda od prodaje svojih publikacija. Po ovoj Uredbi trebalo je da Institut ima i fondove za unapređivanje naučnog rada i nagrađivanje.

Naučni sektor je bio organizovan u dva odjeljenja, za opštu i za nacionalnu istoriju, koja su se bavila izučavanjem tematskih cjelina iz ranije i novije istorije Crne Gore, kao i pisanjem radova za časopis *Istorijski zapisi*. Naučno vijeće Instituta donosilo je petogodišnje programe kao temelje naučnog rada, mada su mnogi naučni saradnici bili angažovani i na temama izvan njih. Od preseljenja u Titograd, Institut je planski i kadrovski jačao, a u naučnom sektoru je imao od pet do sedam doktora nauka, uz različit broj naučnih saradnika.

Izvršno vijeće Skupštine Narodne Republike Crne Gore drugom svojom odlukom riješilo je da se Istorijском institutu NRCG pripoji Arhiv za istoriju CK SKCG (Centralni komitet Saveza komunista Crne Gore). Tako je Institut dobio novu organizacionu jedinicu, pod nazivom Arhiv za radnički pokret Istorijского instituta NR Crne Gore, koji je zadržao taj status sve do reforme arhivske službe u Crnoj Gori 1992. godine, kada je izdvojen iz Istorijского instituta i pripojen Državnom arhivu Crne Gore.

Nova rješenja u organizaciji djelatnosti naučnog rada došla su sa donošenjem Ustava SFRJ 21. februara 1974. U tom kontekstu Skupština SRCG usvojila je 24. novembra 1974. godine Zakon o samoupravnim interesnim zajednicama za naučnu djelatnost, čime je osnovana Samoupravna interesna zajednica za naučne djelatnosti. Danas je jasno da se radilo o procesima koji su vodili ka potpunom prenošenju nadležnosti iz ove oblasti sa saveznog na nivo republičkih vlasti.

U skladu sa idejom interdisciplinarnog pristupa proučavanja prošlosti Crne Gore, početkom 80-ih godina na rad u Institutu su, pored istoričara, primljeni kulturolozi, etnolozi, pravници, sociolozi i drugi.

Nakon disolucije jugoslovenske države i formiranja Savezne Republike Jugoslavije, Istorijский institut je 1996. godine preimenovan u Istorijский institut Crne Gore, kada je i donijet novi statut. Vladinom Odlukom o organizaciji naučnih ustanova u Republici Crnoj Gori promijenjen je dotadašnji status i način obavljanja djelatnosti Instituta, tako što je prestao da bude samoupravna organizacija i ponovo dobio status naučne ustanove, a

njegova djelatnost određena je kao „istraživanje, proučavanje i obrada istorije Crne Gore“. Time je započelo novo doba rada ustanove.

U Statutu Univerziteta Crne Gore iz 1993. godine navedeno je i da Istorijский institut – Podgorica spada u 18 članica Univerziteta. Ovo je zapravo bilo prelazno rješenje ka statusu Istorijского instituta kao univerzitetske jedinice. Takođe, smanjen je stepen ovlašćenja Naučnog vijeća (preimenovanog u Vijeće instituta), koje više nije moglo samostalno birati kandidate u naučna zvanja. To je prešlo u ingerencije „Nastavno-naučnog vijeća Univerziteta Crne Gore, u skladu sa zakonom i Statutom Univerziteta, na predlog Vijeća Instituta“. Sem toga, Vijeće Istorijского instituta činili su i po jedan član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i Univerziteta Crne Gore, iz oblasti kojom se Institut bavi. Rad Istorijского instituta na realizaciji naučnih projekata prvobitno je finansiralo Ministarstvo prosvjete, a onda i Ministarstvo nauke, zajedno sa Ministarstvom kulture.

Proces navedenih organizacionih i statusnih promjena definitivno je okončan donošenjem Odluke o organizovanju Istorijского instituta u Podgorici od strane Upravnog odbora Univerziteta, od 20. aprila 2004. godine. U prvom članu Odluke navedeno je da se „Istorijский institut u Podgorici organizuje kao organizaciona jedinica Univerziteta Crne Gore, bez svojstva pravnog lica“.

Institut je nastavio rad po pravilima propisanim statutom Univerziteta iz 2004. godine, ali i u skladu sa njegovim kasnijim izmjenama i dopunama. Izbor i imenovanje direktora, članova Vijeća, njegove nadležnosti, izbor u naučna zvanja i slično, bili su regulisani na istovjetan način kao i za sve jedinice Univerziteta.

Statut iz 2004. godine sadržao je i norme koje su omogućile organizovanje do tada nepoznatih praksi unutar Istorijского instituta, kao što je mogućnost da se institutima povjeri i „realizacija studijskih programa i učešće u nastavi“. U skladu s tim, Istorijский institut je 2009. godine započeo aktivnosti na akreditaciji postdiplomskih magistarskih studija humanističkih nauka iz oblasti istorije, istorije kulture i istorijske antropologije, u

dvogodišnjem trajanju studijskog programa (obima 120 ECTS kredita). Da ne bi tematski konkurisao drugim univerzitetskim jedinicama, težilo se inovativnosti studijskog programa i akcentovanju istorije kulture i istorijske antropologije. Namjera je bila da se saradnjom sa partnerom na ovom projektu, institutum *Studiorum humanitatis* iz Ljubljane, obezbijedi veća zastupljenost predmeta koji se ne nalaze u postojećim nastavnim programima, a diplome je trebalo da imaju karakter *joint degree* diplome i da, po principu dvojne matičnosti, budu važeće i u zemljama Evropske unije. Zbog promjene menadžmenta u Institutu u Ljubljani i odbijanja nove uprave da postupi po zaključenim ugovorima, svršenim postdiplomcima je diplome izdao samo Univerzitet Crne Gore.

U okviru ovog programa postdiplomskih magistarskih studija, tokom tri studijske godine – 2012/13, 2013/14. i 2014/15, upisano je ukupno 28 kandidata, od kojih je 20

steklo zvanje magistra nauka iz oblasti istorije, istorije kulture i istorijske antropologije. Mogućnost realizacije postdiplomskog studijskog programa prestala je donošenjem novog statuta Univerziteta, 4. februara 2015. godine, čime je okončano još jedno važno poglavlje u radu Istorijskog instituta.

Za sve vrijeme postojanja naučna djelatnost Instituta zasnivala se na postulatima struke, a zahvaljujući ostvarenim rezultatima, veoma brzo je dostigla nivo znatno razvijenijih istoriografskih škola bivše jugoslovenske države. Naučni radnici Instituta, osim što su bili okosnica naučnoistraživačkog rada, od perioda njegovog osnivanja nerijetko su bili i univerzitetski profesori, dekani, rektori, akademici, predsjednici CANU, a pojedini i ambasadori, ministri ili visoki državni činovnici. Šest naučnih radnika Istorijskog instituta dobilo je *Trinaestojulsku nagradu*, što svjedoči o kvalitetu rezultata realizacije naučnih projekata i predviđenog programa rada.

Naučni skupovi, izdavačka djelatnost i biblioteka

Osim naučnoistraživačkog rada i izdavačke djelatnosti, koja se nije ticala samo časopisa *Istorijski zapisi* već i brojnih drugih izdanja monografskog tipa, naučni rad Instituta podrazumijevao je organizovanje nacionalnih i međunarodnih naučnih skupova, publikovanje arhivskih izvora i zbornika radova. Teme koje su obrađivane obuhvatale su veoma širok vremenski luk, od antičkog perioda i ranog srednjeg vijeka pa do kraja dvadesetog vijeka. Tako je problemski okvir proširen i na istorijska zbivanja i društvene procese na prostorima koji, do formiranja jugoslovenske države, nijesu bili dio Crne Gore, kao i brojne teme iz političkog, vojnog, privrednog, kulturnog i društvenog života naroda u Crnoj Gori i njenom okruženju.

Biblioteka Istorijškog instituta svojevrsno je kulturno-istorijsko blago, u čijem se osnovnom fondu nalazi oko 35.000 knjiga, 192 naslova novina i 687 naslova časopisa, što ukupno čini 60.000 knjižnih jedinica. U sastavu biblioteke je i arhivska zbirka sa 534 fascikle dokumenata, u kojoj se nalazi raritetna arhivska građa neprocjenjive istorijske vrijednosti: originalna pisma Petra I i Petra II Petrovića Njegoša, gubernadura iz porodice Radonjića, te memoarski spisi državnih službenika iz perioda Knjaževine i Kraljevine Crne Gore: serdara Rada Turova Plamenca, vojvode Ilije Plamenca, Ilije Bjelanovića Bjeloša, Vukašina Božovića, vojvode Sima Popovića, Nika Hajdukovića i dr.

Budući da naučni časopis *Istorijski zapisi* čini poseban segment u izdavačkoj djelatnosti Istorijškog instituta, urednici časopisa su, zajedno sa članovima redakcija, nastojali da obezbijede visok naučni nivo ovog glasila, tako da je on tokom gotovo jednog stoljeća izlaženja postao poznat i u stručnim i u naučnim krugovima širom Evrope. Od 1927. do 1941. godine izašlo je 146 svezaka Zapisa na 9.280 stranica, a od 1948. do danas objavljeno je 2.018 svezaka Istorijških zapisa na oko 50.000 strana.

Izdanja Istorijškog instituta dobila su niz nagrada, od kojih četiri za izdavački poduhvat godine – jedna na međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu, a ostale tri na međunarodnim sajmovima knjiga u Podgorici. Više od 200 posebnih publikacija objavljeno je tokom proteklih decenija u nekoliko edicija: Posebna izdanja, Jubileji, Prevodi, Okrugli stolovi i Diplomatske sveske.⁵¹

DIREKTORI

Niko S. Martinović	1948–1949.
Jagoš Jovanović	1949–1957.
Prof. dr Andrija Lainović	1958.
Dr Dimitrije Dimo Vujović	1959–1978.
Slavko Stanišić – v. d.	1978–1979.
Dr Jovan R. Bojović	1979–1991.
Prof. dr Božidar Nikolić – v. d.	1992–1993.
Prof. dr Branislav Kovačević	1994–2001.
Dr Božidar Šekularac – v. d.	2001–2002.
Prof. dr Đorđe Borožan	2002–2007.
Dr Božidar Šekularac – v. d.	2008.
Dr Zvezdan Folić – v. d.	2008–2009.
Dr Radoslav Raspopović	2009–2015.
Dr Momčilo D. Pejović	2015–2017.
Dr Radoslav Raspopović – v. d.	2017–2018.
Dr Radoslav Raspopović	2018–2022.
Prof. dr Veselin Mićanović – v. d.	2022–2023.
Dr Dragana Kujović – v. d.	2023–2023.
Dr Radenko Šćekić	2023–

⁵¹ Više o Istorijškom institutu: Istorijški institut u Titogradu 1948–1968 / Dimo Vujović. Titograd : [b. i.], 1968; Spomenica Istorijškog instituta Crne Gore : 1948–1988. / [urednik Jovan R. Bojović]. Podgorica : Istorijški institut Crne Gore, 1992; Spomenica Istorijškog instituta Univerziteta Crne Gore : 1948–2018. Podgorica : Univerzitet Crne Gore : Istorijški institut Univerziteta Crne Gore, 2021.

Studenti

Istorijat studentskog udruživanja

Od osnivanja Univerziteta Crne Gore, studenti su ne samo esencija i svrha rada ove institucije već i punopravni članovi akademske zajednice, koji učestvuju u svim njenim aktivnostima i nastavnom, naučno-istraživačkom i stručnom radu. Modeli njihovog uključivanja u organe upravljanja i stručna tijela, odnosno način na koji su organizovali svoje aktivnosti unutar sistema, mijenjali su se u skladu sa strukturnim promjenama samog Univerziteta, ali i u odnosu na takozvane opštedruštvene prilike. Drugim riječima, studentsko udruženo djelovanje uvijek je pratilo normiranje njihove pozicije i uloge, prava i obaveza na fakultetskim jedinicama i na Univerzitetu u cjelini, naravno, kroz zakone kojima je uređivano visoko obrazovanje u Crnoj Gori.

Istorijski prikaz studentskog udruživanja na Univerzitetu Crne Gore počinje još 1967. godine, i to u okviru nekoliko fakulteta i viših škola, koji će kasnije osnovati Univerzitet u Titogradu. S obzirom na to da je rad tih ustanova bio definisan Zakonom o visokoškolskim ustanovama, u trećem odjeljku, pod nazivom Upravljanje visokoškolskim ustanovama, član 20, navedeno je da pored ostalih zainteresovanih lica, u upravljanju izvjesnim poslovima od posebnog društvenog interesa mogu učestvovati i studenti, o čemu specifičnije odredbe sadrže statuti konkretnih ustanova (Službeni list SRCG, 5: 1967). Takođe, u članu 22 bilo je propisano da studenti delegiraju i predstavnike u savjete visokoškolskih ustanova, kao najviših upravljačkih tijela. To je značilo da studentskih predstavnika nije bilo u nastavno-naučnim vijećima ustanova, ali su bili u svim onim vijećima koja su mogla biti formirana na odsjecima, pa i na studijskim godinama. Izbor predstavnika bio je, naravno, ostavljen studentima. Osim

toga, predstavnici studenata bili su članovi skupština visokoškolskih ustanova, koje su razmatrale i usvajale izvještaje o radu ustanove, što znači da su studenti od početka rada visokoškolskih institucija u Crnoj Gori bili dio procesa koji danas nazivamo samoevaluacijom.

Pored učešća studenata u radu praktično svih zvaničnih organa upravljanja i stručnih tijela, pomenuti zakon sadržao je i poseban odjeljak o studentima, u kome član 68 propisuje da „studenti mogu osnivati stručna, kulturna i druga udruženja u okviru visokoškolske ustanove“. Pravila tih udruženja prirodno su morala biti usklađena sa Zakonom i statutima univerzitetskih jedinica.

Svega dvije godine nakon osnivanja Univerziteta, 1976, donesen je Zakon o visokoškolskom obrazovanju, u kojem su posebno tretirani Univerzitet i fakulteti, odnosno njihovi odnosi (Službeni list SRCG, 36: 1976). Saglasno tadašnjem društvenom uređenju, Zakon studente definiše kao lica koja kroz učešće u radu zborova mogu učestvovati u samoupravljanju. Kako su fakulteti imali status pravnih lica i svoje statute, mjesto i uloga studenata u radu i životu akademske zajednice definisani su prevashodno tim dokumentima. Tako su preko svojih predstavnika studenti učestvovali u svim pitanjima od posebnog akademskog i društvenog interesa, uključujući i donošenje samih statuta ustanova. Između ostalog, bili su članovi savjeta, inokosnih poslovnih organa i nastavno-naučnih vijeća, a u to vrijeme uvedena je i sistemska pozicija studenta-prorektora.

Naredni zakon o visokoškolskom obrazovanju na sličan način je uredio poziciju studenata, pa su tako i dalje

Članovi Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore 2022-2024

bili članovi upravljačkih i stručnih tijela (Službeni list SRCG, 14: 1985). Bitna razlika u odnosu na prethodnu legislativu tiče se prepoznavanja instituta referendumima kao studentskog načina donošenja odluka o relevantnim pitanjima.

Zakon o Univerzitetu iz 1992. godine, koji je važio do potpisivanja Bolonjske deklaracije, zadržao je fakultetima status pravnih lica, što je, između ostalog, značilo da su fakultetske studentske organizacije – kao i u pređašnjem periodu – bile prilično različite (Službeni list RCG, 037/92: 1992). Zakon je propisivao da je organ

upravljanja Univerzitetom Senat, u kojem su studenti imali predstavnike. Ovaj zakon je ostao upamćen i po tome što je propisao nagrade studentima koji su se tretirali kao najuspješniji. Takvi studenti bili su dobitnici Plakete Univerziteta.

Dvanaest godina kasnije, 2004, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, na Univerzitetu Crne Gore formiran je Studentski parlament, krovno studentsko predstavničko tijelo, preko kojeg studenti i danas štite svoja prava i unapređuju status u akademskoj i opštoj zajednici.

Studentski parlament

Studentski parlament Univerziteta Crne Gore studentsko je institucionalno predstavničko tijelo, koje predstavlja više od 16.000 studenata. Od osnivanja, 31. maja 2004. godine, Studentski parlament kontinuirano radi na poboljšanju uslova studentskog života i jačanju položaja i uloge studentske populacije u Crnoj Gori: sprovodi programe koji se tiču visokog obrazovanja, nauke, umjetnosti, kulture i sporta, te saraduje sa institucijama, ustanovama i organizacijama značajnim za položaj studenata. Svoj rad definisao je Statutom, a bliže uredio propisima kao što su Pravilnik o organizaciji izbora za članove Studentskog parlamenta, predsjednika i članove studentskih vijeća na univerzitetskim jedinicama, zatim Poslovnik o radu Skupštine, Pravilnik o radu i izboru studentskog ombudsmana i Pravilnik o radu generalnog sekretara.

Parlament ima predstavnike u Upravnom odboru, Senatu, Etičkom odboru, Odboru za upravljanje sistemom

TIJELA STUDENTSKOG PARLAMENTA UNIVERZITETA CRNE GORE

SKUPŠTINA

IZVRŠNI ODBOR

PREDSJEDNIK

STUDENT POVJERENIK UCG

GENERALNI SEKRETAR

STUDENTSKI OMBUDSMAN

STUDENTSKA VIJEĆA

---

kvaliteta Univerziteta Crne Gore i Savjetu za visoko obrazovanje. Osim toga, u okviru Studentskog parlamenta djeluje student-ombudsman, čija je dužnost da prima pri-tužbe, zahtjeve i molbe studenata, kao i da ih informiše i savjetuje u oblasti ostvarivanja i zaštite njihovih prava.

U najkraćem, Studentski parlament Univerziteta Crne Gore omogućava da se najbrojnija crnogorska student-ska zajednica prepozna kao relevantan društveni faktor, koji može da doprinese kako naučnom i kulturnom obli-kovanju Crne Gore tako i cjelokupnom razvoju društva. Najvažniji projekti koje je ovo tijelo pokrenulo u pret-hodnom periodu tretirali su oblasti edukacije, zapošlja-vanja, kulture, sporta i humanitarnih akcija. Za uspješan kontinuirani rad Studentski parlament je u maju 2016. godine dobio veliko međunarodno priznanje: postao je član Evropske studentske unije (ESU), krovne organiza-cije nacionalnih studentskih unija iz cijele Evrope.

PREDSJEDNICI I STUDENTI POVJERENICI

2005–2006.	Goran Damjanović, predsjednik Filozofski fakultet
	Davor Ćorić, student povjerenik Elektrotehnički fakultet
2006–2008.	Miloš Bošković, predsjednik Prirodno-matematički fakultet
	Dragan Damjanović, student povjerenik Filozofski fakultet
2008–2010.	Borjan Radović, predsjednik Muzička akademija
	Ivica Todorović, student povjerenik Pravni fakultet
2010–2012.	Petar Golubović, predsjednik Fakultet za turizam i hotelijerstvo
	Stefan Jovanović, student povjerenik Pravni fakultet
2012–2014.	Miloš Vujošević, predsjednik Građevinski fakultet
	Miloš Pavićević, student povjerenik Fakultet političkih nauka
2014–2016.	Miloš Pavićević, predsjednik Fakultet političkih nauka
	Miloš Vujošević, student povjerenik Građevinski fakultet
2016–2018.	Sara Arianna Serhatlić, predsjednica Muzička akademija
	Milan Tomić, student povjerenik Pravni fakultet
2018–2020.	Danilo Jelovac, predsjednik Građevinski fakultet
	Vasilije Ivanović, student povjerenik Ekonomski fakultet
2020–2022.	Saša Roćen, predsjednik Biotehnički fakultet
	Aleksandar Šipčić, student povjerenik Fakultet političkih nauka
2022–2024.	Andrej Vukčević, predsjednik Pravni fakultet
	Filip Vujović, student povjerenik Filozofski fakultet

Evropska studentska unija

Evropska studentska unija (ESU), osnovana 1982. godine, krovna je organizacija 45 nacionalnih unija studenata iz 39 država Evrope. Cilj ESU-a je predstavljanje i zastupanje obrazovnih, društvenih, ekonomskih i kulturnih interesa studenata na evropskom nivou u svim relevantnim tijelima, prije svega Evropskoj uniji, *Bologna Follow Up* grupi, Savjetu Evrope i UNESCO-u. Preko svojih članova, ESU zastupa skoro 20 miliona studenata Evrope. Sve članice ESU-a zastupaju interese svih studenata svojih država, bez obzira na politička ubjedenja, vjersku pripadnost, etničko porijeklo, seksualnu orijentaciju, socijalni status i sl.

Iako je dugi niz godina imao status kandidata za članstvo u ESU, tek nakon potpunog usklađivanja propisa i strukture svojih organa sa evropskim standardima, Studentski parlament je postao punopravni član ove krovne unije studenata Evrope. Tome je prethodila studijska posjeta predstavnika ESU, u januaru 2016. godine, nakon koje je delegacija ESU pripremila *Izveštaj o realizovanoj studijskoj posjeti*, sa temeljnim pregledom stanja crnogorskog visokog obrazovanja, kao i ocjenama i preporukama koje su bile adresirane kako Studentskom parlamentu tako i nadležnim državnim organima Crne Gore. Na kraju, i najvažnije, *Izveštaj* je sadržao jednoglasnu preporuku da Skupština ESU dodijeli Studentskom parlamentu Univerziteta Crne Gore punopravno članstvo u toj organizaciji.

Formalna i suštinska uključenost Studentskog parlamenta u evropske okvire djelovanja značila je ne samo bolju vidljivost crnogorskih studenata u Evropskom prostoru visokog obrazovanja, učešće na međunarodnim konferencijama i participaciju u mnogim projektima već i doprinos većoj internacionalizaciji samog Univerziteta. Pored toga, sa punopravnim članstvom u ESU, Studentski parlament je postao i član organizacije SEI – *SouthEastern Initiative*, koja pokriva više studentskih unija država Balkana – Studentsku konferenciju univerziteta Srbije (SKONUS), Studentsku uniju Srbije (SUS), Hrvatski studentski zbor (CSC), Nacionalni savjet studentskih organizacija Rumunije (ANOSR), Nacionalno predstavništvo studentskih savjeta Bugarske (NASC), Studentsku organizaciju Slovenije (SSU), Nacionalnu uniju studenata Makedonije (NSUM) i Uniju studenata Republike Srpske (SURS).

Skupština ESU-a održana u Gdanjsku, u decembru 2016. godine, bila je prva na kojoj je Studentski parlament aktivno učestvovao kao punopravan član. Već na sljedećoj, 72. sjednici, Studentski parlament je jednoglasno dobio podršku da bude domaćin 75. Skupštine Evropske studentske unije. Sjednica ESU koja je održana u Budvi (Petrovac) tokom jeseni 2018. godine, bila je najveći studentski događaj u Crnoj Gori, kojem je prisustvovalo oko 150 studentskih lidera iz 39 studentskih unija.

UČEŠĆA NA SKUPŠTINAMA ESU

70. Skupština ESU – Bergen, Norveška
12–14. maj 2016. (status kandidata)

71. Skupština ESU – Gdanjsk, Poljska
1–3. decembar 2016. (punopravni član)

72. Skupština ESU – Malta
4–7. maj 2017.

73. Skupština ESU – Jerusalem, Izrael
30. novembar – 2. decembar 2017.

74. Skupština ESU – Bled, Slovenija
25–27. april 2018.

75. Skupština ESU – Budva, Crna Gora
28–30. novembar 2018.

76. Skupština ESU – Sofija, Bugarska
9–11. maj 2019.

77. Skupština ESU – Malta
4–6. decembar 2019.

2. Skupština ESU – Pariz, Francuska
26–28. maj 2022.

U martu 2023. godine održana je i Evropska studentska konvencija (ESC) u organizaciji ESU – Lund, Malme.

Studentske organizacije na Univerzitetu Crne Gore

Pored Studentskog parlamenta, na Univerzitetu Crne Gore postoji više manjih studentskih organizacija, koje djeluju na različitim poljima i sa različitim programskim opredjeljenjima, ali koje sveukupno doprinose poboljšanju kvaliteta studentskog života i standarda, kao i promociji studentskog aktivizma.

ADAMAS

ADAMAS je studentska organizacija na Pravnom fakultetu osnovana u decembru 2014. godine. Punopravni je član Međunarodne asocijacije studenata prava i Međunarodne mreže studenata prava, dvije najveće međunarodne organizacije studenata prava. ADAMAS je

posvećen poboljšanju statusa studenata prava, razvijanju studentskog aktivizma i doprinosu razvoju pravnih nauka. Dobitnik je priznanja Pravnog fakulteta za doprinos razvoju ove univerzitetske jedinice.

BEST PODGORICA

BEST Podgorica je osnovan 2011. godine kao jedna od 86 lokalnih grupa međunarodne studentske organizacije BEST (*Board of European Students of Technology*). Cilj BEST-a je pružanje dopunskog i neformalnog obrazovanja, u skladu sa čim organizuje brojne edukativne radionice, takmičenja, projekte i međunarodne studentske razmjene.

EESTEC LC

EESTEC LC Podgorica je organizacija (komitet) koja u Crnoj Gori predstavlja Evropsko udruženje studenata elektrotehnike. Već 22 godine uspješno organizuju razne seminare, radionice, predavanja i događaje zabavnog karaktera, sve u cilju povezivanja studenata elektrotehnike širom Evrope. Ciljevi organizacije uključuju unapređenje komunikacije i saradnju između studenata i fakulteta, kao i povezivanje studenata sa privatnim subjektima.

ELSA MONTENEGRO

The European Law Students' Association (ELSA) je najveća svjetska nezavisna organizacija studenata prava i mladih pravnika, koja broji preko 48.000 članova aktivnih posredstvom lokalnih ograničenja, na gotovo 300 pravnih fakulteta na univerzitetima u 41 zemlji Evrope. Jedna od lokalnih organizacija je Evropsko udruženje studenata prava Crne Gore – *The European Law Students' Association* – ELSA Montenegro, osnovano 1995. godine na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore.

MAPSS

Udruženje studenata političkih nauka MAPSS (*Montenegrin Association of Political Science Students*) osnovano je kao nevladina organizacija u julu 2006. godine. Misija udruženja ostvaruje se objedinjavanjem studenata političkih nauka i razvijanjem analitičkog i naučnog mišljenja, u cilju dobijanja konstruktivnih projektnih rješenja – odgovora na domaće i međunarodne aktuelnosti.

MoMSIC

MoMSIC (*Montenegrin Medical Students International Committee*) – crnogorski komitet za međunarodnu saradnju studenata medicine u Podgorici – postoji od 2007. godine. Punopravni je član Internacionalne federacije studenata medicine (IFMSA), najveće studentske organizacije na svijetu, koja broji više od 1,3 miliona članova, iz 118 država.

SSEF

Savez studenata Ekonomskog fakulteta (SSEF) počeo je sa radom kasnih sedamdesetih godina, dok je kao nevladina organizacija počeo sa radom 7. februara 2000. godine. Bavi se monitoringom kvaliteta nastave, borbom za studentska prava, kao i organizacijom širokog spektra vannastavnih aktivnosti: edukativnog, kulturnog, humanitarnog i zabavnog karaktera.

USPN

Unija studenata političkih nauka – USPN (*Political Sciences Students' Union* – PSSU) započela je sa radom u oktobru 2020. godine, iako je formalno registrovana u januaru 2021. Najmlađa studentska organizacija na Univerzitetu Crne Gore, koja djeluje u okviru Fakulteta političkih nauka, osnovana je sa ciljem širenja obrazovanja iz oblasti političkih nauka, unapređenja teorijskih i praktičnih znanja studenata političkih nauka, poboljšanja njihovog statusa, te statusa samih političkih nauka kao naučne discipline.

Aktivnosti i projekti

Studentski parlament je jedina studentska organizacija u Crnoj Gori uključena u sve procese u oblasti visokog obrazovanja. Naime, predstavnici organizacije su članovi svih radnih grupa i tijela koja se bave pripremom zakonskih i podzakonskih akata za regulisanje pitanja značajnih za studente, ali su i učesnici svih aktivnosti na državnom i lokalnom nivou koje na bilo koji način tretiraju crnogorske studente.

Tako je Studentski parlament bio aktivni akter procesa pripreme Zakona o visokom obrazovanju, Zakona o mladima, Zakona o akademskom integritetu, ali i podzakonskih akata – kao što su Statut Univerziteta Crne Gore, pravila studiranja na osnovnim i postdiplomskim studijama – te pravilnika kojima se regulišu pitanja iz oblasti studentskog standarda. Takođe, bio je član radnih grupa koje su se 2017. godine bavile pripremom novog, reformisanog modela studiranja, po kojem je upisana prva generacija studenata po modelu 3 + 2. Studentski parlament delegirao je predstavnike, članove radnih grupa koje su se bavile izradom *Strategije visokog obrazovanja u Crnoj Gori*, kao i tima koji je pripremao samoevaluacioni izvještaj Univerziteta Crne Gore. U svim tim procesima Studentski parlament je dostavljanjem komentara, primjedbi i inicijativa insistirao na usvajanju što kvalitetnijih zakonskih i podzakonskih akata, naravno, u interesu studenata.

Zakon o visokom obrazovanju iz 2014. godine

U toku izrade nacrtu Zakona o visokom obrazovanju 2013. godine, Studentski parlament je kao ključna pitanja označio: upisnu politiku, broj studenata na svim nivoima studija, rangiranje ustanova, prava i obave-

ze i status studenata, pravila studiranja, ocjenjivanje, ispite i proceduru prigovora, kao i mirovanje prava, disciplinsku odgovornost i prestanak statusa studenta. Pored toga, Studentski parlament je potencirao da bi upisna politika morala biti usklađena sa potrebama tržišta rada, da studenti u svim tijelima treba da budu zastupljeni na nivou ne manjem od 20 odsto, te da bi avgustovski ispitni rok morao biti zakonski ustanovljen kako bi se izbjeglo preispitivanje opravdanosti njegovog održavanja od strane Senata Univerziteta Crne Gore svake godine. Traženo je takođe da svaka provjera znanja (ispit i kolokvijum) ima i popravni rok. Izuzimajući rangiranje ustanova, zahtjevi Studentskog parlamenta bili su prihvaćeni u identičnom ili neznatno izmijenjenom obliku.

Među uvaženim inicijativama studenata Univerziteta Crne Gore bila je i ona koja se ticala produženja roka za polaganje ispita studentima što studiraju po sistemu koji je važio prije početka primjene Bolonjske deklaracije u Crnoj Gori, kao i inicijativa za besplatno školovanje studenata sa invaliditetom. Na insistiranje Studentskog parlamenta, u novom zakonu ostala je norma da student zadržava status finansiranja iz budžeta ukoliko u toku studijske godine dobije najmanje 40 ECTS kredita. Studentski parlament je javno problematizovao i činjenicu da bečelorska diploma nije usklađena sa potrebama tržišta rada te da ima značaj samo za *Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokoškolskim obrazovanjem*, koji realizuje Vlada Crne Gore.

Zakon o visokom obrazovanju stupio je na snagu u oktobru 2014. godine.

Zakon o visokom obrazovanju iz 2017. godine

Novo izmjene ključnog zakona iz oblasti visokog obrazovanja uslijedile su nakon samo tri godine, kada su se stvorile normativne pretpostavke za početak primjene novog modela studiranja, koji je podrazumijevao ukiđanje jednogodišnjih specijalističkih i uvođenje dvogodišnjih master studija. U nizu usvojenih afirmativnih rješenja za studente Univerziteta Crne Gore posebno se izdvojilo uvođenje zakonske norme o besplatnom studiranju na prvom i drugom nivou studija, čime se Crna Gora promovisala kao jedna od rijetkih evropskih zemalja koja studiranje ne uslovljava finansijskom nadoknadom. Pri tome je granica za zadržavanje statusa studenta koji se finansira iz budžeta podignuta sa 40 na 45 ECTS kredita, što je trebalo da doprinese afirmaciji kvaliteta i uspjeha na studijama.

Prema novom zakonu, stručna praksa postala je obavezna, i to u procentu od 25 odsto od ukupne strukture studijskog programa. Na ovaj način trebalo je da bude riješen jedan od ključnih problema prethodnog modela studiranja, koji se svodio na nedostatak sticanja praktičnih znanja i vještina s kojima svršeni studenti treba da izađu na tržište rada.

U tekstu Zakona, a na inicijativu Studentskog parlamenta, našla se norma koja predviđa da student može izaći na završni ispit nezavisno od broja bodova ostvarenih na predispitnim provjerama znanja. Takođe, uveden je septembarski ispitni rok, kao treći redovni rok, dakle pored januarskog i junskog, pri čemu u septembarskom student može da polaže sve ispite prijavljene na početku studijske godine kao cjelinu. To je praktično značilo da su studenti dobili tri redovna ispitna roka sa po dva termina, odnosno ukupno šest rokova za polaganje ispita. Istovremeno, po novom zakonu, anketiranje studenata je postalo zakonska obaveza koja se sprovodi jednom godišnje.

Zastupajući i interese studenta koji su stekli diplome po ranijim propisima, Studentski parlament je uspio da u novi zakon unese normu prema kojoj su diplome specijalista postale ekvivalentne diplomama master studija u

pogledu prava na zapošljavanje, dok su za sticanje zvanja mastera nauka specijalisti u obavezi da završe drugu godinu novih studija.

Pri izradi zakona, radna grupa i resorno ministarstvo nijesu prihvatili predlog Studentskog parlamenta da se uvedu norme koje se odnose na prijemni ispit i pravo prvenstva prilikom upisa na master studije, a nije prošla ni ponovljena inicijativa za rangiranje univerziteta u Crnoj Gori.

Nakon izmjena i dopuna Zakona o visokom obrazovanju i početka primjene novog modela studiranja, uslijedilo je usklađivanje podzakonskih akata i donošenje novih pravila o studiranju na osnovnim i postdiplomskim studijama na Univerzitetu Crne Gore. U procesu usklađivanja normi, u završnoj verziji dokumenta našla se većina predloga i sugestija Studentskog parlamenta; između ostalog, da se na završnom ispitu priznaju svi bodovi stečeni na predispitnim provjerama znanja, odnosno da se bodovi sakupljaju kumulativno tokom semestra.

U najkraćem, izmjenama i dopunama pravila studiranja na osnovnim i postdiplomskim studijama uvažili su se standardi definisani Bolonjskom deklaracijom.

Izmjene i dopune Zakona stupile su na snagu u julu 2017. godine.

Dan studenata

Dan studenata – 4. april, obilježava se u znak sjećanja na Žarka Marinovića, Cetinjanina i studenta Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, koji je ubijen u štrajku 1936. godine. U sklopu obilježavanja ovog dana, svake godine se organizuju razgovori predstavnika studenata sa najvišim državnim zvaničnicima, kao što su predsjednik, premijer, predsjednik Skupštine i nadležni ministri. Na svim sastancima Studentski parlament u kontinuitetu insistira na većim ulaganjima u infrastrukturu ustanova visokog obrazovanja, odnosno kon-

kretno na adaptaciji zgrade tehničkih fakulteta u Podgorici, izgradnji fiskulturne sale u Nikšiću, otvaranju univerzitetskog kompleksa za tri umjetnička fakulteta na Cetinju, kao i na nužnom investiranju u računarske sale, laboratorije, ateljea itd. Takođe, Studentski parlament permanentno ukazuje na potrebu da nadležne institucije daju veći doprinos rješavanju problema nezaposlenosti mladih.

Dan studenata proslavlja se uz događaje zabavnog karaktera, i u tom kontekstu je važno navesti da Studentski parlament podržava organizaciju besplatnog koncerta, koji se tradicionalno održava na platou između Ekonomskog i Pravnog fakulteta.

Međunarodni dan studenata

Međunarodni dan studenata slavi se kao simbol borbe za pravdu i demokratsko obrazovanje i društvo, a u znak sjećanja na 17. novembar 1939. godine, kada su nacisti pogubili 20 češoslovačkih studenata koji su protestovali protiv okupacije.

Tradicionalno, Studentski parlament obilježava ovaj značajan datum organizujući brojne humanitarne i kulturno-umjetničke programe. Tako su, između ostalog, do sada realizovane filmske večeri, akcije dobrovoljnog davanja krvi, izložbe studenata Fakulteta likovnih umjetnosti, prezentacije studenata Arhitektonskog fakulteta, predstave studenata Fakulteta dramskih umjetnosti, debate i okrugli stolovi o temama iz oblasti visokog obrazovanja, koncerti i razne svečanosti, posjete učenika osnovnih škola fakultetima, sportski mečevi revijalnog karaktera između studenata i predstavnika javnog i društvenog života Crne Gore i drugo.

Studentski protest 2011. godine

Veliki studentski protest održan 17. novembra 2011. godine jedna je od najznačajnijih akcija Studentskog parlamenta u dotadašnjih 20 godina rada, koja se zbog postignutih rezultata može tretirati i kao najznačajnije dostignuće krovne organizacije studenata. Bio je to događaj sa višestrukim pozitivnim efektima, kako za sam

ugled Studentskog parlamenta – koji je od tog trenutka prepoznat kao najkredibilnija studentska institucija, ne samo među studentima već i u očima nadležnih državnih institucija – tako i za rješavanje brojnih studentskih problema, koji su dugo opterećivali crnogorske visokoškolce. Protesti su pokazali pravu snagu crnogorskih studenata, njihov potencijal, spremnost da se bore za prava koja su dugo bila ugrožena i/ili im nije posvećivano dovoljno pažnje. Bili su kulminacija dugog i znakovitog ćutanja nadležnih na brojne dopise, inicijative i kritike koje je mjesecima iznosio Studentski parlament. Istovremeno, bio je to najveći studentski protest u Crnoj Gori u posljednje tri decenije.

Kao što je navedeno, protesti su bili krajnja mjera, preduzeta nakon što su izostali odgovori nadležnih institucija. Ukratko, u mjesecima koji su prethodili prote-

stima, Studentski parlament se u više navrata obraćao Vladi sa zahtjevima da se budžet koji se opredjeljuje za Univerzitet Crne Gore poveća sa tadašnjih 0,94 na tri odsto, zatim da se obezbijedi besplatno studiranje, usvoje zakonske norme kojima će se omogućiti uspostavljanje studentskog servisa, poveća budžet za sufinansiranje pripravničkih zarada, obezbijedi popust od 50 odsto za prevoz studenata u međugradskom saobraćaju (drumskom i željezničkom), kao i da se izgrade novi i renoviraju postojeći studentski domovi. U listi zahtjeva upućenim nadležnim institucijama nalazilo se i subvencioniranje 1000+ ležajeva u privatnom smještaju za studente iz Kotora, Cetinja, Nikšića i Podgorice, povećanje broja studentskih kredita i studentskih stipendija za talentovane studente, poništavanje uredbe kojom se omogućava finansiranje 240 studenata na privatnim ustanovama visokog

obrazovanja, formiranje radne grupe za pripremu izmjena i dopuna Zakona o visokom obrazovanju, povećanje broja budžetskih mjesta na svim fakultetima državnog univerziteta, donošenje odluke o izdvajanju sredstava za izgradnju studentske sportske sale i studentskog kulturnog centra, kao i uključivanje predstavnika Studentskog parlamenta u sva Vladina tijela, radne grupe i komisije koje se bave izradom akata značajnih za studente Univerziteta Crne Gore i uopšte visoko obrazovanje.

Iako racionalne i jasno argumentovane, s naglaskom na činjenicu da se svode na studentske potrebe koje se tretiraju kao „minimum standarda“, permanentne studentske inicijative nijesu donijele odlučniju reakciju nadležnih institucija. Cijeneći proteste kao krajnju mjeru za kojom se poseže u ostvarivanju ciljeva, Studentski

parlament je najprije krenuo u aktiviranje svoje mreže u svim univerzitetkim gradovima, pa su blokade nastale na pojedinim fakultetima (koje su organizovala studentska vijeća) bile posljednje upozorenje i svojevrsna najava onoga što je uslijedilo 17. novembra.

Na dan kada studenti širom svijeta obilježavaju Međunarodni dan studenata, više od pet hiljada crnogorskih visokoškolaca izašlo je na ulice glavnog grada. Uz podršku studentskih vijeća i studentskih organizacija i pokreta, Studentski parlament je organizovao događaj koji je Podgoricu učinio univerzitetkim centrom regiona, gradom iz koga su van granica naše države poslate slike mladih ljudi spremnih da se odlučno bore za svoja prava i standarde koji važe u evropskim državama.

Iako su studenti direktno pozivali državni vrh na odgovornost, protesti su uspjeli da ostanu izvan dnevnopolitičkih tema i politizacije, jer su organizatori jasno saopštili da se bore „studenti za studente“ i da na protestima nema mjesta ni za kakve političke poruke koje bi njihove napore stavile u drugačiji kontekst. Članovi akademske zajednice i građani Crne Gore gotovo jedinstveno su im pružili podršku.

Sve u svemu, odvažnost i istrajnost na kraju su donijeli i rezultate. Zahvaljujući protestima, studenti su dobili nove studentske domove u Podgorici i Nikšiću, znatna sredstva su uložena u rekonstrukciju postojećih domova, izgrađen je Sportsko-kulturni centar, pokrenut je *Program stručnog osposobljavanja*, opredijeljena su veća sredstva iz državnog budžeta za Univerzitet Crne Gore i povećan je broj studenata koji su korisnici kredita ili dobitnici stipendija. Zakonom je definisano i finansiranje studenata u privatnim visokoškolskim ustanovama tako što je precizirano da se ta vrsta pomoći odnosi na studijske programe od javnog interesa koji se ne realizuju u javnoj ustanovi. Takođe, studenti su ne samo uključeni u sva važna pitanja iz oblasti visokog obrazovanja već su dobili i veće učešće u svim tijelima Univerziteta (povećano na 20 odsto), uveden je avgustovski ispitni rok i usvojena su nova pravila studiranja, u kojima je izostavljeno svako uslovljavanje provjere znanja.

Iako su studenti insistirali i na besplatnom studiranju, tek je kasnijim usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o visokom obrazovanju i uvođenjem novog modela studiranja postignut i taj cilj protesta.

Kao jedan od rijetkih neispunjenih zahtjeva može se navesti tzv. studentski servis, institut koji bi bio uspostavljen po ugledu na nekadašnje studentske zadruge, a koji bi visokoškolcima dao mogućnost da rade na privremenim i povremenim poslovima tokom studiranja. Studentski parlament će i dalje nastojati da se ova inicijativa realizuje.

17. 11. 2011. godine – održan najveći studentski protest u Crnoj Gori u posljednje tri decenije

5.000 – procijenjeni broj studenata koji su protestovali

3% državnog budžeta – traženi procenat izdvajanja iz budžeta za Univerzitet Crne Gore, umjesto dotadašnjih 0,94%

Novi studentski domovi u Podgorici i Nikšiću – jedan od ključnih zahtjeva studenata. U Podgorici je izgrađen novi dom dvije godine kasnije

Sportsko-kulturni centar – zahtjev na čije se ispunjenje čekalo četiri godine (otvoren 17. 11. 2015)

Besplatno studiranje – jedna od inicijativa protesta, koja je suštinski ispunjena usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o visokom obrazovanju i uvođenjem novog modela studiranja uoči početka studijske 2017/18. godine

Studentska solidarnost

Imajući na umu negativne posljedice pandemije virusa COVID-19 na ekonomski položaj studenata i uopšte na studentski standard, u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana studenata 2020. godine, Studentski parlament je pokrenuo projekat studentskih stipendija pod nazivom *Studentska solidarnost*. Osnovni cilj je bio da se pomogne studentima koji se nalaze u nepovoljnom socijalnom položaju a koji su tokom studija postigli zavidne rezultate i iskazuju veliko interesovanje za učešće u studentskom, humanitarnom, građanskom i/ili sportskom aktivizmu.

Skupština Studentskog parlamenta je 2023. godine donijela odluku da se pojedinačni iznos stipendije *Studentska solidarnost* sa pređašnjih 300 poveća na 400 eura, uzimajući u obzir rastuće troškove života, prouzrokovane inflacijom i drugim faktorima.

Godina	Broj dodijeljenih stipendija	Iznos pojedinačne stipendije
2020.	15	300
2021.	15	300
2022.	15	300
2023.	15	400

Stipendije, naknade i studentski krediti

Studentski parlament je tokom više saziva crnogorske vlade pokretao inicijativu o reformi *Programa stručnog osposobljavanja* i ujedno zahtijevao povećanja iznosa studentskog kredita i studentske stipendije koje Ministarstvo prosvjete dodjeljuje najboljim studentima. Naponi i akcije rezultirali su usvajanjem studentskih zahtjeva na Skupštini Crne Gore, 28. jula 2022. godine, kada je odlučeno da naknade za stručno osposobljavanje (*Program stručnog osposobljavanja*) budu povećane na 450 eura, da visina studentskog kredita čini 25 odsto minimalne zarade u Crnoj Gori, a da stipendija Ministarstva prosvjete za najbolje studente iznosi 50 odsto minimalne zarade.

Inkluzivnost i ravnopravnost

Imajući na umu višedimenzionalnu prirodu socijalne isključenosti kojoj su izloženi pripadnici romske i egipćanske (RE) zajednice, Studentski parlament je u oktobru 2023. godine uputio inicijativu Upravnom odboru Univerziteta Crne Gore da studenti koji su pripadnici ove zajednice budu oslobođeni obaveze plaćanja naknade za studiranje (školarine).

Svrha predložene mjere bila je motivacija većeg broja mladih pripadnika RE zajednice da upišu studije na jedinom crnogorskom državnom univerzitetu, a konkretna mjera podrazumijevala je oslobađanje od plaćanja školarine ukoliko student položi ispite u vrijednosti od minimum 15 prijavljenih ECTS kredita iz prethodne studijske godine. Na ovaj način je Studentski parlament još jednom demonstrirao svoju posvećenost inkluzivnosti i ravnopravnosti svih potencijalnih i aktivnih pripadnika studentske populacije.

Stablo znanja

Kroz prizmu „zelenog univerziteta“, a u cilju doprinosa razvoju i zaštiti životne sredine, Studentski parlament je, u saradnji sa Univerzitetom Crne Gore i Agencijom za zaštitu životne sredine Crne Gore, 2023. godine pokrenuo veb-platformu *Stablo znanja*. Glavna ideja projekta zasniva se na želji da svi diplomirani studenti Univerziteta, sa svih nivoa studija, posade svoje stablo iz fonda sadnica koje poklanja Agencija za zaštitu životne sredine.

Glasnik studenata Univerziteta Crne Gore

U cilju afirmacije naučnoistraživačke djelatnosti studenata, 2023. je pokrenut naučno-stručni časopis pod nazivom *Glasnik studenata Univerziteta Crne Gore*, čiji je prvi broj objavljen krajem iste godine. Časopis prezentuje izvode iz master radova u tri kategorije: istraživački članak, stručni članak i pregledni članak. Dostupan je u elektronskoj i štampanoj formi i promovisan na sajtu Univerziteta i u javnim medijima. Za objavljeni rad i uloženi trud, svi autori prvog broja dobili su jednokratnu stipendiju (180 eura) od Studentskog parlamenta.

Luft film fest

Studentski parlament je u 2020. godini pokrenuo prvi studentski filmski festival, pod nazivom *Luft film fest*. Podržao ga je Filmski centar Crne Gore, a održan je u kampusu Univerziteta u Podgorici, na Ljetnjoj pozornici na Cetinju i u dvorištu Filozofskog i Filološkog fakulteta u Nikšiću.

Studentski piknik

Prvi *Studentski piknik* u Crnoj Gori, u organizaciji Studentskog parlamenta, održan je u oktobru 2019. godine, u kampusu Univerziteta, a u cilju promocije umjetnosti i afirmacije tzv. urbanog studentskog života i druženja, po ugledu na velike univerzitetske centre u Evropi. Narednih nekoliko godina ova manifestacija nastavila je da okuplja veliki broj studenata, sa željom da postane tradicionalan događaj, kojim crnogorski studenti obilježavaju početak odnosno kraj studijske godine.

The UniverCity

U namjeri da Podgoricu afirmiše kao respektabilan univerzitetsko-omladinski centar regiona, Studentski parlament je 2019. godine organizovao prvi *The UniverCity* festival, u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana studenata. Kulturni i edukativni program organizovan je i 2022. godine, pod nazivom *The UniverCity 2*, a manifestacija je uključivala izložbu regionalnih umjetnika iz oblasti grafičkog dizajna, koja je ostvarena u saradnji sa Centrom savremene umjetnosti Crne Gore, zatim seriju od pet masterklas predavanja, te dvodnevni muzički spektakl.

Studenti u fokusu

Studentski parlament je 2023. godine počeo realizaciju projekta *Studenti u fokusu*, čiji je cilj povećanje vidljivosti studentske populacije i njihovog učešća u rješavanju problema u oblasti visokog obrazovanja i raznih društvenih izazova koji se prevashodno tiču studentske populacije. Plan je da se ciljevi projekta ostvare kroz različite formate, uključujući javne tribine, panel-diskusije, okrugle stolove i televizijsko-radijske emisije u formi podkasta.

Dan otvorenih vrata Univerziteta Crne Gore

Dan otvorenih vrata Univerziteta Crne Gore projekat je Karijernog centra koji se realizuje od 2018. godine, u partnerstvu sa Studentskim parlamentom. Cilj programa je pružanje osnovnih informacija maturantima u Crnoj Gori o mogućnostima nastavka školovanja i odabira profesije. Tim povodom, svih 19 fakultetskih jedinica informiše zainteresovane maturante i javnost u cjelini o studijskim programima, karakteristikama i zanimljivostima naučnih i umjetničkih oblasti koje studijski tretiraju, kao i o kasnijim mogućnostima profesionalnog rada, zapošljavanja i napredovanja u struci. *Dan otvorenih vrata* je prilika da se posjetioci manifestacije upoznaju i sa servisima ostalih univerzitetskih centara i kancelarija, ali i sa stipendijama stranih vlada, mogućnostima razmjene i uslovima studiranja na univerzitetima širom Evrope, i to direktno preko predstavnika ambasada tih država u Crnoj Gori. Uz podršku jedinica lokalne samouprave, maturantima iz gotovo svih crnogorskih opština toga dana je obezbijeđen prevoz do sajma.

Summer Job

U saradnji sa Kancelarijom za razvoj karijere i cjeloživotno učenje, Studentski parlament već 15 godina organizuje Sajam sezonskog zapošljavanja pod nazivom *Summer Job*. Cilj projekta je zapošljavanje tzv. domaće radne snage u toku ljetnje turističke sezone, što se prezentuje kao posebna prilika za sve zainteresovane studente i srednjoškolce da na najjednostavniji način pronađu privremeno ili stalno zaposlenje.

Na sajmu se studentima i maturantima predstavlja oko 70 renomiranih poslodavaca iz cijele Crne Gore iz oblasti turizma i srodnih djelatnosti, dakle firmi i kompanija koje mladima pružaju priliku za sticanje prvog radnog iskustva. U ponudi je uglavnom više od 1.000 radnih pozicija. Sajam traje dva dana, pri čemu je prvi dan dio *Dana otvorenih vrata*, dok se drugi dan održava na Fakultetu za turizam i hotelijerstvo u Kotoru.

UCG
Univerzitet Crne Gore

STUDENTSKI
PARLAMENT
UNIVERZITETA CRNE GORE

Studentski standard

Univerzitetski sportsko-kulturni centar

Na svečanosti kojom je obilježen Međunarodni dan studenata, 17. novembra 2015. godine, otvoren je Univerzitetski sportsko-kulturni centar u Podgorici. Zahvaljujući ovom objektu, na čijoj izgradnji je Studentski parlament insistirao duži period, studenti su dobili novo mjesto za organizaciju sportskih, kulturno-umjetničkih i zabavnih programa.

Osim dvorane kapaciteta 770 mjesta i pratećih sadržaja za razne sportove, objekat sadrži i multimedijalnu salu, koja služi i kao kulturno-informativni centar Univerziteta Crne Gore. U ovom centru realizovana su brojna sportska dešavanja, takmičenja i studentske lige u svim sportovima, kao i veliki broj kulturnih i zabavnih manifestacija. Studentski sportski savez Crne Gore, studentska sportska društva fakulteta, Studentski parlament i brojne druge studentske organizacije, samo su neki od korisnika ovog objekta.

Studentski domovi u Podgorici

Studentski parlament obavlja monitoring nad uslovima i kvalitetom smještaja i ishrane u studentskim domovima i menzama, odnosno zalaže se za unapređenje postojećih uslova i kontinuirano lobira i upućuje inicijative nadležnim organima (Vladi i resornim ministarstvima) u cilju poboljšanja uslova studentskog stanovanja i ishrane.

Kako je praksa pokazala da postoji velika potreba za proširenjem smještajnih kapaciteta namijenjenih studentima, jer je posljednji studentski dom izgrađen 2013. godine, Studentski parlament je 2023. godine Vladi

Crne Gore i resornim ministarstvima uputio inicijativu za izgradnju novog studentskog doma u Podgorici.

Uzimajući u obzir činjenicu da svake godine, uprkos ispunjavanju formalnih uslova, sve veći broj studenata ostaje bez prava na smještaj u studentskom domu, kao i da je došlo do znatnog povećanja cijena zakupa privatnog smještaja u glavnom gradu, postaje i više nego jasno da je neophodno pronaći rješenje i u najkraćem mogućem roku ući u postupak izgradnje novog studentskog doma u Podgorici.

Taj dom bi trebalo da zadovoljava najnovije trendove i standarde boravka u studentskim domovima, po ugledu na ovakve ustanove u državama Evropske unije.

Dom učenika i studenata u Podgorici

Mada je i prije Drugog svjetskog rata u Podgorici – kao i u čitavoj Crnoj Gori – postojao niz trgovačkih, učiteljskih i građanskih škola (gimnazija), o čijim se učenicima moralo brinuti i u domenu njihovog smještaja, istorijat đačkih, a posebno studentskih domova u glavnom gradu zapravo počinje tek od sredine šezdesetih godina prošlog vijeka. Tako je prvi učenički dom osnovan 1946. godine i nalazio se u objektu pored današnje Osnovne škole *Savo Pejanović*. Nakon šest godina, odnosno 1952, Dom učenika stručnih škola, kako je glasio zvanični naziv đačkog doma u Podgorici, dobio je prostorije u paviljonima u Ulici Ilije Milačića 79, pored današnje Ekonomske škole.

Ovi paviljoni nijesu namjenski pravljene prema školskim standardima, već su ih za potrebe poslijeratne vlasti izgradili njemački zarobljenici. Dom je imao 182 mjesta i bio je prilično skromno opremljen: smještaj je bio internatski, dakle po 20 i više učenika bilo je smješteno u jednoj sobi, a pravila boravka bila su definisana po načelima ondašnjeg socijalističkog vaspitanja i obrazovanja omladine.

Kako se Podgorica razvijala i rasla kao obrazovni centar ondašnje Republike Crne Gore, tako su se povećavale i potrebe za kolektivnim smještajem sve većeg broja đaka i studenata. Konačno, odlukom Ekonomskog fakulteta, 9. decembra 1960. godine otvoren je prvi studentski dom. U ovoj zgradi i danas je smješten jedan, manji broj studenata i učenika. Kasnijim formiranjem Univerziteta *Veljko Vlahović*, potreba za novim studentskim smještajem dodatno je porasla, pa je 1975. godine otvorena prva faza Novog studentskog doma, sa upravnom zgradom i centralnom kuhinjom, dok je druga faza useljena znatno kasnije. Skupština Republike Crne Gore 1991. godine je zakonski transformisala ovaj dom u Javnu ustanovu Dom učenika i studenata – Podgorica. Dom raspolaze i sa više ugostiteljskih objekata, odnosno restorana, kafeterija i kafe-klubova, koji su locirani u blizini samog doma.

Plavi dvor

Studentski dom pod nazivom *Plavi dvor* izgrađen je 1997. godine u Ulici Svetozara Markovića broj 87. Sadrži šest jednokrevetnih, 18 dvokrevetnih, 22 trokrevetne sobe i šest savremeno opremljenih apartmana, ukupnog kapaciteta 132 ležaja.

Novi studentski dom

Prva faza Novog studentskog doma nalazi se u naselju Kruševac, u neposrednoj blizini Univerziteta i Rektorata. Njenu strukturu čini 90 apartmana sa ukupno 350 mjesta.

Objekat II faze Novog doma, koji se takođe nalazi u naselju Kruševac, zvanično je otvoren 1978. godine, tri godine nakon I faze. Kapacitet mu je 516 mjesta, a posjeduje 180 soba, od čega 168 trokrevetnih i 12 jednokrevetnih. U septembru 2013. godine otvoren je Novi studentski dom u Podgorici, izgrađen po najsavremenijim standardima. Sa kapacitetom od 126 dvokrevetnih i 70 trokrevetnih soba, uključujući 12 mjesta za lica sa invaliditetom, ovaj objekat je povećao broj smještajnih kapaciteta u glavnom gradu za 462 mjesta. Dom, između ostalog, sadrži i biblioteku sa čitaonicom, internet salu, tehničke prostorije i kancelarijski prostor za administraciju.

Iako su Novim studentskim domom znatno poboljšani smještajni kapaciteti u glavnom gradu, Studentski parlament je nadležnim institucijama ukazivao i na potrebu unapređenja uslova stanovanja u starim studentskim domovima, od kojih su neki otvoreni i prije nekoliko decenija, što je rezultiralo većim investiranjem u njihovu adaptaciju. Tako je u proteklom periodu, osim sanacije i rekonstrukcije soba, kuhinje i biblioteka, klimatizacije, vodovoda, toplovoda i elektroinstalacija, izvršena i zamjena dijela namještaja i tehničko opremanje velikog broja prostorija, što je sveukupno umnogome unaprijedilo uslove boravka u starim studentskim domovima u Podgorici.

Stari dom i Đački dom

Stari dom i Đački dom nalaze se u Ulici Svetozara Markovića 87. Kapacitet Starog doma je 90, a Đačkog 120 mjesta.

Studentski dom na Cetinju

Javna ustanova Dom učenika i studenata Cetinje smještena je u adaptiranoj zgradi Djevojačkog instituta, koji predstavlja kulturno-istorijski objekat, djelimično zaštićen Zakonom o zaštiti kulturnih dobara. Zgrada je podignuta 1871. godine, za potrebe Djevojačkog instituta carice Marije Aleksandrovne. Od 1986. godine u zgradi je smješten JU Dom učenika i studenata Cetinje, koji pruža kvalitetan smještaj, ishranu, uslove za učenje i društveni život za 109 učenika i studenata, dominantno onih sa Muzičke akademije, Fakulteta likovnih umjetnosti i Fakulteta dramskih umjetnosti.

Studentski dom u Kotoru

Pomorsko školstvo u Boki kotorskoj ima veoma dugu i uspješnu tradiciju, staru više vjekova, pa se otuda čini sasvim razumljivim što je 1928. godine u Prčanju počeo sa radom prvi internat na ovim prostorima. Do danas je promijenio više formalnih statusa i lokacija u opštini Kotor: nalazio se u zgradi Srednje pomorske škole, u starom dijelu Kotora, zatim u prostorijama tadašnje Više pomorske škole, u zgradi bivše Jadranske straže (sadašnji Institut za biološka istraživanja), te u zgradi Gimnazije u Kotoru. Kao samostalna ustanova Đački dom Pomorskog tehnikuma u Kotoru datira od 1952. godine, do kada je bio u sastavu škole. Od 1969. godine Dom učenika Pomorske škole prerasta u ustanovu Dom učenika i studenata Kotor.

Današnji Dom učenika i studenata *Spasić – Mašera* Kotor izgrađen je 1974. godine, a prvu generaciju stanara činilo je 16 učenika i 174 studenta. Današnji korisnici ovog doma prvenstveno su studenti Fakulteta za pomorstvo i Fakulteta za turizam i hotelijerstvo. Novoizgrađeni objekat isprva je zauzimao površinu oko 3.800 m², a kapacitet mu je bio 184 ležaja u 92 dvokrevetne sobe. Nadogradnjom sprata, 2000. godine, znatno mu je proširen kapacitet, tako da danas raspolaže sa ukupno 126 soba i 260 mjesta. Nalazi se u Dobroti.

Dan Doma obilježava se 17. aprila, u čast sjećanja na narodne heroje iz Drugog svjetskog rata Milana Spasića i Sergeja Mašera.

Studentski dom u Nikšiću

JU Dom učenika i studenata *Braća Vučinić* u Nikšiću osnovan je 1948. godine. Nosi ime po mladim junacima i borcima Narodnooslobodilačke borbe, braći Đorđu i Bošku i njihovoj sestri Milici Vučinić, jednoj od devet Crnogorki odlikovanih Ordenom narodnog heroja.

Prvi stanari ovog doma bili su smješteni u barakama koje su se nalazile na mjestu današnjeg Sportskog centra. Prerastanjem Učiteljske i Više pedagoške škole u Pedagošku akademiju, istaknuta je potreba za izgradnjom novog studentskog doma u Nikšiću, u koji se prvi stanari useljavaju 1968. godine. U to vrijeme, Dom je bio među najmodernijima u zemlji i u cjelini je zadovoljavao potrebe nikšićkih studenata, koji su dobili neuporedivo bolje uslove za stanovanje i učenje.

Na godišnjem nivou u Domu je smješteno 250 studenata iz mnogih crnogorskih gradova, nerijetko i inostranstva, kao i 50 srednjoškolaca, mahom iz udaljenih sela sa teritorije opštine Nikšić. Pored pružanja usluga smještaja i ishrane, u Domu je za učenike organizovan i vaspitno-obrazovni rad.

Zbog skromnosti smještajnih kapaciteta u Domu, oktobra 2016. godine dio kapaciteta hotela *Onogošt* stavljen je u funkciju smještaja studenata u ovom gradu, zahvaljujući čemu svake godine dodatnih 260 visokoškolaca može računati na službeno organizovani smještaj. Međutim, kako u ovom dijelu hotela ne postoji usluga ishrane studenata, svi abonenti, učenici i studenti, koriste usluge domske kuhinje i domskog restorana, koji dnevno posluži i do 700 obroka.

Dobitnici Plakete Univerziteta Crne Gore

Od osnivanja do 1993. godine Univerzitet je dodjeljivao najboljim studentima jednu Plaketu Univerziteta Crne Gore na godišnjem nivou.

1974/75.	Vlado Lubarda	9,09	Mašinski fakultet
1975/76.	Branko Bulajić	9,34	Ekonomski fakultet
1976/77.	Milan Popović	9,92	Pravni fakultet
1977/78.	Ranislav Bulatović	9,00	Mašinski fakultet
1978/79.	Danilo Vuković	9,11	Elektrotehnički fakultet
1979/80.	Dragan Vukčević	10,00	Pravni fakultet
1980/81.	Zoran Mijanović	9,60	Elektrotehnički fakultet
1981/82.	Ljubiša Stanković	9,98	Elektrotehnički fakultet
1982/83.	Goran Rakočević	9,83	Pravni fakultet
1983/84.	Dragica Gregović	9,70	Muzička akademija
1984/85.	Peđa Raspopović	9,50	Studije matematike
1985/86.	Milena Vujošević	9,59	Građevinski fakultet
1986/87.	Anđelija Nedić	9,78	Studije matematike
1987/88.	Zoran Senić	9,74	Ekonomski fakultet
1988/89.	Žana Kovijanić	9,93	Prirodno-matematički fakultet
1989/90.	Predrag Miranović	9,63	Prirodno-matematički fakultet
1990/91.	Božo Krstajić	9,87	Elektrotehnički fakultet
1991/92.	Zoran Veljović	9,58	Elektrotehnički fakultet

Donošenjem novog Pravilnika o nagrađivanju studenata, od 1994. godine, Plaketa Univerziteta Crne Gore dodjeljuje se za oblast društvenih nauka, oblast umjetnosti i oblast tehničkih, prirodno-matematičkih i medicinskih nauka.

1994.	Novak Nikezić	9,78	Pravni fakultet
	Nikola Marković	9,74	Fakultet likovnih umjetnosti
	Svetlana Terzić	9,96	Prirodno-matematički fakultet
	Boris Marković	9,71	Elektrotehnički fakultet
1995.	Tanja Luburić	9,66	Filozofski fakultet
	Nenad Šoškić	9,64	Fakultet likovnih umjetnosti
	Dejan Karadaglić	9,67	Elektrotehnički fakultet
	Igor Radusinović	9,54	Elektrotehnički fakultet
1996.	Janko Andrijašević	9,56	Filozofski fakultet
	Nataša Dakić	9,78	Muzička akademija
	Olga Mićović	9,81	Elektrotehnički fakultet
1997.	Goran Šćepanović	9,64	Pravni fakultet
	Alenka Babović	9,77	Prirodno-matematički fakultet
	Miran Begić	9,80	Muzička akademija
1998.	Natalija Mijatović	9,77	Fakultet likovnih umjetnosti
	Mirko Petrović	9,22	Mašinski fakultet
	Sonja Bauk	9,60	Fakultet za pomorstvo
1999.	Danijela Stešević	9,45	Prirodno-matematički fakultet
	Mina Brajović	9,96	Pravni fakultet
	Roman Simović	10,00	Muzička akademija
2000.	Lejla Adžović	9,80	Ekonomski fakultet
	Darko Mitrović	9,52	Prirodno-matematički fakultet
	Milica Vicković	9,75	Muzička akademija

2001.	Draginja Vuksanović	10,00	Pravni fakultet
	Neda Ivović	10,00	Pravni fakultet
	Dragana Radević	10,00	Pravni fakultet
	Danka Petrović	9,48	Prirodno-matematički fakultet
	Tatijana Milošević	9,23	Fakultet likovnih umjetnosti
2002.	Snežana Doljanica	9,68	Ekonomski fakultet
	Natalija Karadžić	9,44	Pravni fakultet
	Maja Velimirović	9,43	Pravni fakultet
	Mikonja Knežević	9,28	Filozofski fakultet
	Jelena Knežević	9,14	Metalurško-tehnološki fakultet
	Davorka Stojanović	9,14	Elektrotehnički fakultet
	Velibor Pavićević	9,14	Fakultet likovnih umjetnosti
2003.	Svetlana Kalezić	9,92	Filozofski fakultet
	Maja Drakić	9,78	Ekonomski fakultet
	Vladan Radulović	9,79	Elektrotehnički fakultet
	Ivana Nikolić	9,00	Građevinski fakultet
	Gordana Radovanić	9,52	Fakultet likovnih umjetnosti
	Ljubinko Lazić	9,14	Muzička akademija
2004.	Marko Miročević	9,98	Ekonomski fakultet
	Marina Minić	9,67	Medicinski fakultet
	Stevan Kitić	9,88	Fakultet likovnih umjetnosti
2005.	Aneta Spaić	10,00	Pravni fakultet
	Marija Džoganović	10,00	Fakultet likovnih umjetnosti
2006.	Julija Cerović	10,00	Ekonomski fakultet
	Irena Orović	9,85	Elektrotehnički fakultet
	Sehad Čekić	9,86	Fakultet dramskih umjetnosti

2007.	Savo Tomović	9,81	Prirodno-matematički fakultet
	Marina Otašević	10,00	Fakultet političkih nauka
	Ivana Radulović	9,96	Fakultet likovnih umjetnosti
2008.	Ivana Ognjanović	9,97	Prirodno-matematički fakultet
	Leana Ugrinovska	10,00	Ekonomski fakultet
	Danijela Marković	9,86	Fakultet likovnih umjetnosti
2009.	Uglješa Urošević	9,95	Elektrotehnički fakultet
	Tamara Šuković	10,00	Pravni fakultet
	Renata Branković	10,00	Fakultet političkih nauka
	Nina Perović	9,87	Muzička akademija
2010.	Aleksandra Lelević	9,92	Metalurško-tehnološki fakultet
	Marina Lučić	10,00	Ekonomski fakultet
	Dejan Đonović	9,84	Fakultet dramskih umjetnosti
2011.	Marijana Ščekić	10,00	Ekonomski fakultet
	Ranko Tošković	10,00	Elektrotehnički fakultet
	Milka Delibašić	9,97	Fakultet likovnih umjetnosti
2012.	Filip Radenović	10,00	Elektrotehnički fakultet
	Tamara Vujošević	10,00	Ekonomski fakultet
	Elizaveta Bočkarjov	10,00	Muzička akademija
2013.	Rade Čađenović	9,93	Elektrotehnički fakultet
	Milica Kavedžić	9,98	Ekonomski fakultet
	Tamara Jašović	9,94	Muzička akademija
2014.	Nemanja Turković	10,00	Farmaceutski fakultet
	Anđela Vujković	10,00	Fakultet političkih nauka
	Ivana Dedić	10,00	Fakultet dramskih umjetnosti

Od 2015. godine, Plaketa Univerziteta Crne Gore se dodjeljuje po sljedećem pravilu: dvije za oblast društvenih nauka, jedna za oblast umjetnosti i dvije za oblast tehničkih, prirodno-matematičkih i medicinskih nauka.

2015.	Milena Đokić	9,96	Biotehnički fakultet
	Tijana Mićović	9,99	Farmaceutski fakultet
	Marina Maraš	10,00	Ekonomski fakultet
	Svetlana Stevović	10,00	Filozofski fakultet
	Lidija Nikčević	10,00	Fakultet likovnih umjetnosti
2016.	Milan Ivanović	10,00	Filološki fakultet
	Samir Đoković	9,95	Filozofski fakultet
	Kosta Pavlović	10,00	Prirodno-matematički fakultet
	Marko Petrić	10,00	Prirodno-matematički fakultet
	Aleksandar Radunović	10,00	Fakultet dramskih umjetnosti
2017.	Anđela Mićanović	10,00	Fakultet političkih nauka
	Desanka Jauković	10,00	Filološki fakultet
	Luka Bulatović	10,00	Prirodno-matematički fakultet
	Anton Đokaj	10,00	Prirodno-matematički fakultet
	Marija Markoč	10,00	Biotehnički fakultet
	Jovan Ristić	9,96	Fakultet dramskih umjetnosti
2018.	Luka Veljović	10,00	Pravni fakultet
	Bojan Pejović	10,00	Ekonomski fakultet
	Ninoslava Lalatović	10,00	Medicinski fakultet
	Mihailo Micev	10,00	Elektrotehnički fakultet
	Marko Ivanović	9,92	Fakultet likovnih umjetnosti
2019.	Nebojša Bošković	9,94	Medicinski fakultet
	Anastasija Popović	10,00	Elektrotehnički fakultet
	Anđela Vlahović	10,00	Ekonomski fakultet
	Milica Zindović	10,00	Fakultet političkih nauka
	Jelena Jovović	10,00	Muzička akademija

2020.	Blagoje Babić	10,00	Medicinski fakultet
	Krsto Šućur	9,93	Pomorski fakultet
	Milan Raičević	9,97	Ekonomski fakultet
	Anđa Tomović	9,93	Filološki fakultet
	Lana Bulatović	9,93	Fakultet likovnih umjetnosti
2021.	Nikola Milić	10,00	Elektrotehnički fakultet
	Boban Banjac	10,00	Medicinski fakultet
	Snežana Kaščelan	10,00	Filozofski fakultet
	Andrijana Paljušević	10,00	Fakultet političkih nauka
	Bosiljka Bakočević	9,96	Fakultet likovnih umjetnosti
2022.	Jelena Rakočević	9,95	Medicinski fakultet
	Marija Došljak	9,98	Prirodno-matematički fakultet
	Lenka Lalović	10,00	Filološki fakultet
	Petar Stijepović	10,00	Ekonomski fakultet
	Lolita Mikhailova	9,88	Fakultet dramskih umjetnosti
	Ana Ivanović	9,88	Fakultet likovnih umjetnosti
2023.	Vukašin Stojanović	9,97	Medicinski fakultet
	Luka Velašević	9,88	Prirodno-matematički fakultet
	Mia Kružić	10,00	Fakultet političkih nauka
	Tijana Drobnjak	10,00	Filološki fakultet
	Helena Blagojević	9,96	Fakultet likovnih umjetnosti
2024.	Helena Perović	10,00	Prirodno-matematički fakultet
	Sara Milinković	10,00	Elektrotehnički fakultet
	Magdalena Smolović	9,98	Filološki fakultet
	Milica Damjanović	9,96	Ekonomski fakultet
	Teodora Raičević	9,97	Fakultet likovnih umjetnosti

1974–2024

Završni osvrt

Kao epilog istraživanja geneze i postignuća Univerziteta Crne Gore u pet decenija postojanja, sa naročitom mišlju da je u tako kratkom periodu funkcionisao u okviru čak četiri državna oblika (Federativna Narodna Republika Jugoslavija / Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija od 1945, Savezna Republika Jugoslavija od 1992, Državna zajednica Srbija i Crna Gora od 2003. i Crna Gora od 2006), objektivno se može reći da je njegov evolutivni put uvjerljiv dokaz kontinuiranog organizacijskog rasta i snaženja akademskog identiteta, ali i neizbježna aluzija na ogroman, katkad presudan uticaj na naučni, kulturni i privredni razvoj cijele države.

S jedne strane, podatak da je prvobitno bio ustanova sa najvećim brojem stranih eksperata i stručnjaka koji su obrazovno i profesionalno formirani izvan granica Crne Gore, te da je u samo nekoliko generacija uspio da stvori koherentnu domaću akademsku zajednicu, koja dominantno oblikuje naučni i umjetnički karakter države, sam po sebi potvrđuje da je riječ o društvenom subjektu čija se živopisna moć transformacije nikada nije mogla shvatiti kao dokaz pasivnosti i nemoći, već jedino kao znak odvažnosti i odlučnosti, odnosno odgovornosti, angažovanosti i inventivnosti. S druge strane, potraga za ključnim faktorom neprocjenjivog uticaja Univerziteta na cjelokupnu crnogorsku zajednicu, pored implicitne obrazovne i kreativne snage zaposlenih, vjerovatno bi morala da zastane upravo u običnoj geografskoj disperziji ove institucije. Jer, podsjećanja radi, sa 22 organizacione jedinice, Univerzitet Crne Gore pokriva čak osam crnogorskih gradova u svim regijama države: Podgoricu, Nikšić, Cetinje, Kotor, Bar, Herceg Novi, Berane i Bijelo Polje. U povijesnoj perspektivi, to bi trebalo da podrazumijeva ne samo racionalno diversifikovanje obrazovnog procesa u skladu sa specifičnostima određenih podne-

blja, koja su se prirodno nametala kao sjedišta pojedinih fakulteta, već i golemi, svakodnevni prodor u društveni i kulturni život sredine. Drugim riječima, profesori, saradnici i studenti, posredno ili neposredno, uvijek su bili akteri u gotovo svim značajnijim programima i institucijama javnog života u svojoj mikro i makro zajednici. A kada svemu tome dodamo premisu da je Univerzitet Crne Gore umnogome determinisao i pravac migracija stanovništva – kako od republika zajedničke države i potom susjednih država ka Crnoj Gori tako i unutar granica države ka univerzitetским centrima – sagledavanje njegovog uticaja na izgled današnje države nadilazi moć svake pojedinačne disciplinarne ekspertize.

* * *

Kao nezamjenljivi i neprikosnoveni nosilac ideje i ideala integralnog, univerzalnog i jedinstvenog znanja, univerzitet je i dalje institucija budućnosti. Zapravo, već po svojoj definiciji univerzitet jeste orijentisan ka budućnosti, ali da bi to i ostao – ne nominalno, već suštinski – nužno je da odbrani dignitet ustanove obrazovno-istraživačkog poduhvata, da očuva težnju ka univerzalizmu ideje istine i znanja (univerzitet kao *universitas litterarum*) i obnovi i učvrsti težnju ka unutrašnjem jedinstvu (*universitas* kao *communitas*). Tek uz pomoć ta tri akademska načela može sačuvati i vezu sa društvenom stvarnošću u kojoj je situirana njegova prosvjetiteljska uloga.

Istodobno, kriza obrazovanja na svim nivoima potvrđuje teret odgovornosti univerziteta i njegove misije u savremenom svijetu: došlo je do inverzije u osnovnim težnjama i do preinačenja bazičnih pojmova. Tako se, nasuprot ideji univerzalnosti i jedinstva, znanje danas često vezuje za sve veću specijalizaciju, koja dovodi do

veće fragmentacije i rascjepkanosti znanja; ujedno, sa traganja za istinom naglasak se sve više prebacuje na traganje za aplikativnim i praktičnim znanjima, dok se tržišna kompetitivnost nameće kao kriterijum kompetentnosti. No, ako na društvenoj pa i obrazovnoj sceni ponekad teže detektujemo, bar u samom pojmu univerziteta i dalje prepoznajemo i razumijemo ideal *universitasa*: poziv i podsjećanje da univerzitet mora slijediti svoju prosvjetiteljsku misiju i čuvati obrazovno-istraživački angažman kao svoju žilu-kucavicu.

* * *

Sa utvrđenom mišlju o sopstvenom identitetu i sa uzbuđenim pogledom u apsolutnu ideju, savremene potrebe i zagonetnu budućnost, Univerzitet Crne Gore u 2024. godini zatvara jednu i otvara novu poluvjekovnu stranicu. Štaviše, uprkos poslovičnoj nepredvidljivosti, na novim stranicama kao da su već ispisane bilješke mnogih novih poglavlja, kako onih koje nazivamo neprolaznim tako i onih koje već uveliko smatramo neizbježnim: od unapređenja postojećih i osnivanja novih studijskih programa, razvoja naučnoistraživačkih aktivnosti i umjetnosti, poboljšanja infrastrukture i teh-

nologije, preko intenzivnije internacionalizacije, digitalizacije i ekološke održivosti sve do tješnje saradnje sa društvom i privredom radi diseminacije i transfera znanja i vještina.

I kao što je za 1974. godinu rečeno da predstavlja jedan od važnijih datuma crnogorske savremene istorije, da je Crna Gora s pravom „od svog Univerziteta očekivala je da joj udahne novi život i polet, da je korjenito prepodri“ (Kilibarda, 1999: 183–184), tako se i povodom ove godine jubileja može reći da država i društvo od svog univerziteta očekuju da intelektualnim i kreativnim kapacitetima usadi cijeloj zajednici – a pogotovo mladima – novu vjeru u znanje i stvaralaštvo, koji život čine smislenim i humanim. Jer, univerziteti nijesu samo inkubatori znanja i inovacija, već nadasve generatori kritičkog mišljenja, akademskih sloboda, otvorenosti prema različitosti, razvoja etičkih vrijednosti, emocionalne inteligencije i socijalne svijesti, koji jedino skupa definišu društvo koje njeguje inkluziju i odgovornost prema Drugom i okolini. Bez tog cilja i misije ne samo budućnost već i prošlost svakog univerziteta suštinski prestaje da postoji.

LITERATURA

1960 *Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore* : [60 godina iskustva, mladosti i znanja]. Podgorica : Ekonomski fakultet, 2020. god.

50 godina (1961–2011) *Instituta za biologiju mora Kotor : monografija*. Podgorica : Univerzitet Crne Gore; Kotor : Institut za biologiju mora, 2011. god.

Arhitektonski fakultet u Podgorici. Podgorica : Arhitektonski fakultet, 2016. god.

Bilten Univerziteta Crne Gore. Dostupno na: <https://www.ucg.ac.me/objava/blog/7/objava/10-bilteni>

Četiri decenije Ekonomskog fakulteta = Forty years Faculty of economics : nastavnici, naučnici, saradnici, studenti. Podgorica : Ekonomski fakultet, 2000. god.

Četrdeset godina Poljoprivrednog instituta Titograd : 1937–1977. Titograd : Poljoprivredni institut, [1978?]. god.

Damjanović, Radovan (2019): *Leksikon institucija crnogorske prosvjete*. Podgorica : Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Delibašić, Rade (2003): *Filozofski fakultet u Nikšiću*. Nikšić : Filozofski fakultet.

Ekonomski fakultet Podgorica : 50 : 1960–2010. Podgorica : Ekonomski fakultet, 2010. god.

FOLLOW-UP Evaluacioni izvještaj, IEP Institutional Evaluation Programme EUA. [Podgorica] : Univerzitet Crne Gore, 2018. god.

Ivanović, Božina (1982): *Škole i obrazovanje u Crnoj Gori juče i danas*. Cetinje : Obod.

Ivanović, Dragiša (Ur.) (1976): *Spomenica Univerziteta „Veljko Vlahović“ u Titogradu*. Titograd : Univerzitet „Veljko Vlahović“.

Izvještaj o samovrednovanju Univerziteta Crne Gore sa izvodom iz samovrednovanja (ocjene kvaliteta i indikatora) organizacionih jedinica, Radni tim za samoevaluaciju UCG, Reakreditacija Univerziteta Crne Gore 2012. godine. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, 2012. god.

Izvještaj o samovrednovanju Univerziteta Crne Gore. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, 2007. god.

Izvještaj Savjetu za visoko obrazovanje o spoljašnjoj evaluaciji u postupku reakreditacije Univerziteta Crne Gore i studijskih programa. Podgorica, 2012. god.

Jørgensen, Thomas Ekman (2018): *Evaluacija devet ustanova visokog obrazovanja u Crnoj Gori, Izvještaj o analizi sistema*. Dostupno na: www.svo.gov.me

Kilibarda, Risto (1999): *25 godina Univerziteta Crne Gore*. Podgorica : Univerzitet Crne Gore.

Miranović, Predrag i dr. (2018): *Univerzitet Crne Gore Samoevaluacioni izvještaj 2018*. Podgorica : Univerzitet Crne Gore.

Mišović, Mitar i dr. (2012): *Izvještaj o samovrednovanju Univerziteta Crne Gore*. Podgorica : Univerzitet Crne Gore.

Od katedre do fakulteta : 1979–1994. Podgorica : Prirodno-matematički fakultet, 1994. god.

Osamdeset pet godina Biotehničkog fakulteta: 1937–2022 : monografija. Podgorica : Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet, 2022. god.

Pedeset godina Poljoprivrednog instituta Titograd : 1937–1987 : [zbornik radova]. Titograd : Poljoprivredni institut, 1988. god.

Poplava studenata iz Zetske banovine. *Glas Boke: list za privredna i prosvjetna pitanja*, 1936, br. 197.

Pravilnik o reakreditaciji ustanova visokog obrazovanja i studijskih programa, Akt br. 05-1/5-325/1, 15. februar 2007. godine.

Pravni fakultet UCG : 50 godina. Podgorica : Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore, 2022. god.

Samoevaluacioni izvještaj Univerziteta Crne Gore. 2018. god. Dostupno na: https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_6/objava_145116/fajlovi/Samoevaluacioni%20izvje%C5%A1taj%20UCG%202018.

Samoupravni sporazum o udruživanju, 1974. Titograd : Univerzitet u Titogradu.

Savić, Ognjen (2024): *Doktorske disertacije Univerziteta Crne Gore [Elektronski izvor] : 1974-2022 : bibliografija odbranijenih radova*, Podgorica : Univerzitet Crne Gore.

Savjet za visoko obrazovanje Crna Gora, Odluka broj: 05-1/5-150 Podgorica, 11. jun 2012. god.

Savjet za visoko obrazovanje Crne Gore, Izvještaj o spoljašnjoj evaluaciji u postupku reakreditacije Univerziteta Crne Gore i njegovih studijskih programa, Komisija za spoljašnju evaluaciju i reakreditaciju Univerziteta Crne Gore i studijskih programa, Podgorica, 2007. god.

Službeni list NR Crne Gore, br. 14. 1947. god.

Službeni list NR Crne Gore, br. 28. 1959. god.

Službeni list RCG, br. 037/92, 1992. god.

Službeni list SRCG, br. 5, 1967. god.

Službeni list SRCG, br. 36, 1976. god.

Službeni list SRCG, br. 14, 1985. god.

Soares, V. M. (2003): *Mišljenje na nacrt zakona o visokom obrazovanju Republike Crne Gore*, Lisabon.

Starovlah, Miloš (2007): *Istorija školstva u Crnoj Gori*. Podgorica : CID.

Statistički godišnjak SR Crne Gore (1974), Podgorica: Republički zavod za statistiku SR Crne Gore.

Strategija internacionalizacije Univerziteta Crne Gore 2016–2020. Dostupno na: https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_1020/objava_10502/fajlovi/Strategija%20internationalizacije%20Univerziteta%20Crne%20Gore%20_002_.pdf

Šaranović, Milinko (Ur.) (1984): *Univerzitet „Veljko Vlahović“ u Titogradu: 1974–1984*. Titograd: Univerzitet „Veljko Vlahović“ u Titogradu.

Škuletić, Sreten (Ur.) (1997): *Univerzitet Crne Gore*. Podgorica : Univerzitet Crne Gore.

Zakon o akademskom integritetu, br. 17, 2019. god.

Izdavač	Univerzitet Crne Gore Cetinjska br. 2, Podgorica www.ucg.ac.me
Za izdavača	Prof. dr Vladimir Božović
Uređivački odbor	Prof. dr Ljubiša Stanković, predsjednik Prof. dr Rajka Glušica Prof. dr Sonja Tomović-Šundić Prof. dr Mitar Mišović Prof. dr Vučina Zorić Prof. dr Gojko Joksimović Prof. dr Dijana Vučković Prof. dr Dušan Krcunović Prof. dr Boris Brajović Dijana Jovanović Andrej Vukčević Vedran Vujisić Mr Ognjen Savić
Redaktura	Prof. dr Rajka Glušica Doc. dr Nataša Jovović Dijana Jovanović Mr Ognjen Savić
Lektura	Mr Jelena Marković

© Univerzitet Crne Gore, 2024.

Sva prava zadržana. Zabranjeno je svako neovlašćeno umnožavanje, fotokopiranje ili reprodukcija publikacije, odnosno njenog dijela, bilo kojim sredstvom ili na bilo koji način.

Grafičko oblikovanje i slog

Ivan Živković

Urednici fotografije

Mr Sandra Đurović
Dijana Jovanović
Ivan Živković
Mr Ognjen Savić

Fotografije

Arhiva Univerziteta Crne Gore
Arhiva Vlade Crne Gore
Arhiva Studentskog parlamenta UCG
Mr Duško Miljanić
Dejan Kalezić
Darko Jovanović
Mr Lazar Pejović
Arhiva Mat filma
Privatne arhive

Portreti rektora

Ljubomir Popadić

Štampa

Grafo Group, Podgorica

Tiraž

300 primjeraka

ISBN 978-86-7664-254-0

9 788676 642540 >

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-86-7664-254-0
COBISS.CG-ID 29151236

Пет деценија Универзитета Црне Горе

Луча будућности

